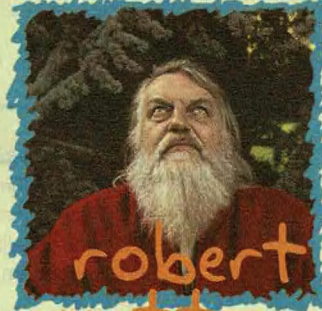

joe strummer

susheela raman

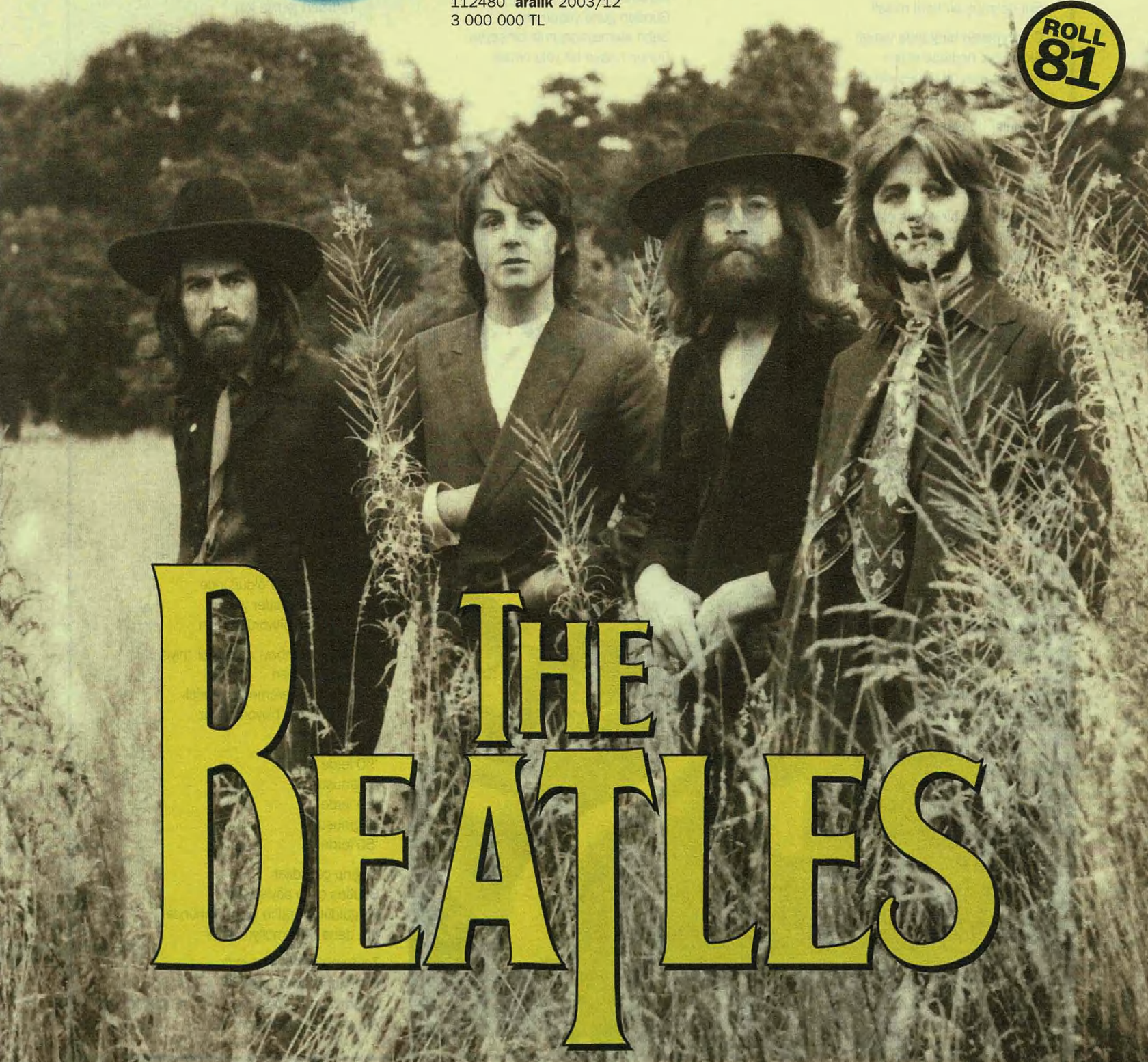
robert wyatt

The Strokes

ROLL

112480 aralık 2003/12
3 000 000 TL

THE BEATLES

Görünmeyen güneş

Bir, iki, üç, dört, beş, altı...

Hayatımın geri kalan kısmını
Bir Armalite namlusuna bakarak
geçirmek istemiyorum

Günlerimin geri kalan kısmını
Askerlerin dediği gibi, beladan uzak durarak
Zamanımı cehennemde geçirmek istemiyorum
Bir hapishane hüccresinin duvarına bakarak
Hiç istemiyorum parçası olmayı
Herhangi bir istatistiğin, devlet planlarında

Görünmeyen bir güneş olmalı
Sıcaklığını herkese veren
Görünmeyen bir güneş olmalı
Gün bittiğinde bize umut veren

Bütün gün kararan ve bütün gece parlayan
Fabrika dumanı ve asetilen ışığı
Karşılıyorum günü boynum eğik
Süt dökmüş bir kedi misali

Görünmeyen bir güneş olmalı
Sıcaklığını herkese veren
Görünmeyen bir güneş olmalı
Gün bittiğinde bize umut veren

Ve onlar bu yeri ancak
Tüm insanlığı katlederek değiştirir
Bir sigara için öldürebilirler beni
Ama henüz ölmek istemiyorum ki

Görünmeyen bir güneş olmalı
Sıcaklığını herkese veren
Görünmeyen bir güneş olmalı
Gün bittiğinde bize umut veren

Maddî dünyadaki ruhlar

Politik bir çözümü yok
Acılı evrimimizin
Oluşuma yönelik bir inanç yok
Kanlı bir devrim yok

Maddî dünyadaki ruhlarız biz
Maddî dünyadaki ruhlar
Maddî dünyadaki ruhlar
Maddî dünyadaki ruhlar

Sözde liderlerimiz konuşuyor
Sözcüklerle hapsedmeye çalışıyor seni
Uysallara boyun eğdiriyor
Ama budur zaten başarısızlığın dili

Maddî dünyadaki ruhlarız biz
Maddî dünyadaki ruhlar
Maddî dünyadaki ruhlar
Maddî dünyadaki ruhlar

Nerededir bunun cevabı?
Günden güne yaşamak
Satın alamayacağımız bir şeyse
Bunun başka bir yolu olmalı

Atın bombaları

General göbeğini kaşıyor ve düşünüyor
Onun maaşı yüksek ama subayları
leş gibi kokuyor
Tatlı-sert gerilla kızı
Bir askerın tanımayı arzulayacağı

Başkan aynaya bakıyor ve konuşuyor
Onun gömlekleri temiz ama
ülkesi fena kokuyor
Ödenmemiş hesaplar
Afganistan dağlarında

Atın bombaları
Ama bizim keyfimiz yerinde
Atın bombaları
Eski Bombay'da

Generalin tek istediği
Fransa'ya dans öğretmek
Ordusu heyecan vermiyor ona artık
Tatlı-sert gerilla kızı
Bir askerın tanımayı arzulayacağı

Atın bombaları
Ama bizim keyfimiz yerinde
Atın bombaları
Eski Bombay'da

the police

'50'lerde doğmuşuz

Doğmuşuz biz
'50'lerde
Doğmuşuz
'50'lerde
Doğmuşuz
'50'lerde

Annem ağladı
Başkan Kennedy öldüğünde
Dedi ki Komünistler yaptı
Ama daha iyi biliyordum ben

Üzerimize bombayı atacaklar mıydı
Plajda sevişirken
Onların ders veremediği sınıftık
Çünkü daha iyi biliyorduk biz

Doğmuşuz biz
'50'lerde
Doğmuşuz
'50'lerde
Doğmuşuz
'50'lerde

Bağırıp çağırıldılar
Beatles çalıp söyleyince
Ve güldüler Kral'ın yıldızı sönünce
Ah, daha iyi bilmeliydi onlar

Teyzemiz'den nefret ettik
Pantolonlarımıza pisledik
Sonra inancımızı kaybedip TV'ye ibadet ettik
Ah, daha iyi bilmeliydik biz

ROLL
81

aralık '03

- 09 The Strokes
12 Hakan Kurşun
16 Kurtalan Ekspres
21 Carla Bley
22 Susheela Raman
24 Gerardo Alfonso
29 Caetano Veloso
31 Gilberto Gil
32 Beatles'in 25 güzeli
42 Don DeLillo
46 Joe Strummer
57 Robert Wyatt
04 Ajans
20 Halkla ilişkiler
41 Kiraathane
50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Banu Demirci, Baran Özdemir, Başar Uğur, Cem Öcek, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Dalay, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Doğan Ertenner, Donat Bayer, Elif Cemal, Emilio Çapan, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erbil Balta, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Görkem Daşkan, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, Hikri Kırış, Hilmi Tezgör, İliker Aksoy, Kan Pamuk, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Mehmet Uluşahin, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Nedim Yalçın, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Oğan Güner, Oray Eğin, Özyay Selmo, Reha Öztunalı, Salih Nazım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sid, Siren İdemer, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Tacide Kaya Güner, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen

baskı: Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ [Eburnza Dergahi Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0.212.235 98 95] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Aralık 2003 **dağıtım:** Bir-Yay **adres:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks:** 244 23 94 **7 sayı 81 aralık '03** **İmtiyaz hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **sorumlu yazar-İşleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan İrtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21.11) **AYDA BİR YAYINLANIR**

ROLL • OYER

LED ZEPPELIN

Dang Dang Da-Da Dang

Erkek çocuklarının heavy metal düşkünlüğü, gitarın penisi ikâmet ettiğiyse, homo-erotizm olduğuyse ve envai çeşit sapkınlıkla, cinsel karmaşa ve boktan nevrozlarla izah edilegelmiştir. Evet, ben de kısa bir süreliğine İrlandalı blues-rock gitaristi Rory Gallagher'a tutulmuşum. Ve evet, rock'çuluğumun ilk üç-dört yılında, sadece ve sadece göğsünü gere gere kemirgenleri veya sürüngenerleri yediklerini söyleyen şarkıcıları dinlemiştim. Fakat, Led Zeppelin, Black Sabbath ve Deep Purple'la yaşadığım gönül ilişkisinin patolojik olmaktan ziyade müzikal bir izahı olduğu kanısındayım. Kestirmeden söyleyeyim: Kendi yargılarıma güvenemiyordum. Altyazısız filmleri prensip icabı seyretmeyen çok bilmiş bazı yetişkinler gibi,

ben de gürültülü, distorsiyonlu elektro gitar olmayan hiçbir şeyi dinlemiyordum. Başka türlü müziğin iyi olup olmadığını nasıl bilebilirdim ki? Kemirgen değil de, salata yiyen bir takım sakallı bıyıklı adamların veya kızların piyano veya akustik gitar eşliğinde söylediği şarkılar, pekâlâ kötü müzik olabilirdi, beni tuzağa düşürebilirdi. Beatles gibi müzik yapan o herifler Beatles gibi olmayabilirdi. Ortalıkta onca maske varken bunu nasıl bilebilirdim? En sağlamı iyi mi, kötü mü sorusunu bir yana bırakıp gürültülü olana takılmaktı. Gürültünün sahtesi, hakikisi yoktu.

Şarkı isimleri de yardımcı oluyordu. Aleni hard rock işaretleri taşımayan şarkı isimleri gürültülü gitarlardan yoksun müzik gibiydi. Birileri cep harçlığına göz dikmiş olabilirdi. Mesela Joni Mitchell'in "Blue"su. Gayret ettim ve güvenmedim. "My Old Man" ismindeki bir şarkı pekâlâ kötü olabilirdi. (Bunun, benim pederin "My Old Man's A Dustman" isimli bir şarkıyı sevmesiyle alâkası yoktu.) Veya "Little Green" diye bir şarkının kötü olma ihtimali vardı. (Bunun, benim pederin "Little

Green Apples" isimli bir şarkıyı sevmesiyle alâkası yoktu.) Ama, Black Sabbath'ın "Paranoid" albümündeki şarkılar taş gibi, güvenilir ve kalitelerini derhal belli eden türdendi. "Iron Man" (Demir Adam) ya da "War Pigs" (Savaş Domuzları) ya da "Rat Salad" (Siçan Salatası) adını taşıyan bir şarkı kötü olabilir miydi? Dolayısıyla, benim daha sessiz, sakın şarkıları -country'yi, soul'u, folk'u, kadınların söylediği baladları ve piyano veya viyola veya başka bir haltla çalınan, armonisi olan ve "Carey" gibi isimler taşıyan (işitme özürü olmayan hangi kulak "Blue"yu sevmeyebilir?) şarkıları sevmeyi öğrenmemin yaşımın ilerlemesiyle bir alâkası yok. Müzikal bir güven ve bir yargılama-değerlendirme kabiliyeti edinmem-

başka çare yok. Mesela siyah-be-yaz bir kapak, viyola, kalburüstü bir konuk sanatçı, ironik şarkı isimleri, Mojo'dan bir alıntı, belki sinema veya edebiyata bir referans. Ve tabii ki meşin pantolonlu, kuş yuvası saçlı bir takım adamların cazırtılı müziğinden uzak duruyorsun. O kadar gürültülü müziğin iyi olup olmadığı nasıl anlaşılabilir ki?

Birkaç yıl önce, müzikal diyetimin karbonhidrat bakımından zayıf kaldığını ve rock riff'inin beslenmenin temeli olduğunu keşfettim. Nirvana, "The Bends" ve Chemical Brothers'ın iştahımı açtığını, ama onu yalnızca Led Zeppelin'in tatmin ettiğini farkettilim. Bir uzaylıya, bir blues-metal riff'ini mırıldanmak zorunda kalsam, "Led Zeppelin 2"deki "Heartbreaker"ı seçerdim: "Dang Dang Dang Dang Da-Da Dang, Da-Da-Da-Da Dang Dang Da-Da Dang..." Yazılı halinde bile etkisi hissediliyor. Bir daha okuyun. Gördünüz mü? Harbi rock.

Led Zeppelin'i yeniden keşfetmemin -ve Chemical Brothers'la "The Bends"i dinlememin- en hoşuma giden tarafı şu oldu: Hayatımda eskisi gibi rahatlıkla ikâmet etmeleri mümkün değil artık. Çocuklarım, komşularım, evde blues-metal riff'i duymamaktan mutlu olacak bir hayat arkadaşım var. Benimse zamanım az, haybeciliğe tahammülüm yok, zevkli şeylere ilgin var ve yargılarıma güvenim eskisinden daha çok. Kendimi çevrelediğim kültür,

kişiliğimin ve hayat şartlarının yanısı. Öyle de olmalı. Ama bunu öğrenirken bazı şeyler de yitiriliyor. Hastane dizileri ve deneysel filmlerle birlikte yitirdiğim şeylerden biri de Jimmy Page. Onun gitarı, benim kim olduğumu tanımlamıyor artık, ama hâlâ dinlemeye değer bir gürültü. Aynı zamanda bir hatırlatıcı: Olgunlaşmanın da maalesef bir bedeli var.

Nick Hornby
(yeni kitabı "31 Songs"dan roll'lama)

le alâkası var. Bazen öyle geliyor ki, geçen her yıl, gürültülü bir gitar dokusunu da alıp götürüyor. Şarkıların bu şekilde soyunması, üstlerindeki Strato-caster'ları çıkarmaları ürkütücü oluyor. İnce eleyip sık dokumak gerekiyor. Bunu yapabilir hale gelince, bir kez daha 14 yaşındaki gibi kendi yargın konusunda korkaklaşıyorsun.

Bir CD'nin iyi olup olmadığı nasıl anlaşılabilir? İpuçları bulmaktan

İlimdir insanların akıl rehberi / Bina köşeleridir eşeklerin çöp dökme yeri (Beyoğlu, Eski Çiçekçi sokağında duvar yazısı)

"Bana bir sigara ver." Ninem ona bir sigara verdi: "İç, Musa, iç, yüreğinin ağrısını alır, oynamış yüreğini yerine koyar." Musa sigarayı aldı, arka arkaya sigaradan birkaç nefes çekti ve her nefeste sigarayı bir parmağından öbürüne geçirdi. Ninem, "niye beş parmağınla içiyorsun?" diye sordu. "Altı parmağım olmadığı için" dedi Musa. **EMİNE SEVGİ ÖZDAMAR**, Hayat Bir Kervansaray

Bin hüznü çöktü yine gönüme akşamla benim
Üfetim var nice yıldan beridir gamla benim
Dönerim bekle beni sen, deyiver, dönme yine
Bir ümid sun ne olur kalbime bir damla benim
(Sadettin Kaynak'ın hüzzam şarkısı, güfte Rahmi Duman)

Ölürsem
açık kalsın balkon
LORCA

Bu bulutu tanyorum
Ev bulutu
Sokakta bulunmaz
SABAHATTİN KUDRET AKSAL

STEVE EARLE, muhafazakâr televizyon programcısı Bill O'Reilly'nin "The O'Reilly Factor" isimli programına katılacak. Başına gelecekleri bilmesine rağmen programı reddetmeyen Earle, şöyle konuştu: "Benim sözümü kesip duracak ve sonra da çenemi kapamamı söyleyecek. Onunla ciddi bir politik tartışmaya girmek anlamsız bir şey." Earle, Tell Us The Truth turnesi hakkında da şunları söyledi: "İlgi mi çeken, tekelci medyanın haberleri nasıl etkilediği ve edindiğimiz bilgilerin içeriği. Şu anda en önemli şey, yaklaşan seçimler ve bu savaşı durdurmak. Biri diğerini belirliyor. Bu rejim iktidarda kaldığı sürece, bu savaş bitmeyecek. Bu adamın gitmesi lazım. Bunu başatabileceğimize inanıyorum."

BRUCE SPRINGSTEEN'in New York'ta 50 bin kişilik bir kalabalığa "başkanın mahkûm edilmesini istiyorsanız, daha fazla bağırın" demesinden sonra, **JOHN MELLENCAMP** de internet sitesinden Amerikalılara açık mektup yazarak "şimdi hareket zamanı" dedi. **LOU REED** de şöyle konuştu: "Bush'a karşı kim harekete geçiyorsa, aramızdaki farkları bir yana bırakıp, bir araya gelip onu savunmalıyız. Mottomuz şu: Bush'a karşı olsun da, ne olursa olsun." **MOBY**, **EDDIE VEDDER** ve **MICHAEL STIPE** ise Bush karşıtı bir reklam kampanyasının hazırlığı içindeler. Seçimler yaklaşırken, Amerika'da protesto sesleri yükselen konserler arasında **DAVE MATTHEWS**, **GREEN DAY**, **NOV**, **DON HENLEY**, **WILLIE NELSON**, **OFFSPRING**, **JAY-Z**'nin kiler de var.

Bush'un Londra ziyaretini protesto eden göstericilerin arasında yer alan **THOM YORKE** şöyle konuştu: "Blair, bu gayrimeşru savaşa katılmamıza sebep oldu, bütün gezegenin geleceğini tehlikeye atacak şekilde Bush denen bu yobaz manyağı takip etti. Bu insanların her ikisi de yalancı. Terörist tehdidini kontrol altında tutuyor falan değil. Bunu, istedikleri her şeyi baskı altına almak, istediklerini tutuklamak için kullanıyorlar."

ANI DIFRANCO, yeni albümünü tek başına yaptı. Evvelki albümlerinde en azından bir tonmaysteri stüdyoya sokan, birkaç çalgıcı arkadaşını çağırarak DiFranco, "Educated Guess" albümünde bütün enstrümanları çaldı, vokalleri kotardı, kayıtların ve miksin üstesinden geldi.

Blur'cü **DEMON ALBARN** ilk solo albümünü çıkarıyor. "Democracy", sadece kara plak formatında beş bin adet basılacak ve muhtemelen sadece koleksiyonculara hitap edecek. Albümde, 2003'ün ilk aylarındaki Amerika turnesinde, otel odalarında dört kanallı cihazda kaydedilen ham kayıtlar, şarkı fragmanları yer alacak. "Democracy"nin müzik endüstrisinin inşa ettiği her şeyi yıktığını söyleyen Albarn, tek albümle yetinmemek, işi bir seriye dökmek niyetindeymiş.

IAN ANDERSON, Amerikan bayrağı hakkında söyledikleri için özür diledi. Anderson, şöyle demişti: "Bütün benzin istasyonlarında, bütün Ortabatı evlerinde Amerikan bayrağı görmekten nefret ediyorum. Yurtseverlikle milliyetçiliği birbirine karıştırmak çok kolay bir şey..." New Jersey'nin eski radyolarından WCHR Jethro Tull'ı bir daha çalmasına karar alınca, Anderson şu açıklamayı yaptı: "Ben bayrak sallama zihniyetiyle ilgili düşüncelerimi beyan ettim, sadece Amerikalılar değil, bütün dünyayı kastettim. Bunları söylerken kullandığım tondan dolayı pişmanım, çizgiyi aştım. Sonuç olarak, birçok Amerikalı dostumu ebediyen kaybettiğimin farkındayım."

JOHN MELLENCAMP, Indiana Üniversitesi'nin bir dersine katıldı. Profesör Glenn Glass'ın verdiği rock tarihi dersine daha evvel de Neil Young, James Brown, Bo Diddley gibi isimler katılmıştı. Mellencamp, bu ay bir Buddy Holly tribute konserinde de çalacak.

GO WEST!

Memleketimizin yenilikçi plak şirketi Doublemoon, "East2West" isimli derleme albümlerini ikiledi. "İstanbul'dan Etnik-Elektronik Hikayeler" alt başlığıyla sunulan yeni albüm İlhan Erşahin's Wonderland, Nublu, Baba Zula, Sultan Tunç, Mercan Dede, Laço Tayfa, Harem, Burhan Öçal

& The Trakya All Stars, Akatay Project, Orient Expressions gibi isimlerin seslendirdiği birbirinden kıvrak oynak eserler içeriyor.

BİR CEBİNDE DAS KAPİTAL

İngiliz rock'unun en kıyak ve en zehir dilli adamı Luke Haines, plak şirketinin "gel sana bir best-of yapalım" türünden ısrarlarına kulak tıkayıp bildiğini okudu ve her haliyle "ben o sizin bildiğiniz best-of'lardan değilim" diyen "Das Capital"ı yayınladı. Albümde üç yeni beste ve Haines'in Black Box Recorder haricindeki The Auteurs, Baader Meinhof ve solo dönemlerinden toplam sekiz şarkı yer alıyor. Eski şarkılar da, sakın bir yaylı ekibiyle birlikte, Haines'in deyimıyla "bir nevi Jacques Brel orkestrasyonu" yeniden kaydedilmiş. "Das Capital"e, sevimli bir burnu büyüklükle konan alt başlığa aynen katılıyor: "Luke Haines ve The Auteurs'ün dahiyane şarkıyazarlığı".

Nelson Mandela'nın AIDS'le mücadele kampanyasına **PAUL MCCARTNEY** ve Eurythmics'in **DAVE STEWART**'ı da ortaklaşa yazdıkları "Whole Life" isimli şarkıyla dahil oldu. Parça, Sting, Jimmy Cliff, Bono, Queen, Anastacia gibi isimlerin çalışmalarının yanısıra, 46664.com adresinden edinilebilir. Bu rakam, 18 yıl boyunca Robben adasında mahkûm kalan Nelson Mandela'nın hapisane numarası.

THE CURE'un dört CD'lik nadir bulunan şarkılar kutusu "Join The Dots: B-Sides and Rarities, 1978-2001 (The Fiction Years)" ocak ayının sonlarında yayınlanacak. 71 parçanın yer aldığı derlemenin ilk CD'sinde bugüne kadar ki single'ların B yüzü şarkıları, ikincide grubun yaptığı cover'lar, üçüncüde soundtrack'lere verilen parçalar yer alacak. Dördüncü CD'ye komple 1996 sonrasına odaklanılmış...

Soul şarkıcısı **ARTHUR CONLEY** vefat etti. Otis Redding'in keşfettiği Conley, en çok "Sweet Soul Music" isimli parçasıyla tanınıyordu.

Şubat ayında çıkması beklenen yedinci **MANIC STREET PREACHERS** albümü için, grup, daha ziyade David Bowie'yle yaptığı çalışmalarla tanınan prodüktör **TONY VISCONTI**'yle beş şarkı kaydetti.

JOE STRUMMER'in Mescaleros'la son albümü "Streetcore"dan çıkacak ikinci single "Redemption Song"un klibi, duvara sprey boyayla çizilen bir Strummer resminin önünde çekildi. Klibe Rancid elemanları, Matt Dillon, Jesse Malin ve Strummer'ın pek çok New York'lu dostu katıldı.

COLDPLAY şarkıcısı **CHRIS MARTIN** aleyhine Avustralya'da açılan davanın düşürülmesine karar verildi. Bir müzik festivaline katılmak üzere gittiği Avustralya'da Gwyneth Paltrow'la beraber güneşlenip sörf yapan Martin, fotoğraflarının çekildiğini anlayınca, fotoğrafçının arabasının rüzgarlığını kırmıştı. Gwyneth Paltrow da, Martin'den evlenme teklifi bekliyormuş. Coldplay cephesinde başka ilginç gelişmeler de var: Amerikalı hiphop prodüktörü **TIMBALAND**, sürpriz bir çıkış yaparak hiphop'ta ciddi bir yaratıcılık eksikliği bulunduğunu, bu yüzden birlikte çalışmak istediği tek grubun Coldplay olduğunu söyledi. Öte yandan, Coldplay'ciler İngiliz hiphop alemine bulaştı bile. **THE STREETS** adıyla tanınan Mike Skinner, grupta birlikte bir kayıt yaptı. Bu parça, 2004'ün ilk aylarında yayınlanacak The Streets albümünde yer alacak.

Başrollerini Jude Law, Nicole Kidman ve Renee Zellweger'in paylaştığı "Cold Mountain"de küçük bir rol alan White Stripes'çı **JACK WHITE**, filmin soundtrack'ine de beş parçayla katılıyor: "Never Far Away" ve "Christmas Time Will Soon Be Over" yeni White besteleri, "Wayfaring Stranger" ve "Great Mountain High" anonim şarkılar, "Sittin' On Top Of The World" ise bir Howlin' Wolf cover'ı...

TORTOISE 2001'de çıkan "Standards"ı takip eden yeni albümüyle nisan ayında dönüşe hazırlanıyor. Albümün neredeyse üçte biri stüdyo doğaçlamalarından oluşacak. Pek çok parçada şarkıcı Kelly Hoyan'ın da eşlik etmesiyle grubun ses yelpazesi hayli genişlemiş.

EFES PILSEN BLUES FESTIVAL 14

"Philadelphia"
Jerry Ricks

W.C. Clark

Roomful of Blues

14, 15, 16 Kasım 2003 Moskova DK "Gorbulnova" • 18 Kasım 2003 St. Petersburg Jubileiy
• 21 Kasım 2003 Ekaterinburg Palace of Team Sports • 23 Kasım 2003 Rostov ZCK
"Sport-Don" • 28 Kasım 2003 Antalya Talya Convention Center • 30 Kasım 2003
Kıbrıs Jasmine Court Hotel • 2 Aralık 2003 Konya Hilton • 3 Aralık 2003 Mersin HiltonSA
• 5, 6 Aralık 2003 İzmir Hilton • 8 Aralık 2003 Trabzon Zorlu Grand Hotel • 10 Aralık 2003
Samsun Büyük Samsun Oteli • 12, 13 Aralık 2003 İstanbul Lütfi Kırdar Uluslararası
Kongre ve Sergi Sarayı/Rumeli Salonu • 14 Aralık 2003 Bursa Almira Oteli
• 15 Aralık 2003 Eskişehir Doors Park • 17, 18 Aralık 2003 Ankara Bilkent Otel

www.efeskeyfi.com

Organizasyon

pozitif

www.pozitif.info

biletix

www.biletix.com

Tel: (0-216) 454 15 55

Hicranlarıyla dopdoluyum kalbim ağlıyor
Bir nağmesiyle ömrümü şâdân eden sesin
Gözyaşların öper gibi hasretle çağlıyor
Bir şarkı söyle vecd ile ruhum serinlesin
(Alaeddin Yavaşca'nın şevkefza şarkısı,
güfte Mustafa Nafiz İrmak)

RADYO EKSEN'İ Mİ KAPATIYORLARMIŞ?

Annemin gramofona koyduğu plaktan odaya çok komik, yabancı bir ses yayılıyordu. Annem elini plağın üzerine tuttu, ellerini bu sesin üstünde ısıtır gibiydi.

EMİNE SEVGİ ÖZDAMAR, Hayat Bir Kervansaray

Her türkü
dingin sulardır
aşkın
LORCA

Don Giovanni. Tüm sanatların doruğu. İnsan Don Giovanni'yi dinleyince, bittiğinde, dünya ve varlıklar turu yapmış olur. **ALBERT CAMUS**, Defterler 3

Turnelerle arası pek hoş olmayan **KRAFTWERK**, önümüzdeki mart ayında dört konserlik bir İngiltere turnesine çıkacak.

Red Hot Chili Peppers gitaristi **JOHN FRUSCIANTE** şubat ayında dördüncü solo albümünü yayınlacağını açıkladı. Albümün adı "Shadows Collide With People" olacak.

İlk albümü "Boy In Da Corner"la alkışlanan **DIZZEE RASCAL**, biraz ters görünüyor ama, İngiltere turnesinde popçu **JUSTIN TIMBERLAKE**'e açılış yapacak.

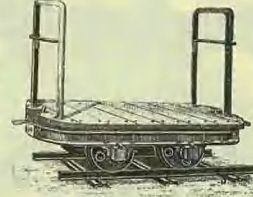
CARLOS SANTANA'nın yeni albümü "Ceremony - Remixes and Rarities" bu ay raflarda olacak. Sınırlı sayıda basılacak olan albüme, "Supernatural" ve "Shaman" albümlerinden şarkıların remixleri, prova kayıtları yanında beş de yeni şarkı var.

Suede'in kurucularından **BERNARD BUTLER, LIBERTINES**'in ikinci albümünün yapımına eşlik edecek. Ama ilk etapta grup üyesi Carl Barat'ın kendini toparlaması gerekiyor. Aşırı alkolün de etkisiyle başını lavaboya çarpan Barat, gözünden ciddi biçimde yaralandı ve iki ameliyat geçirdi.

Görevli memura darp, hakaret, mütecevaz sarhoşluk ve alkollü araç kullanma suçlarından tutuklanan emektar country-pop yıldızı **GLEN CAMPBELL** salıverildi.

LAMBCHOP 2004'e hızlı giriyor: "Awcmon" ve "Noyoucmon" adlarındaki iki yeni albüm şubatta, aynı gün içinde yayınlanacak. İlk albüme "Steve McQueen" adlı bir şarkı bulunuyor.

JOHN LENNON'ın 1965 tarihli Beatles şarkısı "Nowhere Man"ın sözleri için bir kağıt üzerine yaptığı karalamalar bir açık artırmada 380 bin Euro'ya satıldı.

BLUR yıl sonuna kadar sürecek olan İngiltere turnesinde, London Elephant & Castle Coronet'te sahne alan ilk rock grubu olacak. 1910'da inşa edilen salon bir dönem Charlie Chaplin'e ev sahipliği yapmıştı.

THE CORAL'dan üçüncü albüm: Daha "Magic & Medicine"ın dumanı üzerindeyken grup, stüdyoya girerek iki hafta içinde canlı bir albüm kaydetti. Yine Ian Broudie'nin yapımla uğraştığı, bu "ara albüm"ün sınırlı sayıda baskısı İngiltere'de ocak sonlarında satışa sunulacak.

NATACHA ATLAS

Natasha Atlas komşu sayılır, bunca konserden sonra İstanbul'un da yabancı değil. Ekim ayının başında Temple Of Sound grubuyla Babylon ziyareti yapan Atlas'la iki arada bir derede hasbihal ettik...

İZZET'İN DARBUKASI

Tekrar İstanbul'dasınız, fakat bu kez Temple Of Sound ile çalacaksınız...

Natasha Atlas: Temple Of Sound için, yeni Transglobal Underground'um oldular diyebilirim. İki grupta da hâlâ diyalog halindeyim. Temple Of Sound'un müziği daha Batılı, ama işin içine Arap müziği girdiği için oluşturduğumuz uyum çok daha önemli.

Mısır'da ya da diğer Arap ülkelerinde müziğinize ilgi nasıl? Elektronik müziği de kullanarak yaptığınız şarkılar oralarda dinleniyor mu?

Son zamanlarda yaptığım müzikle ilgilenen bir Arap dinleyicisi var. Mesela Mısır'da şu anda Hamid Fuad'ın da, Samira Said'in de, benim gibi müzisyenlerin de dinlendiğini görebilirsiniz. Müziğin üretim şekilleri her yerde olduğu gibi oralarda da değişiyor. Son zamanlarda müziğimde Arap sound'unun biraz daha azaldığı söyleniyor, ama bence "daha az geleneksel" demek doğru olacaktır. Şu anki durum kimi zaman daha sağlıklı, fakat geleneksel olanlardan vazgeçtiğimiz anlamına geliyor bu. Makamlar, ritimler, Arap ölçüleri, bunla-

rın olması lazım. Ama tabii modern formattaki müzikler gün geçtikçe artıyor. Genç müzisyenler bilgisayar programlarını keşfediyorlar, her gün yeni bir şeyler üretiliyor. Modernle gelenekselin bir arada durması gerek.

Bir taraftan da Batı endüstrisi her geçen gün biraz daha Doğu'ya yaklaşıyor sanki...

Jay-Z, Nelly gibi isimlerin Doğu kültüründen bazı formları kendi müziklerine, r&b şarkılarına aldıklarını görüyorum. Belki tüm bunlar Batı'nın yaklaşması açısından iyi de sayılabilir. İnsanların birbirine yaklaşması, birbirini anlamaya çalışması açısından bu iyi bir gelişme. 21. yüzyılın hızlı haber akışı bu süreci doğuran en önemli etkenlerden biri. Bekleyip göreceğiz. İyi olur inşallah.

Amerika'nın Ortadoğu siyasetine bakışınız nasıl?

Çevresini kontrol altında tutup oralardan kazanç elde etmek isteyen büyük iktidarlar bir sorun teşkil ediyor. Tarihte de böyle: "Arabistanlı Lawrence"ı duymuşsunuzdur mutlaka. Bu bölge uzun zamandır Batı tarafından yönlendirilmiş. Ortadoğulular da neler olup bittiği-

hiç sevmem, hangi dinden olursa olsun. **Bu tabloda Türkiye'yi nerede görüyorsunuz, Avrupa Birliği'ne yakın mı sizce?** Türkiye'de Batılı ve özgürlükçü, dogmatik düşüncelerden kaçınan birçok arkadaşım var, böyle daha çok insan olduğunu da görüyorum. Doğu kültürü taşıyor olmanın Avrupa Birliği'nde bir sorun teşkil etmeyeceğini düşünüyorum. Yunanistan'ın da Doğu etkileri, Türkiye'yle ortaklaştığı pek çok gelenek var mesela. Ben Türkiye için en iyisi ne olursa onu isterim. Yine de biraz daha gelişmesi gerek galiba Türkiye'nin. Tahmin

ettiğim kadıyla en büyük sorunuz ordu, ordunun hükümetlerinizin önüne geçiyor olması. Bundan artık kurtulmanız gerek.

Konser için İstanbul'a epey geldiniz. İstanbul, sevdiğiniz bir şehir mi?

Bence dünyadaki sayılı şehirlerden biri. Türk müziğiyle benim ülkemizin müziği arasında da çok eski ve güçlü bir ilişki var. Ayrıca burada arkadaşlarım var, İzzet (Kızıl) mesela. Ona söyler misiniz lütfen, eğer bir gün onun darbuka çaldığı kadar güzel şarkı söyleyebilsem, gerçekten de çok mutlu olacağım...

söyleşi: **Emin Ekşi - Dennis Hellberg**

KİMMİŞ O RADYO
EKSEN'İ KAPATAN?!

Vakti var ederek yaşayacağım **FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA**

Arayan bulunmak isteyen
Birini gördüm sende
Gel!
JÖRGEN GUSTAVA BRANDT

Anaya değmez babaya değer
Halaya değmez, amcaya değer
İğneye değmez, ipliğe değer
Vallahi değmez, billahi değer
CEVAP: Dudağlar

Ve her iççekis
dingin suları
haykırışın
LORCA

O ufuktur diyor Fernando Birri. Ben iki adım yaklaşıyorum, o da iki adım uzaklaşıyor. On adım yürüyorum, ufuk da on adım öteye koşuyor. Ne kadar yürürsem yürüyeyim, ona asla ulaşamayacağım. Ütopya neye yarar? İşte buna yarar: yürümeye. **EDUARDO GALEANO**, Yürüyen Kelimeler

Seviyorum gözlerini, zaman akıp gidiyor içlerinden / Nefret etmeyi öğreniyor / Ama çok geç benim için / Aşkı gibi nefreti de kesmiyor beni / Ama bu his yitip gitmeden önce / Hatırla, mesafelerin nasıl yalanlar söyleyebildiğini **ROBERT WYATT** ("Moon in June" şarkısından)

Yıl sonu yaklaşırken, müzik basını tarafından yıllık değerlendirmeler ve uzun listeler de hazırlanmaya başladı. Rolling Stone dergisi, içinde Beck, Missy Elliot, Metallica ve Red Hot Chili Peppers'in de bulunduğu 273 hayran, eleştirmen ve müzisyenle yaptığı "gelmiş geçmiş en iyi albümler" anketinin sonuçlarını açıkladı. **BEATLES**'in dört albümü Rolling Stone sıralamasının ilk 10'unda yer alıyor: "Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band" birinci, "Revolver" üçüncü sırada. İkinci sırada **BEACH BOYS** "Pet Sounds" albümüyle yer almış. **CLASH**'in "London Calling"i sekizinci sırada. **NIRVANA**'nın "Nevermind"i ise ilk yirmide yer bulmuş. Listedeki en yeni albüm olan **WHITE STRIPES**'in "Elephant"ı 391. sırada... **EMINEM** de üç albümüyle birden listede boy gösteriyor.

ARAP HAVASI

Gayet zengin bir Ortadoğu müzikleri koleksiyonuna sahip olan EMI şirketi, eski-yeni demeden bütün Arapça albümlerde damping uyguluyor bu ay. Söylemedi demeyin: Envayi çeşit derleme albümün yanısıra Abdülhalim Hafız (foto), Ümmü Gülsüm, Warda, İlham Al Madfai, Kadim Al Sahir ve daha kimler kimler...

HOŞGELDİN YENİ YIL SEVİNÇ VER HEPİMİZE

Yılbaşı geldi çatı. Sevdiklerinize hediye olarak önerdiğimiz elbette yine güzel albümler –tercihan– best-of'lar. Mesela Primal Scream'in "Dirty Hits"i iyi gider: 90'ların müthiş dans pisti rock'çularından 18 güzide parça... Steve Miller Band'in 60'lardan 80'lere vurduğu damganın kıymetini bilenler için "Young Hearts –Complete Greatest Hits" önerilir. 22 parça içinde "Space Cowboy", "The Joker" ve "Abracadabra" da var elbette... İki süper double best-of da yeni yayınlandı. İlki, Pet Shop Boys'dan 35 şarkılı "PopArt": Birinci CD hit single'ları ("It's A Sin"den "Go West"e), ikincisi esas fanların tercihlerini ("Being Boring", "Rent") içeriyor... Aynı mantık Peter Gabriel'in 30 şarkı kapasiteli "Hits"i için de geçerli: Yandaki fotoğrafta 70'lerden şık makyajıyla gülümseyen baba adam, "Hit" başlıklı birinci CD'ye "Biko"dan "Big Time"a ses getirmiş parçalarını tıktırmış. "Miss" dediği ikinci CD'deyse "D.I.Y.", "The Rhythm Of The Heat" ve daha niceleri var... 2004'ünüz 2003'ünüzü aratmasın.

THE STROKES, ABD turnesi sırasında piyanist-şantöz **REGINA SPEKTOR**'la yaptıkları yeni parça "Modern Girls"ü kaydetme fırsatı buldu. Regina, Moskova doğumlu, New Yorklu bir sanatçı ve şarkıları anti-folk adı verilen akım çerçevesinde değerlendiriliyor. "Modern Girls", büyük ihtimalle Regina & The Strokes şeklinde çift imzalı olarak yayınlanacak.

Şu sıralar Amerika turnesinde olan **BADLY DRAWN BOY**'un yeni albümü ilkbaharda yayınlanacak.

JOEY RAMONE New York'a damgasını vuruyor: 2001'de kaybettiğimiz Joey'in adı, Ramones'un sıkça boy gösterdiği efsane kulüp CBGB's'in bulunduğu meydana veriliyor.

Hole'un ve Smashing Pumpkins'in eski başkanı **MELISSA AUF DER MAUR** solo albümünü ocak başında çıkarıyor. Ziyadesiyle sert bir rock olan albümünde Melissa'ya Queens of the Stone Age'den Josh Homme ve Nick Oliveri, eski Smashing Pumpkins'çi James Iha ve eski Hole'cu Eric Erlandson eşlik ediyor. Melissa'yı en son Fransız grup Indochine'le birlikte "Le grand secret" düetinde dinlemiştik.

PAUL MCCARTNEY bir kez daha baba oldu. Sir Paul McCartney ve eşi Heather Mills kızlarına Beatrice adını verdi. 61 yaşındaki McCartney'in, 1998 yılında hayatını kaybeden ilk eşi Linda'dan da üç çocuğu bulunuyor.

Rap ikilisi **OUTKAST**, "Speakerboxxx / The Love Below" albümünü takiben sinemaya yöneldi. Brian Barabara'nın grup üzerine çekeceği filmin hazırlıkları ocak ayında başlıyor. Öte yandan Andre 3000, Hughes kardeşlerin yeni filmi "The Jimi Hendrix Story"de efsane gitaristi canlandıracak.

Amerika'da yayınlanan "Godspeed –The Kurt Cobain Graphic" adını taşıyan çizgi albüm **KURT COBAIN**'in hareketli hayatını konu alıyor. Hikayenin yazar-çizer ekibi Barnaby Legg, Jim McCarthy ve Flameboy'dan oluşuyor.

Daha önce **WAX POETIC**'le çalışan **NO-RAH JONES**, yeni albüm "Nublu Sessions"da da İlhan Erşahin ve arkadaşlarıyla beraber söyleyecek. Albümde Saul Williams ve U-Roy da var.

sayı
31

Gazap fındıkları

Muhabiriniz Diyarbakır - Karadeniz hattından bildiriyor

Oruç Baba'nın huzurunda

Fikret Başkaya'yla "paradigmanın 80. yılı" üzerine

Belki de Panu'nun laneti

KKTC'nin 20. yılı dolayısıyla yakın tarihimizde kısa bir gezinti

Emek okkanın altında

AKP'nin birinci yılında ekonominin karnesi

"Hötveren"den "gey"e

Türk medyasında eşcinsellik ve eşcinseller

Hepimiz birer koalisyonuz

Tarık Günersel'le şiirsel adalet üzerine

Edebiyat özgürlüktür

Susan Sontag'ın Frankfurt konuşması

Taziye, Kaide, Maide

Her ayın 15'inden itibaren gazete bayilerinde ve kitapçılarda

POSTAL PRESS
ENTERNASYONAL ŞALAMA

02/12 > 21:30
Burhan Öçal & Trakya All Stars
/ Smadj
(Kırklareli/İstanbul/Paris)

03/12 > 21:30
Teoman (İstanbul)

04/12 > 21:00
Ziplstanbul Partisi
Renkli Türkçe Sinemaskop

09/12 > 21:30
Beck's Big Band (İstanbul)

10/12 > 21:30
Sefarad (İstanbul)

11/12 > 21:30
Maya (İstanbul)

05-06/12 > 23:00
Terry Callier (Chicago)

16/12 > 21:30
Kazim Koyuncu (İstanbul)

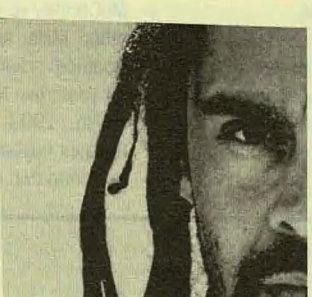
17/12 > 22:00
Babylon Juke-Box
YENİ YIL PARTİSİ
KONUK DJ: ARKIN ALLEN

Sehbender Sokak No: 3
Asmalimesci, Tünel / Beyoğlu 80060
Tel: (212) 292 73 88

18/12 > 21:30
Jurassic Party
DJs: Yavuz Baydar/
Faruk Eczacıbaşı/Görgün Taner

19/12 > 23:00
Oxi-Gen Party: Retro Nights

20/12 > 23:00
Swayzak Live (Londra)

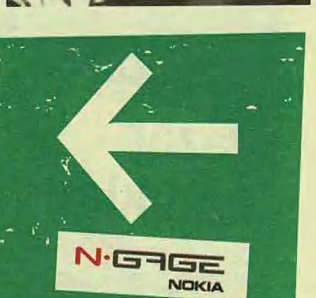
27/12 > 23:00
Stoned Asia Music presents
World Peace with the
return of Pathaan

12-13/12 > 23:00
Michael Franti & Spearhead
(San Francisco)

26/12 > 23:00
Fuchs/Mabbas/
Calequendi Live

25/12 > 21:30
Depeche Mode 101 Party

24/12 > 21:30
Naim Dilmener Sunar:
Dünden Bugüne Pop
Konuk sanatçı: Erol Büyükburç

31/12 > 22:00
Yılbaşı Partisi
Oldies But Goldies Special Edit

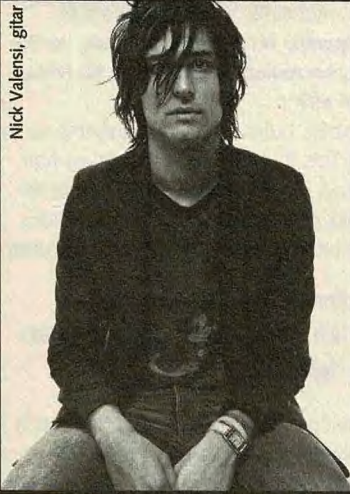
www.babylon.com.tr

The Strokes

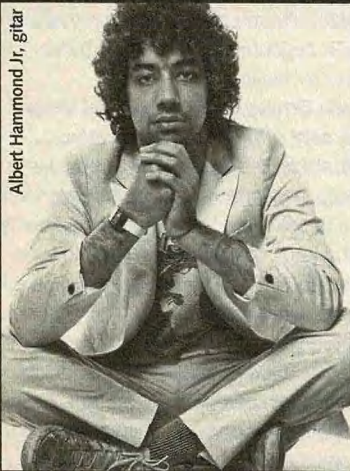
Nicolai Fraiture, bas

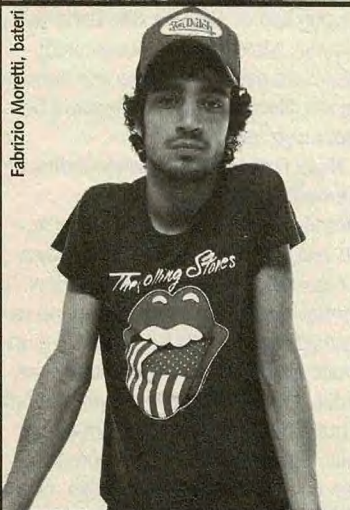
Nick Valensi, gitar

Albert Hammond Jr, gitar

Fabrizio Moretti, bateri

Julian Casablancas, vokal

İki yıl önce yayınlanan "Is This It" albümü, bol rutubet alan, yer yer çürüyen müziğe güzel bir boya badana çekti. Rock'n'roll artık eskisi kadar (hatta, eskisinden de?) canlı, heyecanlı... Bunu beş New York yakışıklısına borçluyuz, Julian Casablancas ve arkadaşlarına, The Strokes'a... Punk'la birlikte new-wave'le de kışkırtan ikinci albümleri "Room On Fire" fırsat bilerek Les Inrockuptibles ve Mojo'ya uzanıyoruz, Casablancas'ın ifadesini alıyoruz...

JOHNNY CASH, VİSKİ VE GÖZYAŞLARI

Yeni albümünüz sevenlerinizi pişman etmedi. Bu sefer etki alanlarınız da daha genişlemiş sanki...

Julian Casablancas: Sınırdan duran, aradaki müzikler hep hoşuma gitmiştir. Şarkıların içine girilebilir ve fizikî olmasını seviyorum. Püristlere aldırıyorum, onların aslında müziği sevmedikleri kanısındayım. Tıpkı pul koleksiyoncuları gibi, bir kabileye dahil olmak istiyorlar, hepsi bu. İnsanların müziğe büyük bir ciddiyetle, büyük bir akademiklikle yaklaşıtları Other Music gibi mağazalara girmekten nefret ediyorum.

İlk döneminizde, Londra'da Rough Trade şirketiyle sözleşme imzalamanın bir sembolik yanı olmalı:

Smiths'den Feelies'e, kıyaslandığınız grupları bu şirket keşfetmişti.

Hiçbir zaman kafayı referanslara takmadık. Sevdikim şarkıları dinlemek bana yetiyordu, şarkıcı cool muymuş, plak şirketi bilmem ne miymiş gibi soru-

lar aklıma bile gelmiyordu... Büyük hayranlıkla dinlediğim ve kasetlere kanışık olarak kaydettiğim bir sürü şarkıyı kimin söylediğini bile bilmem, umurumda da değil. Albüm kapaklarındaki yazıları okumazdım bile. Ama bir yandan da, her şeyi bilen hakiki müzik hastalarıyla takılıyordum. Hep tetikte duruyordum. Konuşmalara katılmıyordum.

Sözleşme görüşmelerini kendiniz mi yürüttünüz? Başkasına devredemedik, her türlü sanatsal konu-

Püristlere aldırıyorum, onların aslında müziği sevmedikleri kanısındayım. Tıpkı pul koleksiyoncuları gibi, bir kabileye dahil olmak istiyorlar, hepsi bu.

da alınacak kararların mutlak olarak kontrolümüzde olması bizim için çok önemliydi. Bir avukatla gittik, işin inceliklerini bizden iyi bildiği ve daha tecrübeli olduğu için sözcülüğümüzü yaptı. Ellerinde kabanık bir çekle plak şirketinin tutsağı haline gelen çok grup gördük. Ufak ufak, giderek bu dünyanın suç ortağı haline geliyorlar, kendi haklarında yazılanlara inanıyorlar, sanatçı olduklarını, dokunulmaz olduklarını sanıyorlar... İlerlemek, müzikal haz gibi kavramlar artık yanlarına bile uğramaz oluyor. Bu kuralı asla unutmamız gerekiyor: İlerlemek, daha iyi olmak... Eğer birimiz ya da birkaçımız ola ki bunu unutursak, birbirimize hatırlatmak için grupta herkes diğerine güveniyor.

Aylak, ağır kanlı, uyuşuk insanlar gibi görünürsünüz, böyle çalışkan olduğunuzu bilmezdik...

Tembel, zengin çocuğu halî... Yoo, biz öyle değiliz. Tersine çok çalışkanız, manyaklık derecesinde. Bodrum katında o kadar çok çalışıyoruz, o kadar çok prova yapıyoruz ki, başımız dönüp sersemleşinceye kadar. Günlerce, dışarda gündüz mü, gece mi olduğunu bilmediğimiz oluyor. Bu denli rahat ve basit bir sound'a ulaşmak için çok çalışmak gerekiyor.

Birbirinizle nasıl tanışıp dost oldunuz?

Albert'la (Hammond Jr) ikimiz İsviçre'de bir özel kolejde tanıştık. Diğer öğrencilerle aramda en ufak bir ortak nokta hissetmiyordum. Hepsi kafayı çok özel modacıların elinden çıkma kıyafetlere takmış tiplerdi, Manhattan'daki tanıdıklarıyla alâkaları yoktu. New York'u çok özliyordum, New York hakikaten benim ruhumun bir parçası. Orada Albert'le tanışmam beni biraz yatıştırdı. Nihayet konuşabileceğim, ahablık edebileceğim birini bulmuştum. Birbirimize habire müzikten, grup projelerinden bahsediyorduk.

Önümüze bir zaman hedefi koyduk, iki sene zarfında ya bir grup kuracak ya da bu sevdadan vazgeçecektik. İki senenin sonunda, iki senelik bir ek süre için anlaştık. (gülüyor)

İnsan 21. yüzyılda, New York'ta neden bir rock grubu kurar?

Nihayet dinlenebilir bir müzik bulabilmek için. Ve ayrıca, insanlarla tanışmak, bir araya gelebilmek için. Hiçbir plan, kesin olan hiçbir şey yoktu. Sadece kendini bulma ihtiyacıydı, çekingenliğini yenmen zaman alıyor. Böyle diyorum ama, etrafımızda olup bitenlere rağmen, kızlarla konuşmakta hâlâ zorlanıyoruz.

İlk yıl içinde katettiğiniz yol inanılmaz. Olaylara hakim olduğunuzu, dizginlerin elinizde olduğunu düşünüyor musunuz?

Spor araba kullanmaya benziyor: Tamam, son hızla gidiyoruz ama, direksiyonu da sıkı sıkıya tutuyoruz. Gayet iyi sürücüleriz. Yine de sahneye çıkmadan önce zihnimden şu soru geçiyor: "Ne hakla buradayım? Şimdi burada dinleyiciye ilginç gelecek ne var?" Kendimi çok sıradan buluyorum, sesimin hiçbir özelliği yokmuş gibi geliyor. Basında hakkımızda yazılanların tek kelimesine inanmıyorum. Bütün bu övgüler o kadar abartılı ki, Nereden geldiğimizi biliyorum, hiçbir şey olmadığımızı o yılları unutmam. O zamanlar herkesin görmezden geldiği şarkılar, aynı şarkılar, nasıl oluyor da bugün hep bir ağızdan söyleniyor?

Strokes'u kurmadan önce, evde ayna karşısına geçip pop star rolleri yapar mıydınız?

Duşta, kendimle hayalî söyleşiler yapardım. "Peeki, bu konuda ne düşünüyorsunuz, gezegenimizi nasıl kurtaracağız?" "Mmm, gayet basit..." (gülüyor) Başka bir hayalim olmadı: Sahneye çıkmak, bir grupta söylemek, ta sekiz yaşımdan beri... Michael Jackson'ın kliplerini seyredirdim ve "onun yerinde olmak için her şeyi vermeye hazırım" diye düşünürdüm.

Başarıınızda öç almak gibi bir unsur da rol oynadı mı?

13-14 yaşındayken tepeni attıran ve "bir gün hepimiz göreceksiniz, pişman edeceğim sizi!" dediğim -ya da demeyi hayal ettiğim- insanlara karşı müthiş tatmin duygusu uyandıran bir öç alma var. Bir gün kendime has, şahsî, kıymeti olan bir şey yapacağımdan ve kendimi ispatlayacağımdan emindim. Gazetelerde, dergilerde fotoğraflarımızı gören insanların bayağı bir kısmı bize sa-

taşmak için bahane arıyor. Değişen bir şey yok.

O yaşlarda ne değişti de böyle tepen attı?

Artık eğlenmez olmuştum. Okuldayken, alt sınıflardaki komik çocuktum, ama okul değiştirince karanlık bir ortama düştüm, kimseyle konuşmuyordum. Fakat Strokes elemanlarıyla da o sıralar tanıştım. 13-14 yaşlarındayken farkına vardığım şey, kendi zamanımızı bekliyor oluşumuzdu, bu esnada güzel notlar, diplomalar alacaktık, ama ne için? Bir takım cevaplar aramaya başladım, yardımımıza üvey babam (Ganali sanatçı Sam Adoquei) koştı. Önümde yepyeni bir yol açtı, dünyadaki her şeyin nasıl birbirine bağlı olduğunu gösteriyordu -öğretmenlerden beklenilen de budur zaten. Eve belgeler, biyografiler getirip duruyordu. Herkesin iyi kötü bir yaşam tutturduğunu, ama sanatçının herkesten daha çok çalıştığını, çalışması gerektiğini söylüyordu. Dünyanın gidişini değiştiren insanların diğerlerinden farkı bu zorlu çalışmaydı ona göre.

Çok beğenilen ilk albümlerden sonra meşhur "ikinci albüm sendromu" sık yaşanır. Siz bu devreyi nasıl atlattınız?

otuz yıl önce New York merkezinin olduğu gibi. Brooklyn'in de bugünlerde bir hareketlilik içinde olmasının nedeni bu. Tabii The Strokes gibi bankada paranız varsa, Manhattan'da yaşamak her zaman için yeğdir. Grupla bir kere tanıştım, ama çok kayda değer bir tanışma hikayesi sayılmaz. Zaten kafaları pek yerinde değildi ve odada Joe Strummer da olduğu için bütün dikkatlerini ona yöneltmişlerdi.

Sound'ları bir bütün olarak etkili ve güzel. İlk albüm grubu bir bütün halinde sunuyor. Yeni albümün de ilginç olacağını düşünüyorum. Grubun prodüktör falan değiştirdiğini ve zor zamanlar geçirdiğini duydum, ama bence yola devam etmelerini sağlayacak enerjileri var.

İlk albümü izleyen turnede "Room On Fire"daki şarkılardan bazılarını ufak ufak ortaya çıkarmaya başlamıştık, ama kaba bir taslaktan daha da öteye gidememiştik. Günün sonunda sahneye çıkacağını bildiğinde, konsantre olmana imkân yok. Ayrıca, "hadi bakalım, bu akşam için bir parça yazalım" türünden aptalca iddialara giren tipler de değiliz. Dolayısıyla, tam olarak kolları sıvamak için New York'a, sükkünete dönmeyi beledik. Endişeli bir devre de geçirdik başta ama, benim açımdan, her şeye sıfırdan başlama duygusu, "Is This It" in ve onun etrafındaki her şeyin tamamen geçmişte kaldığını bilmek çok hoştu.

Turmenin sonunda, çok fazla aşırılık yaptığınızı siz de kabul ediyordunuz. "Room On Fire" a girişmek için fazla yorgun değil miydiniz?

Hakikaten de "Is This It" turnesi bizi bitap düşürdü. Ama insan her zaman sürekli o aşırı halde yaşayamaz. Eğer iyi albümler yapmak istiyorsan, sabahleyin çöp torbası gibi kalkıp stüdyoya ruh gibi gidemezsin. Bizim ilerlemek gibi bir hırslımız var. Dolayısıyla da "Room On Fire" üzerinde çalışırken mümkün olduğunca aylık kaldık... Tabii ara sıra bir birayı kendimizden esirgemiyorduk.

Stüdyoya kapanıp bu şekilde çalışmak, yanlış yapmamak, saçmalamamak için bir tür koruma yöntemi mi?

Hayır, kesinlikle, bizim için vazgeçilmez bir durum bu. "Is This It" zamanında da herkes bize tembel serseri muamelesi yapmaya çalışırken biz deliler gibi çalışmıştık. İki gün içinde harika bir albüm attırdığını iddia eden ve bir anda ortaya

Son hızla gidiyoruz ama, direksiyonu da sıkı sıkıya tutuyoruz. Yine de sahneden önce zihnimden geçiyor: "Şimdi burada dinleyiciye ilginç gelecek ne var?"

çıkıveren heriflere inanmıyorum. Eğer hak ettiğimi düşünmüyorsam, kimse beni elimde bir şampanya kadehi, ortalıkta gülücükler dağıtırken görmez. Strokes albümü dinleyen birinin o albümü hakikaten çok beğenmesini istiyorum, bunun için de gece gündüz çalışırım.

Bazı dergilerin Strokes'a aylak, tembel imajını yakıştıması seni rahatsız etmiş benziyor...

Gazeteler, özellikle de İngiliz gazeteleri hakkımızda çok aptalca şeyler yazıyor. Anlaşılan, kış üstü oturmamız pek çok kişiyi mest edecek. Serserilik eden, sabaha karşı bir takım mankenlerin kollarında gece kulübünden zil zuma sarhoş çıkan Strokes elemanları hikayeleri iyi satıyor. Tamam, iki-üç moda fotoğrafı çekirdik ve hatunlara sarktık. Ama hakikat o kadar basit değil. Şimdi köşede bizi kıstırmak için bekleyen gazeteciler, sadece dört-beş kişilik salonlara çaldığımız, ilan dağıttığımız ilk konserlerimizde yoktular. Biz buralardan geçtik, onun için de başımız dik. Daha yeni yeni, birkaç aydır, ailem yapıp ettiklerim konusunda rahatlamaya başladım. Strokes için hepimiz kendimizi verdik. Serserim genç kaprisleriyle her şeyi heba edemeyiz yani.

Bu albümü Nigel Godrich'le kaydedebildiniz, sonuçta istemediniz. Neden?

İlk başta, "Room On Fire"ı Gordon Raphael'le, "Is This It" in prodüktörüyle yapmayı düşünüyorduk. Sonra Nigel Godrich'ten teklif geldi. Hepimiz onunla çalışmayı denemek istiyorduk, sırf ne yapabileceğimizi görmek için. Birlikte çalıştığı grupların sound'una kendi dokunuşunu katmayı sevdiğini biliyorduk. Her şeyi canlı kaydetmemizi istiyordu, yani bizim çalışma tarzımızın tam tersi. Deneyebiliriz, ama daha ikinci albümümüzde kimliğimizden çok uzaklaşmak istemedim, fazla

BLONDIE'DEN CLEM BURKE

Doğru enerji

1999 yılında Los Angeles'a taşındım, bu yüzden uzun bir süre New York'ta olup bitenlerin dışında kaldım. Yine de bir sürü arkadaşım var New York'ta. Bana The Strokes'tan bahsettiler ve mutlaka dinlememi söylediler. "The Modern Age"i dinledim, ardından Los Angeles'taki bir konserlerini izledim. Bence The Strokes, Iggy ile Television'ın bir araya gelmiş hali.

70'lerin ortalarında New York'ta olup bitenlere çok yakın bir müzik. Net bir Blondie etkisi bence yok. Albümlerinin çok iyi olduğunu söyleyebilirim, aslı önemlisi de bu. Doğru enerjiye sahipler.

Onların zengin ailelerden gelmeleriyle ilgili bir sürü laf edildiğini biliyorum, ama ne fark eder ki... New York kültür dünyasının her zaman için zenginle fakiri bir araya getiren bir özelliği vardı. 70'lerde de bir takım fonlardan para alan müzisyenler ve gruplar vardı. Blondie'nin ilk günlerinde biz de The Marvels adlı bir grubun kanatları altındaydık. Onlarla aynı stüdyoyu paylaşıyorduk, ama hiç kira ödediğimizi hatırlamıyorum.

Mesela Detroit'ten bir sürü yeni grup çıkması şaşırtıcı değil, çünkü yaşamak, stüdyo kiralamak için falan ucuz bir şehir. Tipki

New York New York

CBGB >> Belediye Başkanı Giuliani'den (1993'de seçilmişti) önceki New York'u bilmiyoruz, çok gençtik, ama herkes şehrin o zamanlar çok vahşi, çok kaotik olduğunu anlatıyor. Bugün daha iyi organize, daha güvenli, ama aynı zamanda öldüresiye sterilize. On yıl önce Central Park'ta ot içebilirdin ve tutuklanmazdın.

CBGB'den tek bildiğimiz de bu efsanevi yerin ne hale geldiği: Pek de ilginçliği olmayan bir batakhaneye, nerdeyse bir müze, yine de bir kere orada çaldık, bir rap grubuyla bir metal grubu arasında sahneye çıkmıştık, hüzünlü bir tecrübeydi. Mekân aslına dönmüş, bir taşra kulübü olmuş. Çünkü bu isim Country, Blue-Grass ve Blues'un kısaltması: çaldıkları müzik türleri. Ta ki bir gün bir gitaristin gelip de patronu pazar akşamları onu sahneye çıkarmaya ikna edinceye kadar. CBGB'yi 70'li yılların sonlarında efsanevi mekân yapan Tom Verlaine ve grubu Television'di.

TOM VERLAINE >> Adamın kendisi güzel bir kere, şahane bir adam. Cool'luğun cismanileşmesi. Ondan öğrendiğimiz iki-üç şey var. Gurmuz JP (Bowersock) ayaklı kütüphane gibidir,

sadece birkaç notayla çok güçlü şeyler ifade edebilen bu gitaristleri keşfetmemizi sağlamıştı. Jon Spencer da aynı hattandır, yapmacıklığı olmayan saf rock'n'roll yapmak için bir gitar, bir bateri yeter ona.

JOEY RAMONE >> Şimdiden onu çok özülüyoruz. Harika bir herif, tam bir "dude". Berbat bir adam. Çirkin. Bizim için punk-rock Ramones'le değil, Nirvana'yla başladı. Ancak daha sonra kaynaklara indik. Tıpkı Velvet gibi, tam zamanında geldiler, müziğin gösterişliliğe, hoşluğa düşme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu anda... Her ne kadar sürekli bu albümleri dinlemiyor

olsam da, insan New York'tan kaçmıyor. Bu şehirde büyüdük, müziğimiz de öyle. Şehir bizi koşullandırdı, biçimlendirdi, şarkılarımızı da manipüle etti. Tamamen New York'a has bir duygu olan gerilim ve gevşeklik karşını parçalarımız.

BLONDIE >> Debbie Harry olağanüstü bir kadın. Konserlerini albümlere tercih ederim; albümü dinlerken ne kadar da büyük bir grup olduklarını göremeyebilirsin. Brüt ve buruk. Küçükken, plakları durmadan elden ele dolardı. Albert'in (Hammond JR) ya da Nick'in (Valensi), ellerinde CD, bizim eve damlamalarını hatırlıyorum: "Bunu mutlaka dinlemen lazım, 70'li yıllardan harika bir şey!" Müziğe böyle birlikte girdik.

JOHNNY THUNDERS >> Hakiki Johnny, o da bir cool'luk sembolü. Uyuşturucuların yaratıcılığına bu derece ket vurması yazık. Çok daha iyisini hak ediyordu. Bütün bunları toplayan rock'n'roll hastası bir abim vardı, bu benim için büyük şans. Daha ufaklık veletken, Noel hediyesi olarak bana bir Sonic Youth albümü ve Velvet Underground best-of'u almıştı. O zaman-

dan beri, özellikle New York Dolls dinleyerek Johnny Thunders hakkında daha fazla şey öğrenmeye çalıştım. Annemle babamın dinlediği plaklar türünde değildi, bizde daha çok Marley, Doors, Stones dinlenirdi. Bir de, anemim hayran olduğu Serge Gainsbourg ve Georges Brassens...

RZA, WU-TANG >> Derya gibi adam. Wu-Tang Clan'la uçmazsın. Julian'ın hayali, bir gün onunla satranç oynamak. İçimizde en çok albüm Albert'ta var, onun zevki çok daha geniş bir yelpazeye yayılıyor. O kadar çok CD'si var ki, bu yüzden birkaç defa evi soyuldu. Hepimiz onun plaklarından besleniriz. Altı yıldır arkadaşız, daha hâlâ bütün albümlerini şöyle bir dinleyebilmiş değilim.

LOU REED >> Onu sormayı unutacağın sandım. Her zaman ve hâlâ Velvet'le kıyaslanmaya çok öfkelenebiliriz ama, umursamıyoruz. Hatta ben bunu bir utanç olarak değil, bir iltifat olarak kabul ediyorum. 60'lı yılların sonlarında hippilerin ters yönüne gitmesine bayılıyor. Birkaç sene önce, Manhattan'da bir kitapçıda kitap imzalıyordum. Julian (Casablancas) da gidip kuyruğa girmiş, sıradaki herkeşe yaptığı buz gibi yorumların hiçbirini kaçırmamış. Önüne geldiğinde, "kendim için istemiyorum, Strokes için imzalar mısın?" demekten kendini alamamış.

erkendi. Nigél, yaptığı iş hakkında söylenen fikirleri çok zor kabul eden biri olduğu için de "Room On Fire"yı Gordon'la yapmayı tercih ettik. Nigél kararımızın nedenini anladı, iyi bir çocuk. Zaten de New York'a geldiğinde, birlikte iki tek atıyoruz.

"Room On Fire"da sesin daha kontrollü, çok daha hazımlı, işlenmiş. Şarkı söylerken kendini çok rahat hissetmediğin için mi?

Sesimin çok fazla öne çıkması grubun bütününü tehlikeye atardı. Strokes hassas bir denge. Eğer çok daha güçlü söyleseydim, dikkatleri üstüme toplardım ve grup bundan darbe yerd. Her şeyi, bütün melodisi bitmiş bir parçanın üzerine hazırlanmış şarkı söylemek üzere gimiyorum stüdyoya. Her parça bizim için daimi bir çalışma alanı, soylilik için küçük bir bölümü sadece.

Sözünü ettiğin denge hiç ego sorunları yaşamanıza neden oldu mu?

Bir rock grubu kurmak için bir parça ego sorunu mutlaka gerekmez mi? İdeali, grubun birlikte gü-

zel şeyler yapmak için bir araya gelen insanlar topluluğu olması, ama gerçekte durum daha karmaşık. Gizleyecek değilim: Strokes'da çok fazla ego var. Mesela benimki çok gelişkin. Bence bütün felaketlerin merkezinde ego vardır. Onun için de bununla mücadele etmeye çalışıyorum, ama varlığını da inkâr edemem. Bu, şeytanla bitmeyen bir dans. Stüdyoda incir çekirdeğini doldurmayacak, aptalca şeyler yüzünden birbirimize girdiğimiz olmadı değil. Neyse ki, her defasında, kısa sürede masanın etrafına oturup işi tatlıya bağlamayı beceriyoruz.

İkinci albümden şarkı sözlerindeki kızlardan çok fazla söz ediyorsun...

Anlaşılan, onları yazdığım sıralarda böyle bir ihtiyacım varmış. Bazen, üstün bir gücün tam olarak hakim olmadığım şeyleri bana yazdırdığı duygusuna kapılıyorum. (gülüyor) Açıkçası, özellikle aşk şarkıları yazmaya çalışmıyorum, bunu çok sıkıcı buluyorum. Ayrıca, benim açımdan birinci derecede önem taşıyan sözler değil, bence melodi daha mühim. İyi bir melodiyle ayağını sağlam basarsın ve üstüne ne istersen söyleyebilirsin. Kızlar hakkında takılırsın mesela. (gülüyor) Her şey bir yana, siyasetten bahseden, ciddi sözler yazmayı beceremiyorum zaten. Gitarını kapıp tıngırdatan ve o anda içinden geldiği gibi söyleyen eski folk şarkıcılarına benziyorum biraz.

Başka sanatçıları kışkırdığın oluyor mu?

Bazen pozitif olarak kışkırdığım oluyor. Mesela son zamanlarda, Regina Spektor'un yaptıklarına hasta oldum, hatun tek başına piyanonun başına geçiyor ve döktürüyor. Ama genel olarak, da-

ha çok eski şeylere hayranlık duyuyorum. Radiohead mesela, beni altüst etmiyor. Bob Marley'i, Velvet Underground ya da Johnny Cash'i dinlemeyi tercih ediyorum. Johnny Cash'in ölümü beni gerçekten sarstı. Adam karısının ölümünden sonra yaşayamayacağını söylüyor ve birkaç ay sonra ölüyor. Bir kadınla erkeğin böyle güçlü bir ilişki yaşamasını müthiş buluyorum. Geçen gün, viskiyle kafa buldum ve Johnny Cash dinledim. Dedem öldükten sonra, ömrünün sonuna kadar her

Siyasetten bahseden sözler yazmayı beceremiyorum. Gitarını kapıp tıngırdatan ve o anda içinden geldiği gibi söyleyen eski folk şarkıcılarına benziyorum biraz.

gün ağlayan büyükannem geldi aklıma. Allahın cezası viski ve Allahın cezası Johnny Cash yüzünden hüngür hüngür ağlayacaktım nerdeyse...

Geçenlerde, şu sıralarda ortada bolca görülen bir sürü "The"lı gruptan biri olan The Star Spangles'ın elemanları sizden "hiçbir özelliği olmayan küçük burjuvalar" diye söz etti...

Ben Strokes'tan başka hiçbir grup hakkında laf etmiyorum. Evet, önüne gelen bize laf geçirmeye çalışıyor. Bu heriflerin bir derdi varsa, gelsinler yüzüme söylesinler. Söyleşi esnasında ağzına gelen saçmalığı söylemek kolay, herkes yapar bunu. Bir takım grupların kendilerini hâlâ 1977'de sanıp punkçilik oynamalarını iğrenç buluyorum. Her neyse, bu sözünü ettiğin gruba iyi şanslar diliyorum, çünkü ben iyi bir oyuncuyum. (kulaklarına kadar sırtarak elini teybin üstüne koyuyor) Aramızda kalsın, sana bir şey söyleyeceğim, bütün bu "The bilmem ne" grupları, hepsi kıçımın deliği...

Hakan Kurşun

1996'dan bugüne neler neler unutuldu, Hakan Kurşun'un "Boğazın Üstünde" şarkısı ve geceyarısı sineması lezzetindeki klibi unutulmadı. O şarkının yer aldığı ve epeydir baskısı bulunmayan "Kaos" albümü yakın bir tarihte yeniden yayınlanacak. Asıl haber, yedi yıl yokluktan sonra Hakan Kurşun yeni bir albüme imza attı: "Kütle". Bir yedi sene daha beklemeye niyetimiz olmadığını belirtip Kurşun'la sohbetimize bağlanalım... Büyük Atlas ve bol cereyanlı bir gitar eşliğinde...

UZAĞI GÜZEL İSTANBUL

Foto: Ayşeğül Oğuz

Uzaktan bakan biri, seni sadece iki albüm yayınlayabilmiş, endüstriden uzak, yalnız bir müzisyen sanabilir, halbuki mesleğin müzik.

Hakan Kurşun: Evet, sektörün tam içindeyim, ticaretiyle de ilgiliyim. Hatta bir ara bazı yabancı stüdyo donanımı firmalarının temsilciliğini de yaptım. Yeter ki istediğim müziği yapayım, kimse bu laşmasın. Amaç bağımsız olmak. Yoksa, burada ki şirketlere bağlıysan işin zor.

Senin de artık bir yapım şirketin var: Pb Müzik. En azından bir manifestom var, "İşte çocuklar, burada yazıyor, bunları yerine getiriyorsanız, demo kabul etmiyorum" diyebilirim.

Ne var manifestonda?

Kimse kimsenin müziğini yapmaz, herkes müziği kendisi yapar. Her şeyden önce kendi sözleri, kendi şarkıları olmalı, canlı olarak icra edilebilmesi gerekiyor. Bu varsa, ilk adım tamam.

Pb Müzik'e bugüne kadar, elde bir demo, "bunu basar mısınız" talebiyle gelen kaç kişi oldu?

Bayağı oldu, 40-50 tane kadar...

Peki nasıl şeyler?

(gülümsüyor) İyi niyetli.

İyi değil ki, iyi niyetli demekle yetiniyorsun.

Bir demoyla olmaz. Bir tane daha yapacaksınız, reddedileceksiniz, bir tane daha yapacaksınız, bir tane daha, bir tane daha... Ta ki o yaptığınız demo, bitmiş kayıt haline gelene kadar. Öylesine kaydedip "kabul ederlerse, ben bunu nasılsa tekrar çalacağım" kafasıyla demo yapmak çok yanlış. Ben ne demolar yaptım. Kaç demom olduğunu hatırlamıyorum bile. Herhalde 100-150 tane olmuştur.

Ne cevap veriyordu şirketler demolarına?

Bir keresinde Viyana'daydım ve Warner Bros ilgi göstermişti. Mektubu bile saklıyorum. (gülüyor) O zaman Viyana'da okuyordum, bir arkadaşımın bir proje grubumuz vardı: Red Hasret. Adamlar bizimle bir toplantı yapmak istedi, o zaman şarkıcımız olan kızı Varşova'dan Viyana'ya getirmem gerekiyordu, ama o "ne işimiz var orada" diye trip yaptı. Sonra kaldı o iş... Polonya'da, mesela Sopot Festivali'ne misafir sanatçı olarak bestelerimizi çalmıştık. Kimi şarkılar Polonya'da bir-iki toplama albüme girdi, ama asıl albümü yayınlamadık.

Ne tarz müzik yapıyordu Red Hasret?

Normal elektrikli müzik. Kontrbas, davul, distorsi-

yonlu gitarlar, ramazan davulu, bendir, darbuka, saz... Türk olarak bir tek ben vardım, bir de Polonyalı kız. Basçı ve davulcu değişiyordu.

Albümdeki şarkı sözlerinde ilginç ipuçları var: Adını soyadını seviyor musun? Bir şarkıda, aşık-lar gibi adını kullanıyorsun: "Uyan uyan çok geç olmadan Hakan..."

Şikayetçi değilim. Daha doğrusu, eskiden çok özel bir isim olduğumu düşünüyordum. Çünkü Almanya'da yaşarken başka Hakan yoktu... Buraya bir geldik, 45 tane Hakan. (gülüyor)

İlk albümünün ilk şarkısı da "Bang bang dan dan bum bum kurşun yağacak" diye başlıyordu.

(gülüyor) Onun soyadıyla ilgisi yok tabii. Savaş çıkacak diye yazmıştım o şarkıyı... Baba tarafım nişancıymış, iyi ateş ederlermiş, soyadımız oradan geliyor diyorlar. Aslında Kurşunoğlu'ymuş, sonra babam Kurşun diye değiştirmiş.

Ailenden bahseder misin? Baban seni etkileyen biri olmuş, bazı şarkılarında onun sözleri var. Denemelerinden de alıntı yapıyorsun. Kimdir Kubilay Kurşun?

Çok kafa adamdır, annem de süperdir. Erzurum Lisesi'nde tanıyorlar, mezuniyet sonrası İstanbul'a geliyorlar. Annem tıp fakültesine giriyor, babam hukuk. Evlendikleri hafta trene binip annemin ihtisası için Almanya'ya gidiyorlar. Annem

Bu nasıl Türkçe diyenler oldu. Bunu hiç algılayamıyorum. Normal, konuştuğum gibi şarkı söylediğimi düşünüyorum. Güzel bir Türkçeyle şarkı söylemeye çalışıyorum.

kadın doğum uzmanı oluyor. Babam yeminli tercümanlık imtihanını geçiyor, bir dönem Türk İşçileri Konfederasyonu'nu kurup başkanlığını yapıyor. Dunlop fabrikasında çalışıyordu, Almanya'nın en büyük lastik fabrikası. Görevi, Almanca bildiği için Türk işçilerin organizasyonunu yapmaktı: İşçilerin yerleştirilmesi ve sorumluluğu... Dolayısıyla ben Hanau'da doğdum, Dunlop'un şehrinde. Göç başladığında babam Almanya'da zaten: Liseler çıkıyor, köylere kasabalara dağıtılıyor, işçiler hazırlanıyor, sağlık kontrolünden geçiyor, Almanya'ya gönderilip işe yerleştiriliyor... Babam bu arada yazmış hep. Denemeler, şiirler... Ama hiç yayınlamadı.

Nasıl bir dünya var o yazılarda?

Acımasız.

Kim kime acımıyor?

İnsanlar insanlara. Sadece Almanya değil, burası da var. İnsanın insana son derece acımasız olduğu bir dünya. Çok karamsar metinler. Benden bile karamsar. (gülüyor) Aslında çok eğlenceli bir adamdır ama, yazılan öyle.

Çocukluğundan hatırladığın nasıl bir ortam?

Hanau'dan sonra, ilkokula Frankfurt'un küçük bir banliyösünde başladım. Herkesin müstakil bir evi, bahçesi vardı. Zaten ev hastane alanı içindeydi, annem de kadın doğumcu olduğu için herkes tanıyordu bizi orada. Hintli, Çekoslovak, Alman arkadaşlarım vardı. Orada bir-iki kişiden başka Türk yoktu. Babam hukuk danışmanlığı ve avukatlık yapıyordu. O dönem benim için çam omanlarında, tarlalarda geçti, sürekli bisiklete binmek, kayak, uzaktan kumandalı arabalar, uçaklar...

Bir çocuk neyi hayal ediyorsa, her şey. Türk olmak da sorun olmadı, ama anlıyorsun Türk olduğunu eninde sonunda. (gülüyor) Bir gün bir mektup geldi. Bakanlık, Almanya'daki Türk çocuklarının Türkçe öğrenmesi için bir kurs başlatmış, bizimkiler de "gidip bir bakalım" dediler. Bir cumartesi günü gittik, bir baraka kiralanmış, sınıf yapılmış. Bölgede ne kadar Türk çocuğu varsa, üç yaşla 18 yaş arasında, hepimizi bir sınıfa koydular, önümüzde de Türkçe kitaplar. Karşımızda, bir numara küçük gri takım elbiseli, süper stresli, süper sorunlu, bağırıp çağırarak bir öğretmen. Benden okumamı istedi, okudum, "A-li e-ve ge-li-yor"... "Sen ne biçim okuyorsun, böyle Türkçe mi okunur" diye bağırıyor adam. Belki hayatımda ilk kez Türkçe okuyorum. Bir kere gittim o kursa ve bıraktım.

Kaç yaşındasın o zaman?

11-12 yaşındayım. Almanya'da Türk olmak, belki Türkiye'de Almancı olmaktan daha iyi. Orada ne kadar yabancısın, burada da öyle. İkisi de çok karmaşık bir hayat. Ama bu hiçbir zaman benim için sorun olmadı, hatta tam aksine, bu bir bönustu. Sonraki yıllarda Viyana'da, Varşova'da yaşadığım sürede, yabancı olmak, yabancı dil bilmek, yabancı gibi düşünmek bir avantaj oldu.

Almancan nasıldı?

Kardeşim ve ben evde Almanca konuşurduk, Alman bakıcımız vardı. Buraya tatile geldiğimizde Türkçe konuşurduk, bir şekilde biliyorduk, ama çok kullanmıyorduk. Bizi biraz da anneannem yetiştirdi. O öğretti Türkçeyi.

Müziğe ne zaman sardırın?

Orada yedi-sekiz yaşında klasik gitar dersine başlamıştım. Sonra annemler bana bir elektro gitar da aldı. Karşı komşu da elektro gitar çalıyordu, ("Locomotive Breath"i mırıldanıyor) non-stop Jethro Tull filan, sonra o bize bir şeyler gösterdi... Derken, Türkiye'ye geldik. 14 yaşındaydım.

Kesin dönüş mü?

Evet. Sebep de, bizim burada yetişmemizi istemeleri. Dil sorunları vardı tabii, aslında bence ben Türkçe konuşuyordum ama... (gülüyor) İstanbul Erkek Lisesi'ne devam

ediyordum, ama eve gelip sürekli gitar çalıyordum. Sonra zaten bütün iletişim biçimlerini kopartıp sadece

gitar çalmaya başladım, birkaç yıl boyunca sırf bunu yaptım... Okulda hemen ilk yıl grup kurmuş-tuk. Cem Berksoy ve Cem Canbay'la üç kişi grup kurduk ve hemen konserlere başladık.

Neler çalıyordunuz?

Rolling Stones, Joe Cocker, Blues Brothers, ne bulursak... Lynyrd Skynyrd'dan "Free Bird", Mazhar Fuat Özkan'dan "Olmuyor Olamıyor", Bülent Ortaçgil... Ondan sonra ben sınıfta kaldım, sonra bir kere daha, bir kere daha... Bir grup daha kurduk, Other Gates diye. O zaman nedense İngilizce şarkı takıntım vardı, Japonca bile yapmaya kalksam İngilizce fonetiğiyle söylüyordum.

Almanca şarkı yazmayı düşünmedin mi?

Öyle bir dürtü yoktu içimde. Ki ciddi ciddi Almanca müzik de dinliyordum. Nina Hagen Band'in ilk albümünü ortalığı karıştırmıştı, Udo Lindenberg vardı, bayağı kopuk bir adamdı... Sonra Nina Hagen'in arkasında çalanların kendi grubu Spliff vardı, özellikle "85555" albümü... İy müzik dinlerdik. Ya da, müzik çok iyiydi o zaman...

Neue Deutsche Welle (Yeni Alman dalgası) başlamamış mıydı?

Yok, daha başlamamıştı. O zaman daha rock'tu, sonra elektronikleşmeye başladı. Zaten midi'nin sektöre girişi 1980'dir. Biz o zaman "The Wall" dinliyorduk. Hepsinin çıkışını hatırlıyorum. Genesis'ler, Pink Floyd'lar... "Wish You Were Here" en popüler albümdü çıktığında, en meşhur mağazanın en ön rafında o dururdu. Haftada bir kere kasabadan şehre giderdik, 2001 adında bir plak dükkanı vardı, Frankfurt'ta hâlâ duruyor. Herkes birer plak alır, sonra eve gidip onlar dinlenir, değiştirilir, konuşulur, sonra tekrar plakçının teksir kağıdına basılmış listesi etüd edilir, sürekli böyle gidilip gelirdi.

Punk ilğini çekiyor muydu o dönem?

Valla punk o dönemde bana ekstrem geliyordu, insanlar arasındaki iletişim bayağı agresifti. Frankfurt sokaklarında çok az punk vardı. Ama insanlar arasında şiddet vardı, dövüşüyorlardı. Özellikle İtalyanlar... Türk olmak iyi bir şeydi. İtalyanlar Almanlara bulaşıyorlardı, Türklere değil. Sosyal adaletsizlik oluştuğça gerilim ve şiddet de artıyordu. Şimdi burada da başlıyor, böyle değildi burası birkaç yıl ewel. İstanbul'da eskiden bunu hisset-

Almanya'da sosyal adaletsizlik oluştuğça gerilim ve şiddet artıyordu. İstanbul'da bunu hissetmezdim, şimdi ya ben yaşılanıyorum ya da agresyon var caddelerde.

mezdim, ya ben yaşılanıyorum ya da gerçekten agresyon var caddelerde.

Burada, lise yıllarında habire gitar çalıyorsun, müzikten başka bir şey yapmayacağına kanaat getirmiş olmalısın...

Evet. O zaman kayıt da yapmaya başlamıştım. Önce teyplere kayıt yapıyordum, kendi şarkılarımı da kaydediyordum.

Neydi ilk şarkın?

(düşünüyor ve söylemeye başlıyor) "Again and again and again and again..." diye bir şarkıydı. Bizimkiler bana bir 4-track teyp getirttiler Almanya'dan. Dört kanaldan üst üste, paralel kayıt yapabiliyordum, süperdi! Yine bir grup kurduk ve çalmaya başladık. 1983'te bir sürü yerde çaldım öyle. Mesela Tepebaşı Gazinosu'nda rock festivali vardı. Ben Aqua'da davul çalıyordum. Sonra Norm adı altında Galatasaray'ın pilav gününde, Mimar Sinan Üniversitesi'nde, Boğaziçi'nde, Açık-hava Tiyatrosu'nda, hatta Vakkorama'da bile çaldık. Lise bitince istatistik bölümüne girdim, baktım olacak gibi değil, tekrar imtihana girip Ankara Alman Filolojisi'ni kazandım, kaydımı Viyana'ya aktardım, Viyana'da filoloji okumaya başladım. Ama sonra ses mühendisliği üzerine bir özel okula devam ettim.

Alman edebiyatına ilgin var mıydı?

O konuda pek atıp tutamam. Mesela Goethe ağır gelir. Birkaç yazar takıntım var, Heinrich Hoffmann bayağı iyidir. En önemli çocuk kitabı yazarlarından biri, aynı zamanda roman, deneme yazıyor, tıbbi yayınları var. Sonra Hesse severim...

Neden konservatuar değil de ses mühendisliği okumak istedin?

Çünkü kayıt bana ilerde bir engel olmasını istiyordum. Kendi müziğimi kaydetmek istiyordum, bunun için tekniklerini öğrenmem gerekiyordu.

Niye bir başkası yapmasın ki kaydını?

Ben "4-track generation"dan geliyorum. Stüdyoya girip tek başıma bir albüm kaydetsem başka bir albüm oluyor, yanıma iki kişi alsam başka bir albüm. Yanına nasıl bir mühendis aldığın çok önemli. Ama sen mühendis, bütün sesleri kontrol edebiliyorsun. O zaman mesela Jean Michel Jarre, Alan Parsons vardı böyle. Synthesizer'lar da o dönem çıktı, sequencer'lar geliştirdi, müzik enstrümanları da aynı mesajı gönderiyordu sanki: Bu işi tek başına yapabilirsin artık! Nitekim öyle oldu, dört kanallı çıktı, sekiz oldu, 16 oldu, 24 oldu, şimdi bir bilgisayar içinde 96 kanalla kayıt yapabiliyorsun... Ben bir performer olarak müziğimi çaldığımda real time olarak dinleniyor. Kayıt ise öyle değil, kaydettiğinden başka bir zamanda dinleniyor, ayrıca kaydettikten sonra ekler yapabiliyorum. Dolayısıyla, o manipülasyonu kendim yaparsam, bir performer olarak bu daha iyi

benim açımdan.

Çok egosantrik bir yaklaşım olabilir, ama buna kesin inanıyorum. Gelecekte de böyle olacak. Sağlam temellerde yürüyen herkes, bu kayıt olayını çözmüş durumda.

Daha önceki söyleşimizde sevdiğin albümlerin konser albümleri olduğunu söylemiştin. Kendinden yola çıkarak düşün; en çok konserde mi kendini kendin gibi hissediyorsun?

Orada her şey gerçek ve artık maskeyi indiriyorsun, başka şansın yok, ne yapabiliyorsan onu ya-

köstebek music shop

Cd
Plak
Kaset
Poster
Dergi
T-shirt
İkinci el

artık yeni yerinde...

İstiklal Cad. Halep Pasajı (Beyoğlu Sineması Pasajı) 140/95 Beyoğlu-İstanbul Tel: (0 212) 292 94 16 e-mail: kostebekmusic@hotmail.com

piyorsun. Evet, bunu seviyorum. Müziği, onun canlı olduğunu algılıyorum, akıcılığını, değişkenliğini, derinliğini duyuyorum. Stüdyo daha yapay bir ortam. Ama kayıt stüdyosu çölde bir vaha gibi. Bence kayıt yapmak büyük bir fırsattır.

Şu aralar neler dinliyorsunuz?

En son CD player'ımda Mahler'in ikinci senfonisi vardı. Bir tane daha CD player'im var, aynı zamanda çalar saat. Sabah 6'ya kuruyorum, içinde Annie Lennox'un "Diva"sı duruyor hep... Dün akşam Coldplay de dinledim. Gün oluyor, Red Hot Chili Peppers dinliyorum. John Coltrane'i, Herbie Hancock'u da çok severim. Herbie Hancock'un ikili plağı "V.S.O.P"nin dördüncü yüzü funk'tır. Beni en çok etkileyen albümlerden biridir o.

İlk albümün "Kaos" daha funk'tı.

Evet. Bas çaldığım zaman, özellikle de şarkıyı basla yapmışsam daha funk oluyor... Police, Sting, Peter Gabriel takıntım da vardır. Gabriel de kayıt işini çözmüş durumda. Evinde 64 kanal konsolu var, üç teybi var... Bath'deki Real World stüdyosunu gezdim, her türlü ekipmanı kurmuş.

Kayıt teknolojilerine bu kadar kafayı takmış olman, şarkı yazarlığına ve gitar performansına daha az vakit ayırmana sebep olmuyor mu?

Yoo. Kayıt cihazları zaten insanların kendi başarılarına kayıt yapabilmesi için geliştirilmiş bir şey ve gittikçe daha da basitleşiyor. 50'ler ve 60'larda kayıt çok daha karmaşıktı, sesi zaptetmek zordu, makineler karmaşıktı, ilkel, analogdu. Kayıtlar iyi oluyordu, ama makinelerin kondisyonları gelişmemişti o dönemde... Performe edilen şey aslında taklit üzerine kurulmuş bir iletişim formülü. İnsan duyduğu, alışmış olduğu sesleri tekrarlayarak müzik yapıyor. Ben mesela geçmişte duyduğum gitar seslerini, "Smoke On The Water", "Satisfaction"ı taklit ede ede kendi seslerimi ürettim ve bu sesle çalmaya başladım. Dil öğrenmek gibi bir şey. Kafada biriken ses örnekleri... Sonuçta, çevrende ne oluyorsa onu çalıyor, onları işliyorsun ve onları kaydediyorsun.

Biraz Varşova'dan bahsedelim mi, nasıl bir yer?

Dört buçuk senem geçti orda. Süper bir şehir. Viyana'dan Varşova'ya 11 saatte trenle gidiyorsun, iki tren var, birisi Sobieski, diğeri Chopin. Bildiğimiz bestekâr Chopin, bizim Kurtalan Ekspres gibi bir trenin adı. Sobieski ise eski bir Polonya kralı. Viyana Kuşatması'nda da Osmanlılar'a karşı savaşmış, damadağın etmiş... O dönem kız arkadaşım Varşova'daydı, ben de trenle gidip geliyordum. Sonra okul bitti, Varşova'ya yerleştim. Polonya'da sistem yeni çökmüştü. Zamanla devlet ağırlığı azaldı. Orada hep kayıt yaptım, mühendis olarak çalıştım, devletin zamanında kurduğu çok güzel kayıt stüdyolarında.

Şehrin kültürel hayatından bahsederseniz...

İkinci Dünya Savaşı'nda tamamen yerle bir edilmiş Almanlar ve Ruslar tarafından. Şehrin tarihî merkezini aynı şekilde yeniden inşa etmişler. Benim zamanımda kilerlerinde kulüpler vardı, eski sinemalar rock kulübü olmuştü, sabaha kadar açık, kimsenin kira vermediği, sapsiz yerlerdi. Buzdolapları bile olmazdı, biralara sıcak gelirdi, ama herkes takılıyordu. Sonra hepsi kapandı, her yer özelleştirildi. Acayip bir dönemdi. Sürekli her yerde parti vardı, konserler, caz festivalleri... Varşova acıların şehri ama, Polonyalılar sistem tarafından ezilmiş insanlar değildi, son derece açık, paylaşımcı ve rahattılar. Özel sermaye birikimi için beş yıl kimse bir şeye karışmadı. Bir tür kapitalizme dönüş yaşandı. Şimdi her taraf reklam panosuyla dolu. Eskiden hiç öyle şeyler yoktu. "Kütle"ye gellersen; önce şu dil meselesinden,

Türkçeyi kullanma biçiminden bahsedelim.

İnanın bana çok normal ve doğru geliyor.

Ama konuşurken böyle konuşmuyorsun?

Bu sefer Türkçe meselesini çözeceğime inanarak yaptım kaydı. Türkçeyi güzel kullanacağım, heceler anlaşılacak, kendime değil dışarıya söyleyeceğim dedim. Bir dili kullanıyorsan, içindeki kelimeler duyulmalı. Yakın çevremdeki insanlara dinlettim, onlar da süper anlaşıyor dediler, sonra albüm yayınlandı, yine anlamadığını söyleyen, bu nasıl Türkçe diyenler oldu. Ben bunu hiç algılayamıyorum. Normal, konuştuğum gibi şarkı söylediğimi düşünüyorum. Güzel bir Türkçeyle şarkı söylemeye çalışıyorum, özen gösteriyorum.

Uzaktan dinlediğinde, Türkçe de değil, İngilizce de değil, sanki bir Doğu Avrupa dili havasında.

Öyle mi! Varşova'da yaptığımız ve Lehçe söylediğim bir şarkım da var benim. Hatta Varşova ulusal radyosunda da epey çalınmıştı. Zaten şarkı orada çok tutunca, o gazla Türkiye'ye gelip kapandım ve direkt "Kaos"u yaptım. İlk albümdeki "Elveda"nın Lehçesiydi o şarkı. Bazen sahnede Lehçe de söylüyorum...

Şarkı söylerken dili değiştirmeye, farklı kullanmaya çalışmıyorum inanın. Bunun tamamıyla ritimle, hecelemeyle ilgisi var. Melodiyi nasıl kuruyorsun ve sözü melodinin içine nasıl oturtuyorsun...

Evet, ritm kavramı önemli bu bağlamda. Ritm aleti kullanır gibi Türkçe söylüyorsun. Benim için zaten ses de bir enstrüman.

Ama vummalı bir enstrüman.

Evet. Staccato, yani ataklı bir ses. Legato değil.

Türkçe bir şarkı cover'ladığında da yine kendin gibi mi söylüyorsun, yoksa orijinali gibi mi?

Bilmem, hiç Türkçe parça söylemedim. Kafama hiç Türkçe bir şey takılmaz, mırıldanmam. Burdaki yerel müzikleri hep sonradan öğrendim.

Annenlerin Türkçe plakları yok muydu Almanya'da? Banş Manço? Zeki Müren?

Evde klasik müzik vardı. Bir de Elvis Presley'ler. Ben Elvis'in sesini sonuna kadar açardım küçükliğimde. Aslında galiba Türkçe 45'likleri vardı, ama hiçbirini dinlediğimi hatırlamıyorum.

"Kaos" albümünün, özellikle de "Boğazın Üstünde" sayesinde bir süksesi oldu. Bu yeni albümün, çaktandırı beklenen bir albüm aslında.

Bana çok güç vermişti o albüme gösterilen ilgi.

Neydi bu ilgiyi doğuran? O şarkının nasıl bir sihri vardı? Yoksa klibi mi ilginç geldi insanlara?

Ağır bir distorsiyonlu gitar vardı, en üst oktavdan söyledim o şarkıyı. Demek ki beğenildi. Ama devamını getiremediğim için üzüldüm. Klip Fransız kanalı MCM'de de epey yayınlandı halbuki.

Albümdeki notta, "İşlediğimiz konular gerçektir" diyorsun. Oysa şarkılarında pek elle tutulur şeyler yok: Uçmalar, kanatlı atlar, dünyayı başka bir perspektiften görmeler...

Aslında elle tutulur şeyler. Bunlar benim gerçekliğim. Biraz da depremlerle ilgili bir hava var...

Bütün şarkılara yayılmış bir deprem izi var mı?

Hayır, iki şarkıda: "Tutma" ve "12/8." Deprem beni çok etkiledi o dönem. Sonrasında iki yıl bağı bir kapandım.

"Tutma"nın başındaki 21 neyi simgeliyor?

21. yüzyıl.

Deprem sonrası acılar ve sosyal boyutu mu çok etkiledi seni, yoksa doğa olayı olması mı?

Sosyal boyutu önemliydi tabii. Ama en çok güvenmediğim toprağın bile silkelendiğini, canlı olduğunu görmek çok garip. O dönemde de en çok anlamadığım, bizden önceki kuşak bunu defalarca yaşamasına rağmen her şeyin unutturulması, hâlâ sadece bazı çıkar gruplarının doğrultusunda şehirlerin yapılanmasına izin verilmesi... Enflasyon yüzünden rakamlar büyük ya, herhalde insanlar on bin kişi ölüncem umursamıyor, yüz bin kişi ölmesi lazım. İki yıl sürdü bütün bunları kabullenmem.

Müzikten soğumaya mı başladın?

Müzikten uzaklaşmadım, ama bu ortamda müzik yayınlamak istemedim. Giderim, simit satırım, CD kutusu satırım, başka şey yaparım dedim, bir şekilde müzik yapmak istemedim. Evde kapalı geçen bir dönem. Bunu bir saygı duruşu olarak da görüyorum.

Sözlerde dolaştığımızda, galiba susuz şarkın yok: Dalgalar, kuvvetli sular, iskeleler, şimşek, birçok şarkıda yağmur, kar... Su olmadığında da rüzgar, güneş hep doğa olayları...

Valla, farkında değilim. Müzik nasıl geliyorsa, söz de öyle geliyor. Tapiyorum doğaya aslında.

Nasıl bir ilişkin var doğayla?

Arada bir kaçıyorum, her fırsatta kumsala atıyorum kendimi. Tatillerdeki çocukluğum hep Gü-

Konserde müziği, onun canlı olduğunu algılıyorum.

Stüdyo daha yapay bir ortam. Ama kayıt stüdyosu çölde bir vaha gibi. Bence kayıt yapmak büyük bir fırsattır.

müşdere kumsalında geçti, Kilyos'un az ilerisi. Eskiden beri kendimi oraya atarım, dalgalara bakar gelirim. Kemerburgaz bentlerinden sonra kömür madenleri, sonra da hiç kimsenin olmadığı koylar var. İstanbul doğadan kopuk bir şehir değil, ama İstanbul'daki hayat doğadan kopuk. Uzağın her zaman güzel olduğu bir şehir İstanbul. Bu insanı daha dingin kılyor. Muhteşem bir şehir.

Bu sorudan "ben dalgıçım, şu kadar senedir dalgıçım" gibi bir cevap çıkmıyor yani...

Yok, genelde deniz yatağı, şnorkel ve paletilerdenim. (gülüyor)

Ofisin duvarları haritalarla kaplı. Özel bir ilgi mi?

Bilmem. Ben geceleri hep atlas karıştırırım. Nerdeyiz, nerelere gitemeliyiz gibi bir dürtü içimde hep. Ayrıca beyin jimnastiği oluyor. Müzik de bir beyin jimnastiği zaten. Avustralya baskısı bir büyük atlasım var, hep onu açar, bakarım. Avustralya haritası farklıdır. Avustralya tam ortadadır. Herkes dünyayı kendi açısından görüyor... Haritaya bakmak iyi bir şey. Siz hiç bakmaz mısınız?

BRONX

THE ONE AND ONLY ALTERNATIVE ROCK BAR

EVERY

WEEKEND

LIVE

cuma: foozoolee 23.00
kung-fu 24.30
cumartesi: versus 23.00
gripin 24.30

Giriş ücreti: 6 milyon
(bir yerli içki dahil)

BRONX CLUB

İSTİKLAL CADDESİ TERKOS ÇIKMAZI NO:8 TÜNEL / BEYOĞLU

TEL: (0212) 293 53 98 - 293 53 99

Kurtalan Ekspres

Otuz senemiz onlarla geçti, ama isimlerini neredeyse hiç Barış Manço'suz anmadık. Yine de, 70'lerden bugüne, en uzun soluklu grup oldular. Manço'nun ölümünün ardından genç takviyelerle yola devam ediyorlar, ekspresi durdurmuyorlar. İlk -solo- albümleri "3552" de vokaller Bahadır Akkuzu'ya emanet. Şimdiden söyleyelim, 2023'e kadar aynı rayların üzerinde sabır, 2023'te özel konser isteriz Kurtalan Ekspres'ten...

BASTIĞIN SES MÂNALI OLSUN

Bunca yıl sonra Kurtalan Ekspres, kendi adına ilk defa bir albüm çalışması yapıyor. CD'leri ilk elinize aldığınızda neler hissettiniz?

Ahmet Güvenç: Çok gecikmiş bir duygu doğdu içimizde, çünkü daha Barış sağken, bundan sekiz sene evvel böyle bir şey yapmaya karar vermiştik. O arada Barış'ı kaybettik. Bütün o misyonu kapsayacak bir şey yapmak zorundaydık, onu yaptık.

Albümden bahsedilirken her yerde ister istemez Barış Manço'ya atıflar oluyor. Siz de nitekim "Nazar Eyle"yi okumuşsunuz...

Güvenç: Allah izin verirse, her albümde Barış'la ilgili bir parça koyacağız. O bir parçayı da, Barış'ın çok bilinen parçalarından değil, bilinmeyen ve grup sound'umuza uygun parçalardan seçeceğiz.

Cihangir Akkuzu: Barış abiyile bütün parçaları, her şeyi paylaşıyoruz. Resmi paylaştık, hayatı paylaştık, Japonya'ya gittik, denizi paylaştık, tapınakları paylaştık... Paylaşmadığımız bir şey kalmadı ki.

Vokali içinizden biri, Bahadır Akkuzu üstlenmiş. Biz sizi hep gitannızla bilirdik, şarkıcılığa kendinizi nasıl alıştırdınız?

Bahadır Akkuzu: Şarkıcılık bana biraz cikletten çıkmış gibi. Birkaç sanatçı arkadaşımızla beraber çalışmaya başladık, arkadaşlar son derece iyiydi, ama halk kabul etmedi. Zaten bizden hep "Barış Mançolar" olarak bahsedilirdi, "Barış Mançolar geliyor" derlerdi.

Güvenç: Bizim olduğumuz her ortama eyvallah diyorlardı, ama şarkıyı başka biri söylediğinde onu Barış Manço'yla mukayese ediyorlardı. Bu aşamayı herhalde bu albümde geçeceğiz.

Geçtiğimiz yıl Cem Karaca ile de konserler verdiniz. O da mı kabul edilmedi yoksa?

Güvenç: Cem Karaca başka bir konsept. Biz bir dayanışma yaptık. En eski dostlarımız, hayatımız boyunca dostlarımızdır. 68'li kuşak hep aynı kuşaktır. Cem'in grubu yoktu, beraber bir çalışma yapalım mı dedi, güçleri birleştirip beraber bir sahne çalışması yaptık. Orada da Bahadır şarkı söyledi, Cem Karaca da kendi programını yaptı, çok güzel bir-iki sene geçirdik beraber.

B. Akkuzu: Benim sesim kısılrsa, "Cem abi, gel şu şarkıları söyle" desek, eminim gelir söyler, herhangi bir komplekse kapılmadan. Biz o dönemleri hazmetmiş insanlarız, bir arada olmaktan keyif alıyoruz.

Mikrofon başına ilk geçişiniz nasıl oldu?

B. Akkuzu: Sesimizin teli de bir saz ama, benim alıştığım saz, gitarıydı. Ben gitarı çalarken seyircilerle irtibat kurardım. Gitara bakmam ge-

sahnedeki. Ama solüsyon iyi oldu: Arkaya iki tane çok sağlam vokalist aldık, bir tane de yardımcı gitarist aldık, olayı çözdük.

B. Akkuzu: Biz notaları ezberlemekte biraz daha rahatız, şarkı sözü ezberlemekte biraz daha zorlanıyoruz, alışkanlığımız yok. Şarkı sözlerini düşünüyem derken gitarınızda performans bozuklukları başlayabilir, bir de seyirciyle iletişim kurmak zorundasınız, bu sefer hepten dağılı-

Birkaç şarkıcı arkadaşımızla çalışmaya başladık, ama halk kabul etmedi. Zaten bizden hep "Barış Mançolar" olarak bahsedilirdi, "Barış Mançolar geliyor" derlerdi.

rekmiyor, artık refleks haline gelmiş vaziyette. Sahneyi bir oynamak vardır, siz de farketmezsiniz belki, ama göz göze bakışmalardan geçen elektrikler bir oynamayı gerektiriyor. Sahnede solist pozisyonundaki kişi ne kadar insanlarla ilgileniyorsa, benzer bir şeyi yapmak da grubun görevi. Ama şimdi ilişki biçimim değişti. Ellerim gitarı mı gitsin, şarkının sözlerine, melodisine mi gitsin, seyirciyle ilişkiye mi gitsin?.. Bu sorunu epey bir zaman yaşadım.

Güvenç: Bu sıkıntıları hep paylaştık

yorsunuz.

Güvenç: Barış'ı kaybedene kadar Barış hep bizi ifade eden insandı. Kaybettiğimiz gün bizim onu ifade etmemiz gerekti. O mikrofonun karşısına ilk çıktığım an Bahadır'la aynı şeyleri hissettim, çünkü aynı terbiyeyi beraber aldık senelerce. Bizim aynı bir misyonumuz da var, pek çok insan bizim yaptığımız şeyleri dinleyerek müziğe başladı. Bunların hepsi hoş şeyler gibi gelmekle beraber, insana çok büyük sorumluluk yüküyor. Hiç durmadan bir örnek temsil etmek zorundayız.

B. Akkuzu: Duruşunuz düzgün olacak, enstrümanınızı iyi çalacaksınız, doğru olabildiği kadanyla doğru söyleyeceksiniz, yorumunuzu yapacaksınız, seyirciyle irtibata geçeceksiniz ve bir de insanları mutlu edeceksiniz... Bütün bunlar zor kavramlar. Biz play-back'le çıkmıyoruz, popüler parçalar da yapmıyoruz, ciddi, derli toplu bir şeyler yapıyoruz ve ciddi insanlar buna katılıyor.

Güvenç: Barış'ı kaybettiğimiz zaman anma konserleri veriyorduk, şarkıları nasıl vereceğiz derken, vokal partileri geldiği zaman bir bakıyorsun ki, beş bin kişi birden söylüyor. Bir de öyle bir rahatlık vardı açıkçası. Demek ki insanların kalbine bir şekilde girmişiz.

B. Akkuzu: Sadece bir konserimiz oldu çok kötü geçen. Seyirciye "birbirinizden utanmanıza gerek yok şarkı söylerken" demek zorunda kaldım. Konser de diyemeyeceğim ona, özel bir geceydi. O gün sahne de şarkı söylemenin ne kadar zor olduğunu farkettim. Barış abi bununla çok karşılaştı. VIP gecesine gidiyorsun, herkes birbirinden çekindiği için, eğlenceyi eğlence zamanında yaşamayı bilmedikleri için böyle oturuyorlar. Barış abinin ne

kadar büyük performans harcadığını o zaman anladım.

Bazen öyle durumlarda milleti azarlamak iyi oluyor galiba...

B. Akkuzu: İyi olur mu diye de düşünmüyorsunuz, zaten yapıyorsunuz “yeter kardeşim” diye.

Güvenç: Maç sırasında biri 5-0 mağluptur da, “8 olmadan şu maç bitse” derler ya... Vallahi o hisse kapılıyor insan. (gülüyor)

Bir yenilik de şarkı yazarlığı. Bazı şarkıların altında “Söz-müzik: Bahadır Akkuzu” yazıyor.

Güvenç: Ben müzik yapabiliyorum, Bahadır bu albüme söz yazmaya başladı, ama burada tabii çok önemli bir nosyon, Meltem Taşkıran. Meltem “Mor Elbisem”e öyle bir söz yazdı ki... Benim rengim mordur, Meltem söz yazarken bunu biliyor. Böyle bir beraberlik olunca her şey birbirine yapıyor.

Enteresan şarkılarından biri “Turluyoruz”. Nasıl bir hikayesi var?

B. Akkuzu: 1984'te Kars'ta askerlik yaptım. Neco diye bir arkadaşım vardı, asıl ismi Necdet'ti, şarkıda uymadığı için bunu Necati'ye çevirdik. Sağlam bir arkadaşımızdı. Karagümrüklüydü. Bana bir yardımı oldu, bir yardımcı oldu. Biraz onu hissettiğim bir parçadır. Dikkat ettiyiniz, Kasımpaşa, Karagümrük gibi, tam delikanlı ruhunu yansıtan bir parçadır.

Güvenç: Racon parçası. (gülüyor)

B. Akkuzu: Ahmet'le 70 yıllarından bu yana gelen bir beraberliğimiz olduğu için, olayların içinde büyüdük, kavga dövüşün içinde bulunmak zorunda kaldık. Bu işler saçımızın uzunluğundan başladı, sonra siyasî ortamlara gelindiğinde sağı ayrı, solu ayrı konuştu. O dönemleri yaşayan insanlar delikanlılık raconunun başka bir şey olduğunu biliyor. Küçümsenecek bir kavram değildir.

Güvenç: Çocukluğumuzda her mahallenin bir delikanlı tayfası vardı, mahallenin asayişini berkemal

eden onlardı. Bir takım sorumlulukları vardı, onlar belli yanlışları yapmazdı. Şimdi kalmadılar. Mahalle de pek kalmadı. Ben şimdi bir apartmanda oturuyorum, komşularımın bazılarını tanımıyorum. Yabancılaşmış kendimize.

B. Akkuzu: “Turluyoruz” biraz o özlemi dile getiriyor. Şarkıda, mahallenin delikanlısı dolaşırken bir kız görüyor, belki yeni gelmiş mahalleye. Mahallenin de bir raconu var, bozulmaması gerekiyor. Göz ucuyla bakıyor, pembe pembe yanaklar, kiraz gibi dudaklar görüyor, kıızı çok beğeniyor. Delikanlılık raconunda kızla beraberlik evlilik anlamı taşır, ama o zamanlar reddedilmek korkusu var, o da kendi raconunu bozar.

B. Akkuzu: O zaman ne yapıyor, çaktırmadan turluyor. Ama o sırada Necati'ye rastlıyor, konu bu. Sorarsa, “sen mahallenin kızına bakıyor-sun” derse, ona ne diyecek? Bu

Yeri geldiğinde hata yapıyoruz, hangimiz tam anlamıyla her şeyi doğru yaptık ki? Ortaya çok doğru bir müzik koyarsak, bir yanlış vardır.

kavramı biz hepimiz, eski delikanlılar çok iyi biliriz.

Artık pek yaşanmayan bir takım eski ilişkilerde mutlaka bazı hasletler var, bunların özlemle anılması da normal, ama bahsettiğiniz dönemlerde, özellikle o “delikanlılık raconu”nda ve kız-erkek ilişkilerinde çok baskıcı bir hal de yok muydu? 80 sonrasında, 90'larda büyük şehirlerde yaşanan cinsel özgürlük önemli bir gelişme değil mi sizce?

Güvenç: Baskıcı tarafları olduğu gibi, çok faydalı tarafları da var. O mahalleye hırsız girdiği zaman da o delikanlılar hırsızını önüyor. Orada hem bir paylaşım var, hem de bir baskı var. Vallahi, 68 yılında falan, biz bu sorduğunuz şeyleri, namus meselelerini falan çoktan geçmiştik. Böyle takıntılarımız yoktu. Bizim-

le beraber olan insanlar da o kafa da insanlar değildi. Biz toplum içinde başka bir toplumda yaşıyorduk.

B. Akkuzu: Namus kafada biter. Eğer siz hortumlamıyorsanız, eğer siz dürüstseniz, bir kişinin bile hakkını yememeye çalışıyorsanız, kendinizi adam sınıfına koyabiliyorsanız, ne yaparsanız yapın arkadaş. Biz elimizden geldiğince adam olmaya çalışıyoruz. Biz şarkıda sadece işin racon noktasından konuştuk. Yoksa, bir sokağa giriyorsunuz, sokakta beğendiğiniz bir kız var, bakamayacaksınız. Olur mu öyle şey canım?

Güvenç: Zaten parçada bakış açımız bir espri. Tekrar hatırlamak gibi, biraz da dalga geçer gibi.

Basın büteninde eskiden sert parçalarının İstanbul'da yadırgandığını, ama Anadolu'nun bunları bastığını, doğruya açılmak istediğinizi söylüyorsunuz, albüme

“İstanbul'da olup da değerlerini yitirmemişler için pek çok şarkı var” diyorsunuz. İstanbul'dan, bu kozmopolit şehirden nasıl şikayetleriniz var?

Güvenç: Bir kere İstanbul, eski İstanbul, seçimlerde bile kendi istediğini seçemiyor. Böyle bir gerçek, varoşların İstanbul'un etrafına bilinçli bir şekilde yerleştirilmesiyle oluştu. Ancak, biz turneye, mesela Erzurum'a gittiğimiz zaman, “sana” derlerdi, “kahve verecekler, sakın ha o kahveyi masanın üstüne koymayın, çok ayıptır”... Biz bunlara hep dikkat ettik. Varoşlara gelenlerin hiçbir şekilde dikkat etmediği kadar.

Ama onlar misafirlğe değil, hayat mücadelesine geliyorlar, ayrıca ucuz işgücü olmak dışında çalışmıyorlar, memleketlerinde de bar-

namıyorlar.

Güvenç: Bir de şöyle bir durum var, İstanbul'a geldi, maceracı olarak geldi, bir şey beceremedi. Geri de dönemiyor, dönse “sen İstanbul'a gittin, hiçbir şey yapamadın” oluyor.

B. Akkuzu: İkinci bir alternatif de var Ahmet. Köyündeki bütün mallarını satıp İstanbul'a geliyor...

Güvenç: İşte buna acıyorum...

Köyler yakılıyor, boşaltılıyor, orada nasıl kalsınlar?

Güvenç: Yahu ben köye gitmek istiyorum bugün! Keşke gitssek de orada biz yaşasak. O temizliği, o birbir ilişkiyi yaşamak istiyorum. Bura gelenler hep kurnazlığı öğreniyor. Kurnazlık güzel değil.

C. Akkuzu: Ahmet abi, mecbur kalıyorlar.

Bu mevzular uzar, başka şarkıya geçelim: “Bacaksız”ın ana fikri ne?

B. Akkuzu: Vokalistliğimizi yapan Barbaros diye bir arkadaşımız var, onun kız arkadaşı vardı stüdyoda, “bu zamana kadar hep gençler ailelerinden şikayette bulunuyorlardı, ilk defa bir parça görüyorum ki, bir aile çocuklarından şikayet ediyor”. Bu hayatın bir gerçeği ama. Ben çocukların da kendi başlarına bir varlık olduklarına inanan bir insanım, baba olmam, çocuğumun benden doğmuş olması beni ona karşı özelliikli kılmıyor. Çocuk, ayakları üzerinde durabildiği andan itibaren kendisine aittir. Ama galiba toplumun vermiş olduğu babalık duygusu ön plana çıkıyor yine. Biraz kara mizah var. (gülüyor)

Bir evvelki söyleşimizde canlı çalmanın nimetlerinden, küçük aksaklıkların bile parçaya nasıl bir lezzet verdiğinden bahsetmiştik. Bu albüme de canlı kayıt yaptınız. Memnun musunuz?

Güvenç: Dijital bir sound'da duygu olabileceğini düşünür müsün? Gayet dijital gider, hiçbir şekilde sekmez, onu yapmaz, bunu yapmaz.

Akkuzu: İnsanın kalbini bir makina-

Roy Hargrove - foto: Boğaç Kökbaş

CD PLAK 2.EL

Jazz. rock. blues. avantgarde. electronic.
ethnic. funk. soul. freejazz. experimental.
chillout. fantastic. groove...

Roll ve Postexpress'in eski sayıları burada.

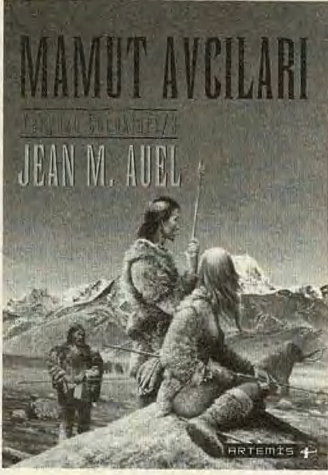
JACK
S T O R E

Dr. İhsan Ünlüer Sok. No: 9/1 Kadıköy-İstanbul • Tel: 0216 449 26 73 • Jackstore@superonline.com

Vaat edilen
romanlar diyanna
hoş geldiniz!

Artemis

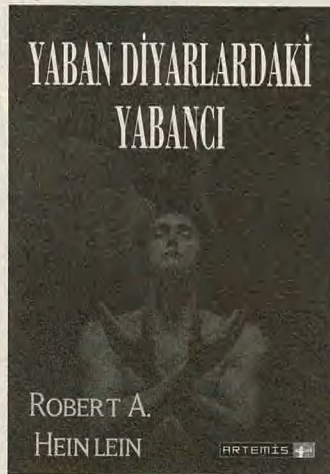
Yeryüzü Çocukları Serisi'nin Üçüncü Kitabı MAMUT AVCILARI çıktı!

Tüm dünyada satış rakamı 35.000.000'u aşan Yeryüzü Çocukları Serisi'nden ayaklarınızı yerden kesecek şaşırtıcı bir başyapıt daha. Serinin üçüncü kitabı Mamut Avcıları'nda Ayla'nın macerası beklenmedik bir boyuta taşınıp nefeslerinizi kesmeye devam ediyor. Jean M. Auel zamanın kapısını yeniden aralıyor ve insanlığın doğumundaki harikalığa ve dehşete bir kez daha ışık tutuyor.

Tüm Zamanların En İyi Bilimkurgu Romanı YABAN DİYARLARDAKİ YABANCI bu ay yayımlanıyor!

Bilimkurgu dahisi Robert A. Heinlein'in imzasını taşıyan Yaban Diyarlardaki Yabancı ahlaksal kavrayışları, sosyal yanlısamları, dini inançları ve tüm evrensel benliği sorgulayan bir kültür niteliğinde. Yaşadığımız gezegeni onu daha önce hiç görmemiş bir yabancının gözüyle bize yansıtan roman hedefi on ikiden vuruyor. Yıllar boyunca sansürlü yayınlanan bu şaheserin tam metni ile hayatınızı değiştirmeye hazır olun. Eğer cesaretiniz varsa.

1962 Hugo Ödülü

ya bağlayalım, bir saat gibi asla atmaz. 80 yapar, 79 yapar, 82 yapar. Heyecanlandığınız zaman kalbiniz daha hızlı çarpar, sakin olduğunuz zaman yumuşak çarpar. Bunu müziğe uygulayalım: Daha heyecanlı bir şey söyleyince kalbiniz de daha hızlı çarpar, onun ritmine uymaya çalışır. Şimdi biz onu birebir, tam dijital bir sistem içinde ortaya çıkartırsak, bu doğaya, insana aykırı olur. Hatalarla bezenmiş bir yaratık olarak eğer hatasız bir şey yapıyorsanız, bu yanıltır, doğru değildir, doğal değildir. Yeri geldiğinde hata yapıyoruz, hangimiz tam anlamıyla her şeyi doğru yaptık ki? Hiçbir şeyi doğru yapmayan bir yaratık olarak ortaya çok doğru bir müzik koyarsak, bir yanlış vardır. **Güvenç:** Çok doğru dediğimiz şey aslında matematikten geçiyor. O matematik, o kesinlik tabiatta yok. Bahçeye inin, elli tane yonca varsa, hiçbirini birbirine benzemez. Aynı parçanın hiçbir çalışması da birbirine benzemez. Bazı arkadaşlar şöyle şeylerle övünüyor, çok yazık: "Ben saniyede yirmi nokta basarım" gibi

lah razı olsun, gitti, flütler getirdi, ben üflemele alete bir şeyler yazarken bile ne hissedeceğimi öğrenemedim diye. Bu iş ince iş. "Yirmi kere sallanım"la, öyle hemen bitecek bir iş değil. Bu bilgiler bize mahsus bilgiler de değil. O insanlar bize nasıl vermişse, biz haydi haydi vermeliyiz. Benim anlamadığım bir şey var: Biz ilk gitarımızı alırken neler çektik, bu adamlar gidip şuradan 50 dolar taksitle gitarlarını, amplilerini alabiliyorlar, bizim gibi hocalar var, istedikleri zaman öğrenebiliyorlar, ama bir şey yapabilmeyen yok, ben bunu anlamıyorum. Şimdi her şey hazır geliyor, bizim için her şey çok özeldir. "Led Zepelin II" ben deyse "III" arkadaşımdaydı, toplanıp beraber dinlerdik. **O yüzden daha ihtimamlı yaklaşmak mümkünmüş belki...** **Güvenç:** Tabii ki. Kitap okumak gibi: "Sefiller" in video filmini seyredin, o kitabı okumak kadar bir şey algılayabilir misiniz, imkânı var mı? **Albumün adının kapaktaki trenin numarasından geldiğini söylüyorsunuz, ama insanın aklına**

Bazı arkadaşlar şöyle şeylerle övünüyor: "Saniyede yirmi nokta basarım..." Ben bir nota basarım, ama mânalı nota basarım. Sesin mânasını vermek diye bir şey var.

şeyler... Ben bir nota basarım, ama mânalı nota basarım. Sesin mânasını vermek diye bir şey var, o çok önemli.

B. Akkuzu: Ayrıca canlı kayıtlarımızı yaptık, bitirdik, bir de yetmiyor muş gibi ne yaptık, biliyor musunuz? Makara teyplere geçirdik kayıtları. Niye? 68'in lezzetini nasıl yaşatırız diye. Yaşadıklarımızı elimizden geldiği kadar bu albüme aktarmaya çalıştık.

Sesin mânasını dediniz, nasıl bir mânâ o?

Güvenç: Benim hocam İsmet Sıral'dı, çok önemli bir adamdı. Bana dedi ki, "Ahmet, ne basarsan bas, ama bastığın ses mânalı olsun". Ve dedi ki, "bak Ahmet, sen telli alet çalyorsun, mutlaka üflemele bir şey de çalman lazım". Al-

"2023", "2024" gibi eski Kurtalan Ekspres parçaları geliyor. Fakat "3552", o eski progresif şarkılardan ziyade, "Yeni Bir Gün" albümünün sonundaki kısacık parçayı, "Bir Kelebeğin Yaşamöyküsü"nü andırıyor...

(gülüşmeler) Güvenç: En sert parçalardan sonra "Bir Kelebeğin Yaşamöyküsü"nü çaldık, pastoral bir geçiş yapardık. Bizim konserlerimiz film gibi: O küçük detayları oralara koymak lazım ki, insan tam etkilenebilsin.

B. Akkuzu: Türkiye'de böyle bir parça varsa elinizde, iki nakarat bir söz, arkasından remiksi bilmemnesi, uzatırsınız. Ama biz keyfimiz nasıl istiyorsa öyle yapıyoruz. Bunca yıldan sonra da biraz keyfimizi yaşayalım.

Söyleşi: Merve Erol

HAKAN KURSUN

KÜTLE

MC & CD

copyright 2003 Pb Müzik Yapım Ltd.
Keskin Kalem Sokak 6 / 7, 80300 Esentepe - İstanbul TR

Tel: 0 212 272 10 55 / 275 39 77 Faks: 0 212 274 11 66
info @pbmusicworld.com www.pbmusicworld.com

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz - Yasemin Avdan - Emin Eksiz

BURASI BEŞİKTAŞ

Mustafa Taha, 23, öğrenci

Ne dinliyordun?

Best FM. İnleyen Nağmeler programını sevdiğim için dinliyorum.

Başka hangi radyoları dinlersin?

Capitol FM, Metro FM, Kiss FM...

Ne tarz müzik seversin?

Pop, r&b dinlerim.

Favorilerin kimler?

Depeche Mode en favori grubumdur, Pet Shop Boys'un 89-92 dönemini seviyorum, bir de Alphaville dinlerim.

Pet Shop Boys konserine gittin mi?

Hayır, çünkü bir rock festivaline onları yakıştıramadım. Eğer kendileri konser verselerdi, giderdim.

Başarock hakkında ne düşünüyorsun?

Coca Cola bir şey yapıyorsa onun karşısında bir şey olmalı, ama Coca Cola yaptığı için biz de yapalım mantığına karşıyım.

Serhat Aramacı, 19, öğrenci

Ne dinliyordun?

Radyo Cool.

Dinlediğin başka radyolar var mı?

Number 1, Power FM, Metro FM...

Favori DJ'in var mı?

İngiliz Seb Fontaine, yerlilerden Tarkan. Bu ay Seb Fontaine ve Sasha İstanbul'a geliyor, ikisine de gitmek istiyorum.

En son kimin albümünü aldın?

Evanescence'in "Fallen" albümünü.

Peki ilk aldığın albüm?

Yedi-sekiz yaşımdayken Levent Yüksel'i almıştım.

Şimdiye kadar dinlediğin en iyi albüm hangisiydi?

Seb Fontaine'in "Prototype"ı gayet başarılıydı.

Burak Yekez, 23, web tasarımcısı

Şu an ne dinliyordun?

Rock FM.

Başka dinlediğin radyo var mı?

Power FM dinliyorum, bir de 92.3, ama ismini bilmiyorum.

Ne tür müzikten hoşlanırsın?

Nu-metalleri dinliyorum, MTV'nin takipçisiyim, yeni çıkan her şeyi dinliyorum.

Konserlere gider misin?

Çok giderim. Bu sene Timo Maas'a gittim, Placebo'ya, Rock'n Coke'a gittim, festivalleri kaçırmıyorum.

Rock'n Coke nasıldı?

Sadece Sandra'yı dinlemeye gittim,

Guano Apes'in solistini. Benim için Rock'n Coke oydu, ama eğlenceliydi.

Başarock'a nasıl bakıyorsun?

Ben onu desteklemedim, gitmek bile istemedim, nerede çapulcu varsa toplamışlar. Arkadaş-

lar gitmişti, onlar da birkaç grup izleyip hemen dönmüşler.

Türkiye'ye en çok gelmesini istediğin grup?

Offspring gelebilir.

Alper Kılıç, 26, öğrenci

Kimi dinliyordun?

Radyo Oxi-gen.

Genelde ne tür müzik dinlersin?

Klasik müzik, caz, pop caz.

Beğendiğin sanatçılar?

Chick Corea. Daha çok enstrümantal müzikleri tercih ediyorum.

En son kimin albümünü aldın?

Bon Jovi'nin akustik albümü.

Orijinal mi alırsın, kopya mı?

Orijinal alıyordum ama artık kopya alıyorum. Müzik öğrencisi olduğum için dinlemem gerekiyor.

Konserlere gider misin?

En son Babylon'a gittim, Muvaffak

Gittiğin mekânlarda var mı?

Hayal Kahvesi, Babylon, Mojo... Genelde canlı müzik yapan yerler.

Mustafa Özer Duman, 19, öğrenci

Ne dinliyorsun?

Caz dinliyorum.

Caza ilk nasıl takıldın?

Türkiye Komünist Partisi'yle beraber.

Oradakiler sürekli caz mı çalıyor?

Evet. Çünkü bazı caz üstadlarının parçalarını cover'layarak pek çok etkinliğimizde kullanıyoruz.

Herkes dinlediği için mi dinliyorsun?

Tabii, caz müzik ileri bir evreyi temsil ediyor, müzikte belli bir birikime geldikten sonra caza ulaşmak mümkün değil.

TKP'den önce neler dinliyordun?

Rock. Led Zeppelin, Deep Purple...

Konserlere gider misin?

Bu yıl İbrahim Ferrer ve Mercedes Sosa konserine gittim.

Peki konserler için her zaman bir bütçen oluyor mu?

Var. Ayda 300 milyon bir harçlığım oluyor, bunun büyük bir bölümünü entelektüel aktivitelere ayırıyorum.

Korsan CD alıyor musun?

Alırım.

Cazcılar da korsana düşüyor mu?

Her yerde olmuyor, tanıdıklarım var, oralarda Miles Davis'inkiler oluyor.

Engin Şengül, 26, öğrenci

Şu an ne dinliyordunuz?

İstanbul FM. Türkçe pop dinlerim.

Kimleri?

Sezen Aksu ve Soner Arca.

En sevdiğin şarkıyı sorsak?

Sezen Aksu'dan "Git".

Hiç şarkı defteri tutunuz mu?

Şarkı değil ama, kendim şiir yazdığım için şiir defteri tutuyorum.

Sevdiğiniz bir şarkı sözünü duyup bir kenara not eder misiniz?

Sevdiğim bir türküyü çok etkilenip bir yerlere not ettiğimi hatırlıyorum.

Hangisi?

Erkan Oğur'un "Gülün Kokusu Vardı" albümünde "Zeynebim" diye bir türkü vardı, onu yazmıştım.

Nasıl bir türkü?

"Zeynep bu güzellik var mı soyunda / Elvan elvan güller biter bağında."

Hangi yöreye ait?

Sivas.

CADDEBOSTAN SAHİL YOLU

Hüseyin Sağlam, 21, öğrenci

Ne tarz müzikten hoşlanırsın?

Pop tarzı tercihim. Daha çok kulağa hoş gelen müzikleri dinliyorum. Murat Kekilli, Murat Göğebakan, Deniz Seki, Of Aman Nalan...

Şu anda ne dinliyordun?

Süper FM. Bir de Alem FM'i dinlerim.

Konserlere gider misin?

Çok kalabalık olduğu için sıkıyor.

Korsan CD mi alırsın, orijinal mi?

Korsan. Birkaç sanatçının bir arada olduğu mp3'lerden alıyorum. Orijinale 10 milyon vereceksin, korsanı 2 milyon. Sanatçı zaten kazanıyor, babamın aylık maaşı kadar parfüm sürüyorlar üzerlerine.

En son kimin albümünü aldın?

Yabancı aldım, Justin Timberlake.

Denize karşı müzik dinlemek nasıl bir duygu?

Yağmur yağsa daha güzel olurdu. Müzik insanı geçmişine götürüyor.

Gül Sungur, 40, emekli

Ne tür müzikten hoşlanırsınız?

Hafif Türk müziği.

Genelde kimleri dinlersiniz?

Türk sanat müziğinde Muazzez Ersoy, hafif müzikte Yaşar, Ege...

Şu anda kimi dinliyordunuz?

Show Radyo dinliyordum.

Bu sene gittiğiniz bir konser var mı?

Tarkan'ın konserine gittim, ama çok zor izledim, izledim diyemem.

Nasıl buluyorsunuz Tarkan'ı?

Müthiş.

Korsan CD mi, orijinal mi alırsınız?

Orijinal.

En son kimin albümünü aldınız?

Akın'ın albümünü aldım.

Müzik kanallarını izler misiniz?

Özellikle izlediğim bir kanal yok, hangi kanalda sevdiğim biri varsa onu izlerim.

Carla Bley

Akbank Caz Festivali'nin önemli konuklarından biri, modern caz kompozitörü ve piyanist Carla Bley'di. Pek çok yenilikçi beste ve albümün yanısıra merhum dostumuz Paul Haines'in librettolarını yazdığı psikedelik operaların altında imzası olan Bley, İstanbul'da, "Asmalı Konak"ın galasının olduğu akşam, neyse ki pek de تنها olmayan bir salonda çaldı cazını... Sanatçıyla dar vakitte konuştuk, dünden bugüne gittik geldik...

ŞAIRİM SIZLERE ÖMÜR

(Paul Haines'in olduğu Roll ve Postexpress sayılarını gösteriyoruz...)

Carla Bley: Aaa, çok şaşırtıcı... Bunlar benim bildiğim şiirleri mi acaba? Çok erken gitti. Bilgisayarının başında kalp krizi geçirmiş. Hiçbir şeyi yoktu. Beş yıl önce bir diz ameliyatı geçirmişti sadece.

"Escalator Over The Hill"i ve "Tropic Appetites"i beraber yapmıştınız, öyle değil mi?

Evet. 30-35 yıl olmuştur... New York'ta bir kulüpte tanışmıştık, Charles Mingus orada çalışıyordu. Paul (eski eşi Paul Bley) Mingus'un orkestrasındaydı. Dolayısıyla her gece oradaydım. Paul Haines de öyle. Bir gece bakışmaya başladık, çünkü artık birbirimizi tanıyor gibiydik. Nihayetinde, geldi, kendisini tanıttı ve o

günden sonra birlikte takılmaya başladık. Tanıdığım en ilginç insandı. Nasıl tarif edeceğimi bilemiyorum, boksörler için kullanılan bir sözcük vardır, hırçın tabiatlı... Herkesle maraza çıkarırdı. Bana anlattıklarını anlamıyordum ve bu hoşuma gidiyordu. Çok şifreli ve tuhaf bir üslubu vardı. Asla "dün ne yaptın", "hava bugün güzel" gibi laflar etmezdi. Ateş ve su gibiydi. Çılgındı, harikaydı. Şarkı sözleri çok kısaydı. Toplam üç heceden oluşan şiirler yazardı. Onları nasıl şarkı yapabiliyordum ki? Daha uzun şeyler yazana kadar bekledim. "Escalator..." ve "Tropic Appetites"taki gibi epik şiirler yazmadı bir daha. Ne yazık ki "Tropic Appetites"tan sonra onu hiç gör-

Caz en kötü dönemini yaşıyor. Tanıdığım bütün müzisyenler işsiz. Çalmaya başlayınca insanlar tuhaf tuhaf bakıyor, "bu nasıl bir müzik?" diye. Konserlerden kazandığım para kirama yetmiyor.

medim. Şimdi, "ne zaman yine sözleri olan albüm yapacaksın?" dediklerinde, "hiçbir zaman" diyorum, "çünkü şairim sizlere ömür".

Cazın bugünkü durumunu nasıl görüyorsunuz?
Çok kötü. Keşke biraz daha popüler olabilse. Caz en kötü dönemini yaşıyor. Tanıdığım bütün müzisyenler işsiz. Burada nasıl bilmiyorum, ama cazın Amerika'daki hali hiç iç açıcı değil. Konserler çok az seyirci çekiyor. Haliyle müzisyenlere düşen para da çok az. Benim mesela konserlerden kazandığım para kirama yetmiyor. Onun için New York'ta sahneye çıkmıyorum.

Amerika'da, hele hele New York'ta nasıl oluyor da sizin gibi ünlü cazcılar geçim sıkıntısı çekiyor?
Talep yok çünkü. Ben çalmaya başlayınca insanlar tuhaf tuhaf bakıyor, "bu nasıl bir müzik?" diye. Yaptığımız müzikte milyon tane nota yokmuş gibi geliyor onlara demek ki. Bu durum beni hem öfkeliyor, hem üzüyor.

Son zamanlarda cazla hiphop'u buluşturan çalışmalar revaçta. Onları nasıl değerlendiriyorsunuz?

İlginç buluyorum. Ama hiphop benim yakın olduğum bir tür değil. Gerçi bu konserde "Hip Hop" adında bir parçam var, ama hiphop'la alakası yok. Bir isim anyordum, "Hip Hop" koydum. Steve (Bernstein) "olmaz öyle şey" diye itiraz etti ama, "neden olmasın" dedim. Geçenlerde MTV'de bir program seyrettim, adamın biri hiphop'tan şikayet ediyordu, şarkı sözlerinin suç teşvik ettiğini söylüyordu, hiphop'çu bir genç de, "bu beni alâkadar etmez, ben istediğim müziği yaparım" diyordu. Hiphop'un müzik olup olmadığına emin değilim doğrusu. Bir ifade biçimi olduğuna şüphe yok, ama müziğin bazı unsurları eksik. Melodi ve armoni olmayınca ilgi duymam mümkün değil. Dolayısıyla hiphop dinleyemiyorum.

ABD'nin Irak politikası hakkında neler düşünüyorsunuz?

Ne düşünebilirim ki? Herkes olup bitenlerden nefret ediyor. Çevremde Irak politikasını onaylayan tek bir kişi yok. Hepimiz Bush yönetiminin yaptıklarından utanç duyuyoruz.

Çevrenizde Bush'a oy vermiş kimse var mı?

Bildiğim kadarıyla yok. Bush bir yalancı. O görevden alınması lazım, tıpkı California valisi gibi.

Schwarzenegger'in California valisi seçilmesini nasıl karşılıyorsunuz?

Memnun oldum, ben Arnold'u severim. Hatta, Arnold kedimin adı. Schwarzenegger'den ötürü.

Bir Cumhuriyetçi olmasına rağmen mi?

Cumhuriyetçi filan değil. Sadece o etiketi kullanıyor. Aslında bayağı özgürlükçü fikirleri var. Bence çok iyi bir vali olacak.

İyi bir başkan da olur mu?

O daha zor bir iş.

Kızınız Karen Mantler da müzisyen, Robert Wyatt'ın yeni albümündeki konuk sanatçılardan.

Öyle istisnalar dışında Karen da işsiz. Bir tromboncuyla evli, o adamcağz da işsiz. Bu turneden sonra ben de koca bir yıl işsiz kalacağım. Diyorum ya, cazcılar iş bulamıyor artık.

Susheela

Raman

Şarkıdaki gibi, Hindistan yavaştan kendini sevdirebilir... Kasım'da Babylon sahnesinde, gelenekle bugün arasında gidip gelen, İngilizcenin yanısıra Sanskritçe ve Telugu, Hindi, Tamil dillerinde türküler söyleyen kot pantolonlu bir Billie Holiday, arkasında başka telden bir rock icra eden gitar-bas-tabla triosu. Hem de kanun, ud, ney, zurna takviyesiyle: Yurdal Tokcan, Göksel Baktagir, Eyüp Hamiş ve ikinci gece sürprizi, perküsyoncu İzzet Kızıl... Dünya müziğinin genç yıldızı Susheela Raman'a "Salt Rain" ve "Love Trap" albümlerinin ardında yatanları sorduk...

ŞARKILARIN ÇIPLAK HALİ

Hayat hikâyenle başlayalım istersen. Göçebe bir hayatın olmuş çünkü. Tamilli bir anne-babadan Londra'da doğup Avustralya'ya taşınmak ve tekrar Londra'ya dönmek...

Susheela Raman: Annemle babam Hindistan'dan 60'lı yıllarda ayrılıp Londra'ya gelmişler. **Neden?**

Annem de, babam da Güneyden, Tamilli. Annemin ailesi daha sonra Kuzey Hindistan'a taşınmış. Hindistan'da görücü usulü evlilik çok yaygın. Annemi de birine vermek istemişler, ama annem babama, babam da anneme aşık olmuş. Annemin ailesi karşı çıkınca kaçmışlar ve gençliğin verdiği macera duygusuyla kendilerini Londra'da bulmuşlar.

Ve sonra da sen küçükken Avustralya'ya taşınmışlar.

Evet, orada büyüdüm ben. O yüzden, İngiltere'de büyüyen Hintlilerden farklı tecrübelerim var.

Hint müziğiyle ilişkin nasıl başladı?

Hint müziğinden önce Hint kültürüyle ilişkim vardı. Bu kültürün içinde büyüdüm. Annemin evde dua köşesi vardı. Burada Şiva'nın ve diğer tanrıların heykeli durdu. Özel günlerde dinî törenleri yerine getirmek konusunda çok hassastı. Ben de küçüklüğümde beri bu imgelemlerle yaşadım. Diğer taraftan dinî müzikler de ev hayatımın bir parçasıydı. Klasik Hint müziklerinin yanısıra bu dinî müzikler de evde çalınır ve söylenirdi. Bu şarkılar hesapta dinî şarkılar, ama kendini adamayı ve Tanrı sevgisini anlattığı için, iki insan arasındaki aşkı anlatan şarkılar olarak da yorumlanabilir. Bu şarkılar benim için çok önemliydi o zamanlar. Diğer yandan Vedik şarkılar vardı. Evde bunların kasetleri vardı. Onları da çok sık dinlerdim.

Yaşadığınız yerde bir Hint cemaati var mıydı? 77'de Sydney'e yerleştiklerimizde, henüz Sydney'e toplu göç başlamamıştı. Küçük bir kentti. Bu kentteki Hintli cemaati zaten küçüktü, Tamil cemaati çok çok daha küçüktü. Ama bu insanlarla görüşür ve bir araya gelirdik. Herkes birbirini tanırdı.

Yaşadığınız yerde bir Hint cemaati var mıydı? 77'de Sydney'e yerleştiklerimizde, henüz Sydney'e toplu göç başlamamıştı. Küçük bir kentti. Bu kentteki Hintli cemaati zaten küçüktü, Tamil cemaati çok çok daha küçüktü. Ama bu insanlarla görüşür ve bir araya gelirdik. Herkes birbirini tanırdı.

Pop müzikle çok geç yaşta tanıştığını söylemişsin bir röportajında.

Evet. Arada bölük pörçük şarkılar hatırlıyorum. Mesela Dire Straits'in "Sultans of Swing"i... Olivia Newton John'u da hatırlıyorum mesela. Okulda çocukların dinledikleri müzikleri duyuyordum, ama mainstream rock dinlemeye başlamamam gerçektense de çok geç oldu.

Hint müziği eğitimi aldın mı?

Ailemden aldım. Annem güzel şarkı söylerdi. Beni müziğe yönelten de oydu, klasik müzik yapmam için zorladı beni. Bir gün kelepirci bir kemanla eve geldi. 10 dolarlık uyduruk kemanlardan. "Bak sana keman aldım, hadi çalmayı öğren!" (gülüyor) Yurtdışında yaşayan Türklere de aynı psikoloji egemendir, eminim: Kendi kültüründen ve insanlarından uzak kalınca, kimliğine sahip çıkmaya çalışıyorsun, Annemin bana aşılama çabasıyla ilgili şey de bu duygudan kaynaklanıyordu.

Bir ara Hindistan'a gidip Shrutı Sadolikar isimli bir ustanı dersler almışsın. Ama galiba sadece ses eğitimi değil bu. O dönem ses tellerinde bir sorun varmış ve bir tür tedavi maksadıyla gittiğisin...

Süsleme çok yoğundur Hint müziğinde. Süslemeler yüzünden şarkının aslı güme gidiyor. Bu sebeple klasik şarkılara biraz Billie Holiday tarzıyla yaklaşıyorum.

Evet. 80'ler boyunca rock söyledim. Aretha Franklin gibi soul ve blues ustalarını taklit ediyordum. Ve sonunda şarkı söyleyemez oldum. Bir yıl kadar şarkı söyleyemedim. Shrutı'yla geçirdiğim dönem, şimdi dönüp bakınca çok önemli benim için, ama bunu hayatımın içinde sadece bir parantez olarak kabul ediyorum. Başka müziklerden de öğrenebileceğim çok şey var. Hindistan'da varolan guru sistemini hiçbir zaman benimseyemedim. Bir ustanın yanında çirak olarak yetişirsin, o ustanın temsil ettiği üslubu öğrenir ve devam ettirirsin: Bu tarz eğitimi kabullenemedim. Bunun için fazla Batılıyım herhalde. Ama Shrutı'den çok şey öğrendiğimi ve üstelik ses probleminin de üstesinden gelmeme yardımcı olduğunu biliyorum.

Shrutı'yla çalışman resmî olarak Güney Hint müziğiyle ilk ilgilenişin miydi?

Aslında Shrutı Kuzeyliydi ve Kuzey Hint müziği geleneğinin bir parçasıydı. Gençlik döneminde uzun bir süre Güney Hint müziği yapmamak için direndim. Tipik gençlik dürtüleriyle Güney Hindistan'ı hayatımdan çıkarmaya çalıştım. Hindistan'a gitmeye karar verdiğimde de bu yüzden önce Kuzey'e gittim. Henüz anavatanıma gitmeye hazır değildim. Daha sonra Güney'e gittim ve köklerimle barıştım diyebilirim.

İki gelenek arasındaki temel farklar neler?

12. yüzyıldaki Moğol istilasına kadar Hindistan'da tek bir müzik geleneği var. Moğol istilasıyla birlikte Kuzey, Fars kültürünün ve Fars makamlarının etkisi altında kalarak değişiyor. Daha net, daha bilimsel hale geliyor. Güneye İslâmî etkilerden ve bilimsel makamların etkisinden daha uzakta kalıyor. Daha az net ve esnek bir gelenek olarak devam ediyor.

Kuzey Hint müziğinin doğaçlamaya daha açık, Güney Hint müziğininse daha fazla beste ağırlıklı olduğu söylenir.

Öyle. Özellikle benim söylediğim şarkıların çoğu 18. yüzyıl sonlarında bestelenmiş ve notaya dökülmüş parçalar. Ama beste geleneği Kuzey'de de farklı bir şekilde var. Aradaki farkı açıklamak zor. Mesela Türk müziğindeki makam sisteminde ara sesler var. Bunlar çok net notalar. Kuzey'de bunlar Türk müziğindeki gibi kesin ve net notalar olarak kullanılırken, Güney'de ara seslere kayarak inersiniz, hiçbir zaman ara seslerde vurgu yapmazsınız. Böyle detayda farklılıklar var.

Sam Mills'le nasıl tanıştınız?

Sam daha önce Bengalli bir sanatçıyla, Paban Das Baul'le bir albüm yapmıştı. O albümü çok beğenmiştim ve peşine düşüp Sam'i buldum. Ve benimle kaçmasını söyledim...

Nereye? Hindistan'a mı?

(gülüyor) Aslında ilk tanıştığımızda Hindistan'a gittik gerçekten!

Yaptığınız müziğe gelirsek... Bir yandan klasik Hint şarkılarını yorumluyorsunuz, diğer yandan dünyanın dört bir yanından bestecilerin şarkılarını... Kendi besteleriniz de cabası. Grubunuzda

çeşitli milliyetlerden insanlar var, Yat-Kha ya da Tony Allen gibi Asyalı, Afrikalı kalburüstü sanatçılarla ortak çalışmalarınız oluyor. Müzik sektörüne bakarsanız, world music yapıyorsunuz. Ama ortada iki tür world music var. Birincisi Nusrat Fateh gibi geleneksel tarzını Batı'ya aynen taşıyan, daha otantik bir müzik, diğer yandan da sizin gibi, Batı dışı kaynaklardan beslenmekle birlikte neredeyse bir pop grubu niteliğindeki isimler... World music kategorisi sizin için ne ifade ediyor?

Kategorilere kafa yormuyorum. Bunlar satış kolaylığı getirsin diye uydurulmuş isimler. Mesela Fransa'nın en popüler rock'n'roll yıldızı Johnny Hallyday İngiltere'deki dükkanlarda world music rafında duruyor. (gülüyor) Ben yaptığımız müziği temelde kentli bir müzik olarak görüyorum. Yaşadığım kentin kültürel dokusunu müziğime taşıyorum. Çalıştığımız insanlar da farklı yerlerden olmakla birlikte kentli müzisyenler. Bir kenti oluşturan tüm farklı kültürleri yansıtır. Mesela Londra'da Türk, Azeri, Özbek, Çin, Hint, Vietnam vb. her tür kültür bir arada. Ve herkesin ayrı bir hikayesi var. Tek bir kişinin hikayesi ilginç olmayabilir, ama bu hikayeler, kendi içlerindeki özgünlüğü koruyarak bir araya geldiğinde ortaya modern müziğin beslendiği kentli bir damar çıkıyor. Mesela Türk müziği... Bizans müziğinden bugüne uzanan kendine has bir tarihi var. İstanbul'da her gün duyduğunuz müziğe biri world music dese, ne hissedersiniz? O sizin için sadece müzik. Hint müziğindeki ses süslemelerine pek sıcak bakmadığınız ve bu şarkıları daha minimal söylemeye çalıştığınızı anlatmışsınız bir yerde...

Evet. Süsleme çok yoğundur Hint müziğinde. Bu süslemelerin hakkını verebilmek için geleneksel bir eğitimden geçmek lazım zaten. Günde 12 saat falan pratik yapmak lazım. Dürüstçe söylemek gerekirse, ben bu kadar yoğun bir eğitimden geçemedim, geçmeye de gönlüm yok. Şarkıların çıplak hali beni daha çok çekiyor. Süslemeleri çıkardığınızda şarkıların altındaki melodiler çok güzel. Kimi zaman süslemeler yüzünden şarkının aslının güme gittiğini bile düşünebilirsiniz. Bu sebeple klasik şarkılara biraz Billie Holiday tarzıyla yaklaşıyorum.

Yorumladığınız diğer bestecileri nasıl seçiyorsunuz?

Sevdiğim şarkıları seçiyorum. Mesela sonradan "Love Trap"e dönüşen şarkıyı Paris'te arabada dinlemiştim ilk. Bir Afrika şarkısıydı, Çin, Arap arası bir etkisi vardı ve birden çarptı beni... Tim Buckley'nin "Song To The Siren"ını ise her zaman çok severdim. Sam bu şarkının bir başka sanatçı için prodüktörlüğünü yapıyordu, ama bir türlü olmadı ve iptal ettiler. Ama evde o kadar

çok çaldı ki, sonunda ben mırıldanmaya başladım şarkıyı. Keyif için karşılıklı söyledik. Albüme çalışırken de teknisyenlerin işini yapmalarını beklerken öylesine söyledik ve tek kayıtta şarkı ortaya çıktı.

Jeff Buckley'i de sever misin?

Evet. Ama albümlerini pek değil, canlı olarak sahnede seyrettiğimde bayılmışım. Tim Buckley'ninse albümlerini severim.

Bir gün Led Zeppelin'in "Kashmir"ini yorumlamayı düşünür müsün?

(gülüyor) Hiç düşünmemiştim, ama olabilir.

Robert Plant'in o dönemki karsının Hintli olduğunu biliyor muydun?

Sahi mi? Hayır, bilmiyordum.

Son albümüne konuk olan Tuvali grup Yat-Kha için Led Zeppelin benzetmesi yapıyorsunuz...

Albümleri tam öyle değil, ama canlı dinlediğinde, gerçekten tam bir hard rock grubu gibiler.

Yorumladığınız şarkılardan biri "Jungle Book" çizgi filminden bir şarkı. Halbuki "Jungle Book" Hindistan'la ilgili en oryantalist kitaplardan biri olarak bilinir. Bu şarkıyı seçerken ne düşündünüz?

Rudyard Kipling'in kitabını hiç okumadığımı itiraf etmeliyim. Benim "Jungle Book"la ilişkim Disney filmi dolayısıyla. Bütün bu çağrışımları bilme rağmen, "Trust In Me"de beni çeken hem vokal oyunları yapmaya izin veren, hem de kendini ciddiye alan insanlarla dalga geçen bir şarkı olmasıydı.

Londra'daki diğer Hint ve Asya kökenli müzisyenlerle aranız nasıl: Asian Dub Foundation, Cornershop, Nitin Sawhney gibi..

Çoğunu beğeniyorum, ama bir araya gelmişliğimiz ya da birlikte çalışmışlığımız yok.

Kendini onlarla aynı kulvarda görmüyor musun?

Hayır. Hem hayat tecrübelerimiz farklı, hem de müzikal kaynaklarımız. Mesela Nitin Londra'da büyüdüğü için ırkçılıkla mücadele etmek zorunda kalmış, dazlaklarla başı derde girmiş falan...

Bense Avustralya'da büyüdüğüm için şanslıydım, ırkçılığın saldırgan yüzüyle karşılaşmadım.

Dün akşam konserde bir şey dikkatimizi çekti.

Sam ve bir noktada sen, susup müziğe konsantre olmaları için seyirciyi uyardınız. Söylediğiniz şarkıların bazılarının dinî şarkılar olmasından mı kaynaklanıyordu bu?

Hayır, sadece müziğe karşı biraz saygı duyulmasını istemek içindi. Konuşan insanlar çalanların ve söyleyenlerin dikkatini dağıtıyor çünkü.

Özellikle kanun çalarken, insanlardan sessiz olmalarını istedin. Oysa Türkiyeliler için kanun ya da ud gündelik hayatın içinde, meyhanede mu-

habbet ederken de dinlenen müzik aletleridir. O aleti gündelik hayatın içinden çekip Babylon'un sahnese taşıdığına daha sanatsal bir şey haline mi geliyor? Daha doğrusu, bu geleneksel müzikleri ve müzik aletlerini hayatın içinden çekip çıkarmanın bir tehlikesi yok mu?

Dediğin olguyu bilmiyordum doğrusu. Yani, kanunun meyhanelerde çalındığını. Sadece güzel bir müziği dinlemek için insanları sessiz olmaya çağırdım. O kadar. Başka bir niyetim yoktu.

Türk müzisyenlerle ilk defa mı çalışıyorsunuz?

Evet. Bence güzel oldu. Kanun, ney ve zurna güzel gitti.

Daha önce Joi grubundayken Eurythmics'le turneye çıkmışsın. Annie Lennox'ı sever misin?

Çok. Hem müzik dünyasındaki en iyi kadın şahsiyetlerden biri, hem de egomanyak değil.

Bir sonraki albümün için kafanda yeni planlar var mı?

World music gibi kategorilere kafa yormuyorum. İstanbul'da her gün duyduğunuz müziğe biri world music dese, ne hissedersiniz? O sizin için sadece müzik.

Ufak tefek yenilikler var, ama daha çok İngilizce parça yapmak istediğim kesin.

Dün akşamki konserde "Maya" adlı şarkınızın Fransa'da hit olduğunu ve herkesin bu duruma çok şaşırıldığını anlattın. Fransa, Avrupa ülkeleri içinde diğer ülke müziklerine en açık ülke. Kuzey Afrika müziği, hayatlarının neredeyse bir parçası durumunda. O yüzden belki de "Maya"nın hit olması şaşırtıcı değil. Aynı şey İngiltere'de olabilir miydi?

Fransa kendine has bir ülke. Orada da ırkçılık var, ama sıradan bir insan İngilizlere nazaran yeni ve farklı kültürlere daha açık. İngiltere'de bir şarkının içinde küçük bir Doğu lezzeti istiyor insanlar, ama tamamen etnik bir müzik onlara ağır geliyor.

80'lerde Miles Davis, müziğin geleceğinin etnik müzikte yattığını ve merkezinin de Paris olacağını söylemişti...

Gerçekten Cezayirli ve Batı Afrikalıları Fransa'da çok heyecan verici şeyler yapıyorlar. Fransa'nın nedense Hindistan'a da özel bir ilgisi var. İngiltere için Hindistan eski bir sömürgeci ve hiç de egzotik değildir, ama Fransızlar Hindistan'ı daha romantik bir yer olarak algılıyorlar... Sıradan insanların müzik koleksiyonu bile daha geniş bir yelpazeye yayılıyor. İngilizlerse daha kategorik biçimde müzik dinliyorlar. Paris'te farklı kültürlerin insanları da şehrin içinde birbirine daha çok karışıyor. Londra'da ise herkes kendi mahallesinde yaşıyor ve diğerlerini tanımak gibi bir derterli yok.

Gerardo Alfonso

Geçtiğimiz günlerde Jose Marti Küba Dostluk Derneği'nin düzenlediği Teslim Olmama Dersleri etkinlikleri kapsamında İstanbul'a yolu düşen ve Bilgi Üniversitesi'nde küçük bir dinleti veren Küba canción'unun önde gelen isimlerinden Gerardo Alfonso'ya teybimizi uzattık, devrimin ilk yıllarında geçen bir çocukluktan bugünlerin Küba'sına, Silvio Rodriguez ve Pablo Milanés'den Brel ve Brassens'e uzandık...

HAVANA'NIN TEMİZ ÇAMAŞIRLARI

60'lı yıllar tüm dünyada toplumsal çalkantılarla geçti. O yılların devrimci Küba'sında bir çocuğun gözleriyle nasıldı hayat?

Gerardo Alfonso: O yıllarda Küba'da müthiş bir hareketlilik yaşıyordu. Devrim başarıyla sonuçlanmıştı; bir taraftan ülkenin önde gelen işletmeleri devletleştiriliyor, bir taraftan da hummalı bir şekilde toplumsal dönüşüm projeleri için kafa patlatılıyordu. Dünyada bütün gözler özgün bir sosyalist deneyim sürecine giren Küba'nın üzerine çevrilmişti. Tabii ABD de vakit kaybetmeden Küba'yla her türlü ilişkisini kesip ambargo uygulamakta gecikmemişti. Böylece tuhaf bir durum ortaya çıktı. Bir yandan müthiş bir ilgi odağı haline gelmiştik, ama öte yandan da uluslararası alandan giderek yalnız bırakılı-

yorduk. Başımızın çaresine bakmak durumundaydık. Neyse ki dönemin sosyalist ülkeleri gelişmiş oldukları konularda bize yardımcı olmayı kabul ettiler. Bazı açılardan biz de kendimizi dış dünyadan soyutlamak ihtiyacını hissettik. Ne bileyim, Beatles fenomeni doğrudan doğruya yaşanmadı Küba'da örneğin. Kapitalist Batı düzeninin birçok unsuru o düzene başkaldırmak amacıyla ortaya çıkmış olsalar bile, o günlerin Küba yönetimi tarafından şüphelenilirdi. Ben o yıllarda çocuk denecek yaşıyordum, ama abilerimizin ablalarımızın o zamanların moda akımı hippiliğe gizli gizli merak duyduğunu, underground ortamlar peşinde koştuğunu hatırlıyorum. Bu tip hevesler bir çeşit paranoya nedeniyle pek de hoş karşılanmıyordu. Evet, ABD'de kendine hippie adını veren bir grup alacalı bulacalı genç sisteme karşı çıkıyor, Vietnam savaşına ve ABD dış politikasına posta koyuyorlardı, ama bu yeniyetmelere de fazla güven olmazdı, ne de olsa Amerikan çocuklarıydılar! Sonuçta, hippiliği yaşamak isteyenler de Havana'da yaşayan küçük bir azınlıktı, halkın geniş bir kesiminin çok daha hayatı kaygıları vardı. Devrimin rüzgarıyla toplumun bütün kesimlerini kucaklayan çalışma birimleri oluşturulmuş, Che'nin önderliğini yaptığı gruplar gönüllü işçi olarak tüm Küba'ya yayılmışlardı. Bir toplumsal seferberlik hali yaşıyordu.

Profesyonel anlamda müzik yapmaya 80'li yılların başlarında yönelmişsiniz. İlk gençlik yıllarınızda müzikle ilişkiniz nasıldı?

Kendi kendime gitar tıngırdatacak giriştim bu işlere. O yaşlarda her türlü etkiye açık oluyor insan, ben de özellikle Trova ekolünden, biraz da Anglo-sakson müziğinden etkilendiğimi söyleyebilirim. The Who, Led Zeppelin, Chicago gibi grupları dinliyorduk arkadaşlarla. 60'ların sonu, 70'lerin başında Küba'da bahsettiğim grupların müziklerini çalan bir sürü genç grup vardı. Gerek dünya müziğini tanırken, gerekse kendi sesimizi ararken hep kolektif bir hareket vardı. Ben kendi adıma Stevie Wonder, Paul Si-

mon gibi isimleri de severek takip ediyordum. Bir de o günlerde gençler arasında çok tutulan Nueva Trova (Yeni Trova) ekolüne yakınlık duyuyorduk hepimiz.

Nueva Trova, Trova geleneğine ne ekledi?

Trova ekolü, yüzyıldan fazla bir geçmişe sahip. Manuel Corona, Pepe Sanchis ve arkadaşları tarafından geliştirilen bu müzik, popüler bir karakter taşıyordu. Şiirsel yanının en az müzikal armoni kadar ön planda olduğu bu lirik müziğin temel konuları, kadına karşı duyulan aşk ve vatan aşkıydı. Bu gelenek çeşitli etkileşimlerle yaklaşık bir asır yoluna devam etti, ta 1960'lara, hatta günümüze kadar ulaştı. Benim de feyz aldığım Nueva Trova akımı ise, bahsettiğimiz ekolün 60'lı yıllarda biraz blues'la, Kuzey Amerika müziğiyle harmanlanmış hali kabaca. Nueva Trova'yı Trova'dan ayıran bir başka nokta da içerikte karşı-

Küba'nın sağlık hizmetlerinden, eğitim sisteminden övgüyle söz edilir. Müziği de sistemin temel yapısını korumak için kullanmalısınız. Bizim yaptığımız da bu.

mıza çıkıyor. Nueva Trova aşık olan da sosyal hayatı, sıradan insanların sıradan sorunlarını anlatıyorlardı belki ama, ele aldıkları insanlar ya da toplum artık değişmişti. Bir kadının aşkını anlatırken örneğin, okuma-yazma bilmeyen bir köylü kızından değil, işçi sınıfının bir parçası olan modern bir kadından, onun kaygılarından bahsediyorlardı. Bir anlamda Trova'nın naif yapısı kırılmış, sosyal olarak daha bilinçli bir aşık tipi ortaya çıkmıştı. Nueva Trova bir müzik tarzından çok hayatı ve sanatı anlamaya yönelik bir çabaydı. **Nueva Trova ekolünü kuran iki ustanız, Silvio Rodriguez ile Pablo Milanés, Küba müziğinde nasıl bir yere sahipler?**

Benim gibi bir çömezim müzikal anlamda cevap aradığı sorulara en net cevabı onlar veriyordu. Bir aşık olarak bütün derdini bir gitarla anlatmanız gerekiyordu ve onlar da dönemleri için son derece taze bir müzik dünyası yaratmışlardı. Kendi içine kapanma tehlikesini ciddi olarak yaşayan Küba müziğine özgün ve evrensel bir soluk vererek çok önemli bir yer edindiler kendilerine. Olaylara daha önce bakılmamış devrimci bir pencereden bakarken, gözden kaçırılmadıkları küçük detaylar, şarkılarına kendine özgü bir şiirsel katıyordu. Özellikle Silvio Rodriguez, yapıtlarında da şiirsel ifadenin derinliklerine yelken açmıştır. Silvio ile Pablo, bizim kuşağa Kuzey Amerika müziğini, Latin Amerika müziğini, yeni Katalan şarkısını tanıttı. Trova geleneğini de bize aşılardan onlar

Ruhi Su

yeni albüm / hiç yayınlanmamış türkülerile...

ADA'da ...

Ruhi Su
BENİ AĞLATIRSAN YOLUNA AĞLAT

27

12

13

14

15

16

17

18

19

20

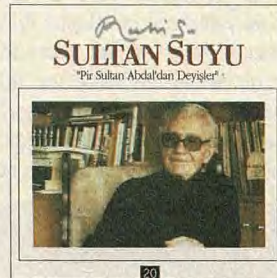
21

18

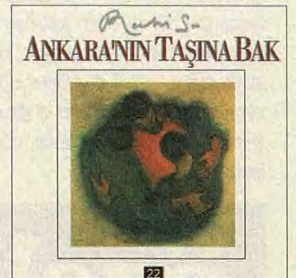
19

20

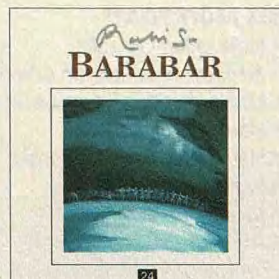
21

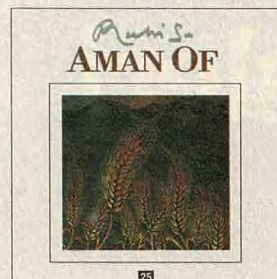
22

23

24

25

26

27

TÜM MÜZİK NOKTALARINDA

www.adamusic.net

oldu. Silvio sadece müziğiyle değil, duruşuyla, bir aşık olarak davranışlarıyla örnek alınacak bir adamdı. Küba'nın cancion geleneğinde büyük izler bırakmış bir sanatçıdır. Pablo'ya sadece cancion'la sınırlı kalmamış, feeling bolero gibi türleri de yeniden canlandırmaya yönelmiştir. Müzik endüstrisinin pazara ve tüketiciye odaklanmış sığ yaklaşımı, Silvio Rodriguez ve Pablo Milanés gibi sanatçıların gölgede kalmasına yol açıyor belki ama, değerlerinden bir şey eksiltmiyor.

Müzik endüstrisinin tercihleriyle sanatçıların varolma mücadelesi, bu güç ilişkisi üzerine konuşabilir miyiz biraz, siz örneğin kendi müzisyenlik hayatınızda nasıl bir süreçten geçtiniz?

Devrimden önce Küba'da Panart adında bir plak şirketi ve stüdyosu vardı. Şirket Amerikalıların ve Beny More gibi dönemin önde gelen müzisyenleriyle çalışıyordu. Ama devrim öncesi ciddi anlamda bir müzik endüstrisinin varlığından bahsetmek pek mümkün değil. Devrimden sonra kültür bakanlığı Havana'da EGREM adında bir kayıt stüdyosu kurdu. Makûl sayılabilecek bir çalışma düzeniydi. Yine ciddi anlamda bir endüstri yoktu, ama hiç değilse kendini bir şekilde ispat etmiş sanatçılar plak yapabiliyorlardı. Silvio Rodriguez de 70'li yıllarda giderek rahatlayan bir tempoyla kayıt yapmaya başlamıştı. Bizim kuşağın böyle bir şansı olmadı, Santiago Feliu ve bir iki arkadaş dışında, Carlos Varela, Frank Delgado ve ben 80'li yılları kayıt yapmadan geçirdik. Bunun farklı sebepleri vardı. 80'ler Küba'sının ekonomik açmazları önümüze bir engel olarak dikilmişti. Sanatsal önyargılar, kişisel çekişmeler ve daha bir sürü şey o yılları kayıt yapamadan geçmesine yol açtı. Küba

dışındaysa durum daha farklı. Son yıllarda geleneksel Küba müziğine olan ilginin artması, Chucho Valdes, Buena Vista gibi isimlerin uluslararası alanda ödüllere almasına yol açtı. Ama dikkat edersek, uluslararası müzik endüstrisi, Küba söz konusu olunca yine geleneksel motiflere rağbet etti. Devrim sonrası Küba'da yapılan müziği gözardı ettiler. Gerçek anlamda politik angajmanı olan insanları görmezden gelmeyi tercih ettiler. Ödül verdikleri bütün sanatçılar, politik olarak bir tavır koymayan, pasif diyebileceğimiz kişiler. Müzik endüstrisinin tercihleri doğrudan bir sansür anlamına gelmiyor belki ama, dolaylı bir sansürden bahsedilebilir.

Müzik endüstrisi, Küba söz konusu olunca yine geleneksel motiflere rağbet etti. Ödül verdikleri bütün sanatçılar, politik olarak bir tavır koymayan, pasif kişiler.

duğunun farkına vardı. Küba'dan bahsederken genelde başarılı sağlık hizmetlerinden, sıkı eğitim sisteminden, yetişmiş insan gücünden övgüyle söz edilir. Bütün bunların bir bedeli var. Eğer müzik size bir değer olarak dönüyorsa, bu değeri sistemin temel yapısını korumak için kullanmalısınız. Bizim de yaptığımız bu. Bugün Küba'da çok çeşitli formüllerle kayıt yapmak mümkün. Ama üretilen işin bir de dağıtım süreci var, bu noktada da çokuluslu şirketler devreye giriyor. İster istemez başlangıçta bahsettiğimiz kolektif yapıyla çokuluslu şirketlerin taleplerini adil bir noktada

Söyledikleriniz kapitalist bir ülke için geçerli olabilir ama, Küba gibi toplumcu anlayışın hakim olduğu bir ülkede müzik endüstrisinin daha adil çözüm yollarına açık olabileceğini düşünüyor insan...

Haklı olabilirsiniz, ama her şeyi bir bütün olarak değerlendirmek gerekiyor. Küba, aslında kendi sorunu olmayan yapay sorunlar yığınıyla da uğraşmak zorunda kalmış bir ülke. 80'lerin neo-liberal fırtınası sonrasında tek kutuplu dünyaya geçilirken, bizim de Kübalılar olarak nasıl ayakta kalacağımıza dair bir plan yapmamız gerekiyordu. Ama yıllar süren ambargo, Küba'da yeni koşullara uyum sağlamaya yardımcı olacak başka ülkelerle ilişkiye girecek, uluslararası düzlemde herhangi bir değer bırakmamıştı. Küba birden elindeki en önemli değerini, ihrac ürününün müzik ol-

buluşturmak zorunluluğuyla karşı karşıya kalıyorsunuz. İşte bu noktada Küba'da bazı fireler verildiği söylenebilir. Ama galiba müziğin endüstri olarak algılandığı her düzende bu sorunla karşı karşıya kalmak kaçınılmaz. İşte bütün bu nedenlerden ötürü sıradan bir Havana firmasıyla çalışıyorum. Ekonomik anlamda müzikten bir beklentim yok. Plakların satıp satmaması hiç mi hiç ilgilendirmiyor beni. Bu kirlî oyundan paçayı sıyırmamın tek yolu da bu galiba.

Santiago Feliu, Carlos Varela, Frank Delgado ile birlikte kuşağınızın dört önde gelen müzisyeni olarak kabul ediliyorsunuz. Bu dörtlü zaman zaman ortak hareket etmesiyle de tanınıyor...

Bu arkadaşlarla müziğe beraber başladık. Santiago bizden önce Nueva Trova okulundan bazı ustalarla çalışmıştı. Carlos'la ben daha sonra dahil olduk. Bizden sonra da Frank geldi. 80'lerin başında bir araya geldik ve 90'lara kadar Küba'nın en istikrarlı müzisyenleri olarak kabul edildik. Bizim için çok verimli bir dönem oldu. Bir nevi kuartet gibiydik, ama herkes kendi şarkısını yapıp söylüyordu. O dönemde halk arasında çok popüler olan yığınla şarkı yaptık. Daha sonraları, özellikle 80'lerin ikinci yarısından sonra birbirimizden kopmaya başladık. Herkes müzikal arayışını kendi köşesinde sürdürmeye karar verdi. Müzikal anlamda beni en çok etkilemiş olan bu üç kişidir. Hem beraber çalıştığımız dönemde, hem de şimdi bu adamların yaptıkları müzik benim temel referans noktam olmuştur. Artık dördümüz bir araya gelip çalmıyoruz, ama arada bir yollarımız kesiştiğinde farklı kombinasyonlarla seyirci karşısına çıktığımız oluyor.

özel gitar PENA STİLİ dersleri

20 YILLIK DENEYİMLİ HOCADAN

Rock, Blues, Country, Jazz, Heavy Metal, Pop... severler için geniş kapsamlı eğitim.

DERS MÜFREDATI

- Nota eğitimi ve solfej.
- Senkron ve kondisyon çalışmaları.
- Ustalardan örnek parçalar ve sololar.
- Harmony eğitimi.
- Harmonik ve melodik analiz.
- Akor-gam ilişkileri.
- İmprovizasyon tekniği.
- Aranjman tekniği.

Konularıyla ilgili yüzlerce metod
Ayrıca sıfırdan başlayanlara
özel eğitim ve pratik çalışmaları.

Not:Özel antlaşmayla evlere gidilebilir.

İzi Eli
'Nautilus'

TEL: (0212) 241 62 61, 231 45 21 CEP: 0536 297 62 26
Geniş bilgi için: www.geocities.com/izieli

Bahsettiğimiz dörtlünün müziği, ustaları Silvio Rodriguez'in şiirsel dilinden çıkıyor, gündelik hayattan sıradan gözlemlere dayanıyor, sanki daha hikaye anlatmaya yatkın...

Kendi adıma, müzikal anlayışımın süreç içinde çeşitli değişimlere uğradığını söyleyebilirim. İlk on yıl, benim için şiirsel yanın daha ön planda olduğu bir dönemdi. Vallejo, Neruda gibi şairlerin etkisinde kalarak yazıyordum şarkı sözlerini. 90'lı yıllarda şarkılara öyküler katmaya başladım, Joan Manuel Serrat, Paul Simon ya da Lou Reed gibi sevdiğim müzisyenlerin de kullandığı bir yoldu bu. Zaman zaman şarkılarda anlatılan hikayeler, lirik şarkılarda kullanılan metaforlardan daha kolay yakalayabiliyor dinleyicileri. Hikaye anlatıldığında her şey daha açık; insanın kendi kendine çikarsamalar yapması gerekmiyor. Silvio bu konuda da benzersiz bir yeteneğe sahipti. Oldukça gelişmiş şiirsel dilinin yanısıra, apaçık bir politik duruşu da vardı. Onun kaleminden çıkan dizeler, hiçbir zaman ucuz gösteriş cümleleri olarak kalmadılar... Şarkı sözlerindeki şiirselliğin yerini zaman zaman hikayeciliğe bırakması, sadece bende değil, Nueva Trova'nın öbür üyelerinde de rastlanan bir durumdu. Benim müzik maceram başka ufuklara da seyretti, bu yüzden safkan bir Nueva Trova'cı olduğumu da iddia edemem.

Söyleyeceğini tek bir gitarla ifade etme zorunluluğu gibi laflar akla hemen başka bir ustayı, Georges Brassens'i getiriyor. Demin Sohbet ederken, Brassens'i sevmekle birlikte, favorinizin Brel olduğunu söylemişsiniz. Bunun nedeni, onun da sizin gibi farklı stiller arasında gidip gelmekten çekinmeyişi olabilir mi?

Bir kere bu babalarla kendimi kıyaslamam, benzerlikler kurmam pek doğru olmaz. Ama tabii Brel'in daldan dala atlayan iştahlı yaratıcılığı insanın başını döndürüyor. Brassens de şüphesiz çok saygıdeğer bir usta, ama Brel'i kendime daha yakın buluyorum bir dinleyici olarak. Bu isimler aynı zamanda Anglo-sakson kültürünün dışında kendini ifade etmenin yeni ve özgün bir yolu olarak da karşımıza dikiliyorlar, ki benim üzerimde etkileri asıl bu yönleriyle olmuştur.

Bahsettiğimiz dörtlü arasındaki bağlar zayıfladığında siz rotanızı Brezilya ve Karayibler'e çevirmişsiniz...

Küba, bir Karayib ülkesi olmakla beraber, dünyanın öbür bölgelerinden gelen etkilere daha açık. Küba'nın kültürel olarak etkilendiği yerler temelde Avrupa, Afrika ve Amerika. Bu ülkelere Jamaika'ya olduğundan daha yakın Küba. Santiago de Cuba'da belirli bir reggae kültüründen bahsedilebilir belki ama, Küba'nın genelinde

böyle bir kültürel kaynaşma yok. 70'li, 80'li yıllarda Jamaika'ya ya da Karayiblerin geneline dair pek bir şey bilinmiyordu Küba'da. Benim Karayib müziğine yönelmemse tamamen kültürel ve etnik sebeplerden oldu. Özellikle de meraklıyım. Ama beni asıl çarpan Brezilya müziği oldu. Şarkıların belirli bir adapla dile getirildiği, ağırbaşlı denebilecek bir kültürden gelen biri olarak, ayakta çılgınca müzik yapan müzisyenleri ve onlara ayak uyduran insanları görünce aklım başımdan gitti. Zaten bir aşık olmakla birlikte, benim için müzik her zaman önde gelmiştir.

Ağırbaşlı bir kültürden gelen biri olarak, ayakta çılgınca müzik yapan Brezilyalıları görünce aklım başımdan gitti. O sıralar Tropicalismo rüzgarı yeni esmeye başlamıştı.

Şarkı yaparken önce müziği duyar, söz yazmak için sonra kafa patlatırım. Brezilya müziğinin bu çılgın yapısı beni zenginleştirdi. O sıralar Tropicalismo rüzgarı yeni esmeye başlamıştı. Amonik yapısını Amerika'dan, ritmik yapısını Afrika'dan, şarkı söyleyişini ise Brezilya'dan alan müthiş bir melez müzik serpiliyordu Brezilya'da. **Yanılmıyorsak, Almendares projesi adı altında gerçekleştirilen bir rehabilitasyon çalışması için uğraş veriyorsunuz bugünlerde...**

Almendares, Havana'nın ortasından geçen bir nehir. Çok eski zamanlarda suyunun içilebilecek kadar temiz olduğu rivayet ediliyor. Şimdilerde hayli kirli. Almendares'in merkezinde 11 bin aile yaşıyor. Kısa zaman öncesine kadar nehre atıklarını boşaltan bira ve şeker fabrikaları vardı. Şimdilerde Almendares'i yeniden ayağa kaldırmak için bir proje geliştiriliyor. Projenin iki ayağı var. Biri ekolojik, yani Almendares nehrini ve bölgede yer alan ormanı temizleyerek yeniden kullanıma kazandırmak. İkinci ayaksa, ekolojik olarak ayağa kaldırılan bölgeyi kültürel açıdan da beslemek. Bu noktada işe benim de dahil olmamı istediler. Nueva Trova üyeleri olarak, 80'lerin ortasına kadar düzenli olarak Almendares ormanındaki açık hava tiyatrosunda konserler düzenlemiştik. Şimdi de orman içinde yapılacak olan kültür merkezini yönetmemi istiyorlar. Bir taraftan açık hava tiyatrosunda mahalleli gençlere hizmet amacıyla hafta sonları müzik etkinlikleri düzenleyeceğiz, diğer taraftan da kültür merkezi bünyesinde yine gençlerin resim, heykel gibi plastik sanatların yanısıra, müzikle, tiyatroyla haşır neşir olacakları atölyeler düzenleyeceğiz. Amacımız süreç içinde bu merkezi farklı ülkelerden, kültürlerden sanatçıların gelip geçtiği gerçek bir kültür adası haline getirmek, sınırlarımızı Almendares'in dışına taşımak.

90'larda Küba'da en büyük hitlerden biri olan "Sabanas Blancas" şarkınız, Küba televizyonunun önemli programlarından Andar La Havana'nın jenerik müziği olarak kullanılmıştı...

"Sabanas Blancas", Havana'nın dar sokaklarında beyaz bayraklar gibi dalgalanan çamaşırlardan yola çıkarak Havana'yı anlattığım bir şarkıydı. Gençler bayıldılar. Andar La Havana ise, önemli bir tarihçi olan Eusebio Leal'in -eski Havana için hazırladığı restorasyon projesi, uluslararası alanda yankılar uyandırdı- televizyon için hazırladığı bir kültür programı. Havana'nın zengin mimari ve sosyal dokusu üzerine, o karmaşık ve zengin yapıyı oluşturan detaylar üzerine bir program. İnsanların yaşadıkları ortamı derinlemesine tanıyıp anlamlandırmalarına yardımcı olmayı amaçlayan bir projede doaylı da olsa yer almak benim için gurur verici.

Çeviren: **Emilio Çapan**

ROMAN >

Aleksandar Hemon'dan, Bosna'yı hayatlarında duymamış Amerikalılar ile diksiyonunu ve cümlelerini düzelteren sevgililer arasında, nefret ve şiddet delisi günümüz dünyasının can acıtıcı ve ironik bir panoraması...

Sayfa: 296
Fiyat: 12 milyon

HİÇBİR YERDEKİ ADAM

PROHEK FANTEZİLERİ

İBERCESTİ BOGUM KOSOVANAZ

< ROMAN

Azizler ve Âlimler
Terry Eagleton

Ludwig Wittgenstein, Mihail Bahthin ve James Connolly arasında gezinen keyifli, oyuncul bir 'fikir romanı'...

Sayfa: 184
Fiyat: 7 milyon

< EDEBİYAT KURAMI

Türk Romanı (İlk Dönem: 1872 - 1900)
Robert P. Finn

Kentli ve aydın tabakanın buyruğunda yolunu arayan ilk Türk romanları ve Türk romanının doğuşunun portresi...

Sayfa: 256
Fiyat: 10 milyon

< SİYASİ POLİSİYE

Mao'yu Öldüreceksin!
Chris Mullin

Başkan Mao'yu öldürme emri alınınca büyük bir yanlışlıklar komedyasına dönüşen suikast planı...

Sayfa: 325
Fiyat: 12 milyon

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

6
agorakitapligi

03 Çarşamba	CENGİZ BAYSAL	"Yıldızların Üstünde" Bahadır-Demirhan Baylan
04 Perşembe	FRANK ZAPPA	Cem Çınlar
05 Cuma	NEO FUNK	Berk
06 Cumartesi	FROM SIXTIES TO PRESENT	Bahadır
07 Pazar	ART-ALAN	Dza
09 Salı	OUT OF CONCEPT	Tai fu
10 Çarşamba	CAZIR CAZIR	Deniz K.
11 Perşembe	PRESENT TENSE	Elif İzbrak
12 Cuma	S-electronic	Sizzle
13 Cumartesi	SALTYSPYNZITFUNKY	Salty
14 Pazar	HALETİRÜHİYE	Berk
16 Salı	DAVE MATTHEWS 'Some Devil'	Bahadır
17 Çarşamba	MONKEY SUITE	Deniz-Pelin
18 Perşembe	RED STAR Sessions Vol 3 'First There Was Beat'	Tnt&Friends
19 Cuma	"PARENTAL ADVISORY EXPLICIT CONTENT"	Cem Çınlar//Sizzle// Bahadır

ART-ALAN

7 ARALIK 2003 - 7 OCAK 2003 KADİFE SOKAK KADIKÖY

Küratör: Seda YAVUZ Organizasyon: Özgül ARSLAN Neşe ÇOĞAL Gökçe DERVİŞOĞLU

Merih AKOĞUL	Erim BİKKUL	Neşe ÇOĞAL	İşİEKE	Nurettin ERKAN	İlker KAYNAK	Arzu PARTEN
Ari ALPERT	Selim ÇATKIN	Hasan E. DİPŞAR	Tülay EKLER	Başak GÜNAÇAN	Ege MADRA	Başak PİRİM
Özgül ARSLAN	Kaan ÇAYDAMLı	Fidan DOĞAN	Yasemin ERDİN	Tarkan GÜVELİ	Betül MERKAN	Enif YAVUZ
Serdal BEKAR	Gülhan ÇİFDALÖZ	Eray DUZGÜN SOY	Aslı ERDOĞAN	M. Fahri KADEMOĞLU	Denizhan ÖZER	Volga YILDIZ

Alternatif kültür sanat mekanı Kargart, 7 Aralık 2003 - 7 Ocak 2004 tarihleri arasında Kadife Sokak'ta düzenlenecek olan Art-Alan projesinin ana mekanı.

Merih Akoğul, Özgül Arslan, Serdal Bekar, Erim Bikkul, Neşe Çoğal, İşİ Eke, Tülay Ekler, Yasemin Erdin, Nurettin Erkan, Denizhan Özer, Başak Pirim, Enif Yavuz, Ege Madra, Başak Günacıhan işleri ve performanslarıyla Karga Bar'ın tüm katlarında ve Kargart'ta...

Müzik, fotoğraf, resim, yerleştirme, duvarlar, etiketler... Sokakta, sokak üzerine yeniden düşünmek ve "Kavramsal boyutta sokak nasıl tanımlanır" sorusuna cevap denemeleri için...

Cengiz Baysal "Yıldızların Üstünde"

Jazz'ın anavatanında müzik eğitimi başarıyla tamamlayan ve bu sürecin birikimlerini ilk albümüne taşıyan ünlü baterist Cengiz Baysal, Aralık'ta Karga'nın konuklarından. Live to two track (canlı) kayıt sistemi kullanılarak hazırlanan bu ilk albümü; "Yıldızların Üstünde" nin tanıtımı 3 Aralık Çarşamba gecesi Karga'da.

DMC

20 Cumartesi	SONDERSTAB MUSIK	Korhan-Bahadır
21 Pazar	HALETİRÜHİYE	Berk
24 Çarşamba	CAKE FOR WEEKDAYS	Burak Hüseyin-Şuşut
25 Perşembe	GLOBALİSTA'NBUL	Ömeripek
26 Cuma	db ABSTRACT//DUB//JUNGLE	Da-frogg
27 Cumartesi	ELEKTRONİK İYİDİR (((emre)))	
28 Pazar	HALETİRÜHİYE	Berk

04 Kasım Perşembe, Frank Zappa'nın ölümünün 10. yıldönümünde bir anma gecesi...

05 Aralık Cuma, Berk ile Funk müziğinin 90'lı yılları Neo Funk gecesinde. 13 Aralık Cumartesi ise Radyo Kozmos gecesinde Salty, Saltyspynzitifunky ile Funk müziğinin geçmişine dönüyor."

06 Aralık Cumartesi, Karga'nın arşivinden 60'lardan günümüze rock müziğinin serüveni.

07 Aralık Pazar, Kargart ve Kadife sokağın diğer mekanlarında düzenlenen 'Art-Alan' projesinin açılış gecesinde Ege Madra, Karga'da. (Dza)

11 Aralık Perşembe, Present Tense: Caz, elektronik caz, electronica, drum'n bass, trip-hop, disco, deep house, 60'lar ve 70'lerin Brezilya'sından samba rock/samba soul, bossa nova. Elif İzbrak

16 Aralık Salı, Dave Matthews 'Some Devil' "Albüm tanıtım gecesi"

18 Aralık Perşembe, Kod Müzik'ten TNT&Friends, Red Star Sessions Vol3. gecesinde yeniden Karga'da. Beck's sponsorluğundaki gecenin alt başlığı: 'First There Was Beat' (Beck's ler %50)

19 Aralık Cuma, Parental Advisory Explicit Content: Efes Dark sponsorluğunda 80'lerden 90'lara Speed-Trash gibi müzik türlerinin az bilinen örneklerinin (Voivod-Sieges Heaven-Rage...) yer alacağı programda, günümüzdeki yansımalarını da dinleyebileceğiz.

Bu gece Efes Dark'lar %50 indirimli.

20 Aralık Cumartesi, Sonderstab Musik: Projenin ana teması, belirli bir türe bağlı kalmadan çalınan çeşitli müziklerin, başka müziklerden "çalınan" sample-lar veya ikilinin kendi ürettiği seslerin eklenerek değiştirilmesine dayanıyor. İkili aralara kendi yaptıkları müzikleri serpiştirmekten de geri kalmıyorlar. Bu süreçte ikili gerek DJ ekipmanlarından gerekse Kaoss Pad, Alesis Ineko, Korg Electribe gibi ekipmandan da yararlanıyorlar. Ses tasarımlarını ise ağırlıklı olarak Audiomulch, Pure Data... ve neredeyse artık hiç kullanılmayan programlar ve bozuk C.D. - C.D. Player-Mixer'ler kullanarak gerçekleştiriyorlar. Korhan Erel-Bahadır

26 Aralık Cuma, db Abstract//Dub//Jungle: Da-frogg'un dub,jungle,reggae gibi müzik türleri üzerine hazırladığı bir gece.

27 Aralık Cumartesi, Elektronik İyidir: (((emre)))'nin diğer mekanlarda çalamadıklarını dinleme fırsatı."

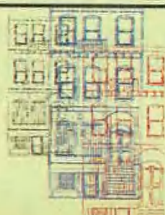
31 Aralık Çarşamba, Yılbaşı Partisi: 21:30-03:30 Bahadır // Cem Çınlar // Sizzle // Deniz-Pelin Burak - Hüseyin Şuşut // Deniz K.

RADYO **kozmos 92.3** 'te

karga yayında 20:00 21:00

Pazartesi Out Of Concept Tai fu
Salı Monkey Suite Deniz - Pelin
Çarşamba Beton Orman Da-Frogg
Perşembe Karga Bahadır
Cuma Cake For Weekdays Burak - Hüseyin Şuşut

ÇARŞAMBA SANS MÜZİĞİ 12:00 13:00 DENİZ K.
PERŞEMBE KAVSAK 14:00 15:00 DENİZ K. JAK
CUMARTESİ KARGA 00:00 02:00 BAHADIR
ÇARŞAMBA SALTYSPINZIT FUNKY 00:00 02:00 SALTY

Geçen ay, Tribalistas söyleşisinde kulaklarını bol bol çınlatmıştık Brezilya müziğinin iki devinin: Caetano Veloso ve Gilberto Gil. Bu ay Roll'da onları ağırlamak farz oldu. Cuntaya karşı direniş gecelerinden popüler televizyon dizilerine kadar her yerde sesi onyıllardır çınlayan Caetano Veloso, geçenlerde "Antologia 67/03" adında iki CD'lik bir best-of yayınladı ve Brezilya usulü "Anadolu-rock"unun 35 şarkılık özetini (şairane bestelerinin yanısıra Stones'dan "Let It Bleed" ve Michael Jackson'dan "Billy Jean" yorumları da var) dünyanın dört bir yanına postaladı. Les Inrockuptibles dergisi, Veloso'nun geçmişinde ve bugününde bir tur atmış...

ANNEM VE BEATLES

"Tropikal Pop ve Devrim" adlı kitabınızda, 60'lı yılların sonlarında Brezilya'nın kültür dünyasını alt üst eden tropikalist hareketin hikâyesini içerden bir gözle anlatıyorsunuz. Bu macera neleri nasıl değiştirdi?

Caetano Veloso: Bossa-nova'nın ikinci kuşağından, düzgün müzik yaptığı söylenen genç müzisyenler grubuyduk. Bence hâlâ Brezilyalı müzisyenlerin en büyüğü olan João Gilberto gibi sanatçılara büyük hayranlık besliyor idiysek de, aynı tarihi tekrarlamak gibi bir arzumuz yoktu. Dolayısıyla, tam o tarafa yüzümüzü dönmeye niyetli olmasak da, rock'n'roll gibi ticarî müziklere yöneldik. Brezilya'da, Roberto Carlos ya da Jorge Ben gibi

şarkıcılar samba ya da kaliteli bossa'yla rock ya da rhythm'n'blues arasındaki duvar yıkarak bir yol açmışlardı. Bizim de dahil olduğumuz, sol fikirlere bağlı ve kültürel açıdan gelişmiş camia içerisinde, kaliteli popüler müziğin tanrılar katından gelmeyen bu türden

Hayalini kurduğumuz ne varsa, "Sgt. Pepper" albümünde Beatles gerçekleştirdi. Düşüncelerim üzerinde Godard'ın ilk filmlerinin, Edgar Morin kitaplarının derin etkisi vardı.

insanlara hayranlık beslemek utanç verici bir durumdu. Oysa tek isteğimiz, soylu sanat denenle kitle kültürü arasında bir köprü kurmak ve oradan hareketle yeni bir yaratıcı özgürlüğe ulaşmaktı. **Tropikalist hareketin gücünün**

önemli bir kaynağı da, dünyanın dört bir yanından gelen referanslar ve etkileri sindirebilme kapasitesiydi herhalde.

1965-66 yıllarında hayalini kurduğumuz ne varsa, "Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band" albümünde Beatles gerçekleştirdi. Her ne kadar esin kaynaklarımız ve tarzlarımız birbirinden farklı olsa da, bu albümün kafamızdaki bütün fikirleri gerçekleştirdiğini anında fark ettik. Gilberto Gil'le bu konuyu uzun uzun konuşmuşuzdur. Os Mutantes'le tanıştığımızdaysa bütün bunlar çok daha somut bir hale büründü. Os Mutantes, São Paulo'lu inanılmaz yaratıcı bir trio'ydü, Beat-

les'a dair ne varsa, girdisini çıktısını, her şeyi biliyorlardı: şarkılar, sözleri, akorları, elektronik efektleri... Bir anlamda, hepimiz inanılmaz bir referanslar burgacına dalmıştık, müzik, sinema, şiir, tiyatro

hepsi iç içe geçmişti... Brezilya müziğinin bu konudaki özgüllüğü bütün bu farklı katkıları sindirebilmek ve dönüştürebilmek oldu. O dönemde, düşüncelerim üzerinde örneğin Godard'ın ilk filmlerinin ve Edgar Morin'in Amerikan kitle kültürüne dair kitaplarının derin etkisi vardı.

Bu çok yönlü merakın, herhangi bir politik angajmanın yapabileceğinden daha fazla katkısı olmuştur eleştirel anlayışınızı keskinleştirmenize...

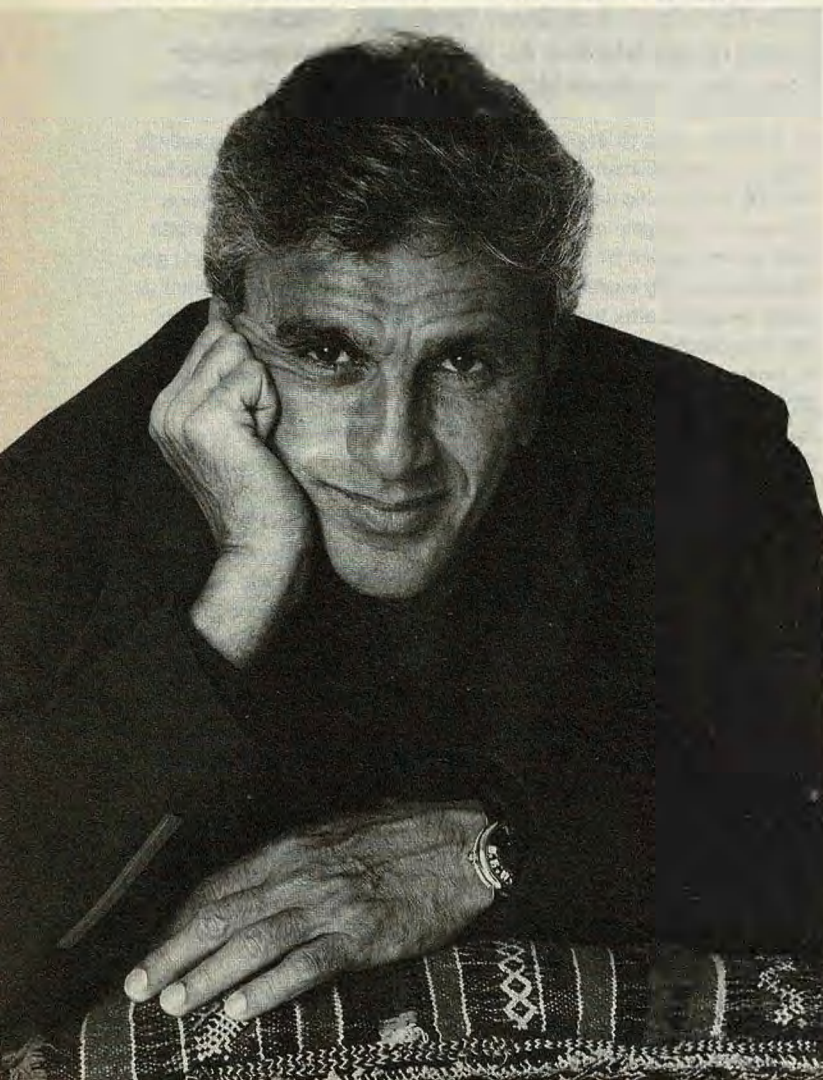
Hiç şüphesiz. Siyaset dünyasının çekimine hiçbir zaman kapılmamış olsam da, her zaman her şeyin siyasî yönü ilgimi çekmiştir. Bahia üniversitesinde öğrenciyken, arkadaşlarımla çoğu bu meselelerle yakından ilgileniyor, çoğunluğu Marksist hareketleri izliyordu. Pek çoğu bütün toplumsal meseleleri anladıkları ve varolan düşünce sistemleri çerçevesinde sorunlara cevaplar buldukları düşüncesindeydi. Benimse zihnimde cevaptan çok sorular vardı -bugün de hâlâ aynı. Onların dostu olmasına dostuydum ama, beni biraz tuhaf buldukları da açıktı... Ayrıca, etrafımda kitlelerin siyasî ve toplumsal bilincini yükseltmek amacıyla tiyatroyu, sinemayı ya da müziği kullanmak isteyen pek çok kişi vardı. Meseleleri bu şekilde değerlendirmek bende her zaman kuşku uyandırmıştır. Ama bu alanda benden çok daha zeki pek çok kişi var. Örneğin Gilberto Gil bütün bu mevzularda gayet net, hatta nerdeyse nihai bir konuma geldi.

Yeni derleme albümünüz "Antologia 67-03"ü dinlerken, birbirinden çok farklı müzikal kaynakları birbirine karıştırmadaki beceriniz, sarıhlığınız ve gözüpeklığınız insanı bir kez daha çarpıyor...

Her yaratım eninde sonunda bir kaos biçimini organize etmektir. Sizi hapseden bir düzeni sarsabilmeniz için ilk aşamada kaos gereklidir. Eleştirel alışkanlıklar, zevkleri, önyargıları sorgulama arzusunun her zaman hissetmişimdir. Zaman zaman, müzikal yelpazemi fazla mı geniş tuttuğuma diye düşünmüyordum değilim. On yıldan beri, özellikle "Fina Estampa" (1994) ve "Livro" (1998) albümleriyle birlikte daha bir sarıhlik ve okunaklılık kazandığımı sanıyorum. Albümlerim daha iyi işlenmiş, daha özenli, bunun da tek nedeni sunduğum şeyi daha fazla kontrol etme sorumluluğunu ele almam. Yıllarca, gitmek istediğim yön hakkında kesin bir karar almadan, yoldan saptırılmaya izin verdim, kendimi kandırdım. Müzisyen, aranjör ya da şair arkadaşlarımla yaptığım uzun konuşmaların yeterli olduğunu sanıyordum. Ses nasıl idare edilir, stüdyo nasıl kullanılır, bunları bilmiyordum bile. Müzikal açıdan çok pasif ve çekingendim. Öteki müzisyenler benden çok daha iyi çalışıyorlardı ve onlara hayır deme hakkını kendimde görmüyordum. Öyle olunca da kendi zevkime illâ uymayan, beğenmediğim pek çok şeyi kabul ettim. Bu anlamda, müziğim bugünküne kıyasla daha "kirli"ydi.

On küsur yıldır, sesiniz de sanki daha bir güven ve özgürlük kazandı...

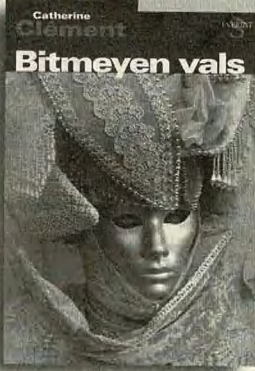
Her ne kadar hâlâ bazı sınırlara toslayıp kahroluyorsam da, bana da öyle geliyor. Ella Fitzgerald ya da Sarah Vaughan'ın eşi benzeri görülmemiş rahatlığına sahip olmayı isterdim. Bu kadınlar benim yeteneğimin, becerimin maalesef hâlâ yakalayamadığı sırları çözdüler. Şarkı söylemek her şeyin üstünde tuttuğum, en sevdiğim şey. Bunu annemden miras almışım, 96 yaşında hâlâ mükemmel şarkı söylüyor. Onun her zaman mutlu olduğunu hissettim ve bana öyle geliyor

EVEREST

yeniler...

roman

1874 yılında Viyana Şenlik Balosu'nda karşılaştılar. Adam kadına deliler gibi âşık oldu ancak onun kim olduğunu asla bilemedi. 86 yaşına geldiğinde gerçeği öğrendi: Kadın İmparatoriçe'ydi...

Fransız romancı ve düşünür Catherine Clément, Bitmeyen Vals'te Avusturyalı prenses Sisi'nin yasak bir aşkla örlümüş yaşamından kesitler sunuyor.

Kocasının sırlarla dolu intiharının ardından tuhaf bir yalnızlığın kucağına düşen Lauren, ıssız bir deniz kıyısında, kiralık metruk bir evde yaşamaktadır. Burada tuhaf, yaşlanmayan bir adamla karşılaşır; kadının yaşamıyla ilgili tekinsiz bir bilgi taşıyan bir adamla. Zamanın ıssızlığında beraber bir yolculuğa başlarlar – zamanda, aşkla ve insan algısında.

Beden Sanatçısı, zamanımızın en iyi yazarlarının birinden unutulması güç, muhteşem ve son derece etkileyici bir roman.

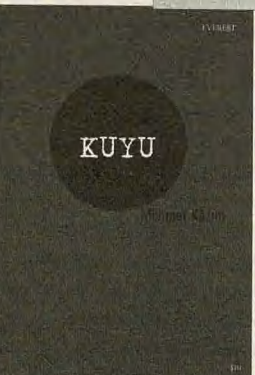
anı

İsrail Devleti'nin kurulmasıyla sonuçlanan savaş, Karmi ailesini Kudüs'ü terk etmeye zorlamıştır. Aile bir süre Şam'da kaldıktan sonra Londra'ya göç eder ve ünlü Yahudi bölgesi Golders Green'e taşınır. Yahudilerle girişilen bir savaştan kaçıp da başka bir ülkeye onların yoğunlukta olduğu bir bölgeye yerleşmek, tam bir kara mizah örneğidir.

Fatma'yı Ararken, köklerini kanatarak koparmak zorunlu kalan bir ailenin, Karmilerin içten ve etkileyici öyküsü...

şir

ki, şarkı söylemek mutluluğunun hem kaynağı hem de ifadesi. Çocukluğumda, devasa bir eski şarkılar repertuarını keşfetmemi sağlayarak önümde büyük bir yol açtı. Bugün, şarkı söylemek bana kendi kendimden çıkma, başka bir şey olma özgürlüğünü sunuyor. Başka açılardan, müzikal kapasiteleri benimkinden çok daha gelişkin arkadaşlarım var: Gilberto Gil, Djavan, Edu Lobo, Dori Caymmi... Ama hiçbir şarkı söylemeyi benim kadar çok sevmiyordur!

Müziğinizde mutluluk ve zevk almanın payı eskiye kıyasla daha mı fazla kendini hissettiriyor?

Her zaman bu boyutun farkında oldum. Ama uzun süre, bunu profesyonel müzik hayatımla bütünleştirmekte zorlandım. Fikirlerim ve bunların sonucu olan kararlarım –şöyle bir şarkı yazmak, şu ya da bu konuyu ele almak, şu ya da bu enstrümanı kullanmak– çalışmamın esasını oluşturuyordu.

Şarkı söylemenin neşesini, coşkusunu tam anlamıyla sadece mahrem alanda, evde yalnız başıma ya da karım ve arkadaşlarımla beraber geçirdiğimiz akşamlarda hissedebiliyordum. O tür zamanlarda, saatlerce eski Brezilya, Fransız ya da İspanyol şarkılarını, boleroları, fadoları, dostlarımla bestelerini söylerdim. Sahnede ya

da nedeni herhalde, başlangıçta popüler müzikte ilerlemek gibi bir niyetimin kesinlikle olmamasıdır. Benim açımdan müzik, ilk başta biraz hoplayıp zıplamak demektir; niyetim orada olup bitenleri söyle bir kurcalayıp başka bir hatta yoluna devam etmekten ibaretti.

Ama müzik kelimesinin gerçek anlamıyla beni ele geçirdi, bu da zaman zaman ürkütücü olabiliyor açıkçası. Ayrıca, konumum belli sorumlulukları da içeriyor. Örneğin, Bahia karnavalındaki en ticarî müziklerin de dikkate değer olduğunu açık açık söylemezsem, eleştirmenlerin adet olduğu üzere otomatikman burun kıvırmalarına meydanı boş bırakırsam, kültürel

Ella Fitzgerald ya da Sarah Vaughan'ın rahatlığına sahip olmayı isterdim. Bu kadınlar benim yeteneğimin, becerimin maalesef hâlâ yakalayamadığı sırları çözdüler.

da stüdyoda böyle bir özgürlük duygusu hissedebilmem için yeterli boş alana sahip değildim. Bugün çok daha serpilip açıldım. Belki de yaşla gelen bir şeydir.

Maceracı yanı hiç eksilmese de, bugün müziğiniz artık klasik olarak değerlendiriliyor: Geleneksel ile modern, "hafif" müzik ile "ciddi" müzik ayrımlarını tamamen aşmış durumda...

Bu konuda bossa-nova'nın iki büyük dehasının adını anmadan edemeyeceğim: João Gilberto ve Tom (Antonio Carlos) Jobim. Şarkı söyleme ve çalma tarzıyla Gilberto bu tanımlama çabalarına hiç itibar etmez; her tür tanımın ötesindedir, o kadar. Kendisine popüler müzikle klasik müzik arasında bir ayrım yapıp yapmadığını soran bir gazeteciye şöyle demişti: "Hayır, ayrım yapmıyorum, ama ayrım var." Bugün hâlâ bu iki ustanın bana aktardığı dersler müziğimi beslemeye devam ediyor.

35 yıllık profesyonel müzik hayatınızda sayısız deneylere giriştiniz, çok farklı yollardan geçtiniz. Hiç sıkıldığınız olmadı mı?

Can sıkıntısından ziyade iç sıkıntısı yaşadığımı sanıyorum. Bunun

gücümüzün zayıflamasına katkıda bulunmuş olurum ve Brezilya halkının kendine saygı duymasına yardımcı olmamış olurum. Hatta kendim bir örnek olarak bunu göstermeliyim, bu müzikleri benim de kullanmam gerek ki, insanlar bu malzemelere sahip çıkmaya devam etsin ve bazı önyargıları aşsınlar. Yaşadığım iç sıkıntısı gözlemlerimin ve onlardan kaynaklanan tavırlarımın her zaman çok açık olması gerektiğinden kaynaklanıyor. Ben kendimi basit bir "eğlendirici" olarak görüyorum, aslında sorumlulukların ağır yükünün altında ezilmeme bunun engel olması gerekir. Ama her zaman kendi kendime tercihlerimin, yaptığım seçimlerin doğru olup olmadığını soruyorum. Hayatın her zaman sanattan daha önemli olacağını düşünerek rahatlıyorum.

Uluslararası bir müzisyen statüsündesiniz artık. Böyle kabul görmeyi, David Byrne, Beck gibi Amerikalı müzisyenlerin sizi örnek aldıklarını söylemelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

60'lı yılların sonlarında Brezilya'da yaptıklarımıza dünyanın başka köşelerinden birilerinin ilgi

S

duyması beni memnun ediyor. Ama bir etkiden söz edecek kadar ileri gidecek değilim. Los Angeles'da Beck'le buluştuk –konserlerimizden birinde benimle birlikte şarkı söyledi. Ama kendi yolunu çizmek için bana ihtiyacı olmadığını hiç sanmıyorum. Sonra ayrıca, önce bossa-nova'nın başarısının Brezilya müziğinin dünya çapında patlama yapmasına yol açtığını da unutmamak gerek. Bossa, sonrası gelmeyen bir sancı olarak da kalabilirdi: Geri kalmış bir ülkenin küçük başarısı... Halbuki arkası geldi. 70'li yıllarda, gözler mesela Milton Nascimento'ya çevrildi. Daha sonra, David Byrne tropikalist hareket ve onun uzantılarına aydınlatıcı ve çok zekice bir bakış getirerek çok önemli bir kâşif ve taşıyıcı rolü üstlenmiş oldu. Bütün bunlar, bugün Brezilya müziğinin kendine özgü nitelikleri kabul edilerek başlı başına bir kategori olarak değerlendirilmesini sağladı. Bu sayede, uluslararası sahnede sesimi duyurmam da daha kolay oldu. Bossa, Nascimento ya da Byrne olmasaydı, bugün sizinle konuşuyor olamazdım.

61 yaşında, müziğe yeni bir bakışla bakmayı başarıyor musunuz?

Kendimi müzik dünyasında olup bitenlerin dışında hissetmiyorum. Yaş bir takım kısıtlamalar getiriyor, ama aynı zamanda dünyaya bakışımı zenginleştiren yeni tecrübeler de kazandırıyor. Yaptıklarımın Brezilya'da bazı genç müzisyenlere hiç çekici gelmediğini biliyorum. Bundan şikayetçi değilim. Bu insanlar ilkesel düzeyde bana karşı değiller: Dünyaya geldiler ve benim müziğimle, benim fikirlerimle, benim meselelerimle bir aklakalan yok, hepsi bu. Bu bende ikili bir duygu uyandırıyor. Bir yandan, biraz bulanık bir melankoli var, çünkü bütün bunlar ihtiyarladığımı kanıtı, diğer yandan da hakiki bir tazelik duygusu, çünkü bu doğal ve kaçınılmaz süreç benim açımdan varoluşumun ve bu dünyanın gerçekliğinin teyidi gibi. İnsanın çocukları olduğunda hissedebileceği türden bir duygu bu kesinlikle. Ama öte yandan da, bugüne kadar katettiğim yol bakımından içim daha ziyade rahat. Yaptıklarımı düşündüğümde ta en başından beri bu yolda yürüyenin aynı adam olduğuna hissiyete kapılıyorum. Vaktiyle olduğum kişiyle, olmakta olduğum ve umarım bir gün olacağım kişiyle kendimi senkronize hissedebilmek için elimden geleni yapıyorum. Bu da, geçen zamana dair çok fazla sorunun kafama takılmasına engel oluyor.

Brezilya'da sosyalist hükümetin kültür bakanı Gilberto Gil, 60'larda Veloso ve diğer dostlarıyla birlikte, popüler müzikte "tropikalist" hareketi başlatanlardan biriydi. Sanata bakışları ve siyasi angajmanlarıyla devrimciydiler ve halk gelenekleriyle elektrikli rock'u harmanlayıp kendilerinden sonraki kuşaklar üzerinde silinmez etki bıraktılar. Bugün aynı kafayla parlamentoda faaliyet gösteren Gil, ülkesine ilişkin gözlemlerini ve özlemlerini Le Monde'a anlatmış. Emret bakanım!

[Gilberto Gil]

BİR ARADA YAŞAMANIN ÇİMENTOSU

Cumhurbaşkanı Lula Kültür Bakanlığına niçin sizi seçti dersiniz?

Gilberto Gil: Varolma biçimimin, sanatçı olarak nüfuzumun ve popülerliğin katkıda bulunacağını düşünmüş olmalı. Ayrıca, ben orta sınıf kökenli, Yeşil Parti üyesi ve Siyahım. Bugüne kadar birlikte savunduğumuz sanatsal kazanımlarımızı hükümete sunmakta bütün dostlarım canı gönülden istekli. İşçi Partisi üyesi olmadığım için, Lula'nın kültür programının oluşturulmasına katılmadım. Bu nedenle İşçi Partisi bünyesinde kuşkuyla karşılaştım; her ne kadar siyasete ilgin ve yatkınlığım olsa da, siyasetçi değilim. Kimilerine göre, popüler müzik, üretken aktiviteler arasında sayılmayan bir sanat. Ancak, geçenlerde Time dergisinin de belirttiği gibi, Brezilyalı popüler müzik sanatçıları, yüksek entelektüel birikime sahiptirler.

2003'te, devlet bütçesinden bakanlığınızın aldığı pay yüzde 0.2'ydi –yaklaşık 105 milyon Euro. Bu yeterli mi?

Önümüzdeki yıl yüzde 0.4'e çıkmayı düşünüyoruz. Brezilya'da, sırf kültürel çalışmalara yönelik, parlamenterlerden oluşan bir grup oluşturduk, bu bir ilk. Kültüre diplomatik ve stratejik rolünü yeniden kazandırmalıyız. Kültürel çevre, turizm, dışişleri arasında köprüler kurmak gerekiyor. Açlık, eğitim, işsizlik, gelir dağılımı gibi sorunlarla karşı karşıya olan bir ülkede, insanlar vurmali çalgıların, "fejjoada"nın (siyah fasulye ve kurutulmuş etle yapılan geleneksel bir yemek), ekin ve hasat bayramlarının, "sertanejo"ların (inek çobanları) ya da Amazonlu balıkçıların şarkılarının kendi kültürleri olduğunu anlamalılar. Bu kültür kendine güven duygusunu güçlendirir, bir arada yaşamının çimentosunu oluşturur, şiddete ve sefalete zemin olan pek çok şey-

in önüne geçer. İnsanlar hümanist bir modele katılmak için gerekli açılığa sahip olmalı.

Ülkenin bir kültür modeli var mı?

Evet, ama Brezilya'daki her şey gibi: çok çeşitli. São Paulo'da sanat yaşamının öncülerinden açık kültür merkezlerinin yönetimini mümkün kılan vergilendirme sistemi gibi, Brezilya'nın kendine has buluşları da var. Brezilya'da, kültürel yatırım yapan işletmelerin daha az vergi vermelerini mümkün kılan yasanın kültüre büyük katkısı var. Yine de bu yasa da değişiklik gerekiyor, çünkü para,

Açlık, eğitim, işsizlik gibi sorunlarla karşı karşıya olan bir ülkede, insanlar vurmali çalgıların, bayramlarının, Amazonlu balıkçıların şarkılarının kendi kültürleri olduğunu anlamalılar.

basını kullanmaya ve reklama düşkün büyük işletmelerin ve varlıklı sınıfların yoğun olduğu ülkenin güneyindeki büyük kentlerde kalıyor. Öte yandan, bu yasa sayesinde, bankalar kültür mirasının korunması, koleksiyonların oluşması için etkin vakıflar kurdular. Kamu kaynakları özel sektöre kaydırılmamalı. Bir yanda bankaların vakıfları var, diğer yanda, Pierre Verger ya da Jorge Amado Vakfı gibi ayakta kalma mücadelesi veren vakıflar...

Brezilya'da Siyah bilinç hareketleri nasıl gidiyor?

İyi gidiyor, çünkü mutfaktan spora ya da müziğe kadar, Afrika halkının

mirası ve sembollerini çalışıyorlar. Siyahların toplumsal, siyasal ve ekonomik bütünleşmesi mücadelesi çok çetindi. Kölelik döneminin bıraktığı borcu kapatmak, kendi içine kapanma tuzağına düşmeden ilerlemek gerekiyordu. Bu hükümet birkaç ayda, geçmiş hükümetin üst üste iki dönem boyunca gösterdiğinden daha fazla ilgi göstermiştir Afrika'ya. Yalnızca Portekiz Afrika'sına (Mozambik, Sao Tomé, Angola, Gine-Bissau) değil, Güney Afrika'ya da, bütün Bantu ve Yoruba ülkelerine de. Kendini Brezilya modeliyle özdeşleştiren, yani irka dayalı demokrasinin işlediği, melez, çoğulcu herkese ilgi gösterilmiştir... Fransa'nın savunduğu kültür politikası doğru. Toni Negri'nin dediği gibi, bir Amerikan imparatorluğu yok, imparatorluk Amerikalı değil, imparatorluk global, çokuluslu. Ulus-devletler bir takım kurallar oluşturmuşlardı. Oysa Amerikan yönetimi Dünya Ticaret Örgütü'ne, çok-terafli finans kuruluşlarına, Birleşmiş Milletler'e, UNESCO'ya, her şeye, her şeye el koymak istiyor. Fransa da, Amerika'nın bu imparatorluğu bir darbeyle ele geçirmesini engellemek için kendisine müttefikler arama çabasında. **Brezilya'da televizyon bütün kültürel yaşamı, özellikle de tiyatroyu yutma eğiliminde galiba?** Brezilya televizyonu kendi dramaturjisini –her akşam 80 milyon kişinin seyrettiği diziler– kumak için tiyatro oyuncularını sahiplendi. Buna karşılık, bu oyuncular da seyirciyi ve sponsorları salonlara çekerek kırıl-

gan, zayıf durumdaki sanata destek oluyor. Öte yandan da, televizyon dizilerinin bütün günlerini işgal eden çekimleri, Güney'in büyük şehirleri dışında tumeye çıkmalarına engel oluyor. Brezilya'da televizyon diktatörlüğe karşı mücadele eden bir topluma birlikte büyüdü, yabancı çıkarılara karşı bağımsızlığını korudu, dolayısıyla korunması gerekli.

Brezilyalı bir kültür bakanının en büyük kâbusu nedir?

Kültürel mirası koruyamamak.

Diktatörlük sizce hâlâ varlığını sürdürüyor mu?

A ha!.. Allaha şükür, beni terkedeli epey oluyor!..

"Let It Be" albümü provaları, 1969

Hatırlayan vardır, 37. sayımızda "99 Soruda" çoktan seçmeli Beatles tarihine dalmıştık, "Eleanor Rigby Kimdi?" kitabına dayanarak... Kitaba adını veren sorunun cevap şıkları şöylece sıralanıyordu: a) McCartney'in, bir mezartaşında ismini gördüğü Liverpool'lu bir kadın. b) 30'ların ünlü İngiliz sinema oyuncusu. c) "Help!" filminde rol alan Eleanor Bron'un kızlık ismi... O sayımızın üstünden tam dört sene geçti, geçen ay en güzel Beatles şarkılarını kendi aramızda oylamaya karar verdik ve sandıktan gene bizim "Eleanor Rigby" çıktı... Olay şöyle gelişti: "Let It Be" albümünün yeniden yayınlanmasını fırsat bilerek Roll saygılarında bir Beatles bayramı düzenlemek istedik ve aklımıza Uncut dergisinin Temmuz 2001 sayısı geldi. Uncut çılar müzik, sinema ve medya dünyasının ünlülerinden bir büyük jüri oluşturmuşlar ve en güzel 50 Beatles şarkısını sıralamışlardı o sayıda. Biz de altta kalmamak için, aramızda bir küçük jüri toplayıp o 50 arasından kendi 25'imizi belirledik, Uncut'ta oy verenlerle yapılmış güzelim söyleşilerle birlikte, sondan başa doğru ilişkide sunuyoruz. Onların birincisi "A Day In The Life", bizinkisi "Eleanor Rigby". Sahi, kimdi Eleanor Rigby?

PICASSO SERGİSİ

25 And I Love Her

(A Hard Day's Night, 1964)

Pamela Des Barres: (yazar ve eski ünlü grupie) Beatles'a tuttuğum günlerle, kadını oyunları da keşfetmeye başlamıştım. Ne zaman Paul'ü düşünsem, belden aşağımda bir kıpırtı hissediyordum. Yanımda taşıdığım kutuda bir Beatles resmi vardı, arada bir Paul'ün parlak moher pantolonundaki kabarklığa bakıyordum. "A Hard Day's Night" filminde, Paul "And I Love Her"ü söylerken üst dudağının kenarında bir tükürük belirliyordu. Birileri bugünün akıllı teknolojilerini kullanarak o kareyi büyütüp Paul'un masum seksapelinin resmedebilir. 1964'te Reseda-California'da, sinemanın koltuğuna sıkı sıkıya yapışıp o mükemmel, parlak Beatles tükürüğünü görmeyi beklerdim. Ona aşkıttım.

Tommy Scott: (Space) Bu şarkının sadeliğine bayılıyorum. Dört-beş sene önce Beatles'ın "Love Songs" diye bir derlemesini almıştım, en güzel şarkı "And I Love Her"dü.

Shaun Williamson: (TV dizisi "EastEnders"ın Barry karakteri) "And I Love Her"ün şahane bir açılışı var. (mırıldanıyor) Şarkının duygu atmosferi o açılışla kuruluyor. Aşka dair çok iyimser bir şarkı. Sade ve mükemmel. McCartney, "And I Love Her"ü Jane Asher için yazmıştı galiba.

Phil Manzanera: (Roxy Music) "And I Love Her" çıktığında daha 13 yaşındaydım. Bu şarkı bana o kadar çok Venezuela'yı hatırlatıyor ki... İspanyol gitarlar ve o Latin duygusu... Ve bana hep Beatles'ın ilk zamanlarındaki heyecanı yaşıyor. Venezuela'dan Lond-

"In My Life"

insani nostaljiye sürüklüyor, hele yaşlanmaya başlamışsan ve de çocukluğuna karışmışsan...

Shaun Williamson

ra'ya geldiğimizde her şey siyah-beyazdı. Meşin ceketler, çizmeler filan, "vay be" olmuşum, rock'la ilgili her şey beni büyütüyordu.

24 In My Life

(Rubber Soul, 1965)

Astrid Kirchherr: (Beatles'ın ilk başçısı Stuart Sutcliffe'in kız arkadaşı) "In My Life", John'un otobiyografisi gibi. Şarkıyı Stuart öldüğünde yazmıştı. Hayatındaki kötü olaylara dairdi. Annesi, en iyi arkadaşının ölümü... Çok hüzünlü, kederli bir şarkı. Çok da güzel yazılmış. John o kadar yürekte söylüyor ki, hüzününü birebir hissedebiliyorum. Neler yaşadığını yakından biliyordum-arkadaşımdı. Ölümünden kısa bir süre önce huzura kavuşmuştu, bu benim için bir teselli kaynağı.

Ian McCulloch: (Echo & The Bunnymen) "In My Life", Lennon'ın hatıratı gibi. Ve başka bir boyuta geçtiğinin işaretini veriyor. O ana kadar, Lennon-McCartney ikilisinde, Paul daha öndeydi, bu şarkıyla John skoru dengeledi. Sözler şaheser, John'un vokali de gelmiş geçmiş en iyi vokallerden. Tepeden tırnağa hakiki geliyor bana.

Ian Hart: ("Backbeat" filminde John Lennon'ı canlandıran aktör) Müthiş sade bir şarkı. Melodisine bayılıyorum. Lennon'ın siyaset hakkındaki fikirlerini beyan ettiği şarkılar gibi değil, bazen yaptıkları gibi katıksız belgesel de değil. İlk zamanlardaki "I Love you, I love you, tomorrow, tomorrow"vari masumiyet de yok. İyi şarkı yazmanın püf noktasını biliyorlardı. Ancak o zamanlar, kapıyı çok

fazla açık tuttuğunda neler olabileceğinin farkında değillerdi. Çünkü kapıyı fazla açık tuttuğunda kimin ya da neyin içeri gireceği belli olmaz.

Martin Rossiter: (*Gene*) Analiz etmekten nefret ettiğim şarkılardan. Yüreğimi burkuyor, gözyaşlarımı tutamıyorum. John Lennon'ın bu kadar yumuşak olduğu hiç vaki değil. Lennon'ın sinizminde –ki herkes için sağlıklı bir şeydir– açılmış bir delik gibi... Bu böyle bir şarkı ve bazen bir şarkı hakkında bilmemiz gereken sadece bu.

Glenn Tilbrook: (*Squeeze*) Şarkı yazarlarının çoğu evrensel bir mesajın peşinde. Ve herkesin ilişki kurabileceği şarkılar yazmak için en düşük ortak paydayı hedefliyorlar. "In My Life"sa evrensel bir şarkı ve tepeden tırnağa kişisel.

John Simm: (*aktör, müzisyen*) Şiir ve yürek burkan bir melodi iç içe geçmiş.

Frank Allen: (*The Searchers*) "In My Life"ın yazarı her birimizin zihnini okumuş sanki. Melodi harika, icra duyarlı, amoni mükemmel.

Rod Davis: (*Beatles'in ilk hali Quarrymen'in banjocusu*) "In My Life", Lennon'ın duygusal tarafını ifşa ediyor. Onunla ahbablık ettiğim zamanlarda o yönünün pek farkında değildim. John'un ilk gençlik yıllarında takıldığı yerlerde bulunmuş biri olarak, yazdığı şarkıların sözleri benim için daha derin anlamlar taşımıştır. John, bir söyleşisinde, "In My Life"ı yazarken aklında Stuart Sutcliffe ve Pete Shotton'ın olduğunu söylemişti. Pete, John'u geçmişine bağlayan halkaydı. Beatles'ın dağıldığı günlerde, John'un yeniden hayata dönmesini sağlayan Pete'di.

23 The Long And Winding Road

(*Let It Be*, 1970)

Martin Rossiter: Bence Paul bu versiyondan memnun değil. McCartney'i sorgulamak haddime değil, ama sanki bu versiyonun küçük hileleri onu rahatsız ediyordur. Phil Spector'un çarpık dehasının en önemli örneklerinden biri bu şarkı. İnsanın yüreğini dağılıyor. Odanızda, yerde çıplak, nefesinin kesilmiş şekilde yatıyor gibisiniz.

22 Paperback Writer

(1966 single)

Billy Bragg: Bu şarkı, rock'un en müthiş gitar riff'lerinden biri. Ayrıca "paperback writer" nakaratında bir Beach Boys armonisi var, öyle değil mi? Bu da psikedelik bir boyut kazandırıyor. Bunların ötesinde, bu şarkıyı sevişimin bir sebebi daha var: Herkesin kültür yaratabileceğini söylüyor. Özel okullara veya Oxbridge'e gitmeden kitle kültürü üzerinde hegemonya kurabilen ilk sıradan vatandaşlar Beatles oldu. "Paperback Writer", o dünyanın dışından gelip kültür hayatında söz sahibi olmanın amblemi. Kalın ciltli, derin kitaplar yazamamak mesele değildi, ciltsiz, ucuz kitapların yazarı da olunabilirdi.

Rat Scabies: (*The Damned*) Ufakken kitap kurduydum, ama okuduklarımın çoğu ucuz, boktan romanlardı. Bu şarkı, Mickey Spillane ve kahramanı Mike Hammer hakkında hayaller kurmanın sorun olmadığını gösterdi. O öldürücü gitar riff'i ve o çiğir açan prodüksiyon da cabası.

21 Helter Skelter

(*White Album*, 1968)

Steven Severin: (*Siouxsie and The Banshees*) Hayatımda hiç bu denli gürültülü gitar duymamıştım. Velvet Underground'dan habirim yoktu. McCartney'in çiğlık atma sesi de güzelmiş meğer. Bunu "Helter Skelter" sayesinde öğrenmiş olduk. Bas cümleleri de nefis. Charles Manson'un rezil hadisesinin yarattığı mitolojiden önce de efsanevi bir şarkıydı bu.

Budgie: (*Siouxsie and The Banshees*) "Helter Skelter" şarkısı Beatles'ı başka bir açıdan görmemi sağladı. Bu şarkı, bence dünya güzeli sözlerle kulakları sağır eden gürültünün bir evliliği. Beatles dışındaki gruplar hâlâ duygularını bu şekilde ifade etmeyi becermiyor.

Joe Elliott: (*Def Leppard*) Paul McCartney'nin bugüne kadar yaptığı en çılgınca vokal bu herhalde. Daha şarkının girişinde ses ranjinin zirve noktasına çıkıyor. Riff'ler de muhteşem. "Helter Skelter", Beatles'ın en sert şarkısı. Sabahın ikisinde bizim ahbab çavuşlarla bilardo oynarken jukebox'ta çaldığında keyfimize diye-

Müzik dünyasında hakimiyet kurabilecekleri hiç aklıma gelmemişti. Paul'un müzisyen olacağından şüphem yoktu, John da bir yazar, bir karikatürist ve bir müzisyen olacaktı.

George'a gelince, henüz 17'sindeydi.

Astrid Kirchherr

cek olmuyor. İnsan istekayla gitar çalmak istiyor.

Brett Sparks: (*The Handsome Family*) Dinlediğim ilk punk rock şarkısı. Bunu lisedeyken grubumla çalmıştım. Şarkı bitince de gitarımı ateşe verip çöp tenekesinin üstünde parçalamıştım.

Casey Chaos: (*Amen*) "White Album"ü satın almamın tek sebebi "Helter Skelter"di. Bana göre Beatles'ın en sıkı şarkısı. Kendi zamanlarının çok ötesinde bir iş yapmışlar. Neredeyse bir punk rock klasiği. Ne yazık ki, Charles Manson bu şarkıyı katillerin marşı haline getirdi.

20 You've Got To Hide Your Love Away

(*Help!*, 1965)

Aimee Mann: "You've Got To Hide Your Love Away"de Lennon'ın Dylan'dan etkilendiği söylenir. Bence öyle değil, bir Dylan sound'u yok bu şarkıda. Beatles, bir esini alıp filtreden geçirmekte çok maharetliydi.

Sean Rowley: (*Televizyon sunucusu*) Hayatıma giren ilk Beatles albümü "Help!"ti, o zamanlar beş yaşındaydım. Evde çalınıp duruyordu. "You've Got To Hide Your Love Away"de Everly Brothers'a güçlü bir gönderme var. O günlerde John Lennon, Dylan olayına girmişti. Filmdeki ("Help!") görüntüleri harika, özellikle banyo sahnesinde. Ben de öyle yaşamak istemişimdir, kafa arkadaşlarla aynı evde yaşamak, oturup müzik dinlemek, peşimde koşan kızlar...

19 Let It Be

(*Let It Be*, 1970)

Jim Reid: (*The Jesus and Mary Chain*) Biraz ağlak, ama ne sakıncası var, o kadar iyi bir bir pop şarkısı ki... Paul'un hakkı yeniyor, herkes John'un deha olduğunu söylüyor. Paul da öyleydi. Hayatta kalıp ihtiyarlardığı ve bir takım paspal hallere girdiği için, Beatles olayındaki önemi azımsanıyor.

18 Norwegian Wood (Rubber Soul, 1965)

Derek Hatton: (radio-TV sunucusu) "Rubber Soul" en sevdiğim Beatles albümü. "The Word" bir şaheser, "Michelle" harikula-de. Fakat beni asıl vuran "Norwegian Wood". Beatles, "Rubber Soul" da şöyle diyor gibiydi: "Bugüne kadar beş albüm yaptık, bu altıncısı ve bir veda. Yeni bir döneme giriyoruz."

Rennie Sparks: (The Handsome Family) Bu şarkının yapısı bir Raymond Carver öyküsü gibi. Mobilya hakkında yazılmış yegane tatlı-sert şarkı. Gençliğimde sevdiğim bir şey değildi, yabancılar hakkındaki şarkılardan hoşlanmazdım.

Kyle Cook: (Matchbox Twenty) Türler arasında gel-git yapmakta çok mahirdiler. "Norwegian Wood", sözleri ve müziğiyle çok cool bir resim çiziyor. Akorların değişimi dahiyane; minörden nakarata geçiş harika. Bunun bir başka örneğine o güne kadar rastlamıştım.

Astrid Kirchherr: Bir rock grubunun vals kullanarak şarkı yazması görülüşü şey değildi. Sözler de çok güzel. O günlerde bir sürü yeni şey denemeye başlamışlardı. Her birinin müthiş bir potansiyeli olduğunu biliyordum, ama müzik dünyasına hükmedebilecekleri hiç aklıma gelmemişti. Paul'un müzisyen olacağından şüphem yoktu, John da bir yazar, bir karikatürist ve bir müzisyen olacaktı. George'a gelince, henüz 17'sindeydi. Özellikle George'la gurur duyuyorum, hayatını yönlendirisinden ötürü. Mutlu bir hayatı oldu, yapacak bir sürü ilginç iş buldu, bahçıvanlık mesela. Kendisine "bahçıvan" diyordu, bu harika bir şey.

17 Across The Universe (Let It Be, 1970)

Thom Yorke: (Radiohead) Favori Beatles şarkım bu. Sebebi Lennon'ın sesi. O kadar sevinçli bir ses ki, kötücüllüğün zerresi yok.

Colin Greenwood: (Radiohead) Lennon çok gergin kişilik, onun böyle kendi salıvermesi insanın hoşuna gidiyor. Hem kutsayan hem de mesafeli duran bir şarkı. Beat ve pasifist.

Sharleen Spiteri: (Texas) Lennon'ın en kadri bilinmeyen şarkısı. BBC'de Lennon anısına düzenlenen programda bu şarkıyı söyledim. Onu seçmemin sebebi, belirli bir versiyonu olmaması; dolayısıyla bir Beatles şaheserini mahvetme riski yoktu. "Across The Universe" gözenerlerime nüfuz eden bir şarkı.

Eileen Rose: (şarkıyazarı-şarkıcı) Sıradan nesnelere imgeleri ve onların güzellikleriyle bezeli bir şarkı. "Posta kutusundaki huzursuz rüzgar gibi" mesela. Sözler melodiyi birlikte öyle güzel akıyor ki... Esin perisinin gerçekten ortaya çıktığı bir anda gibiyiz. Özgür bir şarkı; kafiyeye ya da simetriye hapsolmemiş. Kullandıkları maddelerin, dönemin toplumsal dönüşümlerinin, ilgi duydukları ve keşfetmeye başladıkları Doğu felsefesinin verdiği ilhamın sonucu galiba. Kabullenme ve ölümsüz aşk üzerine; Lennon'ın çev-

Şarkı yazarlarının çoğu evrensel bir mesajın peşinde. Ve herkesin ilişki kurabileceği şarkılar yazmak için en düşük ortak paydayı hedefliyorlar. "In My Life" ise evrensel bir şarkı ve tepeden tırnağa kişisel.

Eileen Rose

resinde ışıldıyor. "Bir milyon tebessüm gibi"...

Joey Burns: (Calexico) Harika bir John şarkısı. Kozmik ruh duygusu var. Sadeliğini ve duygusunu çok seviyorum. O sıralarda Cynthia'dan ayrılma noktasındaydı ve kalbi paralanıyordu. Bu şarkıyı lisedeyken öğle teneffüslerinde icra ederdim.

Tjinder Singh: (Cornershop) Şahane şarkı. Sözlerinde bir Asya duyarlılığı var, ama sevişimin tek nedeni o değil.

Gene Simmons: (Kiss) Yaş ilerledikçe insan bazı şeyleri yeniden keşfediyor. "Across The Universe" in sahiden de dahiyane bir yapısı var. Nakarat yok, ama akor değişimleri şarkıyı yarım adım yükseltiyor. İşin tuhafı, o yarım adımlar, yılan gibi ileri geri kıvrılan melodiler Oryantal ya da Arap melodileri olarak bilinir, ama bu şarkı tepeden tırnağa Batı sound'una sahip. Bu nasıl oluyor, bilemiyorum.

16 A Hard Day's Night

(A Hard Day's Night, 1964)

Sharleen Spiteri: O klasik ilk single'lar arasında "A Hard Day's Night" ve "Help"i döne döne dinliyorum. Şahane girizgah, yükselen koro, vurucu sözler. Şarkının isim babası Ringo, bence bütün Beatles şarkılarının bir doz Ringo'ya ihtiyacı var.

Gary Moore: Veletken Beatles'ı Belfast'ta seyretmişim. O konserde George'un elindeki 12 telli Rickenbaker gitara hayran kalmıştım. Başka bir gezegendene gelmiş bir alet gibiydi. "A Hard Day's Night"ı onunla çalmışım. Yıllar sonra George'la tanışım ve "A Hard Day's Night"ı birlikte çaldık, benim elimdeki o 12 Rickenbaker'di. Başlangıçtaki akorlar hakkında küçük bir tartışmamız ol-

Kral Beatles çıplak!... Grubun son nefesini verdiği 1970 tarihli "Let It Be" albümü, kasım ayı içinde, Paul McCartney'in girişimiyle yeniden yayınlandı. Ama şarkılara damgasını vuran Phil Spector'ın düzenlemeleri turpanlandı, farklı ve "çıplak" versiyonlar bir araya getirildi...

"Let It Be... Naked" projesiyle aylarca meşgul olan iki stüdyo cambazı Allan Rouse ve Paul Hicks bu işin altından nasıl kalktıklarını anlatıyor...

Let it Beatles

Bu malzemeyi nasıl ele aldınız?

Allan Rouse: Bildiğimiz tek şey, bunun yeni bir albüm olması gerektiğiydi. Bu yüzden eski albümü bir referans ya da rehber olarak almadık. Paul ve Guy'ın ilk yaptığı şey, sekiz parçanın varolan tüm kayıtlarını dinlemek ve en iyilerini seçmekti.

Bu projede çalışmak nasıldı?

Paul Hicks: Heyecan vericiydi. Varolan albümün tarihi değeri yüzünden her konuda çok dikkatli olmak zorundaydık. Bu tür projelerde genelde kayıtları geliştirmeye çalışırsınız, ama önünüzde uymak zorunda olduğunuz katı kurallar vardır. Bizim durumumuzda ise tamamen özgürdük. Bizden istenen, aynı şarkılarla yepyeni bir albüm yaratmaktı.

Tüm şarkılar canlı kayıtlardan mı

oluşuyor?

Hicks: Evet. Üst üste yapılmış kayıtları kullanmadık, çünkü temel amacımız, Beatles'ı bir grup olarak en iyi performansıyla yakalayan kayıtları bulup çıkarmaktı. Mesela "Let It Be" şarkısında da George Harrison'ın orijinal solosunun olduğu kaydı kullandık, çünkü orijinal albümde kullanılan solo üst üste kayıtlardan oluşuyordu. **İki albüm arasındaki temel fark sizce ne?**

Hicks: Dinleyenlerden biri "her şey çok net olarak duyabiliyorum" dedi. Bu amaçlarımızdan biriydi: Şarkıları mümkün olduğunca çıplak ve ham haliyle, müzisyenlerin hakkını vererek, her sesin hakkını vererek gün ışığına çıkarmak... Orijinaline göre efektler ve reverb kullanımı minimum

düzeyde. Bu yüzden daha kuru ve daha sıkı bir müzik var. Amacımız da buydu. Şarkı aralarındaki konuşmaları, duvardaki sinek vizitliğini falan çıkardık. Çünkü bu elementler, "Let It Be" filminin uzantısı gibiydi. Ve insanlar albümü dinleye dinleye bunları da ezberledi. Amacımız iyi müzikten ibaret iyi bir albüm çıkarmaktı. O yüzden sadece müziğe konsantre olduk. **Sound sizi tatmin etti mi?**

Rouse: Bir albümü dinlerken iki tür tecrübe yaşarsınız. Birincisi, müzik ve şarkılarla ilgili bir tecrübe, ikincisi ise sesle ilgili. Bu albümdeki en büyük farklılık da ses konusunda. Çünkü sound'u algılayışımız zaman içinde değişir. Şarkıların sound'unu iyileştirmeye çalışırken, diğer yandan da hayatlarını uzatmaya ve bugüne taşımaya çalıştık... Otuz küsur yıl önce yapılmış orijinal albüm, otuz küsur yıl öncesinin ses tecrübesinin ürünüdür. O zamanlar bir hoparlörden vokalini, diğerinden davulun duyulması

muştı. "George, böyle olduğuna emin misin, bana daha farklıydı gibi geliyor" demiştim. O da kaşlarını kaldırıp "merak etme Gary" demişti, "emin olduğuma eminim".

15 Don't Let Me Down (1969 single)

Martin Rossiter: 12 yaşına kadar Beatles'dan haberim yoktu. Bir gün bir nota kitabı aldım, piyano çalmak için. Beatles'ın "Don't Let Me Down"una uzun zaman denk gelmedim. Sadece kendi versiyonumu biliyordum. Ağır, yavaş, hisli bir balad olarak düşünmüştüm hep. Bir gün provada bizim çocuklar çalmaya başladılar. "Ha" dedim, "rock versiyonunu yapıyorlar". O şekliyle BBC için kaydettik. Daha sonra orijinalini dinledim, meğer bizimkiler haklıymış. Balad değil, rock'muş. Yani o şarkıyı orijinalini hiç dinlemeden yorumlamış oldum. İtiraf edeyim, "Don't Let Me Down"u bizden daha iyi çalıyorlar. Ama onlar Beatles, affediyoruz!

David Gedge: (Wedding Present, Cinerama) Annem "Get Back"i dinlerdi, ben ve abim plağın B yüzüne hastaydık, "Don't Let Me Down"a. Avazımız çıktığı kadar nakaratını söyledik.

Davey Ray Moor: (Cousteau) Genelde Beatles şarkıları sofistikedir, süslüdür, fakat "Don't Let Me Down" çok doğrudan, çok içten bir iletişim kuruyor. Bir söyleşide Lennon şöyle demişti: "İnsan boğulurken 'bayım lütfen bana şu küreği uzatır mısınız?' demez, 'imdat!' diye bağırır."

Ed Hamell: (Hamell On Trial) Öndeki ikilinin uyumuna bayılıyorum. Kardeş gibiler.

14 Get Back (1969 single / Let It Be, 1970)

Rat Scabies: Eski model, tempo tutulabilecek bir şarkı. Lennon acııp kıyak bir Elmore James solosu attırıyor. Ve tabii bir de Ringo'nun oynak davulu var. Şarkıya noktayı da o koyuyor. "Get Back"i gerçekten iyi bir şarkı yapan şeylerden bazıları bunlar. Hiçbir şeyi ipelemedikleri bir noktaya gelmişlerdi. Altında kaldıkları bütün baskıdan birden kurtulmuşlardı ve ortaya müthiş bir enerji çıkmıştı. Sözlerde garip bir cinsel mesaj da vardı: "Jojo was a man who thought he was a loner" (Jojo tek tabanca olduğunu sanan bir adamdı)... Sonra birdenbire Lauretta Martin giriyor devreye, o da kendisini erkek zanneden bir kadın. Jojo'ya ne olduğunu öğrenemiyoruz, herhalde Paul McCartney'nin tavsiyesine uyup ait olduğu yere dönmüş olmalı. Bu da Paul'ü Lauretta'yla baş başa bırakıyor. "Lauretta, Lauretta, Lauretta" deyip duruyor. Eğer Lauretta kendisini erkek zannediyorsa, bu diğer kadınları niye kızdırıyor? Kim bilir, belki de o arada Jojo'nun başına bir şey geldi...

Howie Gelb: (Giant Sand) Paul McCartney, Tucson-Arizona'dan bahsediyor. Ne zaman oradan geçsem, "dünya üzerinde onca yer varken niye burası?" diyorum.

bir yenilikti. Bugünse anlamsız! Ya da o zamanların standart uygulaması olan her şarkı arasındaki üç saniyelik esler artık kullanılmıyor... Biz de kullanmadık.

İki albüm arasındaki en farklı şarkı hangisi?

Hicks: "The Long and Winding Road". Phil Spector bu şarkının performans olarak eksiklikleri olan bir versiyonunu almış ve şarkının üstünü stüdyo teknikleriyle örtmüştü. Bizim elimizdeyse kendi ayakları üzerinde durabilen bir kayıt vardı. Onu kullandık çıplak haliyle.

"The Long and Winding Road"da bir dize -"You'll never know" dizesi- "You'll always know" şeklinde söyleniyor. Bütün anlam değişiveriyor...

Rouse: Evet, bunu fark ettiğimizde biz de üzerinde uzun uzun düşündük. Küçük ama önemli bir değişiklik söz konusuydu. Bizim kullandığımız kayıt, orijinal albümde Phil Spec-

tor'un kullandığı kayıttan daha sonra yapılmış bir kayıt. Buradan, Paul'ün şarkı sözü üzerinde sonradan bir düzeltme yaptığı, ama eski kaydın kullanılması nedeniyle eski şarkı sözünün albüme girdiği sonucuna vardık ve bu değişikliği albüme katmakta bir sakınca görmedik.

"Across The Universe", "Let It Be" albümünün kayıtları sırasında mı kaydedilmiş?

Rouse: Farklı zamanlarda farklı kayıtlar yapmışlar. Bu şarkıyı da "Let It Be"ye dahil etmeyi düşünüyor olmaları ki, albümün kayıtları sırasında birkaç defa şarkıyı prova etmişler. Ama bizim kullandığımız kayıt bir yıl önce yapılmış.

İki albüm arasında süre farklılığı da var mı?

Rouse: "Dig It" ve "Maggie Mae" şarkılarının ve aradaki diyalogların bi-

zim albümümüzde yer almamasına rağmen süre aşağı yukarı aynı. Çünkü biz "Don't Let Me Down"u albüme dahil ettik. İki albüm de aşağı yukarı 35 dakika -dinlenebilir uzunlukta. CD'ler yaygınlaştıktan sonra CD süresinin tamamını doldurma alışkanlığını doğru bulmuyoruz. 80 dakika çok uzun. 35 dakikalık iyi bir CD'yi 80 dakikalık "ne varsa koyalım" tarzında yapılmış bir CD'ye yeğlerim.

Sonuç olarak buna "yeni bir albüm" denebilir mi?

Rouse: Albümün yeni bir versiyonu denebilir. Aynı hissi taşımakla birlikte, daha iyi bir sound'u var. Bizden beklenen konusunda çok fikrimiz yoktu, ama sonuçta hem Ringo hem de Paul çıkan işten memnun kaldılar ve albümün kayıtları yapılırken, kafalarındaki bitmiş albüm fikrine daha yakın bir versiyonu nihayet, otuz yıl sonra elde ettiklerini söylediler.

13 She Loves You (1963 single)

Joe Elliott: Beatles dinlemeye annem-babam sayesinde dört-beş yaşında başlamıştım. Hatta plastik bir gitarım vardı, Paul McCartney'nin gitarının aynısından. Salonda pufun üzerine çıkıp "She Loves You"yu çalardım.

John Power: (Cast) Bazen Beatles'ı tamamen unutuyorum ve sonra ne müthiş olduklarını yeniden fark ediyorum. "She Loves You" üç-dört yaşındayken bile insanı yakalıyor. Beatles'ın benim üstümdeki etkisi şu oldu: Müzik yapmak istedim.

Phil Manzanera: Çok heyecan verici bir dönemdi. Kılıkları, kıyafetleri, temsil ettikleri her şey... Bu şarkıda, enerjileri hoparlörden fırlıyordu. Bir zihni durumu, bir tavrı özetliyordu. Saçlarını sallayıp "oooh" çekmeleri de mesajın altını çiziyordu: "Heyecanlanın." TV'de onları seyrettiğimde yirmi dakika kendime gelemiyordum. Hâlâ da öyle oluyor ve ben elli yaşındayım.

Ian McNabb: (Icicle Works) "Sgt. Pepper"dan sonra Crosby, Stills, Nash & Young gibi oldular. Her biri kendi şarkısını yazıyordu, harikulade şeylerdi onlar, ama Beatles artık bir grup gibi değildi. "She Loves You" gibi şarkılarsa, 60'ların kapısının tekmelendiği duygusunu veriyordu.

12 We Can Work It Out (1965 single)

Sharleen Spiteri: Özgün bir McCartney/Lennon mahsülü. "We Can Work It Out"u Texas'la birlikte yorumladık, ancak Stevie Wonder versiyonuna daha yakın düştük. Işık ve gölgenin güzel bir den-

gesi var bu şarkıda. Pop, ama tekinsiz de.

Pamela Des Barres: Lise yıllarında Bob Martini diye oğlanla çıkıyordum, kavga-gürültü hiç eksik olmuyordu. Bobby benim normalliği tehdit eden hippie kız hallerimi anlamıyordu. Bir gün yine tartışırken, Bobby'nin azalarına "We Can Work It Out"la karşılık vermişim: "Life is very short and there's no time, for fussing and fighting my friend" (Hayat çok kısa, vakti yok dostum, hıra güre)... O anda kendimi çok derin, akıllı ve hayatın gerçeklerine vakıf hissetmişim.

11 Penny Lane (Magical Mystery Tour, 1967)

Holly Johnson: (Frankie Goes To Hollywood) Çocukken, pop müziğindeki ilk dersim "Penny Lane" ve "Strawberry Fields"dı. İkisi de oturduğumuz mahalledeki gerçek mekânlardı. Kendimi "Oz Sihirbazı"nın kapı komşusu gibi hissediyordum.

Rod Davis: Şarkı, Penny Lane'i gerçek hayattaki halinden daha romantik olarak resmediyor. Yine de beni çocukluk hatıralarıma götürüyor. Penny Lane, bizim oturduğumuz Woolton'dan, yani tramvayın son durağından çok daha eğlenceli bir yerdi. Plaza Cinema da oradaydı; W.H. Smith'in Bioletti's adlı berber dükkanında saç kestirmek her babayığidin harcı değildi. Büyükanem de o civarda oturuyordu. Okulu kırdığımız günlerde Allerton Road'dan Penny Lane'e doğru yürürdük, elimizde cipslerle.

Mark Colwill: (Tindersticks) Benden altı yaş büyük olan ablam 1960'larda ergenliğe yeni adım atmıştı. Ben de onun plaklarını dinlerdim. "Penny Lane" favorimdi, yedi yaşındaydım. Klasik bir pop şarkısı. Beni hep gülümsetir. Şarkıdaki imgeler, 1960'lardan ziyade 1950'lere dair gibi. Savaş sonrasındaki duygu atmosferinin resmi gibi.

Aimee Mann: McCartney'in bu hafifliği çok hoşuma gidiyor. Nostalji, şarkının düzenlemesinde ortaya çıkıyor -piccolo trampeti ve bas cümleleriyle. Dahiyane. Klasik bir McCartney melodisi, aynı zamanda bir George Martin klasiği. Sözleri de çok güzel. Somut, spesifik -insanlar, ayrıntılar, tarifler. McCartney öyküyü anlatmıyor, bir senaryo yazarı gibi görselleştiriyor.

10 All You Need Is Love (Magical Mystery Tour, 1967)

Billy Bragg: Gelmiş geçmiş en güzel şarkılardan biri -bir Beatles şarkısı olarak veya bir politik şarkı olarak veya umuda dair bir şarkı olarak... Bana en çok hitap eden evrensel bir pop şarkısı. Oğlum "Yellow Submarine"i ilk seyrettiğinde altı yaşındaydı ve "All You Need Is Love"ı derhal kavradı. Bu, bence büyük bir şarkının özüdür, eğer altı yaşındaki bir çocukla, 60'ındaki bir ihtiyara hitap edebiliyorsa... Bütün siyasi şarkıların bir evrenselliği vardır, "Blowin' In The Wind" böyledir, "We Shall Overcome" böyledir, "All You Need Is Love" da böyledir.

Ken Loach: Çok yaratıcı bir şarkı değil, ama iyi kalpli olduğu derhal dikkati çekiyor. O günlerde birçok şeyin mümkün olduğunu hissediyorduk, iyimser bir hava vardı. Ve bu Liverpoollu dört oğlanın dünyayı tersyüz edişini zevkle izliyorduk.

Pamela Des Barres: İnanılmaz sade bir zarafeti var bu şarkının. İlk dinlediğim günden beri benim için bir dua, bir mantra gibi. Finalesindeki "she loves you yeah, yeah" de, her şeyin taptaze ve gelen noktanın tahayyül ötesi olduğu günlere çok tatlı bir gönderme. Bu şarkıyı Los Angeles'taki love-in'lerde, güneşin altında yarı çıplak dolaştığımız ve gerçekten bütün ihtiyacımızın sevgi olduğu günlerde dinledim.

9 Yesterday (Help!, 1965)

Richard Lester: ("A Hard Day's Night" ve "Help" in rejisörü) "Help" in çekimleri sırasında Paul "Yesterday" üzerine çalışıp duruyordu. O sıralarda şarkının adı "Scrambled Eggs"dı. Sürekli piyanoydu, bir noktada sabır taşı, "o şarkıyı ya bitir, ya bırak, yoksa bu piyanoyu buradan çıkartacağım, artık buna tahammül edemiyorum" demişim.

James Walsh: (Starsailor) "Yesterday" bir insanın görebileceği en güzel rüya. O şarkının felsefesine hep sadık kalmaya çalıştım, çünkü bence Paul McCartney, aşkın hümanist boyutunu mükemmel bir şekilde sergiliyor.

Goldie: Balad hastasıyım. "Yesterday" içli bir balad. Müziğin hası.

LUKE HAINES'DEN KONTRATAK

Beatles'tan gına geldi

Herkes hayran değil Beatles'a. Miles Hunt, Jon Bon Jovi, Paul Heaton, Cerys Matthews, Boy George, Brett Anderson, James Dean Bradfield, Peter Hook "muhteşem dörtlü" hakkında söyleyecek iki çift güzel laf bulamayanlardan. Luke Haines'se en çok nefret ettiği Beatles şarkılarından bir liste çıkarmaya kadar götürüyor antipatisini.

Haines'in nefret listesi şöyle: 1. Tomorrow Never Knows 2. George Harrison'ın bütün besteleri 3. I Am The Walrus 4. All You Need Is Love 5. Help! 6. Doctor Robert 7. And Your Bird Can Sing 8. With A Little Help From My Friends 9. Rain 10. Hey Jude...

"Beatles'dan gına geldi. Üç-dört yıl öncesine kadar onlarla bir meselem yoktu,

hatta sevdiğimi bile söyleyebilirim. Fakat zamanla dandik gelmeye başladı, özellikle John'un işleri. Bir de ardi arkası kesilmeyen yüceltmeler fena halde baydı beni. Bundan artık vazgeçsek diyorum. Bir tane bile sözü iyi olan şarkıları yok, eğer Ray Davies ya da Dylan'la karşılaştırsak. Yaptıkları en iyi işler Lennon'ın berbat felsefeleri ve ergen ağıllığı. Kariyerleri boyunca kış yalayıcılığı

yaptılar. Hamburglu kulampara kılığında meşine-rock'a uygun olan kıyafet odur-geçtiler, sonra da takım elbise giymeye başladılar. Bütün albümlerini geçişini siktığım EMI'nin stüdyolarında kaydettiler. İlik günlerinden itibaren büyük şirketlerin kıçlarını yalayıp durdular.

"Tomorrow Never Knows" mesela, o berbat 'kendini geliştirme' kitaplarının feci bir kopyası. Bektan hippie laflarıyla yazılmış rezil bir şarkı. George'un bütün besteleri sofu işi. Sitar denilen aletin rock şarkılarında asla yeri olamaz. 'I Am The Walrus'sa 'Kral Lear'la Lewis Carroll'in beşinci sınıf kopyası. Beatles nasıl yırtardı, biliyor musunuz? Gruba Yoko'yu dahil etmeliydiler. Ancak öyle taşaklı olurlardı."

8 Lucy In The Sky With Diamonds

(Sgt Pepper's Lonely Heart Club Band, 1967)

Goldie: Derbyshire'de kamp yapıyordum. Feci soğuktu, tir tir titriyordum. İlk defa orada, sekiz kanallı bir teypte dinlemişim. Önce beyaz rock sound'una uyuz olmuştum, o sıralarda ska takılıyordum çünkü. Fakat şarkı ilerledikçe güzelliğini farkettim. Eve dönerken yol boyunca dilimde "Lucy In The Sky" vardı.

Gary Numan: Bu şarkının keyif verici maddelerle ilgili olduğunu sanıyordum. Veletken "Lucy In The Sky"ı sadece dinlemek bile bir macera duygusu veriyordu.

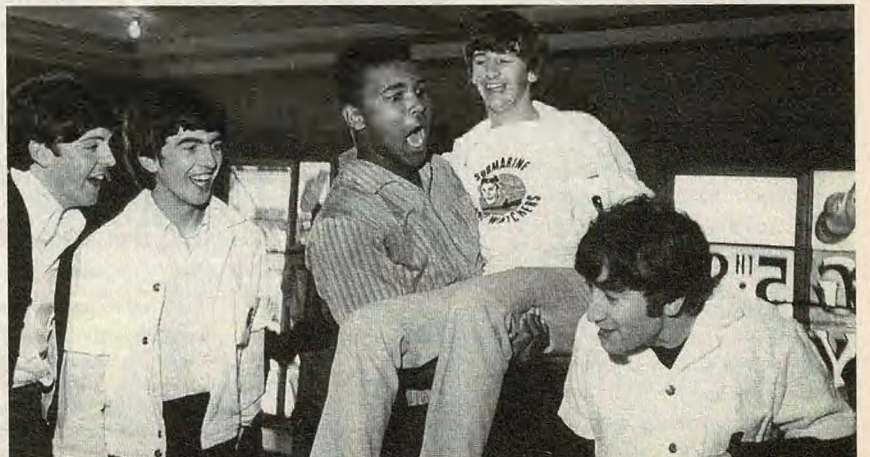
7 A Day In The Life

(Sgt Pepper's Lonely Heart Club Band, 1967)

Bryan Ferry: "A Day In The Life"ı seviyorum, çünkü müzikal çeşitliliği, genişliği ve vizyonu var. O hafif başlangıç "Woke up, got out bed" (Uyandım, yataktan fırladım) çok hoşuma gidiyor, sonra "I read the news today oh boy..." (haberleri okudum bugün, vay be birader) bölümüyle ağırlaşıyor. Bir de Tara Brown kısmı var, araba kazasında ölen genç playboy. Oğullarımdan birinin adı Tara'dır. Beatles bazen duygusallaşılıyor, "Let It Be" ve "The Long And Winding Road" gibi baladlarla aram yok. Lennon'ın sesini severim, ama McCartney de müzisyenin hasıdır.

Thom Yorke: "A Day In The Life"ın hastasıyım. Ama o kadar çok dinledim ki... Ve o yaylıların yükseldiği bölüm, reklamlarda o kadar çok kullanıldı ki...

Muhammed Ali, Ringo'yu kucaklıyor. Miami, 1964

Budgie: Abimin "Sgt. Pepper"ını araklayıp bu şarkıyı baştan sona ezberlemiştim. Bütün sözler finaldeki kakafoniye doğru ilerliyor gibi. Bir sürü hatırayı canlandırıyor gözümde. İki katlı otobüsler, ıslak tablaların kokusu, sigara dumanı... "Cut-up" tekniğiyle yapılmış bir şarkı gibi. Acaba o teknik kimin marifeti? John'un mu, Paul'un mü? Şarkının "She Is Leaving Home"daki yaklaşıma, ayakları yere basan tavra geçişi de çok güzel. "Woke up, got out bed, dragged a comb across my head" (Uyandım, yataktan fırladım, bir tarak geçirdim kafamdan). Sonra mutfağa gidip bir bardak çay kayıyorsun...

Richard Lester: Kişisel sebepler de var bu şarkıyı sevmemde. "How I Won The War", yapmış olmaktan gurur duyduğum filmlerden biridir. "I saw a film today, oh boy, the English army had just won the war..." (Bir film gördüm bugün, vay be birader, İngiliz ordusu yeni kazanmıştı harbi) bölümü "How I Won The War"u anlatıyor. Benim hayatımla Beatles'larınki öyle iç içeydi ki...

David Gedge: İlk çıktığında herkese çok uçuk gelmiştir herhalde. Yabancılaşma ve medyaya dair bir şarkı. "Oturup gazete haberleri hakkında bir şarkı yazacağım" deseniz kulağa çok naif gelir. Ama Beatles bunu o kadar akıllıca yapmış ki, yağ gibi akıyor.

Ian McDonald: (Uncut eleştirmeni, "Beatles" adlı kitabın yazarı) Hüzünlü bir marş; yabancılaşma, aşkınlık, tüketim materyalizmi ve onunla birlikte gelen ruhsuzluğa dair bir şarkı. Bir seferinde "A Day In The Life"ı bir süpermarkette duydum, tilt oldum. Kendimi derhal dışarı attım.

Gary Moore: Şarkı boyunca bir şeylerin olacağına dair bir duygu inşa ediliyor. Büyük bir patlama bekliyorsunuz ve tabii ki finalde beklenen oluyor. Sözlere bayılıyorum. Gazete haberi hepsi. İlk çıktığında herkes LSD ürünü olduğunu sanmıştı, ama Beatles şarkıları ilhamını gündelik şeylerden alıyordu.

James Walsh: Lennon'la McCartney arasındaki kişilik farkını en güzel ortaya koyan Beatles şarkısı bu. Birinci bölümdeki kara mizah, Lennon'ın zirve noktalarından biri.

Cliff Jones: (Gay Dad) Üç buçuk-dört dakikalık bir süre içinde rock'un neler yapabileceğinin en güzel kanıtı bu şarkı. McCartney yataktan kalkıp saçını taradığında onunla aynı odada gibiydim, Londra'da iki katlı bir evde alt kata inişine, otobüste sigara içişine tanık oldum adeta. Sürreal bir bilinç akışı da söz konusu. Lennon'ın "I'd love to tum you on..." (Seni uyarmak çok hoşuma gider) deyişi süper seksî. Şarkının finalinde yaylıların yükselişi ayağımı yerden kesiyor.

Andy Bell: (Oasis) Harikulade bir şarkı, su katılmamış bir Beatles sihiri. 1960'ların ortasındaki Londra'yla, şehre Lennon'ın mesafeli bakışını iç içe geçiriyor.

6 Something (Abbey Road, 1969)

Jean Benoît Duncquel: (Air) Armoni şaheser. Çok karmaşık ve sözlerle müthiş uyumlu. George, bu şarkıyla, bir şarkı yazarı olarak Paul ve John'a rakip çıktı.

Davey Ray Moor: Bugüne kadar yazılmış en mükemmel balad. Bir hazine, çünkü o kadar dengeli ve özlü ki. Bir adamın aşık olduğu kadını harikulade tarifi. Mutluluktan tarumar olmuş bir insanın anlatımı.

Tommy Scott: Müthiş bir şarkı olmasının yanısıra, Frank Sinatra'dan ötürü seviyorum "Something"i. Sinatra, yorumlayacağı yegane Beatles şarkısının "Something" olduğunu söylemişti. "Seni seviyorum" demeyen en güzel aşk şarkısı. Bir rüya gibi, gitarlar da harika. Ve yaratıcısı George. Beatles'in her birinin şarkı yazarı

DOUBLEMOON
www.doublemoon.com.tr

East 2 West™ Ethno-Electronic Tales From Istanbul

"East2West", "İstanbul'dan Etnik / Elektronik Hikayeler" konseptli yepyeni bir albüm ile şehrin çeşitli ve zengin müzikal renklerine ışık tutuyor.

12 parçadan derlenen ve uluslararası müzik pazarı için yayınlanan albüm, Boğaz'ın incisi İstanbul ile Anadolu, Londra, Paris, Berlin, Montreal ve New York arasındaki müzikal bağları gözler önüne sererek birbirinden farklı hikayeleri ve sesleri bir araya getiriyor.

Zürih'ten Burhan Öçal, New York'tan İlhan Erşahin, Montreal'dan Mercan Dede, Berlin-Frankfurt'tan Sultan Tunç, İstanbul'dan Baba Zula, Laço Tayfa, Athena, Akatay Project ve Harem gibi dünyanın dört bir yanında ses getirmiş yetenekli Türk müzisyenlerinin ustalıklarıyla, oryantal – elektronika türünde sınır tanımayan Tunus asıllı Fransız prodüktör Smađj ve Jamaika'ya özgü "dub" sound'u ile özdeşleşmiş Mad Professor'ün yapımcılıklarının bir araya geldiği albüm yöresel ile evrensel'in analog ve dijital ile buluştuğu ve tüm dünyada yayınlanacak bir albüm olma özelliğini taşıyor.

İlhan Erşahin's Wonderland– Oriental Wind (07:01)

Nublu- Why This? (05:38)

Orient Expressions- Dera Sor (06:51)

Baba Zula / Mad Professor- Biz Size Aşık Olduk (Dub Mix) (03:54)

Akatay Project- Latıno (Remix Mercan Dede) (05:56)

Sultan Tunç- Deliloy (03:27)

Laço Tayfa featuring Athena- Erkilet Güzeli (Remix Mercan Dede) (04:21)

Nublu- Sooth Me (03:35)

Mercan Dede- Nar-ı Seher (Radio Edit) (04:13)

Harem- Virtual Voices (05:10)

Burhan Öçal & The Trakya All Stars featuring Smađj- Tekirdağ Karşılması (Zurna-Dub) (06:20)

Bonus Track: Baba Zula / Mad Professor- Kısaltmalar (Dub Mix) (07:16)

Total: 64:08

East 2 West™
Global Departures
From Istanbul. Flight 001

Medeniyetlerin kavşagında güncel titreşimler iç içe giriyor...
Sufi – elektronika'dan groove ala turca'ya, funk'dan anadolu blues'una
Doublemoon kataloğunda yer alan birbirinden muhteşem 13 albümden
seçkiler...

RH Pozitif Müzik Yapım
Oba Sok. No 1/4 Kavala Apt.34433 Cihangir/İstanbul
Tel: (212) 292 97 71-72
Faks: (212) 292 97 73
e-mail:doublemoon@trn.net

Türkiye Dağıtım: EMI-Kent
Tel: (212) 514 16 22

olması da müthiş bir şey.

Rod Davis: O aldatıcı sadelikteki sözlere bayılıyorum. Sanatın ne olduğunun tanımı gibi. Sözlere birebir tekabül eden melodi piyanonun eseri. Melodinin ilk üç cümlesini çok seviyorum, özellikle üçüncüsünü, birincisinin temasını yankılıyor. Sonra da bir sürpriz geliyor, son dizide –merakla beklediğiniz cümlede– söz yok.

Cliff Jones: Bazen şarkılar cuk oturur. Tepeden tırnağa bir bütündür. Bilinci by-pass ederler. “Something”, Harrison’ın aşık olduğu kadına yazdığı şarkı. Ve bütün egoyu, her türlü poz by-pass ediyor. Sadece bir adam, gerçekten istediği ve sevdiği bir şey hakkında şarkı söylüyor. İşte tam da bu sebeple Beatles’in en iyi şarkısı. Olağanüstü, evrensel, fenomenal güzellikte bir şarkı. O kuşağın en büyük şarkısı.

Peter Noone: (*Herman’s Hermits*) Bas bölümü harika, armoniler şaheser. Küçük dev şarkı. George biraz kenara itilmişti, ama en güzel post-Beatle işleri o yaptı. “Something”, Beatles’in kuğu şarkısı.

5 Strawberry Fields Forever (Magical Mystery Tour, 1967)

Phil Manzanera: Bir gitarist ve bir Harrison fanı olarak bu şarkıya bayılıyorum. Dokusunu, enstrümantal yapısını çok seviyorum. Sözler de katmerlendiriyor. Birçok bakımdan ne kadar güçlü olduklarının göstergesi bu şarkı. Bazı anlarda cennete ulaştıklarına şüphe yok.

Paul Weller: Çocukken kafama göre bulduğum ilk plak “Strawberry Fields”di. O renkli duygusu ve sound’undaki açıklık... İnsana müthiş bir ferahlık veriyor. Hele şurası: “Let me take you down, cos I’m going to...” (Hadi gel götürüyüm seni de, oraya gidiyorum zira ben de) Beatles’in benim üzerimdeki etkisi her daim, ama kendi şarkılarını yazmaya başlayan gruplar üzerindeki etkileri daha büyük herhalde.

David Byrne: “Strawberry Fields” benim favorim, bir pop şarkısının sınırlarının nerelere uzanabileceğini gösteren bir şarkı çünkü. Bir model olarak kullanılabilir.

Tom McRae: O düşük tonlu vokal, “living is easy with eyes closed...” (Gözleri kapalı yaşamak kolay) İnsan bir şarkıdan daha ne isteyebilir?

Louis Eliot: (*Rialto*) Hâlâ kulağa modern, tamamen özgün geliyor. Sanki bambaşka bir şarkı kitabından. Öteki müziklere yapılan bir referans göremiyorsunuz. Sözlerin o yarı saçma halini seviyorum. Harikulade bir atmosfer.

Simon Fowler: (*Ocean Colour Scene*) Benim en keskin Beatles hatıram “Strawberry Fields”. O şarkıyı ilk dinlediğimde, annemle yürüyüşten gelmiştik. Dört yaşındaydım ve yıl 1969’du. Gramofon denilen aletin önünde otuyordum, onu piyano olarak tahayyül edip “Strawberry Fields”i çalıyor gibi yapıyordum. Beatles’i bir efsane gibi anlatmamaya imkân yok, yaptıkları her şey öyleydi çünkü.

Ian MacDonald: “Strawberry Fields”, problemleri bir çocukluk dönemine seyahat. Kimse o güne kadar öyle bir şey dinle-

Frank Sinatra, yorumlayacağı yegane Beatles şarkısının “Something” olduğunu söylemişti. “Seni seviyorum” demeyen en güzel aşk şarkısı. Bir rüya gibi, gitarlar da harika.

Tommy Scott

mişti. Sanki Lennon’dan “Alis Harikalar Diyarında” filmine soundtrack yazması istenmiş gibi.

Shaun Williamson: Ayaklarımı yerden kesiyor. Bu şarkı “Sgt. Pepper” dönemini de sinyalliyor. İnsana havada yürüyormuş duygusu veriyor. Zamanının yirmi yıl ilerisindeydi. Hâlâ da öyle. Aradan 35 yıl geçmesine rağmen olağanüstü bir sound.

Gary Moore: Şarkıdaki mellotrona bayılıyorum. Melodi harika, hele “let me take you down” a geçişi... Finalde, George’un çaldığı gitar müthiş, Hint tarzı. “Strawberry Fields” bir şaheser. Beatles’in hep taptaze fikirleri vardı. Her single’ları bir öncekinden tamamen farklıydı, ama aynı zamanda tipik bir Beatles şarkısıydı. Bunu beceren başka birilerini hiç görmedim.

Andy Bell: John’un hafızasına ve hayal dünyasına ağır çekim bir roket gezisi. Yetişkinler dünyasının sorumluluklarından çocukluğa ricat. Müzik doygun ve tuhaf, vokal tembel –özellikle öyle. George Martin, sözlerin ve müziğin duygusunu veren mükemmel bir prodüksiyon yapmış.

4 Come Together (Abbey Road, 1969)

Steven Tyler: (*Aerosmith*) “Sgt. Pepper” filminde biz çaldık o şarkıyı. Bence filmin en güzel bölümü oydu. O film ne çabuk ortalıktan yok oldu! O vesileyle Beatles’in prodüktörü George Martin’le çalışma imkânı bulduk. Ne katliamdı o icraat. O güne kadar hiç öyle bir tecrübemiz olmamıştı. Hepimizin kafası acayip iyiydi. “Come Together” sayesinde o günü sonsuza kadar hatırlayacağız. Şaheser bir riff’i var, değil mi? Zaten şarkı demek de riff demek değil mi?

Paul Weller: John’un sesine bayılıyorum, çok funky bir söyleyişi var. Sözleri de seviyorum, bir netliği yok, ama yarattıkları duygu çok acayip.

Holly Johnson: “Come Together”ın çok oynak bir bas hattı ve nakaratı var. Frankie Goes To Hollywood’un cover yapacağı bir şarkı.

Howie Gelb: Chuck Berry’den araklama bir şarkı, ama müthiş bir yeniden yaratım. Bowie’nin dediği gibi: Genellikle kayda değer olan, ilk yapan değil, ikinci yapandır... “Abbey Road”, kızlarla şişe çevirme oynamaya başladığımız günlerde dinlediğimiz albümdü. O sound’un sahasına kamp kurmuştuk.

Les McKeown: (*Bay City Rollers*) Bu şarkının anlamı değişti benim için. İlk evvela bana suni gelmişti. Yaşım ilerledikçe, şarkının mesajının bestecisinin zihnindeki çok derin bir şeyi ifşa ettiğini düşünmeye başladım. İnanç sistemlerimize ışık tutuyor.

Rat Scabies: Ringo’nun unutulmaz bir icraatı var. Bu şarkıyı dinleyince Beatles’a şapka çıkarmak zorunda kalmıştık.

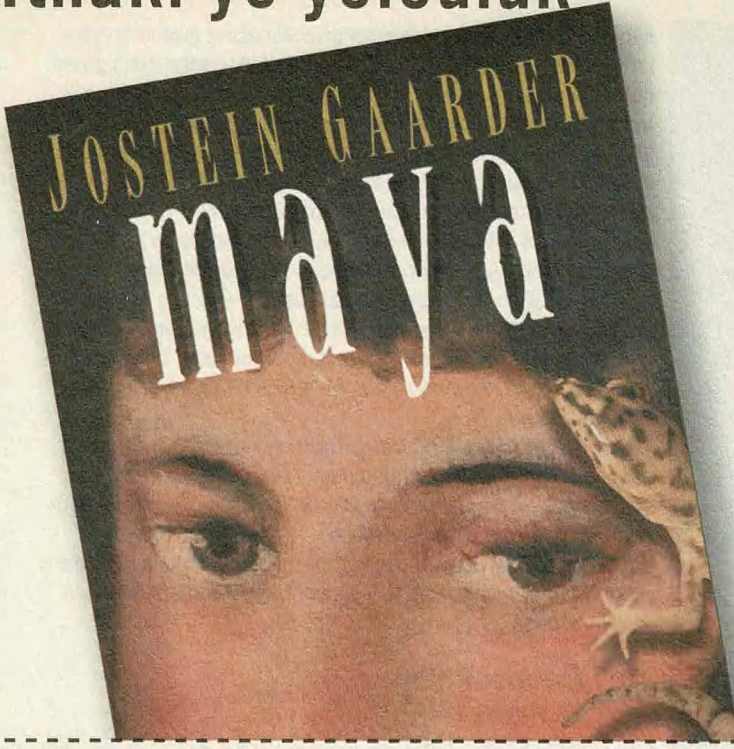
“ELEANOR RIGBY” OTUZDÖRDÜNCÜ

İşte Uncut’in büyük jürisinin değerlendirme sonuçları...

1. A Day In The Life • 2. Strawberry Fields Forever • 3. I Am The Walrus • 4. Tomorrow Never Knows • 5. In My Life • 6. Across The Universe • 7. Something • 8. Rain • 9. Helter Skelter • 10. Happiness Is A Warm Gun • 11. Paperback Writer • 12. Ticket To Ride • 13. Hey Jude • 14. Revolution (*Hey Jude’un B yüzü versiyonu*) • 15. Penny Lane • 16. Norwegian Wood • 17. I Want To Hold Your Hand • 18. While My Guitar Gently Weeps • 19. Love Me Do • 20. Help! • 21. Golden Slumbers/Carry That Weight • 22. I’m So Tired • 23. Come Together • 24. Nowhere Man • 25. Julia • 26. The Long And Winding Road • 27. And I Love Her • 28. Eight Days A Week • 29. Don’t Let Me Down • 30. She Said She Said • 31. You’ve Got To Hide Your Love Away • 32. I’m Only Sleeping • 33. We Can Work It Out • 34. Eleanor Rigby • 35. All You Need Is Love • 36. Yesterday • 37. Lucy In The Sky With Diamonds • 38. Let It Be • 39. Blue Jay Way • 40. And Your Bird Can Sing • 41. Back In The USSR • 42. Sexy Sadie • 43. It’s All Too Much • 44. She Loves You • 45. Baby You’re A Rich Man • 46. Flying • 47. Get Back • 48. Please Please Me • 49. Everybody’s Got Something To Hide Except For Me And My Monkey • 50. This Boy, Here Comes The Sun, A Hard Days Night

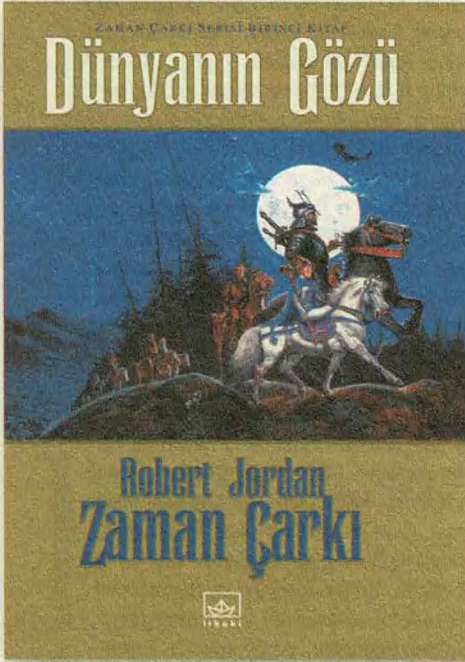

İthaki'ye yolculuk

Maya'nın hikayesi, Gaarder'in usta kalemiiyle bizi usul usul sarmalar ve merakın kucağına atarken, dünya denilen bu görkemli bilmeceye olan unutulmuş hayranlığımızı da kıskırtıyor.

**“SOFİE’NİN DÜNYASI” YAZARI
JOSTEIN GAARDER’den**

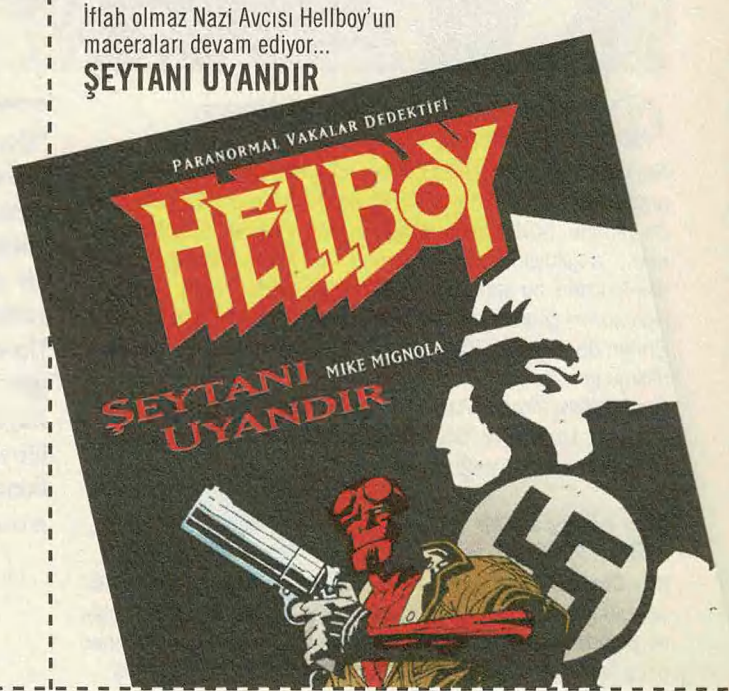

İyinin ve kötünün sonsuz bir savaşa tutuştuğu, ışığın ve gölgenin dünyası; Zaman Çarkı'nın dünyası... Bugüne dek yazılmış en görkemli fantastik kahramanlık öyküsü...

ZAMAN ÇARKI DÖNÜYOR...

ZAMAN ÇARKI DÖNER
VE ÇAĞLAR GELİR GIDER
OLMUŞ OLAN, OLACAK OLAN
VE OLMAKTA OLAN
HER AN GÖLGENİN ALTINDA EZİLEBİLİR.

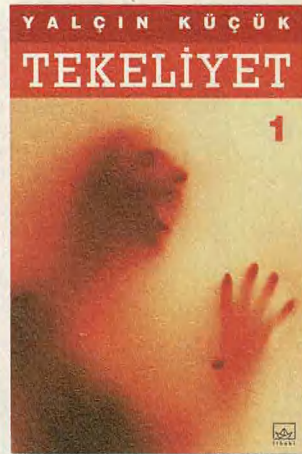
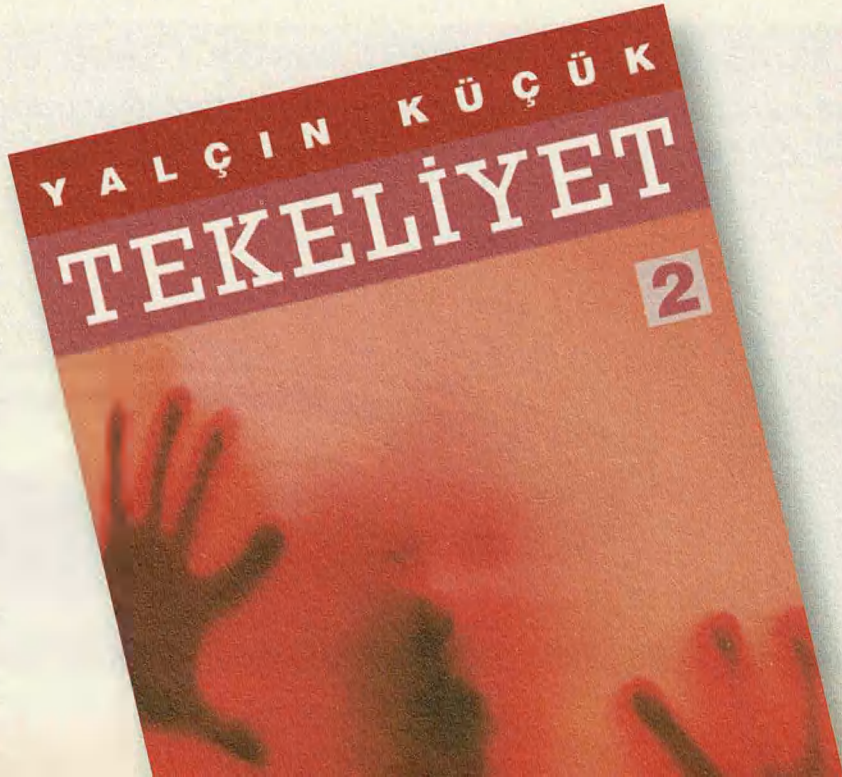
BIRAKIN EJDER BİR KEZ DAHA
ZAMANIN RÜZGARLARINA BİNSİN.

İflah olmaz Nazi Avcısı Hellboy'un maceraları devam ediyor...
ŞEYTANI UYANDIR

Türkiye'nin ve dünyanın tarihine yepyeni bir bakış...

“ Bu, “tekeliyet”, bir söz değil, kavram'dır. “Cumhuriyet” veya “devlet” yerine öneriyorum. “Türkiye Cumhuriyeti Devleti” yanlıştı, “Bab-ı Ali Kapısı” benzeri bir yanlış ve dolayısıyla tekrarı yansıtıyor; çünkü, “cumhuriyet” sözcüğü “devlet” anlamındadır. Siyaset felsefesinde birbirinin yerine kullanıldığını biliyoruz ve şimdi, “cumhuriyet”, tekeliyet'tir. Sadece “tekeliyet” değil, “tekelokrasi” de yeni bir kavram'dır ve “demokrasi” yerine sunuyorum. Artık “demokrasi” kategorisi ile düşünmek, düşünmeye başlarken bir iki yüzölölüğü kabul etmek anlamındadır... Rantiyeler, bütün yeteneklerin önünü tıkadılar. Fransız Devrimi, kapitalizmi kurmak için değil, yeteneklerin önünü açmak için yapılmıştır. Aynı yerdeyiz. Tekeliyet'te yazdıklarım, demek ki, bir çığlık'tır... ”

kannenize hem de çocuklarınıza çalabileceğiniz güzellikte şarkılar yaptılar. "Hey Jude" da o şarkılardan biri, ondan daha güzel mümkün değil.

Ian McCulloch: Ben ve Will Sergeant (*Bunnymen*'in gitaristi) Paul'cü olduk. Herkes Paul'ün dallama olduğunu söylüyor, ama bence asıl dallamalıkları John yapmıştı. "Tanrıdan daha büyüğüz" demesi, albüm kapağına anadan doğma poz vermesi berbattı. Derken birdenbire külliye Che Guevara kesildi. Sonra da kafayı sıyrıldı zaten. "Hey Jude", melodi ve sözün hasosu. Bir aşk şarkısı gibi, ama bir oğlan çocuğuna hitaben yazılmış -Lennon'un oğlu Julian'a. Bence "Never Walk Alone"la birlikte zirveyi paylaşıyor. Marş gibi, ama çok sade. Fakat o "Hey Judy, Judy, Judy" bölümünde işin boku çıkıyor. Paul ne zaman fazla rock olmaya çalışsa doğallığını kaybediyor.

Arthur Baker: (*prodüktör*) Girizgahtaki akorlar bugüne dek o kadar çok apartıldı ki. Soul'a tutkunum, "Hey Jude" Beatles'in en soul şarkısı. Sözler de şahane. Wilson Pickett gibi isimler bu şarkının harikulade versiyonlarını yaptı.

Howie Gelb: "Hey Jude"u dinlediğimiz sıralarda kızlarla slow dans yapmaya başlamıştık. Çok tatlı ve tehlikeliydi, bu şarkı boyunca yapışık durmak...

① Eleanor Rigby (*Revolver, 1966*)

Ken Loach: "Eleanor Rigby"nin popüler olduğu günlerde, şizofreni teşhisi konulan ve ailesinin yanından ayrılmayan bir genç kızın öyküsü üzerine çalışıyorduk, o proje sonradan "Family Life" adlı bir filme dönüştü. "Eleanor Rigby"nin öyküsü, "Family Life"nin öyküsüne paraleldi. "Wearing a face that she keeps in a jar by the door" (Astığı suratını kapının kenarındaki kavanozda saklıyor) gibi mızralarıyla çok zarif, incelikli bir anlatımı var "Eleanor Rigby"nin.

Brett Sparks: Şarkının en güzel tarafı, sadece yaylılar ve melodiden ibaret olması. George Martin'in yazdığı çeyrek notalar viyola ve çellodan yürek burkucu bir melodi akışı yaratıyor. İnsanı göz yaşlarına boğan bir şarkı, eğer Mozart'vari bir yaylılar aranjmanı (40. Senfoni) olmasaydı, bu kadar başarılı olamazdı herhalde. İlk dinlediğimde annemlerin New Mexico'daki evlerindeydim ve kendimi çok yalnız hissetmişim.

Jerry Leiber: (*şarkı yazarı*) Harikulade bir eser. Şarkıdaki coğrafyayı hissedebiliyorsunuz. Adeta kokusunu duyabiliyorsunuz. 19. yüzyıldan kalma bir şey gibi. Artık esamisi okunmayan bir takım değerlere gönderme yapıyor. "Jane Eyre" gibi bir roman için yazılmış gibi. Zihin açıcı ve bütünlüklü. Her şey yerli yerinde. Söz, müzik, aranjman, prodüksiyon, vokaller, hepsi iç içe, yekpare. Beatles'a hayranım. Gelmiş geçmiş en iyi pop şarkısı yazarları. Her şeyleri özgün. Bu da kültürleri ve deneyimleri sayesinde. Şarkıların, Picasso'nun eserlerini seyretmek gibi. Belli bir dönemde, tabloların değiştiğini görüyorsunuz. Daha üst düzey bir duruma geçtiğini ve daha bütünlüklü bir iletişim kurduğunu görüyorsunuz.

③ While My Guitar Gently Weeps (*White Album, 1968*)

Joe Elliott: Babam ıslıkla çalardı bu şarkıyı. Sözleri bilmiyordum, ama melodi ezberindeydi. Akorların dizilişine bayılıyorum, solo da şahane. Sözler minör duyguda gidiyor, ama "I don't know how..."a geldiğinde majörleşiyor. David Bowie'nin nerelerden esinlendiğini bu şarkıya bakarak anlayabiliriz. Bence George Harrison'ın gitaristler üzerindeki etkisi, birçoğunun itiraf ettiğinden daha fazla. Brian May, Richie Sambora, Joe Perry ilk aklıma gelenler.

Greg Griffin: (*Proud Mary*) George Harrison, herkese bir boy fark atar, Lennon ve McCartney hariç. O ikisinin dışında, dünyada aşık atamayacağı kimse yok.

② Hey Jude (*1968 single*)

Ray Charles: "Hey Jude", tek kelimeyle ve kelimenin tam manasıyla güzel. Müzik bu bence ve böyle olmalı. Beatles'in sahne performansı da müthişti. Hamburg'da, şöhret olmalarından önce aynı kulüpte çalışmıştık. Harika şarkıları vardı, gelmiş geçmiş en güzel şarkılar. Asla "çamurlu" değillerdi. Hem büyü-

"Come Together"

Chuck Berry'den araklama bir şarkı, ama müthiş bir yeniden yaratım.

Bowie'nin dediği gibi: Genellikle kayda değer olan, ilk yapan değil, ikinci yapandır...

Howie Gelb

7"10"12" PLAK.CD.VCD.VHS.DVD.DEMO.POSTER.T-SHIRT.STICKER.ROZET.MAGNET
punk.new wave.hardcore.post-punk.ambient.IDM.electro-pop.experimental.noise.garage
FANZİN.DERGİ.KİTAP.ARABA/UÇAK /GEMİ MAKETLERİ.HOBİ OYUNCAKLARI.İKİNCİ EL

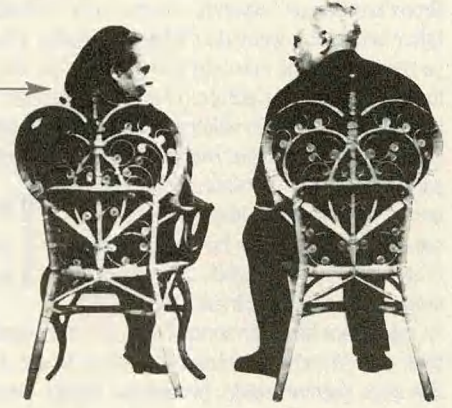
room
recordings

sıraselviler cad. no:74/18 taksim/istanbul tel:02122490306 roomrecordings@mail.com

ROLL KİTAPLIĞI

- Anthony Burgess** Mozart ve Deyuslar (İş Bankası Kültür)
Craig O'Hara Punk Felsefesi –Gürültünün Ötesinde (Çitlembik)
Don DeLillo Beden Sanatçısı (Everest)
Edgar Morin Geleceğin Eğitimi Üzerine Yedi Bilgi (Bilgi Üniversitesi)
Emmanuel Levinas Sonsuza Tanıklık (Metis)
Ferit Edgü Görsel Yolculuklar (YKY)
Georges Simenon Katil (Koç Kültür)
Ghada Karmi Fatma'yı Ararken (Everest)
Immanuel Wallerstein Amerikan Gücünün Çöküşü (Metis)
John Berger Kral (Metis)
John Holloway İktidar Olmadan Dünyayı Değiştirmek (İletişim)
Kadir Cangızbay Sosyalizm ve Özyönetim (Ütopya)
Noam Chomsky İmparatorluğa Karşı Durmak (Aram)
Olivier Roy Küreselleşen İslâm (Metis)
Orhan Kâhyaoğlu "Sıyrılıp Gelen" Grup Yorum (neKitaplar)
Sami Baydar Varla Yok Arasında (Everest)
Simon Kuper Futbol Asla Sadece Futbol Değildir (İthaki)
Şükrü Arğin Nostalji ile Ütopya Arasında (Birikim)
Tarık Ali Bush Bağdat'ta (Agora)
Unda Hörner Louis Aragon - Elsa Triolet (İletişim)

Muz kalipso söylerken...

Cynthia Enloe, "Muzlar, Plajlar ve Askerî Üsler" kitabında, uluslararası siyasette ve ticarete kadınlara biçilen rolü rahat bir dille, feminist perspektiften de ayrılmadan incelemiştir. Objektifini muz plantasyonları etrafındaki kadınlara yöneltirken, kısa bir muz tarihi de çıkarmış...

Muzun toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş bir tarihi vardır. Güneydoğu Asya kökenli olan bu meyve, sonradan tüccarlar tarafından Batı'ya götürüldü. Muz, 15. yüzyıla gelene kadar Gine sahillerinde yaşayan Afrikalılar için temel bir besin haline gelmişti. Portekizli ve İspanyol köle tüccarları, sömürge malikanelerinde zorla çalıştırmak üzere Afrika sahillerini yağma ederek Afrikalıları ele geçirmeye başladığında, onlarla birlikte gemiye yüklenecek yiyecek olarak muz seçtiler; yerel ve ucuzdu. Bunlar, Batı Hint Adaları ve Afrika'da hâlâ popüler olan kırmızı muzlardı. Bugün Avrupa, Japonya, Basra Körfezi ve Kuzey Amerikalı tüketicilerin aşına olduğu sarı muz, 19. yüzyıla kadar ayrı bir tür olarak yetiştirilmemişti. O zaman da, kölelere değil de, zenginlerin damak tadına uygun bir yiyecek olarak tasarlandı. Kayıtlara göre New York'a ulaşan ilk muz demeti 1804'te Havana'dan getirildi. Ama sarı muzun uluslararası bir ürün haline gelmesi için 1875'te zengin Bostonluların evlerinde egzotik bir lezzet olarak algılanıp ona göre yenmesi gerekti. 1876'da Philadelphia'daki ABD'nin Yüzcüncü Yıldönümü Sergisi'nde muzun özel bir yeri vardı. Sarı muz, Amerika'nın yeni küresel erişimini simgeliyordu. Erkeklik ve kadınlık kavramları, muzun uluslararası siyasi ekonomisini şekillendirmekte kullanıldı. Muz plantasyonları, farklı ama birbirini tamamlayan çıkarları olan erkekler arasındaki ittifakların sonucu olarak Orta Amerika, Latin Amerika, Karayipler, Afrika

ve Filipinler'de kuruldu: Bir tarafta ithalatçı ülkenin erkek yetkilileri ve işadamları, diğer tarafta ihracatçı ülkenin erkek toprak sahipleri ve hükümet yetkilileri vardı. Hepsisi, toprağı temizlemek ve muzları toplamak için, fahişe, anne ve eşlerden oluşan kadınların uzaktan görünebilen çabasıyla ayakta tutulacak bir erkek işgücüne ihtiyaçları olduğuna karar verdiler. Oysa şirket yöneticileri, gurur duygularını geniş plantasyonlardan değil, hassas tropikal meyveyi uzak pazarlara taşımak için geliştirdikleri sofistike ekipman ve teknolojiye elde ediyordu: Demiryolları, telgraf sistemleri, soğutmalı gemi filoları. Şirketler müşterilerinin kadınlar olduğunu tasavvur ederlerdi: Ailelerinin beslenmeleriyle ilgilenen ve güvenilir bir ürün arayan anneler ve ev kadınları. Kadınların belli bir şirkete olan sadakatini sağlama almanın en başarılı yolu, hayalî bir piyasa kadını yaratmaktı.

United Fruit'in Amerikan kültürüne en önemli katkısı, "Chiquita muzunu"ydü. 1944'te, Carmen Miranda sinemaları doldururken ve Amerikan birlikleri de Avrupa sahillerinde karaya çıkarken, United Fruit'in reklam yöneticileri Donald Duck'a rakip olacak yarı-muz, yarı-kadın bir karikatür kahramanı yaratılar. Miranda-vari bir pazar kadını gibi giyinmiş olan bu kadınsılaşmış muz, bir sahilden diğerine kalipso şarkısını söylüyordu. Chiquita muzunu, 20. yüzyılın sanat biçimlerinden birinin oluşmasına yardımcı oldu: Şarkılı reklam. Dinleyici radyoda Miranda'nın günde

376 kez muza methiyeler düzdüğünü duyabiliyordu. Bugün neredeyse her zengin, sanayileşmiş ülke, çoğunluğu yoksul olan ve tarımla geçinmeye devam eden ülkelerden birinden muz ithal ediyor. Bütün tüketiciler topluları, muzlarını, ya kendi geniş plantasyonları olan, ya da küçük yetiştiricilerin meyvelerini sattığı pazarlama sistemini tekelleştiren iki ya da üç büyük tarıma dayalı ticaret şirketinden alıyor. United Fruit'in 1944'teki reklam darbesinin ardından, rakipleri de kendi muzları için etiketler tasarlayarak onu takip ettiler. Bu, bir alıcının Avrupa, Kuzey Amerika ya da Japonya'daki herhangi bir dükkana girip uluslararası muz siyasetinin halini bir bakışta görmesini mümkün kılar: Şirketin logosunun ve asıl ülkesinin adının yazılı olduğu etikete bir göz atmanız yeterlidir. Mondra'da WINBAN (Windward Adası Ulusları, St. Lucia, St. Vincent veya Dominik) yazan büyük bir Geest etiketini ya da asıl geldiği ülke adı olarak Surinam'ın geçtiği Fyffes etiketini görebilirsiniz. Detroit ya da Toronto'da bir alıcı daha ziyade altında küçük harflerle Kosta Rika, Ekvador ya da Kolombiya yazan bir Chiquita, Del Monte ya da Dole etiketi bulacakken, Tokyo'da Sumitomo's Banambo etiketi, o muzun Filipinler'de üretildiğine işaret edecektir. Muz şirketlerinin devleştiği bu yüzyılın sonrasında Afrikalılar, her yıl iki milyon ton muz tüketerek bu meyvenin en büyük tüketicisi haline geldiler. Fakat Filipinler'in, özellikle de yabancı yatırıma aç, borçlarla dolu Markos yönetimi altında muz şirketlerine açılmasıyla, Japonya ve Basra Körfezi'ndeki tüketiciler rek kampanyalarının en son hedefi haline gelmiştir. **Cynthia Enloe**, "Muzlar, Plajlar ve Askerî Üsler" (Çitlembik)

Don DeLillo

"Yaşayan en büyük Amerikan romancısı": James Ellroy, Bret Easton Ellis gibi ustalar böyle diyor Don DeLillo için. Bir yanıyla tarihsel kişiliklerin, gerçeğin ta kendisinin kol gezdiği belgeseller, diğer yanıyla edebî değerlere sadık, benzersiz bir hayal gücünün kurgusal yapıtları olarak okunabilir Don DeLillo romanları. 70'lerin başından bu yana ürettikleri üst üste konulduğunda, ortaya müthiş bir "yaşadığımız çağın anlama çabası" dersi çıkıyor... Son iki yılda üç kitabı birden ("Beyaz Gürültü", "Libra", "Beden Sanatçısı") Türkçeye çevrildi. Ayrıca "Underworld" ve "Running Dog", Everest'in yayın programında... DeLillo'nun dünyasının kapılarını, 1992 ve 2003 yıllarında Les Inrockuptibles'e verdiği mülâkatlarla aralıyoruz.

ISTIRABA YOLCULUK

Don DeLillo: Bronx'da büyüdüm ben. Bir ortansınıf mahallesinde, aile yapılarının güçlü, insanların birbirine kenetli olduğu bir yerde. Tıpkı Scorsese'nin "Mean Streets" filminde anlattığı Manhattan'ın İtalyan kesimi gibi. Benim Bronx'um da çok İtalyandı, çocuklar için harikulâde bir yerd, müthiş acayip bir takım adamlar sayesinde olağanüstü şeyler yaşanır hep: Gününü kurtarmaya bakan her cins kumarbaz ve gangsterler. Tamamiyle kumara dayalı bir toplumsal yapıdan söz ediyorum; iskambil kağıtları ellerden düşmezdi, küçük haydut çeteleri bütün vakitlerini at yarışlarıyla kağıt oyunları arasında geçirirdi. Bu, bizim oralara, diğer mahallelerle kıyaslandığında yüksek bir sosyallik kazandırıyor. Kumar bütün toplumsal yaşamın içine sızmıştı, küçük kızlar bile şans oyunlarına dayalı bu dolandırıcılık tezgahının dışında değildi. 12 yaşındaki kızlar ev ev dolaşır, günlük şifrenizi bildirir, eğer para kaybettiyeniz, ertesi gün tahsilata gelirdi. Bütün bunlar yasadıydı elbette, ama tamamen doğal hayatın bir parçasıydı.

Her şeye rağmen sakin, huzurlu bir yerden bahsediyor gibisiniz...

Yo, pek sayılmaz. Evet, toplumsal hayat istikrarlıydı, ama tehlikeli durumları unutmamak kaydıyla; özellikle de sokak kavgalarını ve birbirleriyle dalaşan gençleri. Günümüzün şiddetiyle kıyas kabul etmez, çünkü ateşli silahlar pek nadirdi. 10 yaşındaki bir çocuk için endişe verici tek şey, sokak dalaşmaları, yumruklar ve kanayan burunlardı. Aslında çocuklar ve kadınlar için emniyetli bir yerdi. Habire beyzbol ya da onun sokak versiyonu olan stick-ball oynardım. Kusursuz bir küçük Amerikalı olarak yetiştim. Etrafımızda hiçbir ırkçılık biçimine şahit olmadık. Ama babamın döneminde böyle şeyler yaşanmış, İrlandalılar sürekli İtalyanlara satışmış. New Yorklular genellikle Güneylilere ve onların aksanlarına karşı acımasızdı. Ben 16 yaşındayken Lee Harvey Oswald hemen yanımızdaki evde oturuyordu. Eminim, Güneyliler biz Avrupa göçmenleri-

ne nazaran çok daha fazla güçlüğe ve ırkçılığa maruz kaldılar.

Siz Amerikan topraklarında doğan ilk jenerasyondan mısınız?

Annem ve babam İtalya'da doğmuş ve çocuk yaşlarda Amerika'ya gelmişler. Amerika'ya göçüp orada büyüyen böyle çok çocuk var ve eğitimleri tamamen İtalyan-

Kendimi toplumsal bir yazar olarak görmüyorum. Sadece neden hayatın bugün, kırk sene önce olmadığı kadar tehlikeyle dolu olduğunu anlamak istiyorum.

ca. Sonra, birer Amerikalı kesiliyorlar. Benim kuşağımsa tamamen Amerikalı. Evde İtalyanca konuşulduğunu hatırlıyorum, ama biz İtalyanca öğrenmek için hiçbir teşvik görmedik. Asimilasyon iki kuşakta tamamlandı. Büyükbabam elli yıl New York'ta yaşadı, tek kelime İngilizce öğrenmeden.

Dini bir eğitim mi aldınız?

Evet, ama bu çok önemli değildi. Pek çok arkadaşım normal okullara gittiği halde, ben sekiz sene dini bir okulda rahibeler tarafından

yetiştirildim. O dönem, Katolik ve laik okullar arasında pek fark yoktu. Bugün rahibeler, hem de Protestanlar ve atelerin çokluğuna rağmen, çocuklara aşılacakları disiplini –temiz kıyafet ve kravat, kızlarda bile üniforma– Bronx'da fazlasıyla faal durumdalar.

Bu eğitim, hayatınıza damga vurdu mu?

Sanmam. Kilise düzeni ve ritüelleriyle uzun süre aram olmadı. Zaten 15-16 yaşındayken kiliselere girip çıkmayı bıraktım. İtalyan erkekleri, kadınlar kadar dindar değillerdir, bu kültüre bağlı bir şey. Katolik eğitimden elde ettiğim yegâne şey, gerçekten önemli bazı olgulara karşı bilinç kazanmam oldu: Ölüm, sonsuzluk, ölümden sonra hayat... Böylece, yetişkin bir insan ve bir yazar olarak, bana hiç de doğadışı gelmeyen bu gibi temel meselelerle yüzleşme şansını buldum. Bu ebedi cezalandırma fikrine, mesela James Joyce'un "Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi"nde de rastlanır.

Kendini kitaplara adanmış bir genç miydiniz?

Hiç de değil. Hatta doğru dürüst okumadığımı bile söyleyebilirim. Evde, kitap okumak kültürel hayatımızın bir parçası değildi. 18-19 yaşlarımda bazı hikayeler yazmaya yeltendim, ama pek ciddi olmayan şeyler. Çok sonraları, ilk romanımı yazdığım sıralarda, yazarlık hayatının özündeki fedakârlık gereğinin bilincine vardım.

Nasıl kültürel birikim edindiniz?

Bunu gördüklerinizle ve işittiklerinizle oluşturursunuz. Bugün hâlâ bir romana başlarken sokakların hizasından hareket ederim: İnsanların söyledikleri, neye benzedikleri... Etrafımda olup bitenleri tasvir ederek işe koyulurum. Ufak tefek hır-gürler, birbiriyle dalaşanlar, evsiz barsızlar, özel bir şeyi olmayanlar, yanbaşımsızdaki hayat... Ben yazar olduğumda kendimi böyle bir manzaranın içinde buldum. Ama Amerika'nın derinliklerine sızmak, eski mahallemimi terk edip Oz ülkesine, Amerikan vaatlerindeki yalanlara doğru yol almak

istiyordum. Bronx'un dar ve yalnız ortamından kendimi kurtarıp daha geniş bir görüş açısına, değişik fırsat kaplarına, farklı düşünce biçimlerine sahip olmak istiyordum. Soyut resmi, cazı, Avrupa sinemasını keşfetmeye başladım.

Bronx'dan Manhattan'a kadar çok yol katettim, trenle bir buçuk saat sürüyor ama, çok uzun bir seyahat aslında. Basitlikten kamaşıklığa geçiyorsunuz. 20 yaşlarındaki bir genç için Greenwich Village çok büyüleyiciydi. Manhattan'da bir oda tuttum, kapıyı açınca bir şehir –bir dünyayı– yavaş yavaş içime çekmeye başladım. Avrupa'ya gitmek gibiydi. Oturdum, senelerce ilk romanım üzerine çalıştım.

Yazarlıktaki bu çiraklık döneminizi, sosyal hayattan kopma pahasına mı yaşadınız?

Yoo, gene dışarıdaydım. Caz vardı, kızlar vardı, ve tabii sigaralar... (gülüyor) Hayatımı yaşıyordum. Bazen biraz para yapmak için reklam işinde çalışıyordum. 60'ların başından bahsediyorum. Sonra free-lance çalışmaya başladım, duruma göre iki-üç haftalık geçici işler buluyordum, böylece benden dört senemi çalan ilk romanımı yazabildim. Çok tuhaf, 20'li yıllarda Paris'i mesken tutan Amerikalılarla aynı yolu izlemişim gibime geliyor: Bir tavanarasında, insana gerçek bir sanatçı olmayı belleten romantik yazarlık hayatı.

New York'taki hayat tecrübesi romanlarınıza nasıl yansdı?

Kendimi olaylara daha açık tutabilmemi sağladı. İlk kitabım "Americana", Amerika'yı keşfeden, keşfederken de kendi zaafınının, Amerikan kültürel geleneğinin ve bu geleneğe ait imgelerin tuzağına düşen genç bir adamın hikayesidir. Bu kitap büyük bir yaratıcı tecrübe oldu benim için. İki sene boyunca yeterince iyi bir yazar olup olmadığımı anlamaya çalıştım, sonraki iki sene de kitabın yazımıyla uğraştım. İlk başlarda ne nasıl yazılacağını biliyordum, ne de nasıl düşünüleceğini. Bu iki faaliyeti tek bir eylemde buluşturmayı keşfetmek zorundaydım...

Romanlarınızda yazın sürecine ilişkin benzetmeler de yapıyorsunuz. "The Names"de şu satırlar var: "Fakat yazı akıyordu elbette. Yukarıdan aşağıya, aynı anda soldan sağa bir hareketle canlanır gibiydi sanki..."

Daktiloda yazarken iki boyutlu karakterler oluşturuyorum, bir a, bir b, bir c. Onlar düz elbette, ama ben onları dokunabileceğim bir heykelişçesine üç boyutlu olarak görüyorum. Beyaz bir kağıda bir kelimeyi geçirirken, kili yoğurur ya da mermeri yontar gibi, bir heykel üzerine çalıştığımı düşünüyorum.

Kelimelerde ya da cümlelerde estetik bir çekicilik var, anlamlarında hissedilmeyen.

Kelimelerle aranızda adeta şehvetli bir ilişki var...

Bunun nereden geldiğini bilmiyorum. Çalışırken imgeler görürüm. Benim çalışmam çok görseldir. Kafamın içindekileri kendime ve okura göstermek isterim. Bazı yazarlar bir ses iletmek ister, kitaplarının içinde dolaşan bir ses vardır, ama karakterlerinin neye benzediğini, mobilyaların ne renk olduğunu bilemeyiz. Yazarın kafasında sadece bir ses vardır. Bense yazarken boyarım, resmederim. Çünkü görmeliyim. Dünyamın yoğun olmasını istiyorum, tıpkı tabaka tabaka boyanmış bir resim gibi, yoğun bir tablo gibi... Etrafımda bir mit örülmeye çalışılıyor: Benim gibi gazetecilere fazla mülakat vermeyen bir Amerikan yazarıysanız, bir keşiş gibi değerlendiriliyorsunuz. Bu etiketi reddediyorum. Ben de, her yazar gibi, alt tarafı günde dört saat çalışan biriyim.

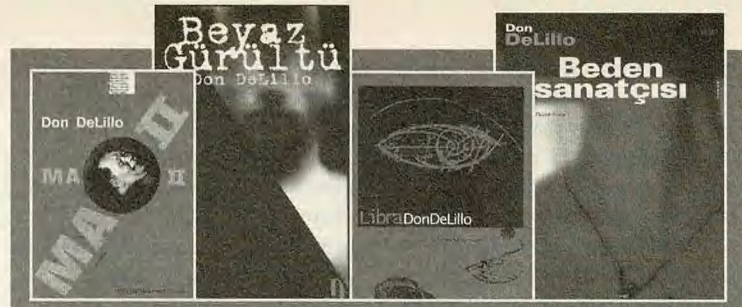
Yazarlığa başladığınız yıllardaki politik ve toplumsal hareketlerin, mesela çiçek çocuklarının üzerinizde bir etkisi oldu mu?

Fazla değil. Çiçek çocukları hareketi "Americana"nın fonundaki unsurlardan biridir sadece. Vietnam savaşına karşıydım, ama o kuşağın bir ferdi değildim, biraz daha yaşıyordum. İlginçti, çünkü toplum-

Romancı için zaman ağır akar. 11 Eylül'ün hemen ardında, biri çıkıp bir hikâyeye, piyes ya da şiir yazabilirdi. Ama romanın zamana ihtiyacı var.

sal hayat ve kültür gerçek bir değişime uğradı. O kuşağın müziklerini de severdim, ama beni çok etkilemediler, kitaplarıma sadece kültürel birer unsur olarak dahil oldular. Kendimi toplumsal bir yazar olarak görmüyorum, sadece güncel hayatı anlamaya çalışıyorum. Neden hayatın bugün, kırk sene önce olmadığı kadar tehlikeyle dolu olduğunu anlamak istiyorum.

Vietnam savaşı esnasında bu gelişimin izlerini görüyor muydunuz? Kızgınlık vardı. Pasifist gösterilere katılıyordum. Johnson hükümetine karşı beslenen öfkenin bir parçasıydım. Ama belli bir gruba ait değildim, olaylara her zaman bireysel gözle baktım. Kendimi her zaman Amerikan toplumunun ve her türden örgütlü gücün dışında hissettim. Kitaplarımı güçlü duygu ve düşüncelerle besliyorum, bunlar da güncel tarihle ilgili, dolayısıyla da politik şeyler. Ben bir Güneyli evliliği, yuppi bir çiftin ayrılığı ya da büyükbabamızın sakın hayatı üzerine kalem oynatmıyorum, ben zor zamanlar hakkında yazıyorum. (duraksıyor) Vietnam savaşı, Ame-

BÜTÜN ROMANLARI

Americana, 1971 • End Zone, 1972 • Great Jones Street, 1973 • Ratner's Star, 1976 • Players, 1977 • Running Dog, 1978 • The Names, 1982 • White Noise, 1985 (Beyaz Gürültü, 2002, Dost) • Libra, 1988 (2002, Dost) • Mao II, 1991 (1992, Sınav) • Underworld, 1997 • The Body Artist, 2001 (Beden Sanatçısı, 2003, Everest) • Cosmopolis, 2003

rikan tarihinde çok önemli bir olay. "Americana" ve onu takip eden kitapların fonundaki bir gürültü gibi. Bu savaş, o dönemki ruh halinin önemli bileşenlerinden biri. Ve tabii ki, ondan biraz daha önce, 1963'te Kennedy suikastı var. Ben kendi payıma, yazarların anlamlandıramadığı bu olay konusunda bilinç edinmek için 15-16 sene harcadım. Bu olayla yüzleşmeyi göze alan hiçbir kurgusal yapı yoktu. Bunu kafama taktığım dönem, yazarlık hayatımın en önemli anlarıydı.

Kennedy suikastını ve Lee Harvey Oswald'ı anlattığınız "Libra"nın öncesinde, "Americana"da ve "Players"da, –daha bu kelimenin icadından seneler evvel– yuppileri tasvir ediyordunuz...

Söylediğim gibi, kısa bir süre reklam ajanslarında çalıştım. İnsanları ve davranış biçimlerini yakından gözlemledim. Ama bu işin içinde bir abartma payı da var: Amerikalı eleştirmenler benim bir kâhin olduğumu söyler sık sık. Ben öyle düşünmüyorum, bir sanatçı, etrafında olup bitenleri diğer insanlardan daha önce görmelidir. Ben gelecekte haberler getirmiyorum, en basit şekilde çevremdeki insanları gözlemliyorum.

Sizin yarattığınız karakterler bir Amerikalı romancının tipik karakterleri değil. Ama buna rağmen bu karakterlerin hepsi de tipik Amerikalılar.

Bu nasıl açıklanır, pek bilemiyorum, ama benim dünyaya bakışım kağıt üzerine aktarıldığında biraz yamuk duruyor, sanki dengesini yitmiş gibi. Cassavetes'in ilk filmlerine benziyor biraz galiba. Birdenbire, nerden geldiği belli olmayan bir şiddet anı yaşanır, adam kadına vurur, sebebini bilmeden. Etrafımız bu tür olaylarla çevrili, bunları bakmayı öğrenmemiz gereken şeyler. Kitaplarımda bazılarında, gerçek hayattan alınmış sahneler ve di-

yaloglar bulunur. Kağıda geçirdiğimde, onlara daha da yaklaşabiliyorum, daha keskinleştiklerini görüyorum. Sanki çok uzaktan bir tele-objektifle izler gibi. Bazen çok kısa bir an, küçük bir jest, öfkeli birinin sarfettiği bir kelime gözümde inanılmaz derecede önemli bir hale geliyor. Aylarca o anı tekrar tekrar yaşıyorum, ta ki daktiloma aktarana kadar. Bir keresinde sokakta kendi kendine konuşan kaçık bir kadına rastladım. Anlaşılan, erkeklerle karşı pek çekingen olmayan bir arkadaşı hakkında atıp tutuyordu. Bu kadından bir "erkekler tuvaleti" gibi bahsetti. Önüne gelenle yatan bir kadını tasvir etmek için cidden dahice bir ifade. Bunu ben yaratmadım, sadece alıp kullandım.

Çoğu Amerikalı yazarın karakterlerinin aksine, sizinkilerin global bir vizyonu var, dünyada olup biten olaylardan bihaber değiller.

Bu "The Names"de çok açık bir durum, çünkü kitabın merkez karakteri, başka ülkelerin insanlarının ortasında, uzaklarda yaşayan bir Amerikalı. Bu ona mukayeseli bir yurttaşlık bilinci veriyor, kendine daha önce hiç görmediği biçimde bakıyor... Pakistan'a, Lahor'a gittiğimde, bütün kadınların kapalı olduğu bu eski kentte tek beyaz, tek Batılı bendim. Bu bende çok güçlü bir duygu uyandırdı: Hayır, herkes bana bakıyormuş gibi hissetmiyordum, ben kendime tamamen farklı ve yeni bir biçimde bakıyordum. Benzer tecrübeyi karakterlerim de yaşarlar. "Libra"da Lee Harvey Oswald kendi kendinin gözetleyicisidir, casuslar onu izlemeye almadan, o kendini casus gibi izler. Neredeyse kendini vücudundan ayrılmış gibi görür. Karakterlerim bir tür kopuş duygusuna, bir kaçak kafasına sahiptir.

Kitaplarınızda yer alan tarihî figürleri, Moon'u, Hitler'i ya da Kennedy'yi nasıl seçiyorsunuz?

İşimin tarihin bir parçası olmasını istiyorum, çünkü yazar tarihin içindedir ve yaşadığı çağa tamamen bağlıdır... Gücü elinde tutan insanlara, onların başından geçenlere ve bu gücün günlük hayatımızda bizi nasıl etkilediğine karşı dinmez bir merakım var. "Libra"da Lee Harvey Oswald, kendi dünyasının tamamen uzağındaki insanların, politik güç kullanımının etkisi altında, 20 yaşında eğitimsiz bir Amerikalı genç için inanılmaz işler yaptı. Bir gemiye atlayıp Rus-

ya'ya, düşmanın ülkesine gitti. Neden? Sanıyorum hiçbir şansı olmadığını hissediyordu, iktidar şu veya bu biçimde kendini bir yabancı gibi görmesine sebep oldu. Hayatını marksizme adadı, Sovyetler Birliği'ne vardığında kucaklanarak karşılanacağını sanıyordu, çünkü tertemiz, pırl pırl bir kalbi vardı. Tabii ki evdeki hesap çarşıya uymadı, bir intihar teşebbüsü, ardından ver elini Amerika... Sonra psikopatlık tekerrür etti: Ona, bürosunun önünden Kennedy'nin otomobilinin geçeceği söylendi. Sanki tarih kollanmış onu bekliyordu. Hayatı, iktidar sahiplerinin elindeydi, Kennedy'yi öldürmek için bir tüfek aldı.

Önerdiğiniz ahlâki bir bakış var mı?

Hayır. Tarihin içindeki bireyi anlamak istiyorum. Tarih ve düşler bir şekilde bir-biriyle ilintili ve bunların ortaklıkları tesadüfî. Nasıl oluyor da bireye has küçük bir el hareketi, tarihi allak bullak edebiliyor? Lee Oswald bunu yaptı ve istediği de buydu. Kitabın mekanizması bu: Bir adam tarihe nasıl geçer?

Bazen bir imgeden yola çıktığınız da oluyor mu? "Mao II"nin başlangıç fikrinin bir fotoğraftan doğduğu düşünülebilir: Moon tarikatının bir stadyumdaki toplu evlilik töreninin görüntüsü...

Romana aniden start veren güç, bu evlilik töreni fotoğrafıydı. Sanat ve politika üzerine bir kitap yazmak istiyordum, ama bu fotoğrafı görmeden önce, neye tutunabileceğimi bilmiyordum. Kendi kendime sordum, bu neyi temsil ediyor, kim bu insanlar? Anlamak istiyordum... Bir bu, bir de JD Salinger'in fotoğrafı kitabımın ilk tomurcuklarını oluşturdu. Salinger'in New York Times'daki fotoğrafı -gazete, iki muhabirini, 35 senedir hiç fotoğraf çektimiyen bu yazanın peşine takmıştı- çok çarptı beni.

"Mao II"nin kahramanı münzevi yazar Bill Gray, sanki biraz Thomas Pynchon, biraz Réjean Ducharme ve biraz da Salinger. Her şeyden elini eteğini çekecek bir köşeye saklanmak, sanatçı için bir ihtiyaç mı?

Bu inzivaların ardında romantik bir fikir yatıyor, ama zor bir hayat olmalı. Benim öyle eğilimlerim yok... "Mao II" benim onuncu romanım ve ilk romanım "Americana"yla ortak bir teması var: İmgenin iktidarı. "Americana"nın kahramanı imgelerin arasında bir üçüncü şahıs olarak yaşıyor. "Mao II"deki yaşlı adamsa, senelerce imgeler dünyasından tamamen kopuk biçimde yaşaduktan sonra, bir gün birine fotoğraflarının çekilmesi iznini veriyor: Kitabın geri kalanı, bu imgeden, bu imajdan kaçma mücadelesinin hikayesi. Bu fotoğraf adamın hayatını dramatik biçimde değiştiriyor, kitabını yazmaya son veriyor, dünyaya adım atıyor: Politik şiddetin tehlikelerle dolu dünyasına.

Yine de dünyadan elini eteğini çekmenin insanı bir çıkmaza sürüklediğini gösteriyorsunuz.

Evet, hayatını geri döndürülemez biçimde değiştirmeye ihtiyaç duyuyor... Kitaptaki karşılıklı denge, yazar ile terörist, diğer yanda da yazar ile kitleler arasında. Şu soruyu soruyor: Kim hitap edebilir bu kitlelere, bu insanlara? Yazar hissedilen, düşünen, gören insanları etkileme araçlarına sahip midir her zaman? Totaliter liderler ve teröristler sadece gösteriş olsun diye mi şiddete başvurur? Bunun da ötesinde, iki tür anlatımdan söz edebiliriz, romanın, kurgusal olanın kendi anlatımı ve terörünki. Çünkü gerçek terör bir lisandır ve bir görme biçimidir. Çok hesaplı kitaplıdır, asla tesadüfî değildir. Rehinelerine varıncaya kadar günlerce, aylarca, belki yıllarca planlanmıştır. Uzun bir roman gibi.

Zaten kültürel hayatı değişime tabi tuttuklarını söyleyerek, yazar ve terörist arasında bir paralellik kuruyorsunuz...

Çok da eski olmayan bir zaman diliminde, bir yazanın yaptığı iş sayesinde yaşadığı dönemin bilinci üzerinde bir etki uyandırabileceğini hayal etmesi mümkündür. Mesela Kafka gibi biri, bizim dünyamızı bize, kendi bakış açısından gösterirdi. Bugün Kafkaesk durumlardan bahsetmiyoruz mu? Gerçek dünya, kurgusal dünya oluyor, o kılığa bürünüyor. Bugünse olaylar, haberler, tehlike dolu anlar ve terör eylemleri bizi parmağında oynatıyor. Gerçek trajediler, kurgusal olanın önüne geçti. Kitapta terörden bahsediyorum, ama en geniş anlamıyla: İnsanın heyecan uyandırıcı hikayelere olan ihtiyacını gideren her tür karmaşa, depremler, kazalar... Televizyonların sergilediği anlayış korkunç, sloganları tıpkı neonazi teröristlerinki gibi, en iyisi budur, şu en kötüsüdür... İmajlar ve görüntüler dünyası, yazı dünyasına karşı üstünlüğü ele geçirdi. İnsanlar ajans haberlerine göre hareket ediyor, halbuki eskiden romanlarda çizilen büyük vizyonlar onları harekete geçirirdi. Bundan dolayı hayıflanıyor değilim, bu dünya bizim dünyamız. Sadece oluş biçimlerini anlamak istiyorum, bu konuda kalem oynatıyorum. Bu beni bir birey olarak korkutmuyor, ben de trafik tıkağında herkesle aynı kızgınlığa kapılıyorum. Ama öylesine konular hakkında yazmak beni ilgilendirmiyor, dünyamızın güç odaklarına yoğunlaşmayı tercih ediyorum. Bu açıdan, bugünkü hayattan nefret etmiyorum, hatta büyüleyici buluyorum. Ama anlamak istiyorum.

"Underworld" soğuk savaşa dairdi. Bazı kitaplarınızda çok önceden ipuçlarını verdiğiniz, tasvir ettiğiniz dünya, soğuk savaşın belirdiği dünyanın yerini aldı. 1977'de yazdığınız "Players"da Dünya Ticaret Merkezi'ne bir saldırı oluyor. 1979'da yayınlanan "The Names" ve 80'li yıllardaki "Mao II" ise

yirmi yıl öncesinden kapitalizm ve İslâmiyet arasındaki çatışmayı, terörizmi, dini örgütlenmeleri vs. anlatıyor...

Buna da kehanet diyemem. Bu tür şeyler zaten o zamanlar da, Yunanistan'da, Ortadoğu, İran ve Beyrut'ta oluyordu ve "Mao II" için ilham kaynağı oldular. Bunlar sadece yer değiştirdi, bundan böyle Doğu Avrupa'ya, ABD'ye ve sanal olarak her yere kayıp yayılıyor. Yeni bir çağa, dehşet çağına girdik. Bush yönetimi Irak savaşını haklı göstermekte çok zorlanıyor. Ama Irak'ın işgaline karşı çıkan gösterilerin ABD'de gelişmesinin bir yandan epey bir zaman alması, öte yandan da "başış istiyoruz, hemen şimdi" gibi 60'lı yıllardan kalma sloganlar etrafında toplanılmasını gözlemlemek ilginç. Sanki insanlar durum karşısında uygun dili tam olarak bulamamış gibiydi, ve bu açıdan, yönetimin halkın önünde olduğu söylenebilir. Bu savaşı nasıl protesto edeceğimizi bilemiyoruz... Savaşın nedenlerinden biri de belki sınırları belli, bir ordusu

mek hayatınıza mal olabilir. Bu arada, bütün romanların teması sadece siyasal terör değil. Mesela "Beden Sanatçısı" vücut ve dil arasındaki bağlantıya dair. **2000 yılından ya da tam olarak 11 Eylül 2001'den bu yana ortaya çıkan dünya, yazar olarak sizde bir şeyleri değiştirdi mi?** Emin değilim. Henüz bilmiyorum. Bir Amerikalı olarak, evet, kesinlikle, etkilendim. Yazar olarak, bilmiyorum. Zor bir soru. Bu konuya dair bir şey yazmadım. Romancı için zaman ağır akar. 11 Eylül'ün hemen ardında, biri çıkıp bir hikâye, piyes ya da şiir yazabilirdi. Ama romanın zamana ihtiyacı var. 11 Eylül'de "Cosmopolis" neredeyse bitmişti, ama yaşanan şokun üzerine, kitabı tamamlamadan önce uzun bir süre yazmaya ara verdim. Ama romanda bu konuya dair hiçbir şey yok.

Kennedy cinayetinden bu yana klasikleşen bir şemaya başvuruyor "Cosmopolis": Arabasının içindeki iktidarı temsil eden adam, yalnız katil tarafından vurulur. Ama bu kez, iktidar sahibi adam internet ekonomisinden servet yapmış genç bir oligark. Otuz yılda iktidarı alanlar yer değiştirip ökselleşti mi?

90'lı yıllar eşi görülmemiş bir dönemdi; borsa piyasası sürekli yükseliyordu, internet ekonomisi alıp başını gıtmıştı, sıradan insanlar bilgisayarlarının başına geçip milyoner olma umuduyla hisse senetlerinin yükselişini takip ediyorlardı. Büyük şirketlerin sahipleri ve yöneticileri kamusal hayatta hükümetlerden daha fazla öneme sahipti. "Cosmopolis"i yazmaya başlar başlamaz, bunun New York'a ve dünyaya dair bir kitap olacağını anladım. Hakim figürün, New York şehri kateden bir adam olacağını ve bu yolculuğun onun bütün bir gününü alacağını anladım. Konu şöyleydi: Bir adam bütün hayatını

Bazı yazarlar bir ses iletmek ister, bense boyarım, resmederim. Dünyanın yoğun olmasını istiyorum, tabaka tabaka boyanmış bir resim gibi, yoğun bir tablo gibi...

olan, tanımlanabilir bir düşman bulmuş olmamızdır. Soğuk savaşın bugüne kıyasla müspet bir tarafı vardı, bizi belli sınırlarda tutuyordu. Teorik olarak aşağı yukarı eşitimiz bir düşmanla savaşıyorduk. O dönemle bugün arasındaki en büyük fark, artık bütün gezegenin zarar görebileceği. Bugün insanlar, hepimizin, sizin ya da benim öldürülebileceğimizi düşünüyor. Uçakta, trende ya da işerinde... Tehlikeyi tasavvur etme biçiminde tam bir mütasyon söz konusu. Eskiden, tehlike bizi aşırıyordu, dünya savaşlarıydı söz konusu olan. Şimdiyse tehlike çok daha gündelik hayata dair. Metroyu bin-

bir günde, New York şehri katet-
tiği bir yolculukta yaşıyor. Ve bu
tek gün, bugün artık geride kalan
bir çağın son günü: 90'lı yıllarla
soğuk savaşın sonunun ve bugün
artık yakından bildiğimiz, SSCB'nin
yıkılışıyla artık hiçbir şeyin global
piyasayı durduramayacağını çünkü
global barış çağının önümüzde
açıldığı düşünümüz dönemin
başlangıcının buluşma noktası
olan kavşak. Zaman artık daha
hızlı akıyor gibi geliyordu. Hepimiz
sınırsız bir piyasanın geleceğini
seyrediyorduk –buna rağmen, kim-
se olacağını önceden sezemedi.
90'lar 11 Eylül'le mi son buldu?
Hayır, biraz daha önce sanıyorum.
90'larda, çok fazla şey çok hızlı
vuku bulmuştu, her şeyin bir çeşit
umutsuz taşkınlıkla sarsıldığı böl-
gelere kaymıştık. 2000 yılı boyunca,
piyasa zayıflamaya başladı, gü-
ven duygusu uzaklaştı, bir panik
yerleşti, ve internet balonunun
patlamasıyla borsa uzmanlarının
"correction" (düzeltme) dedikleri

**yor. Borsadaki yen'e karşı spekü-
lasyonlarında, kusursuz matema-
tik uyuma ulaşmayı hayal ediyor,
dijital ölümsüzlüğü hayal ediyor,
ama sanki bir şey direnç gösteri-
yor, ve bu da bizzat vücudu.**
"Cosmopolis", global piyasa ve
teknolojinin ütölist geleceğine
doğru giden insanlara dair bir ki-
tap, ama aynı zamanda, Eric
Packer'in bütün yolculuğu geçmi-
şe ve acıya, ıstıraba yolculuk da.
Geçmiş, babasının ölümüne ait.
Geleceği inşa ederek şehri limuzi-
niyle boydan boya katediyor, baba-
sı hakkında konuşmak için çocuk-
luğundaki berbere gidiyor. Eric vü-
cuduna ihtimam gösteriyor. Sağlığı
mükemmel. Ama vücudunu aş-
mak istiyor. Benim icadım olma-
yan, şu tuhaf fikre sahip: Software
sayesinde ulaşılacak ölümsüzlük.
Bedenin ölümünden sonra zihnin
bilgisayarda stoklanabileceği fikri.
**Ama şahsiyetini yeniden keşfedi-
yor ve yarattığı sistemin ve tek-
nolojik idealinin karşısına dikili-**

**Teknolojiye hayranlık besliyorum, ama teknolojik aşırılık
bizleri her şeye yarım inanmaya ve hiçbir şeye inancı
olmayan insanlar haline gelmeye hazırlıyor mu?**

şeye tanık olduk. Gelecek biraz
geriye gitmek zorunda kaldı. Bu-
gün her ne kadar bir toparlanma
görüyorsak da, tam olarak ne ol-
duğunu anlayabilmek için çok er-
ken olmasının dışında, çevre, or-
tam tamamen farklı; yeni bir çağ
girdik, dehşet çağına, terör çağı-
na, ve buradan geriye gitmeyece-
ğiz. İşte bu nedenle kitap 2000 yıl-
ının nisan ayında geçiyor. 2000
ilkbaharı global piyasanın sallan-
maya başladığı zaman. Kitapta ak-
siyon bir günde geçiyor, çünkü her
şey çok konsantre biçimde oldu.
**90'lar globalleşme karşıtı hareke-
tin ortaya çıkışına da tanıklık etti
ve "Cosmopolis" bu gösterileri
tasvir eden belki de ilk ciddi ro-
man. Karakterlerden biri gösteri-
ciler hakkında şöyle söylüyor:
"Piyasanın yarattığı bir fantazm,
bir hayal onlar. Piyasanın dışında
varlıklar söz konusu değil. Aşağı-
ladıkları, karşı çıktıkları sistem
için elzemler. Bu sisteme enerji
ve tanım sağlıyorlar. Sistemi can-
landırmak ve kalıcılaştırmak için
varlar." Bunları okurken, hangi
tarafa olduğunuzu anlamakta
zorlanıyor insan.**
Daha iyi ya. Bu hareketin önemli
olduğuna inanıyorum, ama edebî
bir protesto gösterisi yaratmaya
ya da tarafların ayırt edilmesinin
çok kolay olduğu bir dünya tasvir
etmeye çalışmadım.
**"Beden Sanatçısı"ndan sonra,
"Cosmopolis"de de vücudun
önemiyle karşılaşıyoruz. Eric bü-
tün zamanını check-up'ta geçiri-**

**yor. Bir kurtuluş olması gerekir-
ken, niçin bu keşif tam tersine,
onu öldürmek isteyen adamlar
karşılığında, kurşunlanmalar ve
ıstırap üzerinden oluyor?**
Çünkü acı hayatlarımızın başlıca
unsurlarından biri de ondan. Ki-
tâbin büyük bir kısmında, acı üzeri-
ne hiçbir şey söylenmiyor. Sonra
Eric, vaktiyle babasının dostu
olan berbere gidiyor, şahsiyet geri
geliyor, hikâye, tarih geri geliyor
ve onunla birlikte, o andan itiba-
ren Eric'in varoluşunun merkezinde
bulunan acı ve hatıralar da geri
geliyor. Acı, çok kişinin varolu-
şunun merkezindedir. Belki de he-
pimiz için böyledir. Eric, sonlarda,
dünyayı finans ve teknolojik sis-
temlerin terimlerinin dışında, baş-
ka bir gözle, insanî bir gözle gör-
meye başlıyor ve o anda acıyı du-
yumsuyor.
**Bir yanda teknolojik ütopya, öte
yanda bireysel trajedi, öyle mi?**
Evet. Teknolojiye büyük bir hayran-
lık besliyorum, ama bizleri psiko-
lojik bakımdan ve zihinsel olarak
neye dönüştürdüğünü tam ola-
rak anlayabildiğimizden emin de-
ğilim. Öylesine bir gücü var gibi
görünüyor ki, gerçekleştirebile-
ceğinin azamısını gerçekleştirme
eğiliminde her zaman. Hayatları-
mızı kolaylaştırıyor, buna şüphe
yok. Ancak, teknolojik aşırılık da
inançlarımızı alıp içimizi boşalt-
mıyor mu? Bizleri her şeye ya-
rım inanmaya ve hiçbir şeye
inancı olmayan insanlar haline
gelmeye hazırlıyor mu?

Çeviren: Siren İdemen - Derya Bengi

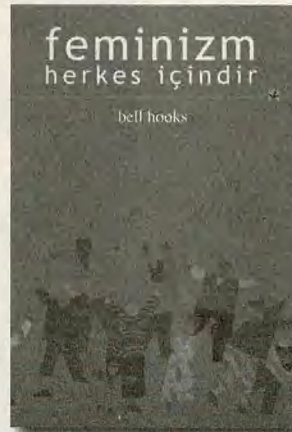
Dünya düzenine karşı koymanın çıkış noktası bu kitapta saklı!

Genelde,
uluslararası
siyaset
dendiğinde
aklımıza ilk
gelen, hostesler,
kartpostallar,
fahişeler, muzlar,
kot pantolonlar
ya da hizmetçiler
değildir. Ancak
Cynthia Enloe bu
yanılsamayı
değiştirmek
niyetinde...

Kültürel ve siyasi ekonominin iç içe geçtiği bu dünyada hükümetler, şirketler, kısaca var olan dünya düzeni, kadınlarla erkekler arasındaki ilişkileri kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirerek, hatta yaratılmış erkeklik ve kadınlık kavramlarını dayatarak ayakta kalabiliyor ancak. Yaşamın farklı alanlarından örnekler sunan Enloe, milliyetçilik, Chiquita muzları ve Meksika'daki tekstil fabrikalarının ortak özelliğinin hatlarını çizerek durumu net bir biçimde tasvir ediyor.

Feminizm Herkes İçindir

Feminizm Herkes İçindir kitabıyla bell hooks, feminizmin asıl yüzünü görünür kılmaya çalışır. Feminizm aslında, eğer gereğince davranırsak her birimizin hayatını değiştirecek olan sihirli bir değnek gibidir.

Çitlembik

www.citlembik.com.tr

How I wish, how I wish you were here... 22 Aralık Joe dayının ölüm yıldönümü, tam bir yıl olmuş bu diyardan gideli... Ardında bıraktığı şarkılardan oluşan "Streetcore" adlı yeni albümüne kulak kesilip biraz olsun hasret gidermeye çalıştık ve Roll sayfalarında bir anma merasimi hazırladık. Les Inrockuptibles, Mojo ve Uncut dergileri vasıtasıyla, onu seven dostları söz alıyor şimdi: Manu Chao, Massive Attack'tan 3D, Damned'in davulcusu Rat Scabies, yazar Charles Shaar Murray, yönetmen Jim Jarmusch...

MANU CHAO'NUN HATIRALARINDA JOE STRUMMER

SAĞLIĞINA ÜÇ BİRA DAHA

Clash'i nasıl keşfetmiştin?

Manu Chao: 1980'deki bir konser esnasında. O dönemde pek gezmezdik, mahalleden dışarı nadiren çıkardık. Tanınmış grupların konserlerini takip etmezdik. Spor Sarayı'nda üç gün üst üste üç konser vardı, üçü için de bilet almıştık. İlk akşam Clash, ikinci akşam daha iyi bildiğimiz Iggy Pop, üçüncü akşam da mahalledeki abilerin "mutlaka gitmeniz lazım, ayaklarınızı yerden kesecek" dedikleri J. Geils Band konseri vardı -doğru hakikaten, bizim olayımız değildi ama, büyük bir grup keşfetmiştik. Ama bu üç konser içinde beni en çok Clash etkilemişti. En bozuk sound onlarındı. İki saat gecikmeyle geldiler, hiçbir şey işitilmiyordu. "London Calling"le giriş yaptılar. Daha önce böyle bir şey görmemiştim: Dinleyiciler deniz gibiydi. Bizim yerimiz arkadaydı, ortamdan büyülenmiştim. Sonra öne geçtik ve konserin keyfini çıkardım.

Peki ya plaklar?

"London Calling" tokat gibi sarsmıştı, hâlâ da aynı şekilde etkiliyor, o plak bir abide. Uzun süredir dinlemedim. Bazı plaklar yaşlanıyor, 15-20 yıl önce benim için anıtsal olan plakları yeniden dinle-

diğimde "vay be, zaman geçiyor" diyorum. Bir de hiç yıpranmayan plaklar var. "London Calling" bunlardan biri, kesinlikle.

Fetiş Clash parçaların var mı?

Birincisi, aslında bir Clash parçası değil, bir Junior Murvin yorumu, "Police & Thieves". Clash'in versiyonu müthiş güzel, bir abide. Onun dışında, "Jimmy Jazz" ve "London Calling"dekilerin hepsi. Sonra, "Rock The Casbah" sıkı şarkı. Ve tabii "Should I Stay Or Should I Go" -bu şarkı karşısında kıskançlık duymayacak şarkı yazarı herhalde yoktur. Üç tane sıradan akor ve içinden geçiri-

Strummer, her zaman yolunu aydınlatan bir fener oldu. Hep basit şeylerin keyfini çıkarırken görüyordum onu, hiçbir zaman karmaşık durumlara takılmıyordu.

yorsun: "Şu Allahın cezasını ben de yazabilirdim işte!" "Should I Stay Or Should I Go"yu yazmış olmayı isterdim, çünkü büyücülük değil, büyü'nün kendisi. Daha çıkmadan önce bir standart.

Clash'in senin üzerindeki etkileri neler oldu?

Çalışma biçimi, müziğe yaklaşım, fikirler, idealler ve sektör -her konuda her zaman benim için öğretmen oldular. Benim müzik kariyerim, Clash'in oluşturduğu örnekten çok farklı değil. Büyük şir-

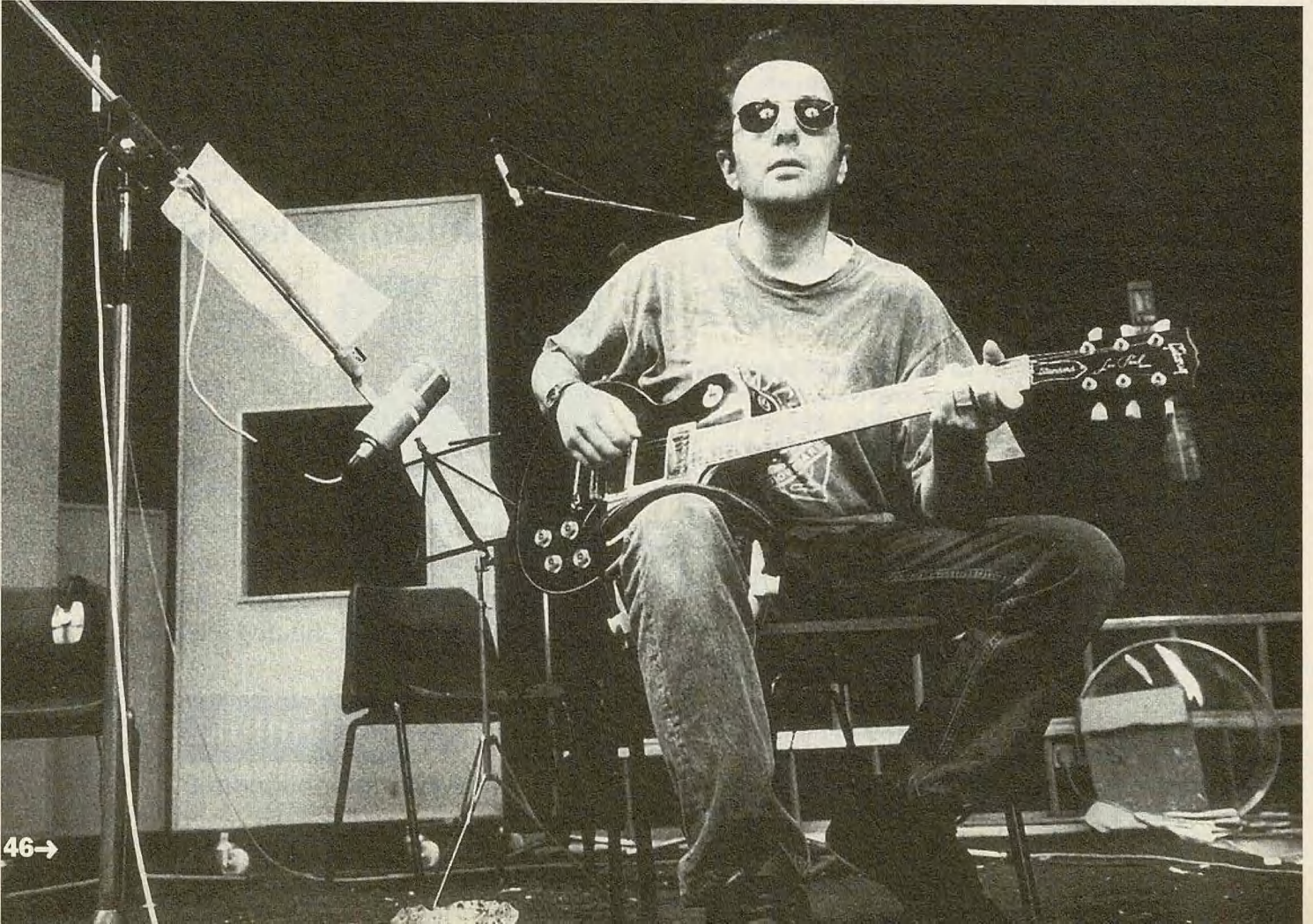
ketlerle çalıştılar ve her zaman kendi doğruluklarını korumaya çalıştılar. Ben de aşağı yukarı aynı yolu izledim. Clash da baştan aşağı alternatifler gibi ultra-radikal bir grup değildi. CBS'le çalışıyorlardı, ama herkesin saygısını kazanmışlardı. Uzun bir süre benim izlediğim yol da aşağı yukarı böyle. Tanınmış bir grubun doğrularını, dürüstlüğü'nü koruyabilmesinin mümkün olduğunu gösterdiler bana.

Mano Negra da, Clash da kısa ömürlü, ama derin iz bırakan gruplar oldu...

Kıyaslamadan pek hoşlanmıyorum... Clash'dan ve Mano'dan öğrendiğim bir başka şey de, simya meselesi diye bir şeyin hakikaten olduğu. Mick Jones'la Joe Strummer, alâkasız iki adam, birbirlerinden ultra-farklılar. Ama ikisinin arasında ki simya, büyük bir kuvvetti. Mano'da da öyleydi. Birbirimizden çok farklıydık, nerdeyse alâkasız tiplerdik, ama ortada bir simya vardı. İşte bu da ilelebet süremiyor. Hayatın gel-gitleri. Clash'da olsun, Mano'da ya da bir çift için veya en yakın ahbabların için de geçerli, bitti mi bitiyor.

İlk karşılaşmanız 1989'da Nancy Jazz Pulsations festivali sırasında olmuştu. Meslekî konularda fikir alışverişinde bulunuyor muydunuz?

Asla, bu tür konulardan hiç konuşmadık. Bir an-

lamda, bunları konuşacak hiç zamanımız da olmadı, çünkü hep konserlerde bir araya geliyorduk. Joe hiçbir zaman bana gelmedi, ben de ona hiç gitmedim. Oldukça mesafeli bir ilişkimiz oldu... Mesafeli değil... Kastetmek istediğim bu değil... Joe'yu her zaman, daha ağzını açtığı anda, leb demeden anlıyordum. Öyle uzun uzun konuşma ihtiyacı duymuyorduk, birbirimizi kapmıştık. Aramızda derin bir dostluğun temellerini atan anekdotlar vardı. Bizi başından beri çok sevdiğini biliyorum, biz de onu hep çok sevdik, bizi asla hayal kırıklığına uğratmayan amcamız, dayımız gibiydi. Onu dayım gibi görüyorum, çok kimsenin dayısıydı. Asla meslek hakkında konuşmadık, ama her zaman benim yolumu aydınlatan fener oldu.

Son olarak ne zaman rastlaştınız?

2001'de iki kere görüştük. Biri Londra'daydı, konsere geldi, iki-üç yıldır bağlantımız kopmuştu, bizi görmeye gelmesi müthiş bir mutluluk vericiydi. Kuliste görüştük, ama çok çok iyiydi. Şu klas yanına bakar mısın... Konserden sonra gelmedi, konserden önce geldi. Konserden önce ziyareti-mize geldi, kuliste bizimle biraz kaldı. Bizi öyle bir sersemeye çevirdi ki, müthiş bir konser verdik. Bütün o leş kargalarının elini sıkmak için kulise doluştuğu konser sonrasında ortadan çoktan kaybolmuştu. Evine dönmüş. Joe nerde ya? Gitti. Cool. Ölürüm.

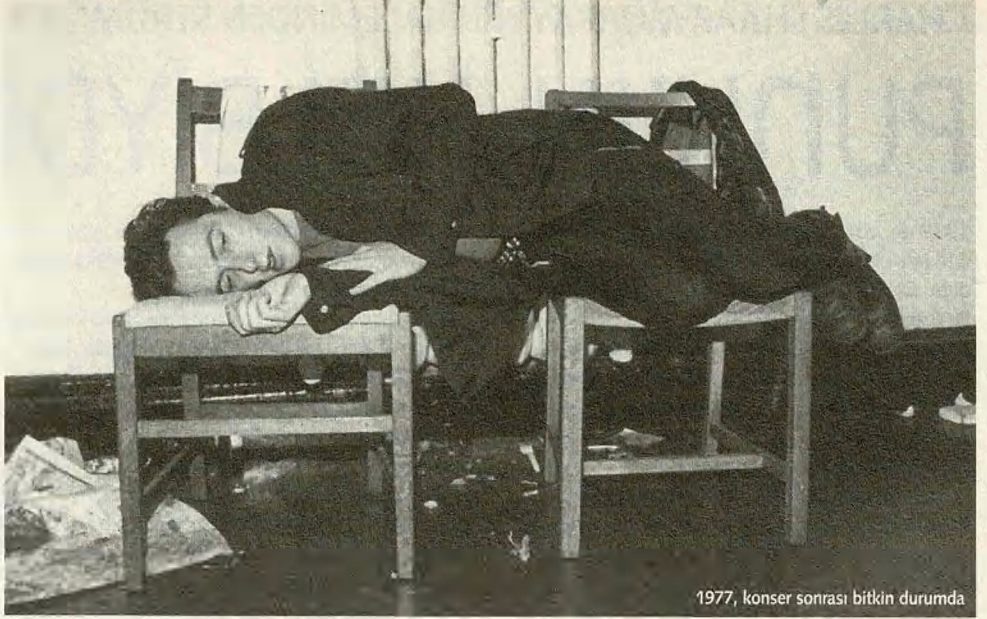
Joe'yu son görüşüm, geçen temmuz ayında Japonya'da bir festival sırasında oldu. Buluştuk, biraz hoşbeş ettik, süper "feeling", sonra beni arkadaşlarıyla tanıştırdı. İnanılmaz bir ekip, üfff, hepsi çok kıyak adamlardı. Mescaleros'la birlikte değildi, Londralı bir takım herifler, eski dostları, kankaları... Ve inanılmaz hatunlar vardı. Dikkat, yanlış anlaşılmasın, korkunçtular, hümetimizi kazandılar. Onlarla takılmak her babayığının harcı değil. Ayakların yerden kesiliyor. Çok klas. Etrafında iyi insanlar vardı. İşte Joe da oradaydı, festivalin kampinginde, nehirde yıkanıyordu. Çok büyük bir açık hava festivaliydi, bütün ağır topolar oradaydı ve hepimiz otelde kalıyorduk. Joe organizatörün yakın arkadaşıydı ve her sene bu festivale gelip kamp yapıyordu. Ve sabahları da nehirde yıkanmaları gerekiyordu. İlk akşam, Joe bize kampa gelmemizi söyledi. İki-üç arkadaşı homurdandı, çünkü bütün gece şarkı söylemiştik. Ertesi gün Funkadelic ve Skatalites'la bizim konserimiz vardı. Joe ve arkadaşları festivalde sahne arkasıyla ilgili bir şeyler yapıyorlardı, ses sistemleri, çelik, demir malzemelerin kaynakları, lehimler, makineler falan, ve işte orda bana bir ders daha verdi. Bizim konserden sonra, onun açık hava mekânına ve olayına gittik. Panayır yeri gibiydi, portatif bir teypten müzik çalıyordu ve bir sürü insan vardı. Tam bir şenlikti, gitarlarımız yanımdaydı, eğleniyorduk. Joe'yla ben konuşmadık, çünkü idare etmesi gereken bir sürü şey vardı. Ben oradaydım, insanlarla konuşuyordum ve Joe'yu görüyordum, onu yakalıyordum. Çok keyif aldığını fark ediyordum, tıpkı benim gibi: Ben de arkadaşları toplayıp eğlenti ayarladığımda çok keyiflenirim. Aynen benim gibi davranıyordu. Yani çok fazla konuşmuyordu, herkesle merhabalaşıyor, hal hatır soruyordu, ama sonra muhabbet kendi halinde gidiyordu. Ve o

MANU CHAO

"Should I Stay or Should I Go", büyücülük değil, büyü'nün kendisi. Bu şarkının karşısında kıskançlık duymayacak şarkı yazarı herhalde yoktur.

hatırlayamıyorum ama, küçük bir klipti. Tamamen home made olduğunu görüyordun. Klibini nasıl yaptığını kesinlikle gözümün önüne getirebiliyordum. Küçük bir kamera ve iki yakın arkadaşıyla birlikte olmalı. Ve Japonya'da arkadaşları'nı gördüğümde, içimden şöyle geçimıştim: "Şu iki bitirime olmalı, kafamızı buluyoruz, klip çekiyoruz, hayata cool takılıyor." Onu tanıdığım kadarıyla, her zaman hayatın basit, sade yanlarını sevdiğini hissettim, benim gibi. Hep basit şeylerin keyfini çıkarırken görüyordum onu, hiçbir zaman karmaşık durumlara takılmıyordu.

1977, konser sonrası bitkin durumda

her ayrıntıya dikkat ediyordu, eğlencenin başarılı olması için elzem olan bütün dengelerin üzerinde duruyordu. Onu öyle gördüğümde, içimden "bir kere daha beni hayal kırıklığına uğratmadın" diye geçirdim.

Birlikte kayıt yapma fırsatı ya da böyle bir arzu-nuz hiç olmadı mı?

Bu konuda hiç konuşmadık ve bu bana çok iyi geliyor. Öyle bir şey olacaktıysa, doğal olarak olmalıydı. Ama hiçbir zaman "vay be, şöyle şöyle bir şey yapsak çok iyi giderdi..." demedik. Ayrıca, yapılacak en zekice şey olduğunu da sanmıyorum, bilmiyorum. Müthiş bir onur olurdu, ama işte... Joe'yla birlikte sahnede olma şansını yakaladım ve bence bu, stüdyoda olmaktan daha iyi. **Joe Strummer'ın, hayattayken yayınlanan son albümü "Global A Go-Go"da senden etkilendiği izlenimi ediniyor insan.**

Bilmiyorum, farkında değilim. Benzer şekilde takıldığımızı düşündüğüm bir başka şey de videoklipleri. Nerde olduğunu hatırlamıyorum şimdi, tımedeydim, televizyonu açtım ve galiba ilk albümünden bir klibine denk geldim. Şarkının adını

Öldüğünü öğrendiğinde tepkin ne oldu? İnsanlar söylediğinde, derhal doğru olduğunu anladım. Aptalca gelebilir ama, anında doğru olduğunu hissettim. Başka biri olsaydı, belki de inanmazdım... Bir hafta önce, internette benim öldüğümü yazmışlar, görüyorsun işte... Her neyse, ama onu duyduğumda, "Kahretsin! Bak sen şu işe, Joe da gitti. Hayat böyle" diye geçirdim içimden. Bu kadar erken gitmiş olması çok yazık, çünkü söyleyecek çok şeyi vardı daha, yapacak çok şeyi vardı. Hem sonra, çok güzel eğlentiler

düzenliyordu, hakikaten çok insanı. İnsanları bir araya getirmekten hoşlanıyordu, insanı noktaya dokunmayı biliyordu. Evet, insanların toplanmasından hoşlanıyordu. Onu küçük çetesiyle birlikte gördüm. Muhteşem... 15 yıl önce, Clash'i ya da Joe Strummer'ı gördüğümde, onun gibi olmayı arzu ederdim, oraya ulaşmayı arzu ederdim. Ve Japonya'da kendi küçük şenliğini yaparken onu gördüğümde, "tamam işte" dedim, "on yıl sonra böyle olacağım". Onun gibi takılıp, aynı şeyi yapacağımın eminim. Sonuçta, şöyle düşündüm: "Eğer on yıl sonra onun yaptığını yapıyorsam, mutlu bir adamım demektir." Yani kendimi iyi hissediyordum demektir. Çünkü yapmayı bildiğim şeyi yapıyor olacağım. İddiasız bir şekilde. Ve Clash'in solisti diye takdim edilip durması azaldıkça mutluluğu da artıyordu. İşte bu açıdan da birbirimize benziyoruz, aynı şekilde. Küçük şenliğini düzenliyordu ve mutluluğunu, her şeyin iyi gittiğini hissediyordu böylece.

Ölümü büyük bir sürpriz de oldu, çünkü son görüş-tüğümüzde sağlığı gayet iyiydi. Formundaydı. Benim sezgilerim güçlüdür, ve onda ölüme dair en ufak bir işaret hissetmemiştim. Hiçbir şey. Son derece iyi gözüküyordu. Formunda, tutkulu, heyecanlı, sınırlarının farkında, yaşını bilen, sabahın se-kizinde saçmalıklara devam etmek için değil, küçük şenliğini iyi idare etmek için hâlâ bizimle birlikte olan bir adamı gördüğüm. Oradaydı. Barda sarhoş bir vaziyette değil, etrafındaki sarhoş arkadaşları için her şeyin yolunda gidip gitmediğiyle ilgileniyordu. Her şeyi çekip çeviren oydu. Barcelona'da rastgele iki-üç mekâna git, baş köşede Joe Strummer'ın bizimle ve mahalleden arkadaşlarıyla fotoğrafını görürsün. Şu sıralar kulüp-lerde konserler veriyorum ve insanlar bana "yaa, Clash'i ya da Joe Strummer'ı da arada bir ansana" diyorlar. Ben de "evet, haklısın, haydi, üç bira daha" diye cevaplıyorum. Joe'nun sağlığına, biraz bira da yere, işte...

Hakikaten, Joe'nun anısına "I Fought the Law"ı çıkarmaya ne ihtiyaç ne de mecburiyet duyuyorum. Belki günün birinde çıkarız, ama mühim olan bu değil. Küçük, basit bir fikir. Şerefine kadeh tokuşturmayı, sahneye çıkıp da "artık aramızda olmayan ve çok sevdiğim dostum Joe'nun bir şarkısını şimdi size söyleyeceğim" demeye tercih ederim. Evet, barda kadeh tokuşturduk. Sağlığına kadeh tokuşturduk. İşte böyle, barlarda, meyhanelerde gecenin geç saatlerinde Joe'nun sağlığına kadeh tokuşturuluyor.

CHARLES SHAAR MURRAY'NİN KALEMİNDEN STRUMMER PUNK'IN KALBIYDI

1979'da, Londra'nın King's Road'unda, Worlds End adlı bir barda Joe Strummer'la söyleşi yapıyorum. Beni Clash'le ilgili mevzuların yanısıra jeopolitik üzerine de aydınlatıyordu.

Bir ara, "sadece 10 bin günlük petrol rezervi var" dedi. "Yani?" diye sordum "Alternatif bir enerji kaynağı bulmak için 10 bin gün mü var?" Gülerken cevapladı. "Yook bee" dedi ve ekledi: "Sadece 10 bin gün var, rock'n'roll yapmak için..."

Aritmetiğini yapalım: 10 bin gün yaklaşık 27 yıl eder. 1979'a 27 ekleyelim... Strummer, birkaç yıl eksikliği dediğini yaptı, kalan zamanını rock'n'roll'a vakfetti.

Strummer'ın o lafı hafızama kazındı, çünkü Joe'yu izah ediyordu: Bir yandan jeopolitik konularda, petrol kriziyle ilgili rakam verecek denli bilgiydi, diğer yandan büyük harfli Rock'a ve büyük harfli Roll'a, ömrünü adayacak kadar angajeydi.

Clash'in çelişkisi, Joe Strummer'in çelişkinin aynıydı. Clash'in dünyanın en parlak, en delişişek, en güçlü rock'n'roll grubu olmasını arzuluyordu.

Clash'in, aynı zamanda yerkürenin dört bir köşesindeki ezilenlerin sözcüsü ve dünyaya iyilik getiren bir pozitif güç olmasını istiyordu. Başarı ve kolektif kişi-

liğin tutarlılığı arasındaki çatışma birçok grubun sonunu olmuştu, Clash herhangi bir grup değildi, ama aynı son onlar için de kaçınılmazdı.

"Clash denince, benim aklıma Paul Simonon'un gitar yere çalması geliyor" demişti 1999'da, Dublin'de bir Mescaleros konseri sonrasında, alkollü ve dumanlı bir gecede. "Bugüne kadar 10 bin basçı gördüm, aynı hareketi yapan. Şarkılar ve sözler bir yana, Paul Simonon'un gitarı yere çalışı geliyor gözümün önüne. Ve bu her şeyi anlatıyor. Clash'in devrimci olduğunu düşünmek isterim, ama poz yapmayı da seviyorduk doğrusu. Evet, söz konusu punk rock'sa devrimciydik tabii ki. 1974-75 bayağı karanlık zamanlardı. Geriye baktığımda, her şey siyah-beyazdı. MTV yoktu, radyo yoktu, sesini duyurmak ağır mesaiydi. Sesimizi duyurana kadar her türlü izbe delikte çaldık. Şimdiyse siktiriboktan bir ticaret oldu rock'n'roll."

Bir zamanlar böyle değildi. Hayatımın en müthiş rock'n'roll tecrübesini 1980'lerin başında, New York'ta bir Clash konserinde yaşamıştım. Konseri sahnenin kenarında seyretmişim, bir yanımda Joey Ramone, diğer yanımda David Bowie vardı. Clash,

"Hammersmith Palais"yi ve "London Calling"i çalarken öylesine büyülenmişim ki, ne Joey'ye ne de Bowie'ye merhaba diyebilmişim. Klasik Clash dörtlüsü -Strummer, Mick Jones, Paul Simonon ve Topper Headon- nelere kadirdi anlayın! Dublin'deki sohbetimizde, "yaptığın en kötü hata neydi?" diye sormuştum. "Kötü hata bir değil, ikiydi" dedi. "Birincisi Topper'ı kovmaktı, ikincisi de Mick Jones'u kovmaktı."

Gerçeği çok geç farketmişti: Clash, kimsenin başka biriyi ikâme edilemeyeceği mükemmel gruplardan biriydi. Biri olmadığında, grubun kimyası bozuluyordu. Clash'in bir çatışmayla sona ermesi rock için büyük kayıptı. Mick diva moduna girmişti, Joe'ysa menejerleri Bernard

Rhodes'un etkisiyle Stalin'leşmişti... "1977'den 1982'ye, o beş yıl içinde hiç durmadan çaldık, söyledik. Söyleyecek lafımız kalmamıştı. Beş yılda sekiz long play yaptık. Şarkı yazarlığı açısından fazlasıyla gevezelikten başka bir şey değil bu. Dolayısıyla bir süre çenemi kapamak cool bir tavrıydı. Hem zihnen, hem bedenen tükenmişim."

Clash'in idealizmi, tutkusunu ve seyircilerden aldığı olağanüstü olumlu tepki, sol grupların iştahını kabartmıştı. Ancak, akut bir rock'n'roll hissiyatı, ilişkinin nikah kıyma noktasına gelmesini engellemişti. "Popüler olduğumuzu görünce, Sosyalist İşçi Partisi parsayı toplamaya kalkıştı. Bize yanaştıklarında onlara davetkâr davranmadık. 'Düşün yakamızdan' dedik, 'yakın bir joint' dedik, sigaramızı tüttürdük, Chuck Berry riff'leri çaldık..."

Joe'nun anarşizan politik tutumu, Clash'in rock'n'roll'un atılarcasına da inmesine sebep olacaktı. "Combat Rock tumesinde, sekiz konserde Who'nun öngrubu olarak sahne aldık, işte o zaman yirmi yıl sonramızı gördüm. Eski patronun yerine geçen yeni patron olmak istemedim. Çünkü kendini ne olarak görürsen gör, ne kadar doğru düşündüğünü düşünürsen düşün, bir kere o çembere girdin mi, iflah olmazsın. Bütün hayatın 'o söyleşi, bu klip, şu konser' diye geçiyor. Ve yaşadığın hayatın başkalarının hayatıyla bir aîkâsı olmuyor. U2'ya hiçbir zaman imrenmedim. Aksine, tanrıya şükür, bunları yapmak zorunda değilim diye düşündüm. Ben bir insan olmak istiyordum."

Hiç şüphe yok ki, bu amacını mükemmel bir biçimde gerçekleştirdi.

Bir insan olarak Joe Strummer'dan hatırladıklarım neler? Öncelikle "kamusal Joe" insanlığı. Sıcaklığı. Mizah duygusu. Ses tonu. Ayıkken bile dilinin doluşması. Çevresine sirayet eden gülümsemesi, özellikle dişlerini yaptırmadan önceki gülümsemesi. Yoğunluğu, inandıklarına sarsılmaz bir inançla bağlı olması. Tamamen makûl ve aynı zamanda tamamen akıldışı olması ve her iki durumda da kendisine tamamen sadık olması. Joe Strummer sadece Clash'in değil, punk'ın kalbiydi. Daha olgun, daha akıllı, daha yumuşak Joe, 1999'da Mescaleros'la döndüğünde kalbinin hâlâ attığını gösterdi herkese. Ve o kalp bir gün durdu.

Cenazesinde "White Man In Hammersmith Palais" çalıyordu. Joe'nun en gözde Clash şarkısı oydu. Clash mensupları, aile fertleri, Chrissie Hynde, Glen Matlock, Patti Paladin ve Nicky Tesco gibi dostları onu yolcu etmeye gelmişlerdi. Ölümünden kısa bir süre önce Mick Jones'la birlikte yararlarına bir konser verdikleri İtfaiyeciler Sendikası tabutunun başında nöbet tutuyordu. Keith Allen, Joe'nun son şarkısının sözlerini okudu, Joe Ely ve Jim Jarmusch Amerika'dan kalkıp geldiler. Hoşçakal yoldaş Strumski. Mekânın cennet. İsmi kapıda yazıyor. Durma, gir içeri.

1989, ilk solo albümü "Earthquake Weather" zamanları

Ölümün hayaleti

3D (Massive Attack): Ölümü beni şaşkına çevirdi, büyük bir üzüntü yarattı. Tekrar yaratıcı bir döneme girmişti, bu nedenle ölümü daha da bir yoksunluk duygusu verdi. Bütün Clash üyeleriyle şahsen tanışma şansına sahip olmuştum, bu benim için büyük bir gurur, çünkü hayatıma inanılmaz katkılar oldu. Konserlerimizden birinde, Glasgow'da Joe'nun gelip de benimle konuştuğu zamanki sevincimi unutamam... Bristol'de neredeyse vecd içinde seyrettiğim

bütün konserlerini hatırladım... Küçükken onlar sayesinde siyahî müzikle ilgilenmeye başladım. Beni reggae'ye, daha sonra da hip-hop'a yönlendiren onlardır. Ve yine onlar sayesinde siyasî angajmanı keşfettim. Ellerinde bir harita olmadan, plansız gezmelelerinden, her albümden sonra köprüleri atmalardan çok şey öğrendim; bunların hepsi Massive Attack'ın özünü oluşturan derslerdi. Clash'tan öğ-

rendiğimiz bir başka önemli şey de şuydu: Mikrofonun gerisinde hiçbir zaman tek bir sesi bırakma, sözü grubun bütün üyeleri, konuklar arasında dolaştır... Joe'nun öldüğü gece, kız arkadaşımınla birlikte,

3D

döne dönede durmadan son gerçek albümleri "Combat Rock"un son parçası "Death Is A Star"ı dinledik, çok melankolik parça. "Ölümün hayaleti yapıştı yakama / Peşinden gittim geçit vermeyen cangıllarda" diyen Joe'nun sesini dinlemek o kadar hüzünlüydü ki. Ağlayıp durdum.

İtfaiyecilerin saygı geçidi

Rat Scabies (The Damned): Joe'yla eskisi gibi görüşemiyorduk ama, her sene Noel'de birbirimize kart atıyorduk. 1996'da, John Cusack'ın yönettiği "Grosse Pointe Blanche" adlı filmin müziği için birlikte çalışmıştık. Los Angeles'da stüdyoda dört ay geçirmiştik, eski Cadillac'ıyla beni şehirde gezdiriyordu. Aynı hafta içinde beni Allen Ginsberg'le ve Timothy Leary'yle tanıştırdı, "onları görmek için elini çabuk tut, her an göçebiler" diyordu. Joe için, sanat, edebiyat, müzik bir bütündü, iyi eğitim almıştı, bilgiliydi.

Cenazede herkes oradaydı, 20-25 yıldır görmediğim ahbablarla karşılaştım.

Üniformalı itfaiyeciler yol boyunca dizilerek onun şerefine bir kordon oluşturmuşlardı. İtfaiyecilerin grevi sırasında, para toplamak ve Tony Blair hükümetine karşı verdikleri mücadelede onlara destek olmak için konser vermişti. Bu onun son konseri oldu. İronik bir yanı da var, çünkü itfaiyecilerin saygı geçidinden sonra, cesedi yakıldı.

O kadar büyük bir kalabalık vardı ki, kılıfese geçemedim.

Dışarıya bir ses tesisatı kurulmuştu, aynı hoparlörlerden dinledik. Ayının en sonunda "(White Man) In Hammersmith Palais"yi çaldılar... Herkes birbirine sarıldı, öpüştü.

Joe, Notting Hill'in arkasındaki West London krematoryumunda yakıldı.

Ölümüne dair hiçbir şaibe yok, bir kalp damarı fazla daralmıştı. Ailesi ve yakınları, Joe'nun bunu bilmediğini, ama sorununun kalıtsal olduğunu söylüyor. Bir pazar akşamüstü, köpeğini gezdirip döndükten sonra Noel ağacının yanında öldü. Sessiz sedasız.

RAT SCABIES

The Clash: Nick "Topper" Headon (bateri), Joe Strummer (vokal, gitar), Mick Jones (gitar, vokal), Paul Simonon (bas)

Girdi yoksa, çıktı olmaz

Joe'nun dostları arasında "Strummer kanunu" dediğimiz bir mavra vardı: "Girdi olmazsa, çıktı da olmaz." Bu dilene doladığı bir laftı. Her gece bir takım programlar yapar, bizleri çekeleye çekeleye götürürdü. Ne zaman "Joe, her akşam dışarı çıkamam, oturup çalışmam lazım" desem, "girdi olmazsa, çıktı da olmaz; bırak bu mazeretleri, dışarı çıkıyoruz" derdi.

Strummer benim için çok değerliydi. Dostluğuyla ve sanatçılığıyla. Clash de öyle. Topper'la tanışmadım, ama Paul (Simonon) ve Mick'le (Jones) çok uzun zamandır yakın dostuz.

Joe'yla 80'lerin başında tanışmıştım. Ardından Mick ve Paul'le kaynaştık. 1987'de ben Berlin'deyken, Mick atlayıp gelmiş ve bir haftalığına benim eve postu sermişti. Paul'la sık sık görüşüyoruz, New York ve Londra'da. Onun muhteşem bir tablosu duvarımı süslüyor: Masanın üstündeki bir tavada sucuklu yumurta. Soyut ve Cézanne'in gevşek bir versiyonu gibi.

Clash üyeleri çok müstesna insanlar. Birlikte ortaya çıkardıkları müzik de çok nadir rastlanan bir şey. Kendimi eğlendirmek için bir takım de-

nemeler yazıyorum, "Gruplar savaşı" başlığı altında. Metinlerden biri Clash ve Sex Pistols hakkında. Bence Pistols, Ramones gibi, indirgemeci bir gruptu. Rock'u özsel unsurlarına indiriyorlardı, bunda çok maharetiydiler. Aslına bakarsanız, tek bir albüm yaptılar. Rock'n'roll'u duygu ve öfkeye indirgemenin mükemmel örneğini verdiler. Onları bunun için seviyorum.

Öte yandan Clash, her şeye açıktı. Müziği özüne indirgemek yerine, kalplerine ve ruhlarna hi-

tap eden ne varsa -rockabilly, dub, reggae- alıp müziklerine kattılar. Dolayısıyla onların Pistols'la tamamen karşı kutuplarda olduğunu düşünüyorum. Yürekerini kainata açıp orada gerçek veya heyecanlandırıcı ne varsa temellük ettiler. Clash'in devamlı surette yaptığı buydu. İngiliz folkunun, hiphop'un ve başka tarzların unsurlarını alıp kendi müziklerine yedirdiler.

Öyle insanlar vardır ki, yaptıkları işlere hayran olursunuz, ama sonra tanıştığınızda kişilikleri hakkında soru işaretleri doğar. Bunda bir sorun yok. Fakat Clash mensupları öyle cömert, öyle açık, öyle harika insanlar ki..

JIM JARMUSCH

Çeviren: Siren İdemen - Yücel Göktürk

KANAT

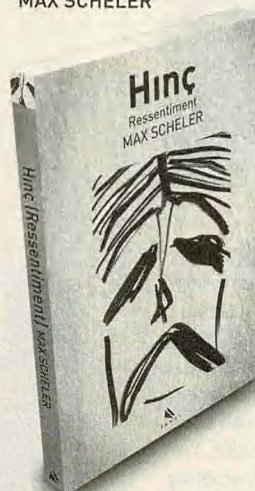
Kanat Kitap, yayın hayatına başlıyor: Deneme, eleştiri, psikanaliz, antropoloji, siyaset, şehircilik, tarih, mimarlık, felsefe. Ve edebiyat.

Bu logoyu, bundan böyle birçok önemli ve iyi kitabın üzerinde göreceksiniz.

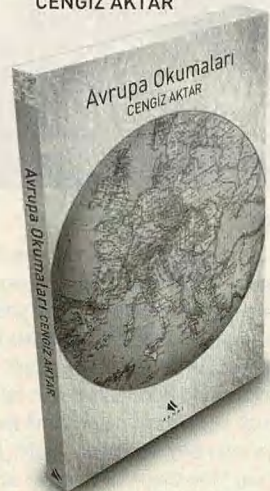
Şiddet ve Kutsal
RENÉ GIRARD

Hinç (Ressentiment)
MAX SCHELER

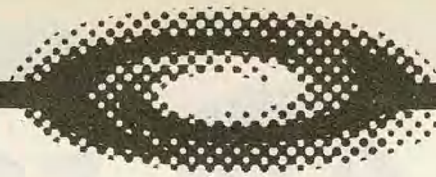

Avrupa Okumaları
CENGİZ AKTAR

Mebusan Yokuşu, Akyol Sok. Even Apt. No: 55/3 Cihangir / İST. Tel: (0212) 252 42 80 Faks: (0212) 293 15 44, E-Posta: kanat@kanatkitap.com

KANAT KİTAP BİR PUSULA YAYINCILIK LIMITED ŞİRKETİ KURULUŞUDUR

KONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSER

Babylon'da bu ay

5-6 Aralık, 23:00 **Terry**

Callier: Folktan caza bir yol vardır görölmez, Dylan'dan Coltrane'e gider yol gizli gizli... Misafirimiz, Chicago'lu bir eski toprak. Şarkıcı ve şarkı yazarı, ayrıca bir Afro-Amerikalının kolay kolay eline almadığı akustik gitarın (belki Richie Havens'le birlikte) ustasından biri. 1965'te "The New Folk Sound of Terry Callier" adlı efsanevi albümünü yaptı, 70'lerde erken emekliliğini istedi. Ama 90'larda tam mânâsıyla yeniden doğdu. Özellikle Gilles Peterson gibi Avrupalı acid-caz DJ'leri onu saklandığı yerden buldu çıkardı. "Time Peace", "Life Time" gibi ikinci dönem başyapıtlarını yayınlayalı şunun şurasında üç-dört sene oluyor. Varisleri arasında trip-hop'çular, acid-cazcılar kadar Ben Harper, Tracy Chapman var.

10 Aralık, 21:30 **Sefarad**

11 Aralık, 21:30 **Maya**

12-13 Aralık, 23:00 **Michael Franti & Spearhead:** Michael Franti, rock'tan caza her türlü cereyana kapılarını açık tutan hiphop efsanesi The Disposable Heroes of Hiphoprisy'nin en önemli ferdiydi. (Kip Hanrahan'ın deyiimiyle "Noam Chomsky okuyan tek hiphop grubu".) William Burroughs'la plak durdurmak, "California Über Alles"i cover'lamak, "Television, The Drug Of The Nation" gibi küt parçalar yazmak onlara nasip oldu zamanında.

Michael Franti

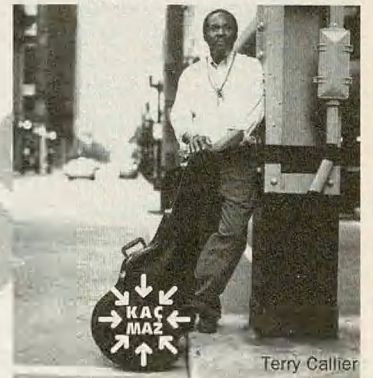
Sonra Franti, 90'ların ikinci yarısında Spearhead projesine yöneldi: Siyasal tutarlılığından değil, ama öfkeli rap'ten caydı, reggae, funk, r&b ve dünya müziği hattında güle oynaya ilerledi. Son Michael Franti & Spearhead albümü "Power To The Peaceful"da, Sergeant Garcia'yla "Taxi Radio" isimli süper bir Latin düet yapmaya kadar vardırı işi.

16 Aralık, 21:30 **Kâzım Koyuncu**
17-18 Aralık, 12:00 **"Babylon'da Titreşimler ve Çizgiler" (workshop)**

20 Aralık, 23:00 **Swayzak Live:** Electroclash akımının önemli ekiplerinden. 80'lerin synth seslerini seviyorlar, ama deep house'a, dub'a, teknoya da bir o kadar aşinalıkları var. Türün diğer önde gelen bazı ekipleri gibi işi hepten şova dökmüyorlar, müzikal hassasiyet taşıyorlar. Melodiye hakimler, derin sularda yüzüyorlar. Londralı James Taylor ve David Brown ikilisi, başlıkta söyleniği gibi, canlı çalacaklar...

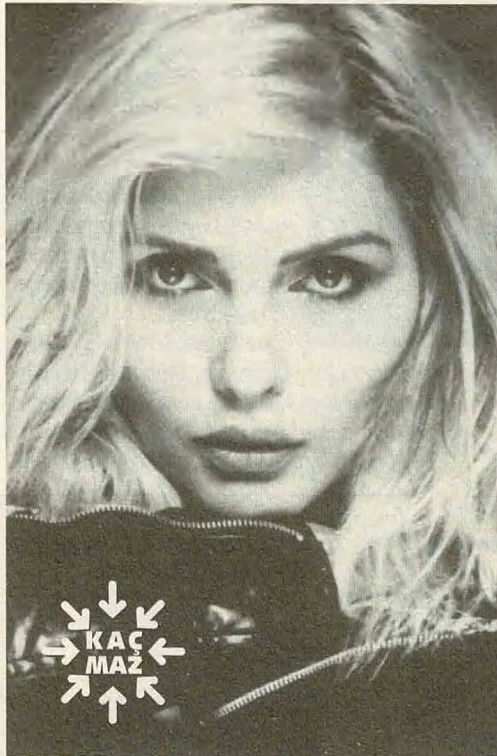
24 Aralık, 21:30 **N. Dilmener'le Dünden Bugüne Pop** (konuk E. Büyükburç)

25 Aralık, 21:30 **DM 101 Party**

Terry Callier

27 Aralık, 23:00 **"World Peace" with the return of Pathaan:** David Bowie'nin keşfi. 1997 yılında onunla beraber turneye de çıktı. İngiltere'de büyümüş bir Pakistanlı. Etnik-elektronika'da Ada'nın önde gelen isimlerinden biri, Ibiza partilerinin aranan DJ'i. Stoned Asia Music'in hücum oyuncusu. DJ Pathaan, küçük yerleşimlerden çıkıp koca dünyada dolaşmaya başlayan sesleri harmanlayıp Babylon masalarına servis yapacak...

Blondie

70'lerin ikinci yarısında popun en namuslu kalelerinden, punk'ın ve new wave'in en haysiyetli ve renkli temsilcilerinden Blondie, 80'lerin ikinci yarısını pas geçti, 90'larda şöyle bir silkindi, bugünlerde hızlı günlerindeki kadar heyecan verici yeniden. Bir "en" daha kullanmanın sakıncası yok: Rock sahnesinin de, beyazperdenin de, Playboy sayfalarının da en güzel kadınlarından biri olan Deborah Harry, cazibesini, ışığını koruyor hâlâ. Yeni albümleri "The Curse Of Blondie" sağolsun, şimdi bu sıkı grupla bizzat müşerref olacağız. Blondie, 6 Aralık'ta Bostancı Gösteri Merkezi'nde sahne alacak ve İstanbul'un rock hatratına bir kalın çentik daha atacak.

Tindersticks

90'lar rock'unu hayırla yad edeceksek, aralarına Tindersticks'in de mutlaka gireceği bir dizi ismi anmadan geçmeyeceğiz. Tindersticks'e bulanan gecelerimizin plak raflarında biraz Nick Cave hattını bulacaksak, biraz da Portishead, Massive Attack muadilli gamlı trip-hop'ları arayacağız. Tarih sayfalarında yerini almış, şimdi durmadan aynı satırlarda gezinen bir gruptan bahsettiğimiz zannedilmesin, yıllar geçtikçe anlaşıldı ki Tindersticks, kendini yeniden üretmekle kalmıyor, yaratıcılığını asıl bu alanda konuşturuyor. Bundan iki buçuk sene ewel, 2001 yazında Stuart Staples ve arkadaşlarıyla tanışmıştık, şimdi dostluğumuzu ilerleteceğiz. Tindersticks, 11 Aralık Perşembe Ankara Saklıkent'te, 12 Aralık Cuma Maslak Venue'de olacak. Grup İstanbul'da sahne almadan ewel The Climb akustik bir konser verecek. Tindersticks'in Ankara ziyaretindeyse ewela "Süt'lü" bir Aylin Aslım izleyeceğiz...

Efes Pilsen Blues Festivali

Festival bu ay şu şehirlerde konaklayacak: 2 Aralık Konya Hilton / 3 Aralık Mersin HiltonSA / 5-6 Aralık İzmir Hilton / 8 Aralık Trabzon Dünya Ticaret Merkezi / 10 Aralık Büyük Samsun Hotel / 12-13 Aralık İstanbul Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı / 14 Aralık Bursa Hotel Almira / 15 Aralık Eskişehir The Doors / 17-18 Aralık Ankara Bilkent Otel (Bütün konserler 19:30'da başlıyor)...

Jerry Kicks, Blues Festivali'ne son yıllarda katılan önemli isimlerden. 50'lerin sonunda gitarını konuşturmaya başlayan Ricks, John Hurt, Skip James, Son House, Lightnin' Hopkins gibi isimlerden öğrendiklerini aktaracak... **W.C. Clark,** bir blues hocası ki, talebeleri arasında Stevie Ray ve Jimmie Vaughan, Angela Strehli var. Elli senelik şarkıcı, gitarist, şarkı yazarı, Austin'in ruhu. Teksas blues'u ve Memphis soul'unu yoğurmuşu, onu blues ve r&b'cilerin kahramanı yaptı. 35. yaşını kutlayan **Roomful Of Blues,** Count Basie'ye göre, "dünyanın en sıkı blues topluluğu". 1967'de Duke Robillard ve Al Copley tarafından kurulan, swing kıvamında bir blues'la ve r&b'yle içli dışlı olan bu küçük orkestra, en çok nefesleriyle göz dolduruyor. Doc Pomus'la beraber çalıştılar, BB King, Carlos Santana ve Eric Clapton'la aynı sahnayı paylaştılar... Blues Festivali'nin jam session'larında Sarp Keskiner, Feramerz Ayadı ve Mehmet Ali Acet de çalacak...

[klasik] ↓

Unutulmuş Şaheserler

Akbank Oda Orkestrası, bu ay "Bitmemiş ve Unutulmuş Şaheserler" i yorumlayacak. Ernst Kovacic'in kemaniyla katılacağı iki konserde şu eserler yer alacak: E. Grieg (Holberg Süiti op.40), Beethoven/J. Manen (Keman ve Orkestra için "Konzertstück"), J. Manen (Minyatürler), C. Reinecke (Yaylı Sazlar Serenadı op.242)... İlk konser 10 Aralık 20:00'de Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'nde, ikincisi 11 Aralık 19:30'da CRR Konser Salonu'nda...

[kulüp] ↓

Roxy'de bu ay

Roxy, aralık ayına, ayın ikinci gününde, Bulutsuzluk Özlemi ve Mor ve Ötesi'nin katılacağı, gecenin gelirlerinin AIDS Vakfı'na bağışlanacağı "AIDS Gecesi"yle başlıyor. 4 Aralık'ta hip-hop, r&b, soul hakim olacak, ayın 5'inde kulübün onuncu yıl partilerinin üçüncüsü gerçekleştirilecek. Roxy sahnesi 11 Aralık'ta Bağdat Avenue'ye, 17 Aralık'ta Rebel Moves'a emanet. 18 Aralık akşamı Roxy sahnesi kapılarını Naz Erayda ve Roxy Hareket Atölyesi'nin ortak yapımı "Keşifler"e açıyor. 26 Aralık "Disco Gecesi" ilan edilmiş, ayın son gününse malûm yılbaşı kutlamaları var. O vakte kadar, Roxy haftasonları klasik lezzetinde...

[dükkan] ↓

Room Recordings

Bir şehrin müzik kültürünü oluşturan unsurlardan biri müzik dükkanları. Ama endüstriyel ürünler satanlar değil, bir küçük mekânda bir dünya kuranlar daha ziyade (çok insan D-Tone Deniz'le yetişmedi mi?). Rashit grubundan Orkun Tunç'un yeni hamlesi, böyle hepimize nefes alıracak, ufkumuzu açacak yerlerden. Bir punk ruhunun nüfuz ettiği Room Recordings'de plaklar (Jello Biafra, The Rapture, Le Tigre...), CD'ler (Adult, Gun Club, Spacemen 3...), fanzinler, dergiler, maketler, VCD, DVD, VHS'ler (Kubrick, Kurosawa, Lynch, Japon animasyonları ve avantürleri...), posterler, demo kayıtlar, rozetler var. Punk'in hasını ve post'unu, new wave'i, noise'u, garage'i, hardcore'u, deneysel elektronikayı özümseten bir dükkan Room Recordings. Maksat ticaret değil, muhabbet. Ama muhabbetin de bir içeriği, bir demi olması lazım. Bunun da araç gereci, yolu yordamı Sıraselviler Caddesi, no: 74/18 adresinde (müzik ekipmanlarının satıldığı büyük hanın yanındaki küçük han, giriş toştunun yanından). Telefon 249 03 06. Ömrü uzun, sohbeti daim, ufkü açık olsun...

Araf'a dönüş

Yaz aylarının serin terası Araf, yeniden açıldı ve sıcak bir kış bahçesine çevrildi. Müziklerinin, yemeklerinin güzelliği tecrübemizle sabit. Müziğin gazına gelip kendini ortaya atmak isteyene rahat koltukların arası müsait. İstiklal Caddesi'nde Balı Sokak'tan aşağıya inince, Nevizade'ye dönmüşsek az sağda, XS isimli barın binasının en üst katı...

[meczua] ↓

Pazartesi yayında

Uzun yılların tecrübesi gösterdi ki, büyük mücadeleler tek bir bütünde yürümüyor, her bir parça için ayrı ayrı mücadele etmek de gerekiyor. Mesela, sosyalizm bir "çatı" olamayabiliyor, kadın hakları için, ataerkil toplu yapıyı dönüştürmek için başka bir hareket gerekiyor. Böyle bir mücadele, diğer unsurları da, bütünü de etkileyebiliyor.

Türkiye'de feminist hareketin önemli seslerinden Pazartesi dergisi mola verdiği için bu yana bunu daha çok hissediyoruz. "Kadınlara mahsus gazete" yeniden yayınlandığı için, kadın mücadelesinde sesler yeniden yükseldiği için ayrıca seviniyoruz. İlk sayısı geçen ay yayınlanan Pazartesi'nin ikinci sayısını kaçırmayalım...

[radyo] ↓

Kopileft: Kopya Serbest

"Sanat eseri kimindir? Sanatçının mı, pazarlamacı şirketin mi, yoksa hepimizin mi? Ne zamana kadar sahiplenebilir sanatçı yapısını? Elbette onu yaratmış olmanın ebedi gururu hep sanatçıya ait. Kullanılan ses örnekleri neredeyse anonim. O örnekleri yaratanlar da bir şeylerden -doğadan- esinlenmediler mi? Kendi sesimizi ve müziğimizi yaratmaya çalıştığımızda aslında var olan şeyleri bulup, kendimizce söylüyoruz. Bir de bilgisayar desteğinin getirdiği farklılıklar var: Herhangi bir müzik aletini çalmayı öğrenme olanağı bulamamış olabilirsiniz. Bu, artık günümüzde müzik yapamayacağınız anlamına gelmiyor. Anlatılacak bir şeyleriniz varsa, geçin klavyenizin başına, bir şeyler yapın..." Manifestosunda böyle söyleyen Kopileft, bir müzik ve tartışma programı. Hukukî uygulamalardan bilgisayar teknolojisinin olanaklarına, elektronik müzik üretiminden internetten ücretsiz müzik indirme yollarına kadar pek çok alanda tartışma imkânı veren program, aynı zamanda bir demo mercii: Programa gönderilecek eserler, bizzat Kopileft'te yayınlanıyor. 94.9 Açık Radyo'da, her perşembe 23:00 - 00:00 arasında yayında. Ya da, www.acikradyo.com.tr adresinde... Ayrıca, www.kopileft.org sitesinde forumlar ve küçük müsabakalar etrafında bir elektronik müzik kültürü örülüyor. Bir şeyler yapın...

[sergi] ↓

Kadife'de Art-Alan

Kadıköy'de, Reks sinemasının yanındaki Kadife Sokak, İstanbul'un nefes alıp veren, yıllar içinde bir hüviyet edinen başlıca sokaklarından biri. 7 Aralık'tan 7 Ocak'a kadar sürecek bir karma sergi, Kadife Sokak'ın kaldırımlarında, barlarında, kafelerinde "sokak" temasını masaya yatırıyor. Tarkan Güveli, İlker Kaynak, Yasemin

Erdin, Kaan Çaydamlı, Ege Madra, Başak Günaçan, Merih Akoğul, Özgül Arslan gibi bu sokakta pişen, bu sokakta gün geçiren pek çok sanatçı katılıyor.

yor. Tuvalet düzenlemelerinden tuval resimlerine, duvar panolarından heykellere, yerleştirmelerden müzik performanslarına, fotoğraflardan bir sanat eseri olarak çöp yığınlarına pek çok disiplini ve sanat anlayışını keşittiren sokaklar gibi birbirine bağlayacak etkinlik, buradaki güzel mekânlara uzak kalanlar için de birkaç ziyarete vesile olabilir...

İyi Kuşlar Kötü Kuşlar

Mehmet Gürelî, müziği, yazıyı derken -malûm, on parmakta on marifet- bir resim sergisiyle karşımızda. Tuval başındaki son tecrübelerinde "sarılı turunculu renkler, dalgın bakışlı kadınlar ve resmine davetsiz misafir olarak gelip yerleşen kuşlar" var. 4 - 31 Aralık tarihleri arasında, Artium Sanat Evi'nde (Hüsrev Gerede Cad., 98/100 Teşvikiye).

Gece Bahçesi

Mustafa Horasan'ın 17. kişisel sergisinin metninden: "Horasan, resimsel boyuttaki sorgulamalarının temelini insanın geçmişine ve şimdisine dayandırarak, yaşamdaki kopuklukları ve aksamaları yansıtır. Bunu yaparken insan bedenini, uzuvları parçalara bölerek ya da deforme ederek fantastik mekânlara yerleştirir. Sıradışı gündelik olaylar ve cinsellik resimlerinde dikkati çeker. Altyapıda bir gösteri havası hissedilir..." 18 Aralık - 20 Ocak arasında, Evin Sanat Galerisi'nde (Bebek Deresi Sok. no: 13 Bebek)...

Büyük tarihsel bunalımların ertesinde, insan kendini ipin ucunu kaçırdığı bir gecenin sabahında olduğu gibi hoşnutsuz ve hasta hissediyor. Ama tarihsel akşamdan kalmalar için aspirin yok. **ALBERT CAMUS**, Defterler 3

ara sıra dünyayı iyice anladığımda hiçbir değeri olmadığını saptıyorum
ara sıra öyle büyük ve çok yönlü görünüyor ki dünya bin yıl yaşasam yetmez sanıyorum
PETER POULSEN

durgun bir suyun cesedi nereye akar / nereye akar gökyüzünü yitirmiş öksüz tamarlar **MURATHAN MUGAN**

RYAN ADAMS

Rock N Roll
Love Is Hell, Part I EP
(Lost Highway / Universal)

90'ların umut vaat eden alt-country gruplarından Whiskeytown'un umut vaat eden solisti. 2000 tarihli ilk solo albümü "Heartbreaker"ın kalbi kırık, gönlü geniş genç ozanı. "Gold" albümünün artık büyük oynamaya karar vermiş, ayakları yere sağlam basan şövalyesi. "Demolition"daki iflah olmaz üretken. Ve maalesef bunca güzel şeyin üstüne, son albümü "Rock N Roll"da gördüğümüz bir kendini kaybetmiş.

Ryan Adams, şarkı yazma becerisi hakkında söylenebilecek hiçbir kötü söz olmayan doğal yeteneklerden. Bir sigara içimi kadar vakitte şarkılar yaratabilen gençimizin hakkını en başta teslim edelim. Hele Elliott Smith'in vaktisiz ölümü sonrası, gerçi onun yerini hangi babayığit doldurur bilinmez ama, ondan kalan boşluğa sokulabilecek aday adaylarından biri Ryan Adams. Kendisinden beklediğimiz, "Heartbreaker"daki, hatta ondan da vazgeçtik, Whiskeytown döneminin "Strangers Almanac" albümündeki gibi dilimizin ucunda olan ama dilendiremediğimiz duygulara tercüman olması, yaptıklarının üstüne cila sürmeden tüm çıplaklığıyla karşımıza çıkmasıydı; tek kelimeyle özetleyelim, beklediğimiz tek şey "içtenlik"ti. Hep bizi üzsün ve acılarımıza meze olsun demiyoruz, ama bir müzisyenden hep hüznünlü şarkılar yapmasını beklemek ne kadar mantık dışı bir istekse, istikrarlı bir içtenlik de o kadar doğal bir beklenti. Ryan Adams'ın ne sebeple olursa olsun karşımıza "Rock N Roll" gibi kof bir albümle karşımıza çıkması güvendiğimiz değil, başta sona birilerine özenmeyi amaçlayan ve özentili kaynaklarını rock müziğin çeşitli dönemlerine damgasını vurmuş isimler arasından seçen, özensizce kotarılmış bir albüm. Öyle ki, şarkılar ilerlerken Ryan Adams'ın tezgahındaki isimleri parmakla gösterebiliyorsunuz. Şuraya bir tutam U2 sıkışmış, bu şarkı bir The Strokes albümünde de olabilirdi, Springsteen dinlese acaba ne derdi, Adams neden hâlâ Neil Young taklidinden vazgeçmedi, Kurt Cobain öleli neredeyse on yıl oldu gibi düşüncelerle ilerleyen dikkat dağıtıcı bir albüm dinleme tecrübesi sonucu farkına varıyorsunuz ki, bildiğiniz ve sevdiğiniz Ryan Adams'dan en ufak bir ize rastlamak mümkün değil. Sonic Youth, The Verve, Rolling Stones vs. vs. Rock tarihiyle ilgili bir belgeselin arka planına kısık sesle konulsa çekilebilir hale gelebilecek şarkı silsilesinin tek ayrıcalıklı parçası, Johnny Marr'ı hatırlatan gitarları sayesinde "Anybody Wanna Take Me Home", gerisi vasat klonlardan ibaret. Elinizdeki ödev sınıf birincisinin de olsa, derse on dakika kala çalakaalem kopya edilen ödevden ne kadar hayır gelirse, bu albümde de ancak o kadar hayır bulabiliyoruz.

Tam Ryan Adams'ı bir süre çıkarmamak üzere tarihin tozlu raflarına yerleştiriyorduk ki, sekiz şarkılık "Love Is Hell, Part 1 EP" ile yeniden karşımıza çıktı. Bu sefer içtenlikle ve kırık dökük haliyle. Ryan Adams, "Rock N Roll"da müziği bir mal olarak gören gülyüz maskeli sanat emicilerine sesleniyorsa, bu sekiz şarkıyla aramıza, herkesin birbirini tanıdığı ve güvendiği ufak dost çemberlerine geri dönüyor. Kelimeleri keşpeyle değil, yine eskisi gibi cimbrizla seçen Adams, etrafında olup bitenlere tanıklık eden özlediğimiz ozan kimliğiyle karşımızda. "Afraid Not Scared" şarkısında Ryan Adams kendisini parçaların böyle melodiler yaratabilen bir müzisyenin neden ortalama bir eserle ortaya çıkmaktan çekinmediğine şaşırıyorsunuz; suçu ona mı, yoksa tepesindeki güç odaklarına mı yükleyeceğimizi bilemiyoruz. Sorunun bir yarattım problemi olmadığı kesin, bu ay içerisinde çıkacak "Love Is Hell, Part 2 EP"nin de en az birincisi kadar iyi olacağına şüphemiz yok zira. Oasis'in "Wonderwall"unun enfes bir cover'ı ve "Avalanche"ın piyano tınıları Adams'ı kefaletle serbest bırakmamız için yetiyor. Bu bir seferlik hayal kırıklığını da on sene kadar erken yaşanmış bir orta yaş bunalımına veriyor, Ryan Adams'ın resmini tozlu raflardan çıkarıp sevdiğimizimizin fotoğraflarının yanına yerleştiriyoruz. *Yiğit Atılğan*

JOHN CALE

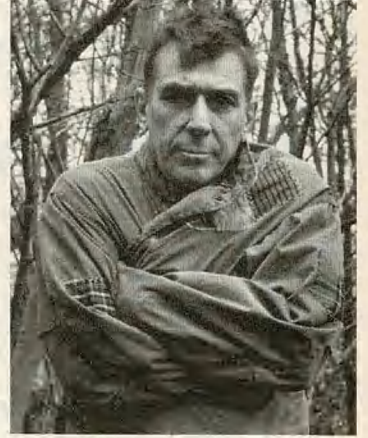
Hobo Sapiens
(EMI)

John Cale rock dünyasındaki en etkili kariyerlerden birine sahip. Velvet Underground, Andy Warhol, La-Monte Young, Brian Eno birlikte ürettiği adlardan bazıları. Buna köşetaşı bir sürü albümün prodüktörlüğünü ekleyince anıtsal boyutlarda bir külliyat çıkıyor karşımıza. John Cale, parçası olduğu projeler dışında hatırı sayılır bir solo kariyere de sahip. "Paris 1919" (1973), "Fear" (1974), "Music For A New Society" (1982) ve "Fragments Of A Rainy Season" (1992) Cale'in en önemli solo çalışmaları. 1996'daki "Walking On Locusts" adlı çok da başarılı bulunmayan albümü ise "Hobo Sapiens" öncesi son solo çalışması (bu ilkbaharda çıkan "5 Tracks" adlı EP'yi saymazsak). Bu yedi yıllık ara dönemde Cale daha çok film müzikleriyle uğraşmış. John Cale'in bir yazısında Bob Dylan için kullandığı bir sözcük Hobo Sapiens.

"Hobo" İngilizcede bohçasını sırtına atıp bulduğu vasıtalarla seyahat eden, geçici işlerde çalışan yoksullara, göçebe işçilere verilen ad. Açıkçası, bu ad albümün ruhuna hiç yakışmıyor. "Hobo Sapiens" ancak yerleşik birinin, teknolojiye aşına ve kolayca ulaşabilen, yüksek sanatla haşır neşir, varıl birinin yapabileceği bir albüm. Bir "hobo"nun hayatını belirleyen ve cazip kılan şey belirsizlikse, bu albümün belirleyici özelliği ve en büyük zaafı önceden belirlenmişliği. Denildiğine göre, Cale son iki yılını, kapanıp Pro Tools teknolojisine vakif olmaya çalışmakla geçirmiş ve öğrendiklerinin uygulamasını da bu albümde yapmış. Albümün bu "kontrollü" halinin altında bu teknolojinin de bir rolü var sanırım. Sokak sesleri taklitleri içeren "Reading My Mind" ve "Bicycle" adlı parçalarda bile aslında sokaktan o kadar uzakta bir sound var ki...

Albümün sonuna doğru bu kontrollülük havası biraz, ama sadece biraz kırılıyor. "Letter From Abroad" -ki bence albümün en iyi parçası- ortasından bir çığlıkla yırılıyor. Bu çığlık sanki bastırılmayan, kontrol altına alınamayan birkaç şeyden biri albümdeki. Ardından gelen "Things X", albümün en pop şarkısı "Things"ın başka bir versiyonu ve bu sefer diğer ucun, "deneysellik" bayraktarlığını yapıyor. Bu ikiliyi takip eden kapanış parçası "Over Her Head" ise güçlü finalinin yanısıra "She loves everybody / She'll even love me" dizeleriyle gönül telimizi titreten yegane sözleri ediyor albümdeki.

Başta dönecek olursak, albüm "Zen (And The Art Of...)"la başlıyor. Şarkının adı Robert M. Pirsig'in "Zen ve Motorsiklet Bakım Sanatı" adlı romanına gönderme yapmanın yanısıra, Delaunay, Picasso, Mondrian ve El Greco'ya selam ediyor. Başka sanatçılara ya da eserlere gönderme yapmak post-modernlik göstergesi mi, bilemeyeceğim. Hani "her şey zaten söylendi, o zaman metinler arasında dolaşalım" gibi bir yaklaşım var ya. Her neyse, bu göndermeler bolca var "Hobo Sapiens'te. Bir şarkının adı "Magritte", yani ressam Rene Magritte, bir diğerinin "Archimedes", yani hamamcı/bilimadamı Arşimet. "Caravan", "waiting for Godot" dizesiyle dolaylı olarak Beckett'e, "Twilight Zone" ise doğrudan doğruya Chaucer'a gönderme yapıyor. "Things" adlı şarkıdaki "The thing you do in Denver when you're dead" dizesi adını "Things You Do in Denver When You Are Dead" adlı Warren Zevon şarkısından alan filme atıfta bulunuyor (şarkıya değil de filme atıfta bulunmasının nedeni, Cale'in şarkıdan o sırada haberdar olmaması). Albümün kitapçığında Fransız romancı Alain Robbe-Grillet'den bir alıntı var. Bütün bunlar, bu ad saymalar doğrusu beni rahatsız ediyor. Hem sokağa değil, kütüphaneye açılan bir pencereyi işaret ediyor, hem de saygınlığın adı üzerinden saygınlık peşinde olmayı. ("Okumayı boş ver, sokağa çık" demek istemiyorum tabii ki, "kitaptan alacağını al, sonra onun varlığını unut" gibi bir şey demek istediğim.) Metinler-arasılık denilen şey zaten sanat "bilenler" arası bir oyuna dönüştürüyor. Mesela benim gibi "Delaunay kim acaba?" diyorsanız, bu kapalı dünyanın biraz dışında kalmışsınız demektir zaten. E tabii, herkes her şeyden anlayacak diye bir şey yok, adam da haklı... Bütün bunları söyledikten sonra "Hobo Sapiens"ın pop'la deneysellik arasında orta bir yerde duran iyi bir albüm olduğunu, ama yarına kalmasını, unutulmamasını sağlayacak pek bir özelliğinin de olmadığını söyleyelim. Bir de gizli parça var, ararsanız bulursunuz. Will Oldham'ın "Gauarapero/Lost Blues 2"da sakladığı yere saklanmış bu şarkı da, ama Cale, Oldham kadar sürpriz seven birisi olmadığı için albüm kapağı üzerinde ipucu vermeden duramamış. *Cüneyt Cebenoğan*

ara sıra bir döner kapıyım sanki
Chaplin'in az önce içeri girdiği
ara sıra yarattığı canavardan pişmanlık duyan
Frankenstein gibiyim
ara sıra da tanıdığım kendim gibi
PETER POULSEN

Oldum olası içimde
biri, var gücüyle, hiç
kimse olmamaya
çalışıyor.
ALBERT CAMUS,
Defterler 3

Dünyada kitap yazma âdeti pek eskidir. Yazarlar insanlardan olur; bunların içinde bilgini, erdemlisi olduğu gibi, iyi ve kötü huylusu da vardır. Yazarlar kitaplarını kendi yetenek ve zevklerine göre kaleme alırlar. Okurlar da kendi zevk ve yararlarına uygun kitapları edinirler. Fakat kitaplar içinde o kadar gereksiz, o kadar muzırları bulunur ki, görgü ve bilgisi az olanları aldatır, kötü yola götürür. Böyle kitapları ele almaktan sakınmalıdır. **NECİP ASIM YAZIKSIZ,** Kitap (1893)

SIOUXSIE & THE BANSHEES

The Seven Year Itch

(Sanctuary / Equinox)

Punk biraz gotiğe yanaşmaya başlayınca acılı lezzete bulaşır. Punk'ın o "yok karanlığı"na karşı, varolan bir karanlık içerisinde hareket ediyor. Olmayan bir gelecek söyleminden, varolan bir şimdiki zaman karanlığına geçiyor.

Varolan yaranın kabuğunu kaldırmakla yetinmiyor, oynayarak kanıtıyor. Geleceğin olmadığı değil, karanlık olacağıın altını çiziyor. Eğer bir karamsarlık ve hatta şiddet dolu bir karamsarlıktan bahsedeceksek, bu biraz da Siouxsie & The Banshees'de vücut buluyor. Ve belki de o yüzden, yüzü eskimeş değil ama güzel yaşlanmış bir punk-gotik öyküsü olarak hâlâ heyecanlandırabiliyor.

26 yıllık bir tarihe sahip Siouxsie & The Banshees. Britanya punk'ının nevi şahsına münhasır elementlerinden biri. Dönem punk'ının ve onunla direkt etkileşimli punk sonrası güzergahın öyle bir noktada duruyorlar ki, uğranmadan geçilmeyen bir mesai dairesi oluyorlar: Sid Vicious, 1976'da grubun kurucuları içerisinde. Sonra gene Sex Pistols'dan Steve Jones, Magazine'den McGeoch, Slits'den Budgie, Robert Smith... Ki Cure macerası dahilinde çizdiği imaj konusunda Robert Smith, Siouxsie Sioux'dan epey etkilenmiş görünür.

"The Rapture"dan bu yana, yani yedi yıldan beri bir-iki filme verilen parça dışında bir şey yapmayan bir grup olduğu için, bu beylik hatırlatmaları yapmak gerekli. Grup artık durmuş süzülüşü bir hal içeriyor, ama geçmişin parçalarının sahibinin sesinden tekrar yorumu da önem teşkil ediyor.

Siouxsie & The Banshees, yedi yılın sonunda bu rölanti halinin tüm kaşınıtlarını dökmüş: "The Seven Year Itch". Bir konser kaydı. 2002 temmuz ayının dokuzuncu ve onuncu günlerinde, Londra'da, The Shepherds Bush Empire'daki performanslarının dökümü. İki gün içerisinde yorumladıkları yaklaşık kırk şarkının bir özeti. Bu konserse Nisan-Ağustos 2002 arasında Amerika, Japonya ve Britanya'yı kapsayan turnenin bir ayağı.

Tezgaahlara çıktığında, saltanatlı bir kariyerin sonu olarak da görülen, ilerisi için pek ümit vaat etmeyen, John Cale prodük-

siyonlu 1995 tarihli "The Rapture" albümünün sonrası elbet merak ediliirdi. Elimizdeki kaydın kendi içindeki önemini baki tutarak, şu geçen yıllar içerisinde oturdukları yere gömülüp, kaykılıp, birer ayaklarını koltuğun kolçaklarına atıp kaşınmaktan öte pek gitmemişler sanki. "The Rapture" hüsrânının ardından arayışta oldukları yetmiş yirmi gibi, herhangi bir yeniyle de gelmiyorlar. Ama nedir? Ee, zaten iyi parçalar, okkallı tekrar yorumlar ve özlem. Yorumladıkları parçalar, şaşırtıcı tarihten ilk elde akla gelmeyenler (mesela "Honk Kong Garden" yok). "The Seven Year Itch" sadece sıkı takipçilere gönderilmiş birkaç el ateş gibi görünse de, gruba birazcık aşına olanlar da hedefin içerisinde kalıyor.

Çekirdek ekip değişmemiş: Steve Severin, Budgie ve goth-punk'ın küt hatun kişilerinden Siouxsie Sioux. "The Seven Year Itch" in açılışını, grubun ilk albümü 1978 tarihli "Scream"den iki müstesna parça yapıyor: Siouxsie'nin melodik

feryadı eşliğinde albüme şahane bir jenerik olan "Pure" ve çığ gitar akorları, aksak davul ve düz bir vokalle "Jigsaw Feeling". Bu parçada Siouxsie'nin sesinin artık biraz yaşını göstermeye başladığını fark ediyoruz. Tiz perdelerde kesiliyor, yükseklerle tirmanamıyor. Gerçi arkasından gelen ve sadece John Peel'in programı için kaydettikleri ve 1991'de "Peel Session" kaydı olarak yayınlanan "Metal Postcard" da vokalin daha bir ısındığına, Siouxsie'nin o bildik vokal oynamalarını halen yapabildiğine de şahit oluyoruz. Ve dördüncü parçada o özgün vokalle buluşuyoruz: 1980 tarihli "Kaleidoskope" albümünden "Red Light". Sonra "Lullaby" ve şahane gitar ve davul kalıbıyla '86 yılı "Tinderbox"dan "Lands End". Daha önce hiçbir konserde çalmadıkları söylenen bir B yüzü parça "I Could Be Again". 79 tarihli "Juju" albümlerinin atmosferini indirdikleri, hipnotik ve adına yaraşır bir karanlık içeren, yoğun feedback ve distorsiyon bombardımanı "Voodoo Dolly". Siouxsie'nin ha gayret Diamanda Galas'vari vokali, gırtlak oyunlarıyla 1987 tarihli "Trust In Me" cover'ı. (Sherman biraderlerin bu parçası, Disney filmi "Jungle Book"dan; ilk albümünde Susheela Raman bile yorumlamıştı.) Albümdeki sürprizlerden biriyse bir Beatles/George Harrison yorumu: "Blue Jay Way". (Daha önce, Robert Smith'li günlerinde Beatles'tan "Dear Prudence"ı da cover'ladıklarını hatırlatalım.) Sonlara doğru sıkı punk-rock "Monitor" ve kapanışta "Peek-a-boo".

Bütün parçalar için tek tek bir şeyler gevelemeye hacet yok aslında. Bildiğimiz Siouxsie & The Banshees'in bildiğimiz sadası. Fakat çok iyi bir performans. İyi bir kayıt. Gitarda iyi bir Knox Chandler, davulda iyi bir Budgie, basıyla iyi bir Severin ve tabii ki sırf orada oluşuyla tüm zaafırlarını bertaraf edebilen bir Siouxsie Sioux.

Cem Sorguç

IGGY POP

Skull Ring

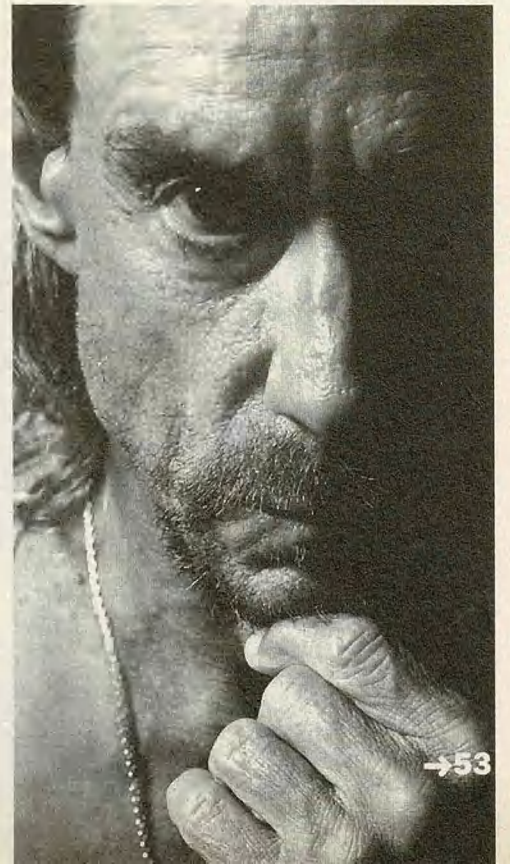
(EMI)

"Skull Ring"de göze çarpan ilk özellik: Iggy Pop, onca yıldan sonra yeniden Ron ve Scott Asheton'la, yani The Stooges'la beraber. Bir nevi Velvet Underground'a, Crazy Horse'a dönüş, yeni garaj nağmelerinin habercisi... Dört şarkıda dinozorlarla teşriki mesai ederken Iggy, diğer şarkılarda kendini gençlere—mesela Green Day'e, Sum 41'a—emanet ediyor. Elektro-punk'çı Peaches de Iggy'ye eşlik ediyor ama, sanki en iyi iş çıkaran, altı şarkıda Pop'un arkasına geçen turne orkestrası The Trolls. Şarkıdaki gibi "Dead Rock Star" olmak yerine, gençlerden yaşlılara köprü kuran Iggy, dolu dolu yaşayıp mirası kendi elleriyle devrediyor... Neil Young nasıl grunge'cılarının babası olduysa, bu gidişle Iggy

Pop da galiba nu-metal'cilerin, biraz da yeniyetme punk'çıların babası olacak. Biz asıl "Avenue B"den memnunduk—gürültülü gitarlar içindeki tek akustik, bluesy vokalli, sözlerin niteliği bahsinde albüme çita atlatan "Til Wrong Feels Right" in da belki o yüzden hastası olduk—, ama gümbür gümbür gitarlarla şakalaşır atışarak ilerleyen bu punk-metal çeşnili Iggy vitalitesi de inkâra gelir şey değil. Ama tekrara da gelmiyor: O dolu dolu yaşamının içinde "Avenue B"deki bilgelikten ziyade arabalar, —Keith Richards'ın alâmeti farikası— kurukafa yüzükleri, ateşli ve seksî çıtırlar var. İki çorba kaşığı da Amerikan işi toplumsal eleştirir... Sanki kapısı uzaktan kumandayla açılan, içerisi deri toplu bir garaj artık bu...

Açılışı iyi yapan "Little Electric Chair", "Perverts In The Sun", "Sugarbabe", "Little Know It All", "Whatever", aradan sınırlan

"Rock Show", "Motor Inn", süper tonlamasıyla "Inferiority Complex", albümü gayet iyi kapatmayı beceren ve son dakikada sevindiren "Blood On Your Cool"... Hepsi kendine göre bayağı iyi, dinamik şarkılar. "Skull Ring", "Fun House" a, "Raw Power" a pek o kadar yaklaşıyorlar, ama yine de başka sıklıkta gayet iyi iş görececek şarkılarla dolu "Skull Ring". Çok çok iyi düzenlemeler, köpek gibi havlayan, riff'leri makinale gibi atan ham gitarlar, gazı kökleyen bir vokal, ama bir boşluk duygusu da bırakıyorlar. Belki de biz yaşlandık. Ne gam, istiyoruz ki Iggy de yaşlansın, ama geriye doğru, mesela David Bowie'yle çalıştığı yıllara, "Lust For Life" in, "New Values" un, "Soldier" in zamanlarına doğru... Şu devrin hakim algısı ve MTV'yle haşır neşir olmayı seven müziği bildiğimiz Iggy'yi kaldırıyor, en azından içeriği hafif kaçıyor... *Merve Erol*

Saflıkla şerefendirilmiş olanların yazdığı harfler açık olur, kelimeleri büyüyerek gider. Çünkü bunların kalbi de açıktır, kolayca teslim olurlar. Bunlar daima taşan kalp gibidirler. İçlerindeki her zaman süzülür, sızdırılır.

NECİP ASIM YAZIKSIZ, Kitap

– Gerçek hayat benimkinin yanında bir hiç, diyordu aynaya baktığında. Ayna da yanıt veriyordu: – Seninki de gerçek hayatın yanında bir hiç.

HAKAN GÜNDAY, Zargana

1. Babylon'da Marcos Valle konseri

2. Sigur Ros'un MTV ödüllü "Untitled 1" klibi. (www.sigur-ros.co.uk adresinden seyredebilirsiniz.)

3. MTV Music Awards'da Travis'in çıplak savaş protestosu ve Kraftwerk'in performansı.

[iyi ki GÖRDÜK DUYDUK (kısım)]

JANE'S ADDICTION

Strays

(EMI)

Uzun zamandır ortalarda görünmeyen Jane's Addiction, hafızalardan silinmesi zor bir grup, bir dönemi kapayıp bir dönemi açan, hazırlayan tarihsel dönemeç figürlerinden biri. 1980'lerin Los Angeles'ında Jane's Addiction, punk'tan geçen, goth'a varan, metal'le arayı soğutmayan, Led Zeppelin'in riff'lerini, Velvet Underground'un karanlığını devralan, funk gitar davetkâr, müzikal açılımları cesur bir gruptu. 1980'lerin Los Angeles'ında, yani heavy metal'in –özellikle "glam"lisinin, yani Mötley Crüe'nun, Stryper'in, David Lee Roth'un– merkez üssünde. Sözleri, vokali üstlenen Perry Farrell'in o sarışın kabank saçlar, tayılar arasında hatırı sayılır bir karizması vardı. Bir konser albümünden sonra 1988'de "Nothing's Shocking", 1990'da gelen, başyapıtları adedilen, liste başlarını mesken tutan "Ritual de lo Habitual", grunge'a ısınma turları yapan Amerika'da bir ara dönemin, bugün terminolojide hâlâ sorunlar yaratan "alternatif" döneminin zeminini hazırladı. "Alternatif" dediğimiz şey, uzun yıllar Jane's Addiction'la yan yana anıldı, galiba hâlâ öyle. Fakat tam "Ritual de lo Habitual"la zivedeyken, madde problemleri, kişilik uyumsuzlukları gruba uzunca bir mola verirdi, herkes kendi işine gücüne döndü. Farrell, birçoğularınca Jane's'in devamı gibi görülen, ama onun coşkısına varamayan, belki de en büyük talihsizliği bu mukayeseye mahkûm kalmak olan Porno For Pyros'u kurdu: Gitarı David Navarro'suz bir Farrell da o kadar göz doldurmuyordu. Farrell'in bir başka işi de, Lollapalooza turnesi için koşuşturmakta bu yıllar boyunca.

Yedi yıl aradan sonra yayınlanan konser albümü "Kettle Whistle" belki bugünler için haberciydi, ama üçüncü stüdyo albü-

mü "Straits" için de bunun üzerinden altı yıl geçmesi gerekti. Ömrü kısa, ama namı büyük bir grup için hızlı bir "comeback" oldu "Straits": Pink Floyd'un "The Wall", Lou Reed'in "Berlin" albümlerinden hatırlanacak Bob Ezrin'in prodüktörlüğünde hazırlanan albüm Amerika listelerine 4 numaradan girdi, daha ilk haftasında 110 bin sattı...

Ama "Straits", tartışma yaratmaktan da uzak kalmadı: Rock'n'roll şarkısını dönüştüren, belki de aslına rücu etmesine katkıda bulunan –mesela sürprizlere açık tutan, parçanın tansiyonunun klişelere dayalı kalmasını engelleyen, en bildik örneklerle ikinci nakarattan sonra geleceğine kesin gözüyle bakılan gitar solosunun ezberini şaşırtan– grup, şarkı sürelerini standartlaştırarak, sözlerde eskinin provokatif köklerini hafif budayarak adeta geri adım atıyordu, sakıngan, çekimser oynuyordu. "Price I Pay" olmasa, "Hyper-sonic" in ritmi kalbi yerinden öyle matkap gibi sökülmese, David Navarro gitarla üfletini bunca geliştirmiş olmasa, kim bilir, Jane's Addiction'ın kimi sıkı takipçileri de haklı çıkacak belki. Ama "Straits"de "alternatif"çileri de tatmin edecek çok şey var. En önemlisi, bunlar, kendilerinin yeniden ürettiği, rock şarkısına böylece can verdikleri standartlar; bir sürü rock grubunun bugün ayaklarını yere sağlam basışında onların büyük payı var. "Alternatif" lafının kaderini belki bizzat yaşıyorlar: Bir "tez"e karşı "anti-tez" oldular, bir "sentez"i vücuda getirdiler. Vazifeleri şimdilik tamam olduğuna göre, alternatif filan olmadan, sentezin topraklarında yaşayabilirler.

90'lar da 80'ler gibi retro sathı mailine girdiğinde Jane's Addiction hepten el üstünde tutulacak. O vakti yaşayıp duyanlar "Straits"e bigane kalmayacaklar, daha genç olanlar CD'nin arka kapağındaki 2003 ibaresini daha rahat dikkate alabilirler... *Merve Erol*

THE RAVEONETTES

Chain Gang Of Love

(Sony Türkiye)

Esprî konusu belli: "The artikelli, –s takılı gruplar" klişesi. Öyle ki, artık kabak tadı verdi. Bardağa dolu tarafından bakarsak, bu gruplar sayesinde punk/garage rock'u mainstream radyo ve televizyon kanallarının gündüz kuşaklarında dahi işitir olduk.

The Raveonettes, müzik alanında bir üçüncü dünya ülkesi sayılan Danimarka'dan gelen ve "imaj her şeydir" yaklaşımlarıyla nereden baksanız bu retrofetisistik dalga içinde etüd edilebilecek bir düo. Geçen yıl çıkan EP'leri "Whip It On" a bayılmış, film-noir havalı video klipleri "Attack Of The Ghost Riders" in kitsch'liğinden gözlerimizi alamaştık. "Whip It On", statik feedback' in alttan alta yağ gibi aktığı, Sune Rose Wagner' in fazlasıyla Jim Reid' i andıran vokalinin bu noise' un üstüne cuk diye oturduğu, My Bloody Valentine' in 80'lerdeki sound' unu anımsatan, birbirine benzeyen, ancak şahane sekiz şarkıdan oluşan bir kayıttı. Sevmiştik sevmesine de, onlardan bir başyapıt beklemiyorduk. Ve bizi şaşırtmadılar. İkili, müziklerinin önüne bazı teknik kısıtlılıklarla set çekmiş: Şarkılar üç dakikadan uzun olmayacak, mono kaydedilecek gibi maddelerden oluşan bir liste. "Whip It On" b-flat minörde çalınmış ya, ilk albüm "Chain Gang Of Love" da b-flat majörde kaydedilmiş, marifetmiş gibi. Yaratıcılıklarını sıkı sıkıya bağlandıkları dogmalarla sınırlayan bir gruptan çok şey bekleyemezsiniz, ancak Jesus And Mary Chain muadili gruplara gönül indiriyorsanız, Raveonettes kulak vermeniz gereken bir grup.

Adını anmadan olmaz, evet, Jesus And Mary Chain, grubun en çok benzetildiği, yanlışlığı referans. Onları öyle seviyorlar ki, bu yakıştırmanın hiç gocunmuyorlar, Black Rebel Motorcycle Club gibi triplere girmiyorlar. BRMC ilk albümlerinde, JAMC' in "Honey's Dead" albümleri dönemine ne kadar öykündüyse, Raveonettes de "Psychocandy" ye o kadar takılıp kalmış. Miksi bile 80'lerin o güzelim başyapıtını kotaran Alan Moulder' a ait! Mesela "Remember", "Psychocandy" nin ilk şarkısı "Just Like Honey" e öyle benziyor ki, "ilham" adı altında bu yoğun taklit etme durumları bir "Psychocandy" pastişine dönüşecek diye korkuyoruz dinlerken. Neyse ki, "başka referanslarla" renklenip giderek eni konu yakışıklı bir albüm halini alıyor. Hep JAMC' in müziğine atfolunan bir formül vardır: "Beach Boys melodilerini al, Velvet Underground' un sonik şiddetiyle çarp." Eski Blondie albümlerinin prodüktörü Richard Gottehrer de bu formüle sadık kalmış, 60'ların en ketenhelva surf pop/kız vokal grubu melodilerini alıp, bir blender' dan geçirmiş. Mono-stereo çarpıştırmalarından metalik, neredeyse tenek cızırtılar çıkarmak, bas' in drone' uyla sık sık kulak tırmalaması da albüme doğal bir hava vereceğiz diye yapılan fazlasıyla zorlama cinliklerden. Sune Rose Wagner' in sesi, grubun artık daha fazla şarkı söyleyen güzel kadını Sharin Foo' nun sesiyle çok hoş bir ikililik yaratmış. Kevin Shields-Bilinda Butcher, Frank Black-Kim Deal ikilileri kadar iyiler. Şarkılar çok kısa, başlamalarıyla bitmeleri bir oluyor. Biraz uzun tutulsa öyle güzel bir albüm olacaktı ki "Chain Gang Of Love".

Fazla iyi niyetle yaklaşmaz, yüzde yüz samimiyet aramazsanız, bir stüdyo harikası olup da 4-track demo' da kaydolmuş gibi yapan, geç 50'lerin "Asi Gençlik / Rihtımlar Üzerinde" temalı artwork' ıyla hesap kitap parlayan bu küstah proje grup/ albüm' den bir kâim alabilirsiniz. *Görkem Daşkan*

1. Geçen ay 61. sayfadaki Jacques Brel'le ilgili çerçeve yazıda, bir beyin blokajı sonucu, Van Gogh'la Gauguin'i karıştırmışız. (Valla, Pink Floyd'la Led Zeppelin'i karıştırmak gibi bir şey.) Brel gibi Markiz adalarında yaşayan ressam Van Gogh değil, elbette ki Paul Gauguin. 2. Gayd sayfasındaki aralık konserleri haberinde, bu sefer de bostanlar birbirine girmiş. 6 Aralık'taki Blondie konseri Caddebostan Gösteri Merkezi'nde değil (öyle bir yer yok), elbette Bostancı Gösteri Merkezi'nde. 3. Johnny Cash sayfasındaki o meşhur fotoğraftan bir resimaltını esirgemişiz... Cash, yandaki el hareketini, 1969 yılında, San Quentin hapishanesindeki konserinde gardiyanlara yapıyor...

İnce fikir sahiplerinin yazısı ince olur. Çünkü bunlar ayrıntıları incelerler. **NECİP ASIM YAZIKSIZ**, Kitap

Madem ki onun da elleri
Ve yeleşti var
Elbet o da ellerini
Yeleşimini cebine sokar
Öyle gezer sokakta

SABAHATTİN KUDRET AKSAL

THE AMERICAN ANALOG SET

Promise Of Love

(Tiger Style Records)

Roll'un ilk sayılarında birinde, Erdir Zat'ın Türkiye'de rock üzerine yazdığı bir yazı, "rock ve pop arını"na dair nefis bir tespiti barındırmaktaydı. Özetleyecek bir cümleyi alıntılarsak: "Rock tekilliğimiz, pop çoğulluğumuzdur." Toplamda müzik, hayatımızın tekil ve çoğul bölümlerine çoğu zaman eşlik ettiğinden, ona hem özgün, hem de ortak film müziğimiz sıfatını uygun görebiliriz herhalde. American Analog Set de, sanki bunun bilinciyle, 90'ların ortalarından beri başta Slint'in, sonrasında Swell, Karate vb.'nin izinden sessizce ve hakikaten sessiz bir fon müziği icra ediyor. Bahsettiğimiz Beyoğlu'nun fon müziği değil tabii, geldikleri yerin, yani Amerika'nın güneyinin, Austin'in şehiri müziği. Yaptıklarındaki "Amerikalı" tarafı, açıkça, bu. "Analog"luk nereden geliyor dersiniz, şarkıların teybe kaydetmek gibi iptidai ama başarılı bir yöntemle oluşturuyorlar albümlerini.

Kapağında "gönderene iade" damgalı, adres kısmının üstü çizilmiş, kendilerinin yolladığı görülen bir zarf bulunan "Promise Of Love", iki sene önce daha iyi tanınmalarını sağlayan "Know By Heart" sonrası ilk albümleri. Uzun bir döngüsel intro'ya sahip "Continuous Hit Music"le açılan albüm ilerledikçe, enstrümanları sanki dokunmak su-

retiyile çaldıkları farkediliyor. Kusursuz bir uyum da işin içine girince, ortaya "Hard To Find" ve "The Hatist" gibi naif güzellikler çıkıyor. Ara sıra davulun hem gong hem de kilise çanını anıstıran zili, ksilofonun ve kemanın içe dönük sesleri görüntüye giriyor. Dolambaçlı şarkı isimleriyle (eskilerden bir örnek: "Umut Elmasını Kapıda Takoz Niyetine Kullanmak") artık pek yer bulmuyor. Ve ilginç bir deneme olan son şarkı "Modern Drummer", yavaş ve sessiz bir ayınla başladıktan sonra biten plak çitirtisine ve en sonunda da ilk şarkı "Continuous Hit Music"e dönüşerek, albümü bir "halka" haline getiriyor. Sonuçta sekiz nakaratsız şarkıyla diyeceğini diyor, bu ince işlenmiş albümü de zincirlerine -tereddütsüz- ekleyerek kapıdan çıkıyor Amanset. Zaten gayeleri, bir büyük esere doğru koşmak değil, rahatsız edilmeden "minimal indie" denebilecek müzikler yaratmak. *Başar Uğur*

DAVE CLARKE

Devil's Advocate

(Skint)

Dave Clarke, bir tekno DJ'i ve prodüktörü. Ama herhangi biri değil, tüzü yaratan, yıllar içinde yön veren ve hep bir adım ileride olanlardan.

1989'dan itibaren her geçen yıl artan sayı ve kalitede single'lar yayınlamaya başladığı yönüne göre gelişen dans müziği piyasasında saygın bir yer edindi. 1996'da o zamanlar için bir tekno DJ'inden beklenmeyecek bir hareket yapıp bir de albüm yayınladı ("Archive One"). Yıllar önce "Archive One"ın bünyemize ve dans müziği dünyasına etkisi nasıl olmuştu, belki bu yazının konusu değil, ama kısaca bir devrimdi diyebiliriz. Öyle ki, o albümden bazı parçalar tekno DJ'leri tarafından hâlâ orijinal halleriyle çalınıyor. Yeni albümü şöyle bir dinlediğimizde, öncelikle Clarke'ın tarzında bir tutarlılık görülüyor. Zaten "Archive One"daki parçaların ve yıllar boyunca yayınladığı eserlerin tümünde bu tutarlılık (veya tarz) Dave Clarke'ın bir nevi müzikal imzası olmuş. Tabii bu bir yandan da aslında Clarke'ın yeni albümde bugüne kadar yaptıklarından pek farklı bir şey yapmadığı anlamına da geliyor mu, evet, bence geliyor.

Öncelikle dans müziği adına mükemmel bir albüm var elimizde, cidden çok başarılı (yani insanın kanını kaynatan) parçalar içeriyor -ki bunlardan en güzeli "Way of Life" single olarak yayınlandı. Ama ne Dave Clarke, ne de dans müziği adına çok fazla yeni bir şey yok albümde. Dans müziği albümlerini çok yönlü değerlendirmek lazım tabii, albüm sanatçının önceki çalışmalarının bir derlemesi, toplaması olabilir mesela (bu albüm için geçerli değil bu) veya single'lara koymadığı türden parçaları albüme koyabilir, yeni bir şeyler deneyebilir. Ama bu albümde Clarke sadece mevcut türler üzerinde başarılı bir gezinti yapmış, elektro parçaları dışında da konsept olarak "Archive One"dan çok ileride bir albüm olmamış, hatta daha geride bile diyebiliriz. İlk albümdeki açılış parçası "Rhapsody In Red", sonraki "Protective Custody" veya "The Woki" gibi şaşırtıcı parçalar bu albümde yok... En belirgin farklılıkta, Clarke'ın bu albümde electroclash (olarak bilinen tarzda) bazı parçalar yapmış olması. İlk başta "galiba Clarke da kendini electroclash dalgasına kaptırmış" diye düşündürüyor. Ama bir yandan da "electroclash'ın popülerleşmesinde Clarke'ın 1996'dan bu yana yayınladığı parçalarının etkisi nedir" diye sormak lazım. Electroclash belki Dave Clarke'dan sorulmuyor ama, onun yaptığı parçaların ve remikslerin de bu tarzın popülerleşmesinde önemli etkisi var. Mesela Clarke'ın 2000'de yaptığı "Naive Song" (Mirwais) ve "Kernkraft 400" (Zombie Nation) remiksleri bu etkinin bazı güzel örnekleridir. Daha sonra da, 2002'de bir "La La Land" (Green Velvet) remiksi yaptı ki, electroclash'ın dans müzik piyasasında gündemin tam ortasına oturmasında en büyük katkısı olan parçalardan biridir bu (çalmayan DJ kalmamıştır herhalde). Ama bütün bunlara rağmen, albümde "She'd In Parties" gibi bir parça olmasını eleştiriyorum, ucuz bir Ladytron cover'ı gibi duruyor...

89'dan beri elektronik dans müziği üreten bir sanatçı Dave Clarke. Diskografisine bakarsak, en üretken zamanlarını da 93-97 arasında yaşamış görünüyor. Son dört-beş yıldır aslında müziğinin ne kalitesi ne de yenilikçi yönü zayıfladı, ama üretimi azaldı biraz. Bir yandan da kendisi önemli bir DJ ve bu süre boyunca DJ'lğe ağırlık vermiş olsa gerek. Ne de olsa DJ'lik dans müziği aleminin daha şenlikli yönü, "sex, drugs & rock'n roll" tarafı sayılır. Anlaşılan bu albüm, Clarke'ın şimdiye kadar sepetinde biriken, ama bir şekilde yayınlama fırsatı (veya enerjisi) bulamadığı parçaların topluca ortaya çıkarmasına vasita olmuş. Bu açıdan bakınca belki yeni bir şey yok, ama ne olursa olsun güzel bir albüm, dinlerken yerinizde oturtmaya türden! *Harun İzer*

THE SHINS

Chutes Too Narrow

(Sub Pop Records)

The Shins'in sesinden önce ismi çalındı kulaklarımıza. Galiba 2002 başıydı; güzelliği basitliğinden kaynaklanan her indie-pop grubuyla ilgili okuduğumuz eleştiride The Flaming Lips ya da Mercury Rev gibi tanınmış referansların arasında The Shins ismine de rastlıyorduk. Grubun "Oh, Inverted World" albümünü

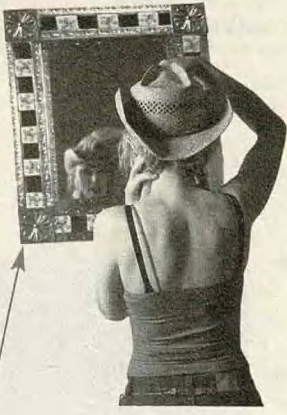

dinlemek sonradan nasip oldu ve The Shins isminin bu kadar sık gözümüze çarpmasının sebebi açıklığa kavuştu. Gerçi çok sıkı bir enstrüman yelpazesine çalışıyor ve 60'ların güneş-pop'unu

anımsatırken az da olsa kendilerini tekrar ediyorlardı ama, yarattıkları melodiler o kadar tanıdık ve zehirliydi ki, karşı koymak imkânsızdı. Sözü, "Oh, Inverted World", barındırdığı "Know Your Onion" ve "Girl On The Wing" gibi şarkılarla 2001'in sürpriz yumurtası oldu.

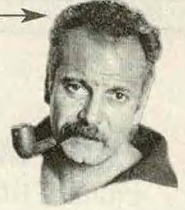
"Chutes Too Narrow" ilk dinleyişte insanı coşkuyla havaya ziplatan bir albüm, kalite açısından ilk albümün bir parmak üstünde ve daha çeşitli alanlarda ve enstrümanlarla deniyor şansını. İlk dinleyişte şarkılara eşlik etmeye başlamak bir yandan da tehlikeli, etkisi yavaş yavaş büyüyen ve kaleyi içten fetleden albümlerin zamana karşı koyma konusunda daha başarılı olduğu tecrübeyle sabit. "Kissing The Lipless", "Saint Simon" ve "Turn A Square" ilk albümde az rastlanan bir enerji salarken, "Young Pilgrims" ve "Pink Bullets" grubun bastırılmış kömürserliğini ve kuşkuçuluğunu ortaya koyuyor. "Oh, In-

verted World"ü belki de kült haline getiren lo-fi prodüksiyon genel hatlarıyla korunmuş ama, ilk albümde şarkıların üstündeki hafif sis bulut ortadan kaldırılmış, bu sayede şarkıların içine girmek çok daha kolay hale gelmiş. "Chutes Too Narrow" birkaç kez dinleyince kendinizden şüphe duymaya sebep olan albümlerden; bütün melodiler gerçek olamayacak kadar iyi, içiniz kıpır kıpır, ama bir yerden sonra bir kez daha dinlemek istemiyorsunuz albümü, ne olduğunu anlayamıyorsunuz. Galiba sizi reddeden sevdiğinizin peşinden koşarsasına ilk dinleyişte içselleştiremediğiniz şarkılara kapılıp gitmek daha riskli, ama ödülleri daha büyük olan bir tecrübe. Tek yapabileceğimiz "Fighting A Sack"i bir kez daha dinleyip masum olduğumuzu tekrar hatırlamak ve yüzümüze bir gülümseme yerleştirmek. Tabii yanına bizimde bombalar patlar ne kadar gülümseyebilirsek o kadar. *Yiğit Atılcan*

ON ŞARKI

- Axelle Red** Je me fâche
The Fall You Haven't Found It Yet
Georges Brassens La non-demande en mariage
Göksel Firar
Gülden Karaböcek Kumarda Kaybettim Aşkta Kaybettim
Ian Dury Sex and Drugs and Rock and Roll
Kylie Minogue Slow
Latif Doğan Küstüm
Serge & Charlotte Gainsbourg Lemon Incest
Zaliha Beklenmeyen Misafir

ROLL DİSKO OTUZ

YIRMI ALBÜM

- Beastie Boys** Licensed To Ill
Blondie The Curse Of Blondie
Blur Think Tank
Çar Nawa Mak
David Bowie Reality
Duman Konser
Hakan Kurşun Kütle
Jacques Dutronc Madame L'Existence
Joe Strummer & The Mescaleros Streetcore
Lucinda Williams Essence
Lhasa The Living Road
Natacha Atlas Something Dangerous
Pamela Eger Dinlersen...
The Pretenders Loose Screw
Robert Wyatt Cuckooland
The Star Spangles Bazooka!!!
Timuçin Şahin Slick Road
Warren Zevon The Wind
White Stripes Elephant
Yıldız Tilbe Yürü Anca Gidersin

YAĞMURLU ŞARKILAR

- A Hard Rain's A-Gonna Fall - **Bob Dylan** • After The Rain - **Bruce Cockburn** • Bir Yağmur Masalı - **Hardal** • Bu Sabah Yağmur Var İstanbul'da - **Mazhar Fuat Özkan** • Cold Rain - **Crosby Stills & Nash** • Coloured Rain - **Traffic** • Dry The Rain - **Beta Band** • Driving Rain - **Paul McCartney** • Fire and Rain - **James Taylor** • I Hear The Rain - **Violent Femmes** • Il pleut - **Edith Piaf** • Il pleut - **Jacques Brel** • In The Rain - **Madness** • It's Raining - **Peter Paul & Mary** • It's Raining Again - **Supertramp** • La pluie fait des claquettes - **Claude Nougaro** • Let It Rain - **Tracy Chapman** • Naked In The Rain - **Crosby & Nash** • Nisan Yağmuru - **Ferdi Tayfur** • Ocean Rain - **Echo & The Bunnymen** • Occasional Rain - **Cliff Richard** • Out Of The Rain - **Patricia Kaas** • Purple Rain - **Prince** • Rain - **Beatles** • Rain - **Jose Feliciano** • The Rain Came Down - **Steve Earle** • Rain Dogs - **Tom Waits** • Rain On Tin - **Sonic Youth** • Rain Song - **Catherine Ribeiro** • Rain Song - **Led Zeppelin** • Raindrops Keep Falling On My Head - **Manic Street Preachers** • Raingods Dancing - **Fish** • Raining Revolution - **Arrested Development** • Red Rain - **Peter Gabriel** • See The Sky About To Rain - **Neil Young** • Singing In The Rain - **Gene Kelly** • Steel Rain - **Chriss Cornell** • Still Falls The Rain - **Roxy Music** • Tiens, il pleut - **Charles Trenet** • When The Rain Falls - **Suede** • Why Does It Always Rain On Me - **Travis** • Yağan Yağmur - **Esin Afşar** • Yağma Yağmur - **Ilhan İrem** • Yağmur - **Bülent Ortaçgil** • Yağmur - **Mine Koşan** • Yağmur Çişelerken - **İnci Çayır** • Yağmur Duası - **Biricik** • Yağmur yağar her dereler sel alır - **Hisarlı Ahmet** • Yağmur Yağmıyor - **Mehmet Güreli** • Yağmurda Bu Gece Sensiz - **Alpay**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Michael Jackson** Number Ones
2. **Busted** A Present For Everyone
3. **Dido** Life For Rent
4. **Red Hot Chili Peppers** Greatest Hits
5. **R.E.M.** In Time -The Best Of 88-03
6. **Kylie Minogue** Body Language
7. **Beatles** Let It Be... Naked
8. **Blue** Guilty
9. **Bryn Terfel** Bryn
10. **Sherly Crow** The Very Best Of...

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Westlife** Mandy
2. **Girls Around** Jump
3. **Alex Parks** Maybe That's What It Takes
4. **Busted** Crashed The Wedding
5. **Lemar** 50:50 / Lullaby
6. **B. Spears ft. Madonna** Me Against The Music
7. **Kevin Lyttle** Turn Me On
8. **Outkast** Hey Ya
9. **Fatman Scoop & Crooklyn Clan** Be Faithful
10. **Pet Shop Boys** Miracles

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Jay-Z** The Black Album
2. **"Tupac: Resurrection"** (Soundtrack)
3. **G-Unit** Beg For Mercy
4. **Josh Groban** Closer
5. **Toby Keith** Shock'n Y'All
6. **"Now 14"** (Various Artists)
7. **Sarah McLachlan** Afterglow
8. **Kid Rock** Kid Rock
9. **Pink** Try This
10. **Sherly Crow** The Very Best Of...

Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?

KÖSTEBEK / Halep Pasajı

1. **Almora** Kalihora's Song
2. **Rasmus** Dead Letters
3. **Travis** 12 Memories
4. **Starsailor** Silence Is Easy

DECODED / Atlas

1. **Fuat** Hassickdir III
2. **Tim Hecker** ...presents Radio Amor
3. **Rechenzentrum** Director's Cut
4. **Dillinja & Lemon-D** Killa Hertz

JACK / Kadıköy

1. **Wolfgang Puschnig** Roots & Fruits
2. **Ben Harper** Diamonds On The Inside
3. **Brian Eno** Nerve Net
4. **Marcus Miller** M²

KARGA / Atlas

1. **Rasmus** Dead Letters
2. **"Verve / Remixed II"**
3. **Nitin Sawhney** Human
4. **Techno Roman Project** Feleque

MELEK / Beyoğlu

1. **Mich Gerber** Embers Of Love
2. **Nina Simone** Sinnerman
3. **Janis Joplin** Mercedes Benz
4. **Göksel** Firar

GİZLİ BAHÇE / Beyoğlu

1. **Moloko** Time Is Now
2. **Console** Rocket In The Pocket
3. **Swayzak** Make Up Your Mind
4. **Iggy Pop & Françoise Hardy** I'll Be Seeing You

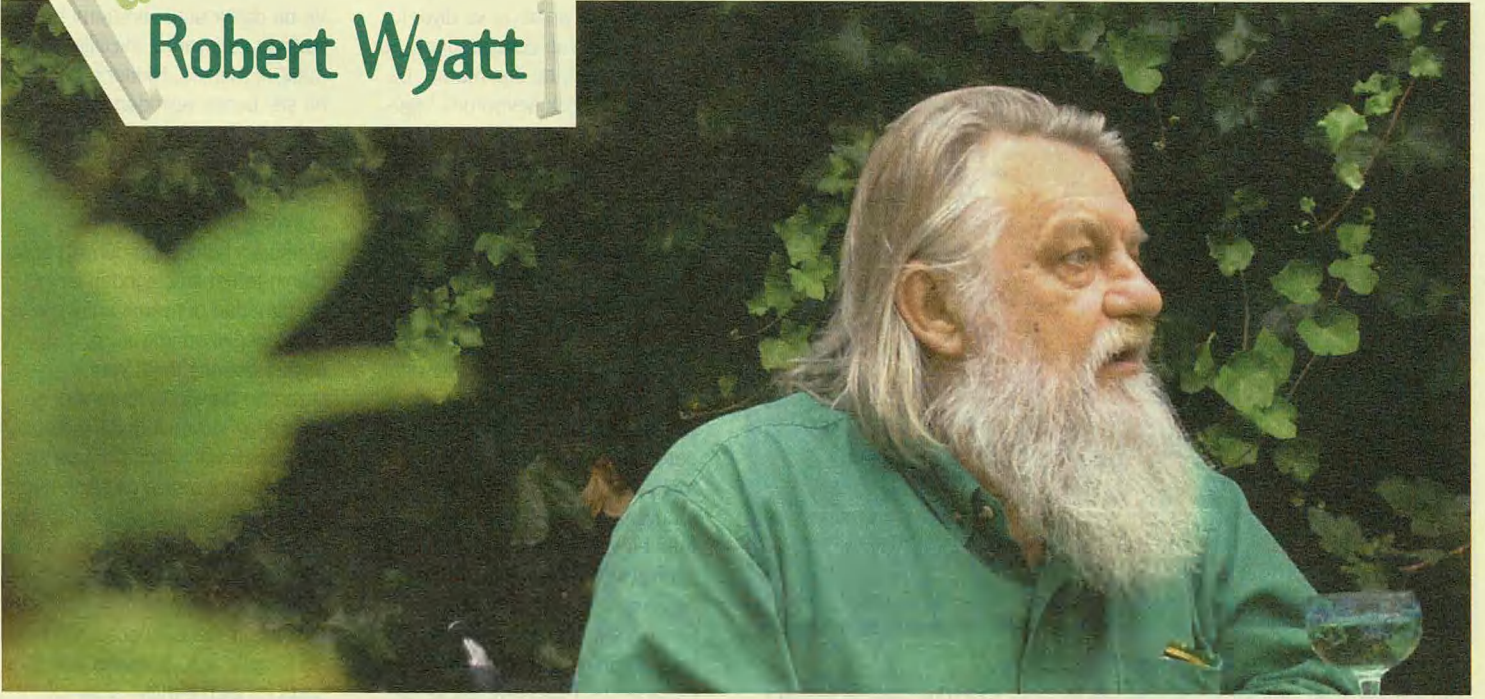
KARGA/ Kadıköy

1. **Beth Orton** Daybreaker
2. **Smoke** Song
3. **Joe Strummer & The Mescaleros** Tony Adams
4. **Four Tet** She Moves She

TRIP / Kadıköy

1. **The Rapture** House Of Jealous Lovers
2. **Placebo** Daddy Cool
3. **LCD Soundsystem** Losing My Edge
4. **The Strokes** Meet Me In The Bathroom

Robert Wyatt

Hiçbir kalıba, hiçbir kategoriye sığmayan bir adem... Caz, rock, psikedelia, minimal nağmeler, Akdeniz, Afrika, deney deney üstüne... Davul, vurmaları, tuşlular ve melek gibi bir ses... 60'ların ortalarından bugüne, bazen ön saflarda, bazen gölgede... Şair, melodist, marksist... "Strange Fruit" in, "Shipbuilding" in, "Biko" nun, "Enternasyonal" in müthiş yorumcusu... Kendini epeyce özlettikten sonra "Cuckooland" albümüyle çıkagelen modern müzik aleminin baba erenlerinden Robert Wyatt'a bir telefon çakıp uzun uzun muhabbet ettik, dere tepe düz gittik.

HARİKA HAYALETLER

Londralısınız; kimi tutuyorsunuz? Chelsea'yi mi, Arsenal'i mi?

Robert Wyatt: Arsenal'i.

Joe Strummer da Arsenalliydi...

Öyle mi? Arsenal bir Londra fenomenidir. Bir saniye, gidip bir sigara alayım. (*Guardian gazetesi günde üç paket içtiğini yazıyor*) Kusura bakmayın, tiyakılık işte. Arsenal'den bahsediyorduk, değil mi?

Aslında Strummer'dan bahsediyorduk...

Clash'in patladığı günlerde çok yoğun çalışıyordum ve daha çok dünya müziğiyle ilgiliydim. Doğru dürüst dinleyemedim onları, ama haklarında çok olumlu şeyler duydum, kıyak herifer olduğu belli. Özellikle Strummer. Mühim insan. Fikirleri, tarzı, tavrı...

Son albümünü, "Global A Go Go"yu dinlemiş miydiniz?

Maalesef, ama güzel isimmiş...

Yeni albümünüz "Cuckooland" de bizim favori parçamız "La Ahada Yalam", sizinki hangisi?

Benimki de "La Ahada Yalam". O kadar güzel çaldılar ki... Gilad Atzmon, İsrail doğumlu bir Britanya yurttaşı. İsrail ordusunda da görev yapmıştı. İsrail'i terketmesinin sebebi, o klastrofobiye tahammül edemez hale gelmesi. İsrail ordusunun ruhsal narsizminden bunalmıştı. Sürekli kendi kabilesine tapınmak istemedi. Müzik tahsil

yapmış. Cazi, Arap müziğini, Türk müziğini iyi biliyor. Onun için bu kadar ilginç bir caz klarnetçisi. Dünyanın birçok yerinde bu tür melezmeler revaçta. Ama Gilad, kökleri Doğu Akdeniz kültüründe olan bir müzisyen. Yahudi ve Arap. Ve tabii kaçınılmaz olarak Osmanlı. Bu tarih müziğinde temayüz ediyor, bu da klarnet çalmasını müthiş zenginleştiriyor. Gilad'ın "La Ahada Yalam" ı çalışında bir Osmanlı-Türk havası hissediliyor. Avrupa dışı bir armonik unsur var, aynı zamanda gelişmiş bir yapı, Akde-

Fikirler bir ortam yaratır, eğer üşüyorsanız sizi ısıtır. Bir şeyi anlamanızın verdiği bir sıcaklıktır. Fazladan bir mum yakmak ya da avizeye bir ampul eklemek gibi.

niz'in herhangi bir yerinde bir folk ezgisi olabilecek sound'da. Türkiye, Yunanistan, İtalya, Fransa; gitar kısmı o ülkelerden herhangi birinden olabilir. Ya da ortada bir yerden, Malta ya da Sardunya'dan. Armoni yapısı itibarıyla. Batı kulağının aşına olduğu bir ezgi, aynı zamanda kesinlikle Avrupalı değil.

"Lullaby For Hamza"yı (Hamza'ya ninni) dinlerken Gilad Atzmon'u düşündük ister istemez, intihar bombacıları hakkında neler geçiyor aklından acaba diye. Hamza, şarkıdaki öyküye göre, ilk Körfez Savaşı'nda doğmuş, şimdi 12 yaşında olmalı. 12 yıldır bütün gördüğü, savaş, ambargo, yeniden savaş ve şimdi de işgal. İnsan merak ediyor, bundan üç-dört yıl sonra Hamza nasıl biri olacak? Pekâlâ bir intihar bombacısı olabilir...

Muhtemelen. Kesintisiz bir fasit daire bu. O şartlar içindeki insanların çaresizlikten çılgınca işler yapması kaçınılmaz. İyi örgütlenmiş bir siyasal yapı olmadığında güdüselleme olayları ortaya çıkıyor. Dışardan bakıldığında ne denli çılgınca görünürse görünsün, anlamaya çalışmak lazım.

Albümün ilk şarkısı "Just A Bit"i "The Selfish Gene" (Bencil gen) adlı kitabıyla uluslararası ün kazanan Richard Dawkins'e ithaf etmişsiniz...

Evet, çünkü onun desteğe ihtiyacı olduğunu düşünüyorum, çok acımasız eleştirilere maruz kalıyor. Medya, tanrıyı ve kutsal

kitapların söylediklerini reddediyor diye çullanyor, bilim camiası da indirgemecilikle suçluyor. Bence Dawkins, bu gezegenin sihirli bir yer olduğuna inanıyor ve mahvedilmesine karşı çıkıyor. Bir bilimadamı olarak, insanoğlunun evrimini, bu evrimin dinamiklerini izah etmeye çalışıyor. Bunu da genleri temel alarak yapıyor. Bunun indirgemecilikle alakası yok. Genler, maddî hayatın temel ögesi. Bu dünyada en sihirli şey maddî gerçekler. Dawkins'in "astroloji büyüleyici gelebilir, ama asıl sihirli olan astronomi" tespitine hayranlık duyuyorum. Elbette hepimizin batıl tarafları, irrasyonel bağlılıkları var. Öte yandan evrim gibi, genler gibi gerçekler var, biz inanmasak da var...

Albümün ikinci şarkısı, "Old Europe", Donald Rumsfeld'in Almanya ve Fransa'yı Irak savaşına karşı çıktıkları için "eski Avrupa" diye nitelenmesine bir gönderme galiba...

Rumsfeld gibilerinin Atlantik'in bu yakasının tarihi hakkında söyledikleri bana hakaret gibi geliyor. Banal bir çizgi film gibi. Hiçbir derinliği olmayan, bilgi fakiri bir yaklaşım. Dünyanın en muktedir insanların bu zihniyette olması ürperti. Nasıl oluyor da İtalya ve İspanya yeni Avrupa da, Almanya ve Fransa eski

1975'de, kırk yılın başı, Robert Wyatt ve arkadaşları bir hit şarkı yapıp İngiliz listelerine girdiler: Monkees'in yorumuyla bilinen Neil Diamond bestesi "I'm A Believer". Bu başarının ardından, doğal olarak BBC televizyonundaki Top Of The Pops programına katılmayı hak ettiler. Ancak BBC yetkilileri tekerlekli sandalyedeki bir şarkıcıyı programa çıkarmak istemedi. Dinmeyen protestoların ardından sonunda program çekildi ve yayınlandı. Bu fotoğraf o günün anısı.

Avrupa? Tek kıtas, ABD'nin müttefiki olup olmamak.

"Old Europe"daki "ghosts of two people in love" (birbirine aşık iki insanın hayaletleri) dizesinde kastedilen Juliette Gréco ve Miles Davis mi?

Evet, Gréco ve Davis. Sözleri Alfie (Wyatt'ın hayat arkadaşı Alfreda Bengé) yazdı. Albümdeki şarkıların birçoğunun sözleri Alfie'nin. Ben çok şanslı bir müzisyenim. Şöyle bir paradoks var: Ben müziği ve duyguları yazıyorum, ama çoğu zaman sesimi oraya nasıl koyacağımı kestiremiyorum, Alfie imdadına yetişiyor. Hangi sözcüklerin kendimi ifade etmeme yarayacağını bulup çıkarıyor.

Hayalet denen şey çok da güzel olabilir.

Benim hayatım harika hayaletlerle dolu.

Gerçi Gréco hayatta ama, benim için çok güzel bir hayalet. Çok alımlı bir kadındı.

1950'lerde çok popülerdi, Fransız şanson

geleneğinin önde gelen temsilcisiydi. Rock'n'roll'dan önce dünyada enval çeşit popüler müzik vardı. Pop sadece gençliğe hitap eden bir müzik değildi, her yaşta insanların dinlediği müziği. Şansoncular, savaş sonrası Paris'in sesiydi ve büyük çoğunluğu sol düşünceye bağlı insanlardı. İrk, din, dil farkı onlar için mesele değildi. Gréco kariyerinin başlarında Miles Davis'le bir aşk yaşadı, böyle bir şey o günlerin Amerika'sında tahayyül ötesiydi. Gréco-Davis ilişkisi, Fransa'nın siyah Amerikalılara kucağı açısını temsil ediyor aynı zamanda. Amerikalıların kabullenmeye yanaşmadıkları bir gerçek bu. Fransa'nın Amerikan kültürüne çok önemli katkıları oldu. Amerika'daki Fransız düşmanlığının sebebi, Fransız düşünürlerinin büyük bir bölümünün solcu olmasıydı.

Albümüne "Cuckooland" adını vermeniz nasıl oldu, mânası ne?

Birçok yan anlamı var. Ama temelde "cuckoo" (guguk kuşu), kafayı yemek demek. Argoda "guguk kuşu yuvası" akıl hastanesi için kullanılan bir deyiş. "Cuckooland" de, kabaca tımarhane ya da deliller ülkesi anlamına geliyor.

"Cuckooland"i dinlerken akla Ken Kesey ve "Guguk Kuşu" geliyor.

Romani okumadım, ama filmi seyrettim. Hepimiz içerdeyiz, hepimiz sapıtmış haldeyiz. Ben çok akli başında olduğumu iddia etmiyorum, ama ülkeleri yöneten kafayı hepten sıyrılmış durumda.

Albümün düşündürdüğü isimlerden biri de Edward Said...

Ölümüne çok üzüldüm. Çok önemli bir düşünürdü. Filistinliler karikatürize edilirken, Said çıkıp gerçeğin öyle olmadığını gösterdi. Kendi kimliği de, realitenin sanıldığından çok daha karmaşık olduğunu gösterdi. Filistin'de sadece müslümanlar yok, hıristiyanlar ve başka dinlerden insanlar var. Ayrıca, bütün müslümanlar fundamentalist değil. Filistin toplumunun ekseriyeti seküler. Said'in özellikle yahudi orkestra şefi Daniel Barenboim'la birlikte Arap ve İsraili müzisyenlerle gerçekleştirdiği proje, müziğin ve genel olarak sanatın din, dil, ırk gibi yapay sınırları nasıl ortadan kaldırdığının dört başı mamur bir örneğiydi... İsraili başçı Yaron Stavi, Daniel'le birlikte çalışmış, Said'le de tanışmış. Yaron'la tokalaştığımda Said'le tokalaşmış gibi hissediyorum kendimi. Said müstesna bir düşünürdü, medenî aklın sesiydi.

Bir söyleşinizde çarpıcı bir kavram kullanıyorsunuz: "Umutsuz iyimserlik".

Aslında bütün albümün özeti bu. Talih meselesi hep hüznü ve komik gelmiştir bana. Çingenelerin geçim kaynaklarından biri umut satmaktır, güzel gelecek, yaver giden bir talih... Ama bunlar kendileri için geçerli değildir. Onları iyi bir geleceğin beklemediği ortadadır... Umud, çok hayati bir güç. İnsanları yaşama bağlayan, eyleme geçiren bir dinamik. Ama nasıl oluyor, bunu bilemiyorum. Randy Newman bu konuda çok güzel şarkılar yazdı. Tanrı üzerine yazdığı şarkı çok matrak. Tanrının gözünden yazmış, insanoğlunu ne kadar

çok sevdiğini anlatıyor ve diyor ki: "Çölde koşturup duruyorsunuz, beni arıyorsunuz, bu çok marazi, bu nedenle sizi çok seviyorum." (gülüyor)

Bir söyleşide, "insan fikirlere de aşık oluyor" diyorsunuz...

Mümkün tabii. Fikirler cazibeli... Bunu nasıl anlatacağımı bilemiyorum, aslında ben müzik dışında sözcükleri kullanmayı beceremiyorum. Sözcükler, müzik içinde kendi başlarına bir ışık taşıyabiliyorlar, ama onları müziğin dışına çıkardığınızda fazla keskin oluyorlar, hissettiğim şeyleri ifade ederken maksadımı aşan bir kesinliğe bürünüyorlar. Bu nedenle hiçbir zaman bir yazar olamayacağım. Şöyle diyebilirim: Fikirler bir ortam yaratır, eğer üşüyorsanız sizi ısıtır.

Bir şeyi anlamanızın ya da bir şeyi görmenizin verdiği bir sıcaklıktır. Fazladan bir mum yakmak ya da avizeye bir ampul eklemek gibi. Sizin aşık olduğunuz fikirler neler?

Ergenlik günlerimde, Paris'i mesken tutmuştum bir süre. Dürüst olmak gerekirse, seks, müzik ve ye-

me-içme dışında bir şey düşünmüyordum. Fakat o şehirde bir ruh, felsefi bir şemsiye vardı. O sıralarda bunun çok bilincinde değildim belki. Bir atmosfer yaratılmıştı, bunu yaratan insanlar benden çok daha edebî, akademik insanlardı, ama bana da ulaştı. O atmosferde Marksizm merkezi bir yere sahipti.

BELLİ BAŞLI ESERLERİ
Kevin Ayers, R. Wyatt, Mike Ratledge
Soft Machine 1968
SOFT MACHINE: Volume One, 68 • Volume Two, 69 • Third, 70 • Fourth, 71 **MATCHING MOLE:** Matching Mole, 72 • Little Red Record, 72 **SOLO:** The End of an Ear, 71 • Rock Bottom, 74 • Ruth Is Stranger Than Richard, 75 • Nothing Can Stop Us, 80 • Robert Wyatt, 81 • The Animals Film, 82 • Old Rottenhat, 85 • Dondestan, 91 • Floatsam Jetsam, 94 • Short Break, 96 • Shleep, 97 • Cuckooland, 03

EP'lerini, session ve bootleg kayıtlarını da hesaba katarsak ipin ucu kaçır. Ama bu sonbahar, "Cuckooland"le aynı sıralarda yayınlanan iki albümü analiz: Ressam Jean-Michel Marchetti'yle 97'den bu yana oluşturdukları projenin dördüncü kısmı "M4W" ve 72, 74, 2003 kayıtlarından derlenen "Solar Flares Burn For You".

Ve bu da bir sürü varsayımı beraberinde getiriyordu. İrkçiliğin saçmalığını mesela. Fikirler organik bir şey benim açımdan, kendimi bağlı olduğum fikirler olmadan düşünmem mümkün değil.

Bunların başında da Marksizm geliyor galiba...

Marksizm benim için dünyayı anlamın temel araçlarından biri. O açı olmadan dünyanın anlaşılabilir olabileceğini sanmıyorum.

Miyadı dolmuş değil yani...

O zaman Darwin'in de miyadı dolmuştu, sanayi devriminin de -elektro- nük devrim var şimdi. Ama bu süreçlerin nasıl ortaya çıktığını, dünyayı ve hayatlarımızı nasıl değiştirdiğini, tarih denen şeyin ne olduğunu Marx'a başvurmadan anlatabileceğimizi sanmıyorum. Marx'ın tahlilleri, insan düşüncesinde müt-hiş bir çığır açtı. Siyasete baktığınızda ne olup bittiğini anlamak için, insanlar ve ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilere bakmak gerekiyor. Bugün dünyadaki çatışma, genel olarak din veya kültürel farklılıklar retorijini çerçevesinde izah ediliyor. Ama, o çatışmaların gerçek nedenini, ekonomik gerçeklere bakmadan anlamak mümkün değil. Tarihe, kralların karizması perspektifinden bakanlar gerçekliği fena halde ıskalıyor bence.

Aşklarınızdan biri de İspanyol ressam Miró, değil mi?

Miró'nun bütün resimlerini çok seviyorum. Bir kere İspanyol olmak gibi bir avantajı var. İspanya resim için harika bir yer. Işık olağanüstü, mavisî müthiş, olağanüstü bir gökyüzü, hele geceleri. Miró'nun eserleri giderek kaligrafik hale geldi, neredeyse Japon kaligrafisi gibi. Görsel bir yazı adeta, bir hiyeroglif gibi resim yapıyor, hiyeroglif de kaligrafie dönüşüyor bir noktadan sonra. Bir fikrin özünü bulup ona görsel bir biçim verme arayışı Miró'nunki. Ben de müzikte aynı arayıştayım.

Albümde Greta Garbo'ya da atıf var. Onunla ilişkiniz nasıl?

Yalnız kalmak, gözlerden irak olmak istemesiyle ün yapmış bir insan. Sanırım asıl sebep, Hollywood'un halkla ilişkiler aygıtının -o günlerin paparazzilerinin- onu çok taciz etmeleri. Başa çıkamadı demek ki, sürekli izlenmek bir korku yaratmış olmalı. Medyanın güya topluma adına gösterdiği ilgi, sevgi ve şefkate dayalı bir ilgi değil, kö-tücul bir ilgi... Garbo öteki Hollywood yıldızları gibi bu ilgiye açık değildi, kendini medyaya arz etmiyordu. Bu yönü beni cezbediyor, güzelliği ayrı bir sohbet konusu. (gülüyor)

Carla Bley de hayranlık duyduğunuz kadınlardan biri galiba...

Evet, şahane bir kadın, bütün aile-

si öyle. Kızı, kocası, eski kocası...
Kızı Karen Mantler yeni albümünüzün konuklarından...

Carla'yla otuz yıldır tanışırız, kızının şarkıcı olduğunu söylemişti... Ben de yeni bir albüm hazırlığındaydım, böylece yollarımız kesişmiş oldu. Karen minicikti ilk tanıştığımda, iki-miz de onun anne-babasından etkilen-dik. Michael Mantler'in trompeti beni çok etkilemişti.

**Bir ortak dostumuz var galiba:
Paul Haines.**

Ah, çok özleyorum onu. Ailesiyle temastayım. Karısı Jo çok tatlıdır. **İstanbul'a bir caz festivaline gelmişti, güzel bir gün geçirmiştik...** Kanada'da bir caz dergisine de nefis bir makale yazdı, o festivalle ilgili. Türkiye'ye hayran kalmış. Kızı Emily de müzisyen ve çok başarılı. Paul bir deryaydı, mükemmel bir müzikologdu.

Şiirlerini sever miydiniz?

Bayılırdım. Birkaç yıl önce, Kip Hanrahan'la yaptıkları albümü dinledim. Şahane... Yazıyorduk, bir-birimize kasetler gönderiyorduk. Çok özleyorum onu. Onların kuşan-ğına çok imreniyorum, çünkü cazın en iyisini onlar dinlediler. Lester Young'ı, Miles'ı zirvede olduğu zamanlarda...

Albümde bir de Buddy Holly'nin ünlendirdiği "Raining In My Heart" var...

Buddy Holly ergenlerin ilacıdır. 15-16 yaşında, bir kafedesiniz, etrafınızda fıstık gibi kızlar... Fakat on-larla nasıl temas kuracağınızı, ilgilerini nasıl çekebileceğinizi bilemi-yorsunuz. Ve jukebox'ta Buddy Holly imdadınıza yetişiyor. Bir şey söylemenize gerek kalmıyor, sizin yerinize o her şeyi söylüyor.

"Raining In My Heart"ı seçmenizin bir özel bir sebebi var mı?

Çocukluğumdan beri severim. Çocukken sevdiğim pop şarkılarını hâlâ seviyorum. Arkaik bir versiyonunu yaptım. Bir 19. yüzyıl ilahisi gibi... (gülüyor)

Bir söyleşide The Sam The Sham'den "Wooly Bully"nin aşıl-maz bir şarkı olduğunu söylüyor-sunuz...

Du-tum aha, Hım aha, du-tum aha. Harika değil mi? Sözler de şahane. Bazı şarkıları aşmak mümkün değil. Hele bunun gibi saçma sözlü olanları. (gülüyor)

Onun bir de Türkçe versiyonu var, Erkin Koray adında rock'çu söylüyor. ("Şöyle Böyle") Tanıdığınız Türkiyelil müzisyenler var mı?

Müthiş bir davulcu vardı, olağanüstü bir adam... Okay Temiz! Bir de Nâzım Hikmet'in şiirlerinden yapılmış şarkıların olduğu Türkçe albümlerim var. Hikmet'in şiirlerini çok beğendiğim için almıştım, İngilizce çevirisinden okuduğum halde çok etkilenebilirdim. Büyük şair.

Yves Montand'in söylediği Nâzım şiirleri var...

Öyle mi! İşte size şanson geleneği! Yetişkinler için popüler müzik. Popüler müziği çok seviyorum, ama o kadar çok değerli şey gö-zardı ediliyor ki. Fransızlar siyasî olarak o kadar uyanık ki, Nâzım'ı

Tarih denen şeyi Marx'a başvurmadan anlayabileceğimizi sanmıyorum. Tarihe, kralların karizması perspektifinden bakanlar gerçekliği fena halde ıskalıyor.

ıskalamaları doğal.

The Byrds ve Bowie'nin de Nâzım şiirlerinden yaptıkları şarkılar var. Harika, bunu öğrendiğime çok sevindim. Nâzım'ı keşfetmişler, bravo onlara.

Birçokları için Soft Machine zamanlarından "Moon In June" adlı şarkınızın ayrı bir yeri var...

Kendi başıma plak yapmaya karar verdiğim sıralarda yazdığım ilk şarkılardan biridir. Baştan sona ben çalmıştım. O tecrübe sonraki şarkılarım için bir kılavuz işlevi gördü.

Bir yerde okuduk, size Şili'den yazıp sözleri istemişler...

Evet, insan şaşırıyor. Fakat beni dinleyen insanlar coğrafi olarak çok dağınık. "Moon In June"un sözlerini isteyen çok oldu. Hatta Fransa'da bir dergi geçerken de yayınladı da. Ama bana sorarsanız, o sözler pek öyle ahım şahım değil. Benim şöyle bir sorunu-m var: Sözleri nasıl kurmam gerektiğini tam kestiremiyorum. Sözlerin sorumluluğunu taşımak konusunda müzikte olduğu kadar kendimden emin değilim.

Albümde David Gilmour da var...

35 yıldır ahababız. Çok nazik bir adamdır, zengin ve nazik. Bütün zenginler onun gibi olsa devrime gerek olmazdı. Çok da iyi bir gitarist. Ünlü olmanın şöyle bir dezavantajı da var, Pink Floyd gibi bir gruptaysanız, bu biraz anonim bir ün oluyor. Dolayısıyla, müzisyenleri o bağlamdan çıkarıp onları ünlü yapan marifetlerini sergilemek çok iyi oluyor.

Pink Floyd'un en çok sevdiğiniz şarkısı hangisi?

İkinci albümlerinde klavyecileri Rick Wright'in yazdığı bir şarkı var.

Slow bir şarkı, adını hatırlayamıyorum. Çok güzel armonisi var. Beni, klavyenin bir şarkıda nasıl kullanılabacağına dair acayip etkilemiştir.

Syd Barrett'la da çalışmıştınız...

Syd'in "Madcap Laughs" albümündeki birkaç şarkıda davulu ben çaldım. Syd çok iyi bir şarkı yazarı, çok eğlenceli ve çok tatlı bir herif. Bana hiç deli gibi gelmedi. Deli olan Syd Barrett değil, Tony Blair.

Son albümünüzdeki "Foreign Accents" şarkınızda (Yabancı Şiveler) İran'ın Şah dönemi öncesindeki başbakanı Musaddık'tan bahsediyorsunuz. Geçenlerde iktidardan devrilmesinin 40. yılında Batı gazeteleri ve TV'lerinde tim-sah gözyaşları döküldü Musaddık için.

Musaddık, İran'ın seçilmiş lideriydi. İran petrolünü millileştirince, İngiliz-Amerikan ortak yapımı bir darbeyle iktidarına son verildi. Ve yalnız İran'dan sürülmedi, tarih kitaplarından da silindi. Batı'nın İran hakkında bildiği şundan ibaret: İy bir Şah vardı, Batı dostuydu, sonra İran halkı birdenbire delirdi ve acayip dindar oldu. Musaddık diye birisi yaşamamış, İran'ın demokratik bir dönemi hiç olmamış gibi davranılıyor. İngiltere ve Amerika, İran petrolüne el koymak için İran'ın bağımsızlığını, kendi kaderini belirleme hakkını çiğnediler ve Musaddık'ın yerine Batı çıkarlarının bekleliğini yapan Şah'ı koydular. Bunu hatırlatmak ve İngiliz-Amerikan yönetimlerinin ikyüzünlüğünün altını çizmek için "Foreign Accents"da Musaddık'tan söz ediyorum. Amerika özgürlüğü ve demokrasiyi bayrak yapmıştır hep. Ama, tarihe baktığımız zaman, en azından benim ömrüm boyunca, hep tam tersi olmuştur, hep diktatörleri iktidara getirmiştir. Birçok ülke kendi haline bırakılsaydı, demokratik süreçlerle kendi ka-

derlerini belirleyebilirdi. Ama İran'da ve başka birçok yerde, Amerika müdahale-si ülkelerin demokratik gelişimlerine ket vurdu. Türkiye de bu örneklerden biri.

Yunanistan da öyle. Birçok ülkenin siyasî kültürü Amerika'nın talepleri ve ihtiyaçları adına tahrip edildi, yolundan çıkarıldı, militarize edildi. Şimdiki anti-demokratik yapılar o kültürlerin doğasıymış gibi sunuluyor, ama Amerikan müdahaleleri olmasaydı, o ülkeler demokrasiyle yönetiliyor olacaktı. İnsanı çileden çıkaran bir durum bu.

Yakın zamanlara kadar Komünist Parti üyesiydiniz, şimdilerde desteklediğiniz bir parti, bir hareket var mı?

Hiçbir partiye üye değilim. Bildiğiniz gibi, Komünist Parti harakiri yaptı. İngiltere'de siyasî anlamda bir ağırlığı yoktu, olmadı, ama olaylara başka türlü bakan insanları bir araya getiriyordu, katkıda bulunmaktan mutluluk ve onur duyduğum kampanyalar düzenlendi. Şimdi doğaçlama yapıyorum. Destekliyorum diyemeyeceğim. Benim gibi ileri yaşta, felçli bir şarkı yazarının desteğinden ne olacak ki? (gülüyor) Kim dünyanın başka türlü olabileceğini söylüyorsa, gönülüm onlarla...

Kimler mesela?

Hayatı, dünyayı demokratikleştirmek isteyen herkes. Noam Chomsky, Naomi Klein... Alternatif küreselleşme hareketi...

80 yılında, Stalin hakkında bir şarkınız var, "Stalin Wasn't Stalin."

Bunu Alexis Komer'in radyo programında duydum. Bir gospel grubu, Golden Gate Quartet, 1940'lardan, o zamanlarda genellikle dinî şarkılar söylüyorlardı, arada bir de milliyetçi şarkılar. Bunlardan biri de bütün müttefiklere övgü düzen bir Amerikan savaş şarkısıydı. Ve o müttefiklerden biri de SSCB'ydi, Roosevelt, Churchill, Stalin üçlüsü faşizme karşı ittifak içindeydi. Dünyanın ne denli hızlı değiştiğinin bir göstergesi bu şarkı. Komik de bir şarkı. İnsanlara

Robert Wyatt 1973'ün haziran ayında, üçüncü Matching Mole albümü için çalışırken, alkollü bir akşam dördüncü kattan düşerek felç geçirdi ve tekerlekli sandalyeye mahkûm oldu. O tarihten beri davul çalamayan Wyatt, sekiz aylık mecburi hastane konaklaması esnasında "Rock Bottom" albümünü hazırladı. Bu fotoğraf o albümden: Aynı günlerde evlendiği ressam eşi Alfreda Benge, Wyatt'ın bütün albümlerinin kapak desenlerini çiziyor.

ABD'nin müttefiklerini hatırlatmak için yaptım onu, Stalin Amerikalıların "Joe Amca" sıydı bir zamanlar.

Sizin Stalin'e bakışınız nasıl?

Bana hiçbir zaman hitap etmedi. Sekiz yaşındaydım öldüğünde. Çok uzak bir tarihi geçmiş gibiydi. Napolyon gibi neredeyse. O tür insanların kahraman gibi görülmeleri, tahtlarından indirdikleri imparatorların karikatürleri haline gelmeleri insanoğlunun doğası ve tarihi hakkında çok aydınlatıcı. Tarih bir de şunu gösteriyor: Bağımsız ve görece küçük, yerel hareketler, şahane ve cesur olabilir, ama büyük savaş makinalarına karşı pek şansları yok. IMF ve Pentagon çok güçlü, herkesi imha edebilir. Meksika hükümeti mesela, Amerikan hükümetinin hizmetkârından başka bir şey değil.

Brian Eno da var "Cuckooland" de...

Brian benim tam anti-tezim. Yeni çıkmış ne kadar teknoloji varsa hemen edinir. Benim o alemle hiçbir irtibatım yok, bilgisayarlarla filan... Ben ilkel bir müzisyenim, sadece ellerimi ve ağzımı kullanıyorum. (gülüyor) Kullanabildiğim bir makina yok. Brian stüdyoya elinde acayip cihazlarla geldi. Kulüp DJ'lerinin distorsiyon yapmak için, efekt yaratmak için kullandıkları dalgametrelerden. Onları, normalde asla kullanılmayacakları bir bağlamda kullanmak hoşuma gitti. Eski moda caz cümlelerine Brian'ın en son teknoloji harikalarını marifetlerini serpiştirdik.

DJ denince akla hiphop da geliyor, hiphop'la aranız nasıl?

İnsanların hoplayıp sıçraması, eğlenmesi, iyi vakit geçirmesi... Bir genelleme yapmak çok zor, ama etkisi açısından şöyle:

Popüler müziğin büyük keşifleri, icatları hep siyah müzisyenlerden geldi. En azından benim hayatımda böyle oldu. Benim en çok ilgimi çeken o, dans tarafı değil. Bizim gibileri pek dansetmez. (gülüyor) Siyah popüler müzik, epey bir zaman pembe dizilerdeki siyah dünyasına sapanıp kalmıştı, hiphop'un bunu bertaraf etmesi harikulade bir gelişme oldu. Siyah Amerikalıların çok zengin, çok verimli bir dili var. Bu dil, hiphop sayesinde kamusal alana çıktı.

Sevdiğiniz, beğendiğiniz isimler kimler?

NWA (Niggers With Attitude) tavrını seviyordum. Onların tavrı beyazlara da sırayet etti. Eminem mesela çok güzel plaklar yapıyor.

Hiphop Amerika'ya özgü bir tür olmaktan çıktı, dünyanın dört bir yanına

yayıldı. Türkçe hiphop da var mesela...

Evet, çok yaygınlaştı, Fransa'dan Brezilya'ya kadar birçok yerde popüler. Hiphop bütün dünyada dilin kullanımını özgülüştürdü, argonun kamusal alana çıkmasını sağladı. Popüler müzik geleneğinin, John Lennon ya da Randy Newman gibi istisnalar dışında becerebildiği bir şey değil bu.

1975'te ismi merak uyandıran bir albüm çıkarmıştınız: "Ruth Is Stranger Than Richard". Mânası ne, nereden çıkmıştı o isim?

Bir gün sarhoşken, "gerçek, hayal ürününden daha tuhafır" (Truth is stranger than fiction) demek istedim, dilim doladı, "Ruth, Richard'dan daha tuhafır"a (Ruth is

David Gilmour zengin ve nazik biri. Bütün zenginler onun gibi olsa devrime gerek olmazdı. Syd Barrett da çok eğlenceli ve tatlı bir herifti. Deli olan o değil, Tony Blair.

stranger than Richard) yakın bir cümle çıktı ağzımdan. (gülüyor) Alfie'nin çok hoşuna gitti, "bunu bir şarkı adı yapmalı" dedi. Sonuçta yaptık. Bir gün sarhoşken siz de "Truth is stranger than fiction"ı birkaç kere hızlı hızlı tekrarlayın, bakalım ne çıkacak. (gülüyor)

1991'de, İspanyolca isimli bir albüm çıkarmıştınız: "Dondestan". Onun öyküsü ne?

Aslında iki sözcük, Donde "nerede", estan'sa "onlar", yani "neredeler?" Göç olgusuyla ilgilenmemin sonucuydu o albüm. Göç ebedi bir olgu. Bu gezegende sonsuz bir yerinde duramama hali var. Birileri bir yerlerden kalkıp geliyor, birilerini kovup oraya yerleşiyor, sonra sınırlar çiziliyor, derken başka birileri geliyor, aynı öykü yeniden başlıyor.

Bir söyleşide dünyadaki en düşündürücü ve hüzünlendirici şey köksüzleşme ve göçebelere yerleşikler arasındaki ebedi aşk-nefret ilişkisi diyorsunuz...

Bu benim şahsî fikrim değil. Tarih göçebelere yerleşikler arasındaki ebedî mücadeledir. Mesela Osmanlılar, niçin ve nasıl, küçücük bir beylikken büyük imparatorluk haline geldi? Bu örneği siz Türkiye-lisiniz diye verdim. Dünyanın birçok yerinde üç aşağı beş yukarı aynı durum söz konusu. Bunun hakkında çeşitli teoriler var... İklim değişikliği, yeni kaynaklar bulmak, mevcut kültürü korumak ve geliştirmek... İstikrar denilen şey imkânsız aslında. Çünkü insanoğlu hareket eden bir varlık, sürekli yer değiştiriyor, kendisine yeni ortamlar, yeni imkânlar arıyor. Belli bir yerde yerleşik olanlar da oraya yeni gelenlere karşı tavrı alıyor, "kendi" topraklarına, yaşam alanlarına sokmak istemiyor. İnsanoğlunun

öyküsü bu.

Söyleşi boyunca Osmanlılar'dan dem vurdunuz. Osmanlı tarihi özel ilgi alanınız mı?

Akdeniz'in tarihi öteden beri ilgimi çekiyor. Bir de son zamanlarda İslâm hakkında epey kitap okudum. Ve gördüm ki, müslüman toplumlar arasında çok derin kültürel farklılıklar var. Bu, onların İslâm'a bakışlarında da kaçınılmaz biçimde önemli rol oynuyor. İran'daki müslümanlıkla Türkiye'deki müslümanlık birbirinden çok farklı, Arap ülkelerinde de birbirlerinden çok farklı İslâmiyet anlayışları var. Zira, homojen bir Arap kültürü yok aslında. Batı'daki egemen anlayış bütün bu farklılıkları yok sayıyor, karşımıza homojen –ve nefret edilesi– bir İslâm çıkarıyor. Ben bir akademisyen değilim, ancak şunu gözlemliyorum: Büyük imparatorluklar yıkıldıklarında buharlaşıp uçmuyor, dünyayı belli bir şekle sokmuş oluyorlar, onların yerine kurulan yapılar ister istemez onların izini taşıyor. Avrupa'nın Büyük Roma'yla, Balkanlar ve Türkiye'nin de Doğu Roma ve Osmanlı'yla ilişkisi bu yüzden ilgimi çekiyor.

Sufizme ilgi duyduunuz mu hiç?

Onun bir hakaret sözcüğü olduğunu sanmıştım. (gülüyor) Rough Trade'in sahibi Jeff Travis'le konuşuyorduk bir gün. "Niye daha sık albüm yapmıyorsun?" diye sormuştum. Ben de, "niye yapayım ki?" diye başlayan ve "mâna" kavramının etrafında yoğunlaşan bir cevap vermiştim. O da, "bu sen dediğin sufizm" demişti. Ne dediğini anlamamıştım. Sonra sözlüğe baktım ve öğrendim. Öğrendim, ama anladığımı söyleyemem.

"Anadolu zeni" diyebiliriz. Zen için de Japon sufizmi desek başımız ağrımaz. Jeff Travis, sufizmi bir tür ermişlik-dervişlik anlamında kullanmışsa haklı olabilir. Bize de ermiş gibi geliyorsunuz...

(gülüyor) O zaman bu söyleşi biter bitmez sufizm maddesini bir daha okuyayım.

"Shleep" adlı sondan bir evvelki albümünüz çok tezahürat toplamıştı...

90'ların ortasında kötü bir rahatsızlık geçirdim. Bunun semptomlarından biri, bir türlü uyuyamamaktı. Birkaç hafta hiç uyuyamadım. Çok acayip bir şeydi, uykusuzluk insanı hiçbir şey yapamaz hale getiriyor. Sürekli bir panik duygusu hakim, insanların ne dediğini anlamıyorsunuz, kastetmediğiniz şeyler ağzınızdan çıkıyor, denge bozuluyor, sağa sola çarpıyorsunuz. Feci bir durum. İşte o zaman anladım ki, en ağır işkence uykusuz bırakılmak. Eskiden, Uluslararası Af Örgütü'nün raporlarında işkence yöntemleri arasında "uykusuz bi-

rakma"yı görürdüm ve diğerlerinin yanında çok kötü bir şeymiş gibi gelmezdi. Birkaç hafta uykusuz kalınca ne büyük bir azap olduğunu idrak ettim. İnsanı darmadağın ediyor resmen. Nihayet uyuyabildiğimde, uykunun ne büyük bir lütuf olduğunu gördüm. Uyayabilmek ve rüya görebilmek büyük hazine. Birçok şey gibi, onun kıymeti de yokluğunda anlaşılıyor.

Niye "Sleep" değil de, "Shleep"?

(gülüyor) Londralı yahudilerin İngilizceye getirdikleri bir kelime oyunu bu. Bir kültüre dışardan gelenlerin o kültürün dilinde yaptıkları değişiklikler çok ilginç. Siyah Amerikalıların İngilizcesinin güzelliği de bu zaten. Yahudiler de İngiltere'de ve başka yerlerde benzer şeyler yaptılar. Mesela "Shmoney" derler, "ne 'money'si? -beş para yok" anlamında. "Sh", sıfırlayan bir ön ektiler genellikle. "Shleep" de oradan geliyor, "ne 'sleep' i?" mânâsında.

"Foreign Accents"ın düşündürdüğü bir şey bu: Yabancı şiveler her dile başka bir müzik getiriyor, hatta dili müzikleştiriyor...

Kesinlikle. Onun için İngilizce ol-

da İngilizcesi galiba. Anadili İngilizce olan birçok müzisyen -Keith Richards, John Lydon mesela- Jamaika İngilizcesine öykündü...

Jamaikalıların İngilizcesi nefis. İngiltere'deki üçüncü kuşak Jamaikalıların bile İngilizceye öyle takla attırışları var ki... Dili acayip tazeliyorlar. Mücevhere "bling bling" diyorlar mesela. Özellikle elmas türünden ve sahte olanlara taktıkları isim bu. Çok güzel değil mi?

Son soru, belki de gına getirdiğiniz bir soru: Soft Machine.

Kader, n'apalım? (gülüyor) Reddettiğim, keşke olmasaydı dediğim bir şey değil Soft Machine. Ama, samimi olmak gerekirse, benim için uzatmalı bir ergenlik kederi. (gülüyor) Çok zekice bir iş yaptığımızı düşünüyorum, bütün zekice işler gibi, onda da sürünge faktörü vardı. Genç insanların sürüngenlere özendiğini filan söylemiyorum. Ama genç insanlar kendilerini ifade etmek için öyle bir ateşle yanıp tutuşuyorlar ki, hinlik yapabiliyorlar. Soft Machine'de de hinlik vardı. Şimdi bir yetişkin olarak beni bayağı rahatsız eden bir nitelik bu.

Hiphop dilin kullanımını özgürleştirdi, argonun kamusal alana çıkmasını sağladı. Popüler müziğin, Lennon ya da Randy Newman gibiler dışında becerebildiği bir şey değil.

mayan kelimeleri ve özel isimleri kullanmak hoşuma gidiyor. Başka bir sound çıkıyor ortaya. Sonuçta benim enstrümanım sesim ve kendimi belli bir söz ve ses dağarcığıyla sınırlamak istemiyorum. Başka bir dilin sözcüklerini kullanmak bir sihir, bir esrar duygusu da veriyor. Katolikler dualarını Latince söylemekten hoşlanır, Arap olmayan müslümanlar da Arapçayı tercih ediyor dua ederken. Tuhaf bir sihri var, başka bir dilin sözcüklerini kullanmanın.

Beatles'in "Michelle"i geliyor akla: "Michelle / ma belle / These are two words / that go together well". İngilizce sözcükler arasındaki Fransızca "ma belle" kıyak bir etki yaratıyor...

Değil mi! Nasıl da sihirli bir hava veriyor, dilin o bükülüğü. Paul Hines çok mahirdi bunda. İngilizce bir şiiri Fransızca imlâsıyla yazardı mesela.

Bob Marley'in sihri bir boyutu

Hâlâ severek dinlediğiniz bir albüm, sevdiğiniz bir parça var mı? Yok, çünkü beni gruptan kovduklarında bütün Soft Machine plaklarını çöpe atmışım.

Yine de aklınızda kalan, hoşunuza giden bir şeyler vardır herhalde...

Elbette. Ama bir şarkı, bir albüm değil o. Davul çalmak çok hoşuma gidiyordu. Bağlam da, bizim yarattığımız, özgün bir bağlamdı. Ne rock'tu, ne cazdı, dolayısıyla kendi tarzımı yaratabileceğim bir bağlamdı. Bundan ötürü Soft Machine tecrübesine minnettarım. Kendi dilimizi yaratmıştık. Bir geleneğin içinde hareket ederek yepyeni bir dil yaratmak açısından Soft Machine çok önemli bir deney.

Yeni kuşaklara hangi Soft Machine albümünü tavsiye edersiniz?

Hiçbirini. Soft Machine'i boşversinler, Coltrane'in son işlerini dinlesinler.

Söyleşi: Yücel Göktürk

AHMET KAYA

**Bu Aralık'ta
İlk Defa Dinleyeceğiniz
Onbir Yeni Şarkısıyla
Bizimle Olacak...**

Ahmet Kaya
BİRAZ DA SEN AĞLA

**Tüm Müzik Marketlere
Duyurun!..**

BİRAZ DA SEN AĞLA

CD•KASET

ansiklopedi

j →

JUNGLE BOOK

"Cangıl Kitabı". Rudyard Kipling'in 1894 tarihli romanı. Kipling, bunun ardından "İkinci Cangıl Kitabı"nı yazdı. Romanın efsanevi arka planı (hayvanların evlat edindiği vahşi çocuk ormanlar kralı olur), giderek bir toplumsal eleştiri (cengelin soy-lar ve kastlar halinde düzenlenmesi) ve orman yasasının Darwinci övgüsüyle birleşir. Baloo (ayı), Bagheera (panter), Kaa (piton yılanı) ve Shere Khan (kaplan) tarafından Bandar Logs'ları aşağı-

layıcı duygular içinde yetiştirilen kurtların oğlu Mowgli, zorba insanogluna karşı girişilen bir seferi yönettikten sonra, yeniden insanlığa döner... İngiliz yazar Rudyard Kipling (1865-1936), Bombay'da doğmuş olmasına rağmen altı yaşından itibaren İngiltere'de büyüdü. Daha sonra gazeteci olarak tekrar Hindistan'a gitti. "Cangıl Kitabı" başta olmak üzere, "İkinci Cangıl Kitabı" ve "Kim" gibi romanlarında, alttan alta, dünyanın barbar yerlerine medeniyet götüren bir etken olarak İngiliz emperyalizmini yücelten eserler üretti. Kipling, "Cangıl Kitabı"yla, Victoria dönemi idealinin anlaşılması bakımından çok yararlı bir efsane başyapıtı ortaya koymuş oldu. "Cangıl Kitabı", Disney tarafından animasyon bir film haline de getirildi.

m →

MEAN STREETS

Karanlık perdede Martin Scorsese'nin sesinden duyulan "Günahlarını kilisede temize çıkaramazsın. Sokaklarda olur ancak. Ya da evde olur. Gerisi hikayedir" sözcükleriyle 1973 tarihli film başlar. Charlie Cappa (Harvey Keitel) bir rüyanın dürtmesiyle uyanmıştır. Aynada yüzünü seyrederek. "10 Hail Marys and 10 Our Fathers" diye tekrar eder. Bu sözcükler, Katoliklerde günah çıkartma sonrası, itiraf ettiği günahlar için pişmanlık duyarak her duadan on tane okuma faslıdır. Ancak Charlie daha kişisel bir kefarete yolunu seçer: Kilisede, mihrabın önündeki adak mumlarından birinin alevine (cehennem ateşine) elini tutar. Filmde gerçek hayat sıradan renklerle verilirken, Charlie'nin arkadaşı Tony'nin barına

girmesiyle her şey kırmızıya bulanır, yani seksin, kanın ve günahın rengine. Charlie, ağır çekim sahnelerle bara girer, arkadaşlarının yanından rutin selamlamalarla geçer ve nihayet sahneye çıkıp zenci striptizciyle birkaç "rock'n'roll" yapar. Bu kıza hastadır, filmin ileri safhalarında onunla çıkar da, ama arkadaşlarının kendisini bir zenciyle görmesini istemez, kızı bırakır. Kuzeni Teresa'ya da hastadır. Yatarlar. Teresa onu sevdiğini söyleyince de "böyle konuşma" der. Şehvetle baktığı tüm kadınlar, bir günahı temsil etmektedir.

Günahın taşıdığı gizem ve güçle kıyaslandığında seks sönük kalmaktadır. (Striptizciyle dans ettikten hemen sonra bara gidip bir kibrit yakar ve parmağını alevine tutar -anında kefarete.) Çalan, öldüren, uyuşturucu satan adamlarla uğraşan acemi bir gangster olmakla beraber, Charlie'nin günahı daha ziyade seks odaklıdır. Amcası için mahalleliyi haraca keser kesmesine de, parasız bir lokanta sahibinin hikayesi ona acıklı gelir. Amcasının sözünü dinlemek zorundadır: "Haysiyetli adamlar, haysiyetli adamlarla takılır..." Giovanni, Johnny Boy'u da, saralı Teresa'ya da görmesini yasaklamıştır, çünkü ona göre sara bir tür delilliktir. Oysa ki Charlie, Johnny ve Teresa'yı sever. John "Johnny Boy" Civello (Robert De Niro) zaman ve para mefhumu olmayan, sebepsiz yere kırıp döken, uçan kuşa borcu olan itin tekidir. Charlie onun borcunu ödemesinden yanadır. Johnny Boy buna karşılık ortalığı dağıtır. (Scorsese bu hızlı, kavgalı sahneleri el kamerasıyla çeker ve o zamanlar için yeni bir durum olarak rock'n'roll müzik kullanır.) Charlie ve arkadaşları bir bilardo salonuna gider, patron haracı ödemeye razıdır. Tam o sırada birisi Johnny Boy'a "mook" der. Kimsenin anlamını bilmediği bu laf yüzünden müthiş bir kavga çıkar. Kavgaçılar fiyakalı dublörler değil,

iki ve sigarayı abartmış, pek de façalarını bozmak istemeyen 20'lik delikanlılardır. Johnny Boy bilardo masasının üstünde karate numaralarını yapmaya çalışırken fonda da "Please Mr. Postman" çalmaktadır. (Hiçbir film müziğinin filmin kendisiyle bu denli bütünleşmemiş olduğu kabul ediliyor. O yüzden de soundtrack'i kült statüsünde.) Klasik İtalyanca şarkıların yanında Eric Clapton "Hideaway"le, The Marvellettes "Please Mr. Postman"le, Rolling Stones "Jumping Jack Flash"le, The Ronettes "Be My Baby"yle filmin sesleri arasında. Hızlı ritmik konuşmalar boğucu, bunaltıcı şehrin gerilimini ve enerjisini çağrıştırırken, şiddetin cesur kullanımı, filmin yenilikleri arasında sayılıyor. "Mean Streets", aynı zamanda Scorsese'le Robert De Niro ve Harvey Keitel'in ilk birlikteliği. Üçlü daha sonra "Taksi Şoförü"nde birlikte çalıştı.

MOON TARİKATI

Asıl şöhretini 1970'lerde kazanan, Yeni Sağ'ın güçlenmesiyle beraber nüfuzu artan, bağlantıları ve gelirleri karanlık bir tarikat. 1920'de Güney Kore'de doğan Sun Myung Moon tarafından kuruldu. 16 yaşında kendisine vahiy geldiğini, hiç evlenmeyen İsa'nın kendisinden davayı üstlenmesini istediğini söyleyen Sun Myung Moon, 1954'te Seul'de Birleşik Kilise'yi kurdu. Kutsal kitap olarak İncil'i kabul eden, ama kitaba değişik yorumlarla yaklaşan tarikat, 60'larla beraber Amerika'da da örgütlenmeye başladı. 1982 yılında vergi yolsuzluğu sebebiyle Amerika'da hapis yatan Moon, bu badireyi başarıyla atlattı. Aynı yıl yayınlamaya başladığı Washington Times gazetesi sayesinde, politikacılar üzerindeki etkisini hep sürdürdü.

Moon tarikatı, toplu nikahlarla tanındı. Binlerce kişinin evlendiği nikahlarda eşler, tarikat üyelerinin doğal baba olarak gördükleri Sun Myung tarafından seçiliyordu. İçki, sigara ve zinadan el çekmesi gereken tarikat üyesi, cinsel perhizini ancak "baba'nın istediği kişiyle, salt üremek için bozabiliyordu. Tarikatın bunca tanınmasını sağlayan faaliyetlerden biri de dünyanın dört bir yanında düzenlenen seminerler. "Dinlerin birleşmesi" gibi bir idealle organize edilen bu seminerlere dünyanın en etkili siyasetçileri, din adamları, akademisyenleri, gazetecileri katıldı. (Türkiye'den Bülent Ecevit, Kasım Gülek, Yaşar Nuri Öztürk, bir vakit Mamara İlahiyat'ın dekanı olan Salih Tuğ gibi isimlerin de dünyanın çeşitli yerlerinde Moon tarikatı aracılığıyla konuşmalar yapılmıştı.)

Bütün masrafları tarikatın üstlendiği bu organizasyonlar, bazı konuşmacılara da büyük paralar kazandırdı -mesela baba Bush'a ödenen miktar 10 milyon dolar. Amerikalı kadınlara orospu, geylere "bok yiyen köpekler" diyen aşırı muhafazakâr Sun Myung Moon, komünizm düşmanlığı sayesinde soğuk savaş sırasında çeşitli bağlantılar kurabilmişti. Tarikatın gelirleri arasında uyuşturucu kaçakçılığından kara para aklamaya, silah yapımına kadar pek çok kanun dışı eylem sayılıyor. Tarikatın Güneydoğu Asya'da ve Amerika'da çeşitli sınaî yatırımları ve Arjantin'den Ortadoğu'ya bir basın-yayın zinciri olduğu biliniyor. Halen komünist yönetim altında olan ve Japonya'ya Amerika'yı nükleer silahlarla tehdit eden Kuzey Kore'yle iyi ilişkileri var Moon'un. Burada ki liderlere on milyonlarca dolarlık hibe yapan Moon, her ne kadar Amerika aleyhinde çok söz sarfetse de, herhalde yine onların bilgisi dahilinde Kuzey Kore'de yatırımlara da giriyor. Moon tarikatı, geçen sene Türkiye'nin gündeminde de oturmuştu. YKY'den çıkan "Ay Çarpması Ayınları" isimli kitabın, Moon tarikatının hastanelerde yeni doğmuş bebekleri değiştirerek soyuları karıştırmak istediğini anlattığı iddia edilmiş, tartışma Ceviz Kabuğu'na kadar sıçramıştı.

n→

NEUE DEUTSCHE WELLE

Neue Deutsche Welle ya da Yeni Alman Dalgası ya da kısaca NDW. 80'li yıllarla birlikte start alan ve Almanya'yla birlikte çevresindeki ülkeleri bulut gibi kaplayan pop-rock-wave-punk akımı. Kökleri iki temele dayanıyor: 70'li yılların bitimine doğru Britanya'nın dünyaya ihraç ettiği punk ve "altın disko çağı"nın yıllar sonra klavyelerde, synthesizer'larda karşılığını bulduğu new wave. Kendi aralarında farklı frekanslara dağılsalar da, en büyük temsilcileri Trio, Hubert Kah, Spider Murphy Gang, Falco, BAP, Peter Schilling, Joachim Witt, Ideal ve Nena gibi isimler. Kimi kaynaklar bu dalgayı "yeraltı" ve "yerüstü" olarak ayırıp DAF, Einstürzende Neubaten, Fehlgar-

ben gibi Alman punk'ının sınırlarını çizen grupları da onun "yeraltı" kanadına dahil edebiliriz; ama bugün NDW dediğinde, dönemin "yerüstü"ndeki isimleriyle özdeşleşmiş pop eğilimi akla geliyor.

Genelde Almanca söyleyen, ama arada İngilizce sözlerle "dünyaya açılan" NDW'ciler, ünlü Alman gençlik dergileri BRAVO'nun ve Poprocky'nin de etkisiyle 80'li yılların ilk yarısında bütün kıta Avrupa'sına yayılmayı başardı. Özellikle Trio'nun bugün bile eşi bulunmaz minimal pop-punk'ı, Nena'nın rock'n'roll geleneğiyle -Rolling Stones tişörtlerini çok severdi, kendilerini de- dönemin popunu birleştiren pop-rock şarkıları, Spider Murphy Gang ve BAP gibi grupların lirik zenginliğiyle güçlendirdiği grup müziği, dalğanın yayılmasında itici güç oldu. En büyük umutlardan biri sayılan Trio da dahil, o dönemde ortaya çıkan isimlerin çoğu ikinci yarıya varamadan parlaklığını yitirdi, ama NDW divası Nena ve daha sonra "Rock Me Amadeus"la fırtınalar estiren Falco, uzun yıllar yoluna devam etti. Şarkılara incek olursak, Trio'nun "Da Da Da"sı, Nena'nın "99 Luftballons"u, Peter Schilling'in "Major Tom"u ve Falco'nun "Der Kommissar"ı NDW'nin kare ası sayılabilir.

O→

OSWALD, LEE HARVEY

Lee, İnsan Figürleri çizdi, yetersiz buldular.

Psikolog onun Normal Zeka Seviyesinin hayli üst sınırlarında olduğunu bulguladı.

Sosyal yardım görevlisinin raporu şöyleydi: "Sorgulama, kendisiyle başkaları arasında, diğer insanların ona ulaşmasını engelleyen yeni bir duvar örülmüş gibi hissettiği bilgisini ortaya çıkardı, ama o, bu duvarın olduğu gibi kalmasını yeğliyor."

Okul öğretmenini, onun sınıfta kağıttan uçaklar uçurduğunu bildirdi.

Tek ciltlik bir dünya ansiklopedisi vardı. Teyzesi Lillian, onun bu ansiklopediyi bir çocuğun deniz romanı gibi okuduğunu söylerdi. Kinetik enerji. Büyük Coulee Barajı. Bir komünist hücre sine katılacaktı o. Sabahlara kadar teori konuşacaklardı. Ona yapılacak işler, zeka ve gizlilik gerektiren görevler vereceklerdi. Kapkara giysiler giyecek, yağmurda çatılarda gezinecekti.

"Dayak yerken sırttan ve televizyonda ulusal haberleri bekleyen bir çocuktur o. Annesinin yüreğindeki yerine gelince, getir götür işleri yapıp ilk maaşıyla bana otuz beş dolarlık bir manto almıştı, kira ve yemek giderleri için annesine para bırakır bu çocuk, bana bir de muhabbet kuşu aldı, kafesi ve saksılı bir sehpa da vardı üstelik. Saksısında sarmaşık vardı. Kafes vardı. Muhabbet kuşu vardı ve muhabbet kuşu için tam takım yem vardı. Bu bir uyum meselesi, sayın yargıç ve o her defasında gereken çabayı gösterecektir. Bir erkek evladını babasız büyütmenin zorluğunu anlatmak için size ne desem boş."

Lee sinemaya ve kütüphaneye giderdi. En basit İngilizce cümleleri okumakta bile ne kadar zorlandığını kimse bilmezdi. Karşılaştığı kelimelerden sabit bir anlam çıkaramazdı her zaman. Yazmak daha bile zordu. Yorgunken beş tane yalın sözcüğü doğru heceleme, tek bir küçük kelimeyi harflerini karıştırmadan yazmayı bile zor becerirdi.

"Doğum günün ne zaman?" dedi Shaw, ilk olarak.

"18 Ekim" dedi Lee.

"Libra. Libra demek."

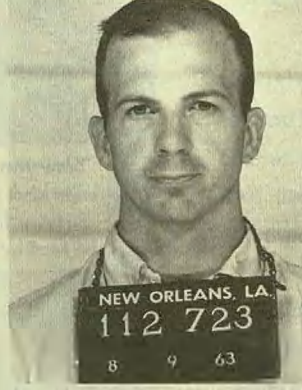
"Terazi" dedi Ferrie.

"Denge" dedi Shaw.

Bu cevap, bilmeleri gereken her şeyi söylemişti onlara galiba.

"Castro karşıtı harekete hizmet etmek için gizli ajanlık yapacağın bir işi neden istiyorsun? Bana soracak olursan, senin bir Castro partizanı olduğun, Fidel'e gönül vermiş bir asker olduğun gibi ortada çünkü."

Pencereye arkasını dönüp Lee'nin gözlerinin içine baktı. Lee ise bu soruyu cevaplamanın tek

Oswald, 24 yaşında, 22 Kasım 1963'te Dallas'ta Amerikan Başkanı John Kennedy'ye suikast düzenledi, ancak öldürücü kurşunun onun silahından çıktığı şüpheli. Olaydan iki gün sonra, bir basın toplantısı esnasında Jack Rubin tarafından vurularak öldürüldü.

çaresini, o komik, küçük te-bessümünü takınmakta bulmuştu.

"Sokakta yürürken çok mu göze çarpıyor?"
Tamam, Başkan'ı bir kere vurduğu doğrudur. Ama öldürmemişti. Onu sırtının üst kısmından ya da boyun bölgesinden, öldürücü olmayan bir şekilde vurmuş olduğunu tereddütsüz söyleyebilirdi. Sonra iskalamış ve Vali'yi vumuştu. Üçüncüsünde ise tamamen iskalamıştı. Penceredeki adamın o olduğundan nasıl emin olabilirler? İnce yapılı, beyaz erkek. Bir seksen boyunda.
"Kaçmakta olan bir zanlıya benziyor muyum?"

Bir süre rahibi, Lutherici din adamlarını aramışlar, ama kimse Lee Harvey Oswald için dua etmek istememişti. "İşte bu yüzden, sayın yargıç, öyle korkakça bir telaşa kapıldılar ki, oğlumu bir an evvel toprağa vermek istediler. Lee'nin cenazesini kısacık bir merasim için, kutsal bir yerde azıcık beklemesi için kiliseye geri götürmelerini sağlamaya çalışırken, abisi acı gözyaşları döküyordu. Bunun üzerine ben araya girdim ve şöyle dedim: Eğer Lee kayıp bir koyunsa ve onu kiliseye sokmak istemeyişinizin sebebi buysa, kilisenin varolma amacına karşı gelmiş olmuyor musunuz? İyi insanların kiliseye gitmeye ihtiyaçları yoktur zaten. Diyelim ki o bir katil. Kiliseye asıl ihtiyacı olanlar katillerdir. İsa bunu öğretmedi mi bize?.." Oswald'ı gömmek için o kadar acele ettiler ki, tabutunu mezar yerine taşımak için adam çağırılmayı unuttular, cenazesinin kaldırılması için muhabirlerin toplanıp omuz vermesi gerekti. "Anlatacak çok şeyim var, sayın yargıç. Eminim hiç bilmediğiniz hikayeler saklı bende. Ben bu vakada anneyim."

Don DeLillo, Libra

t→

TAMİLLER

Güney Hindistan'daki Tamil Nadu eyaletinde ve Sri Lanka adasında (eski Seylan) yaşayan Hindu dinine bağlı halk. Hint topraklarına MÖ 2. binyılda yerleşen Draviler soyundan gelirler ve Ari istilasında güneye sürülmüşlerdir. Bugün Hindistan'da 70 milyon nüfusla halkın yüzde yedisini oluşturmaktadırlar. Sömürgecilik döneminde İngilizler tarafından çay işçisi olarak Sri Lanka'ya gönderilen Tamiller, adada nüfus hareketlenmesinin sebep oldu. 20. yüzyılın sonlarına doğru Sri Lanka'da dillerinin yasaklanması Tamil azınlığının bağımsız eyalet olma taleplerine giden yolu açtı. 1980'lerde Tamil Kaplanları örgütünün, Budist çoğunluğun hakim olduğu orduya karşı başlattığı gerilla savaşı 60 bin hayata mal oldu. Şubat 2002'de Sri Lanka hükümetiyle aylıkçılı Tamil gerillaları arasında resmi ateşkes imzalandı.

– “Bilmemenin Bulutu” diye bir kitap okumuştum. 14. yüzyılda bir mistik yazmış.

– Güzel isimmiş.

– O kitap sayesinde sırların gücüne saygı duymayı öğrendim. Biz yaratılmışız. Tanrıya yaratılmamış. Böyle bir varlığı nasıl bilebiliriz ki? Dolayısıyla Tanrı fikrine bir maksat, bir içerik kazandırmaya çalışıyoruz.

“Bilmemenin Bulutu”, bu maksadı, bu içeriği tek bir kelime içinde geliştirmeyi tavsiye ediyor. Bu kelime tek heceli olursa ne âlâ. Bu bana çok cazip gelmişti. Romantik bir fikirdi. Ve tek heceli bir kelime aramaya başladım.

– “Aşk” olabilirdi o kelime. Ama sana fazla sulu zırtlak gelmiştir.

– “Dost” olabilirdi. Fena gelmiyordu, ama tam olarak da içime sinmiyordu. Sonra meselenin dil olduğunu düşündüm. Başka bir dilde aramak gerekiyordu. Aklıma “imdat”ın İtalyancası geldi, çünkü o sözcüğü babam kullanırdı, bizden bunaldığında “Aiuto” derdi.

– Ama “Aiuto” çok heceli.

– Evet, çok heceli ve komik bir tınısı var... Derken bir İspanyol mistiğinin kullandığı bir deyişe tav oldum. Üç kelime ve beş heceden oluşuyordu. Ama orası artık önemli değildi. Onu tekrarladıkça Tanrının sırrına yaklaşıyor gibiydim: Todo y nada.

– Todo y nada.

– Evet. Mânasını biliyor musun?

– Seks. En güzel seks.

– Aynen öyle.

– Peki ne diyorsun?

– Seks ilâhî bir şeydir demiyorum. Estağfurullah. Sadece seksin bir sır olduğunu söylüyorum. Yüce bir noktaya yaklaştıran ve paylaşılan bir sır. İki insanın aşağı yukarı sözsüz olarak ve aşağı yukarı eşit olarak paylaştığı bir sır. Ve bu onu kuvvetli ve esrarengiz bir şey yapıyor.

– Romantik biri olduğun için sana öyle geliyor. Seks bir sır değil artık. Seksin insanlar için mânası ne, biliyor musun? Yapılan bir şey. Bazı insanlar için, birçok insan için, zengin ya da kabiliyetli olmadan ya da çalmadan yapılabilen en önemli şey. Hayatın insanlara eşit olarak verdiği bir şey. Dahası, onu yapabilmek için üniversiteye gitmeye gerek yok. Bir din değil, bilim de değil. Ama keşfedilebilen ve insanı kendine dair bilgilendirebilen bir şey... Her halükârda, türlü çeşitli kamusal seks var. Abazan yazarlar seks sahneleri yazıp duruyor.

– Ama yalnızken yazıyorlar. Ve sen de yalnızken okuyorsun.

“Bilmemenin Bulutu” maksadı tek bir kelime içinde geliştirmeyi tavsiye ediyor. Bu kelime tek heceli olursa ne âlâ. Ve tek heceli bir kelime aramaya başladım.

“Aşk” sana fazla sulu zırtlak gelmiştir.

“Dost” olabilirdi. Fena gelmiyordu...

...ama tam olarak içime sinmiyordu. Derken bir İspanyol mistiğinin kullandığı bir deyişe tav oldum.

Üç kelime ve beş heceden oluşuyordu. Ama bu artık önemli değildi. Onu tekrarladıkça tanrının sırrına yaklaşıyor gibiydim: Todo y nada.

Mânası seks. En güzel seks. Seks ilâhî bir şeydir demiyorum. Estağfurullah. Sadece seksin bir sır olduğunu söylüyorum.

İki insanın aşağı yukarı sözsüz ve aşağı yukarı eşit olarak paylaştığı bir sır. Ve bu onu kuvvetli ve esrarengiz bir şey yapıyor...